

32481, VI, v, a,
Juridična biblioteka.

Postopanje v pravgdah.

I. Občni sodni red.

V Ljubljani, 1884.

Založnik dr. Alf. Mosche. Tiskala: „Narodna Tiskarna“ v Ljubljani.

Občni sodni red.

Patent dne 1. maja 1781, št. 13 j. z. z.

V Ljubljani, 1884.

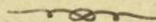
Založnik dr. Alf. Mosche. Tiskala: „Narodna Tiskarna“ v Ljubljani.

KAZALO.

Občni sodni red.

	Stran
Patent 1. maja 1781, št. 13 j. z. z.	1
1. poglavje. O sodnem postopanju sploh (§§. 1—16). . .	2
2. poglavje. O ustnem postopanju (§§. 17—33) . . .	24
3. poglavje. O pismenem postopanju (§§. 34—57) . .	31
4. poglavje. O zastopanjih (§§. 58—61).	40
5. poglavje. O protitožbi (§. 62)	42
6. poglavje. O pravici in dolžnosti tožiti in zagovarjati se (§§. 63—65)	43
7. poglavje. O pravej pozivnej pravdi (§§. 66—71) . .	47
8. poglavje. O pozivu pri nameravani zgradbi (§. 72) .	49
9. poglavje. O konkurznej pravdi (§§. 73—99) . . .	50
10. poglavje. O računskej pravdi (§§. 100—103) . . .	50
11. poglavje. O dokazu (§§. 104—106)	51
12. poglavje. O dokazu, kadar kdo kaj prizna (§§. 107 do 110)	54
13. poglavje. O dokazu po pismenih listinah (§§. 111 do 135)	55
14. poglavje. O rednem dokazu po pričah (§§. 136—175)	71
15. poglavje. O dokazu na večni spomin (§§. 176—181)	89
16. poglavje. O sumaričnem dokazu po pričah (§§. 182 do 186)	92
17. poglavje. O dokazu po izvedencih (§§. 187—202) .	93
18. poglavje. O dokazu z glavno prisego (§§. 203—211)	98
19. poglavje. O dopolnitnej in očitnej prisegi (§§. 112 do 213)	103
20. poglavje. O cenilnej prisegi (§§. 214—218) . . .	104
21. poglavje. O razodetnej prisegi (§§. 219—220) . .	105

	Stran.
22. poglavje. O prisegah sploh. (§§. 221—237)	106
23. poglavje. O inrotulaciji spisov. (§§. 238—246)	112
24. poglavje. O sodbah (§§. 247—251)	114
25. poglavje. O apelaciji in reviziji, potem o tožbi zastran ničnosti (§§. 252—267)	117
26. poglavje. O poskusu z dobra. (§§. 268—269)	131
27. poglavje. O izbranih sodnikih. (§§. 270—274)	133
28. poglavje. O zaporu. (§§. 275—282)	136
29. poglavje. O prepovedi na premočno blago. (§§. 283—291)	138
30. poglavje. O sekvestracijah in družih začasnih naredbah (§§. 292—297)	157
31. poglavje. O izvršbi. (§§. 298—352)	162
32. poglavje. O prestankih in ravnanji z upniki. (§§. 353 do 361)	198
33. poglavje. O odstopu posestev. (§§. 362—370)	198
34. poglavje. Postavljenje v prejšnji stan. (§§. 371—375)	198
35. poglavje. O počitnicah. (§§. 376—383)	201
36. poglavje. O uročitvi sodnijskih naredb. (§§. 384—397)	203
37. poglavje. O sodnih stroških. (§§. 398—409)	210
38. poglavje. O odvetnikih. (§§. 410—429)	214
39. poglavje. O sodniku. (§§. 430—437)	218

Postopanje v pravnih.

I. Občni sodni red.

Patent od 1. maja 1781, št. 13 justičnih zakonov zbirke.

Mi Josip II. itd. sporočimo vsem Svojim na Češkem, Moravskem, v Šleziji, na Avstrijskem pod in nad Anižo, na Štajerskem, Koroškem, Kranjskem, na Goriškem, v Gradiški, v Trstu, na Tirolskem in v krajnih deželah sedaj in v bodoče obstoječim sodnim oblastim, potem vsem Svojim podložnikom, ki so v svojem ali tujem imenu v pravdni prepir zapleteni, njih odvetnikom in pooblaščenecem Svojo deželno-knežjo milost, in jim damo na znanje.

Milostivo oziraje se na to, da pravo pravosodje ni samo zavisno od dobrih državljanskih zakonov, ampak od previdnega izbora tistih potov, po katerih naj se sodniku, ne da on zgreši svojega določila, predlože sredstva, s katerimi more najti resnico, smo Mi, da dosežemo ta končni smoter, in da v vseh Svojih nemških dednih deželah upeljemo jednoličnost, isto delo dovršiti dali, katero je Naša ljubljena gospa mati, bivše veličanstvo cesarica in kraljica nepozabljivega spomina pričeti blagovolila. In ker smo isto po Naših namenih našli:

Vam ta občni sodni red z deželno-knežjo zapovedjo razglasimo, da se mora vsak, kdor v Naših začetkom imenovanih deželah od 1. januarja 1782 začeni, pravice išče, ali jo sodi, ali razsodbo izvršiti hoče, po predpisu tega občnega sodnega reda ravnati, tudi sodnik naj zastaranja, nasprotna rabe ali kakoršnega koli tolmačenja ne dopušča, ampak v dvomljivih slučajih naj si Naš sklep sprosi; vse prejšnje zakone pa, pod katerim koli imenom so išli, izrečemo s tem za odpravljene, kolikor zadevajo predmet sedanjega občnega sodnega reda.

Le za sedaj oprostimo še obstoječa rudniška sodišča, merkantilne in vojaške justične oblasti spolnevanja sedanjega sodnega reda, zavoljo katerih se Vam bodo o svojem času najvišji Naši sklepi naznanili.

(Nemški tekst sodnega reda je jedino avtentični, in to velja tudi od vseh dodatnih ukazov (d. d. od 7. februarja 1782, št. 33 j. z. z. lit. a; pat. od 27. decembra 1852, št. 260 d. z. §. 2, min. ukaz od 19. marca 1853, št. 51 drž. zak.).

Prvo poglavje.

O sodnem postopanju sploh.

§. I. Sodnik naj le na podlagi predhodne tožbe in nikdar uradno ne postopa, izimši, da mu to ukažejo zakoni.

I. Tožnik sme le na podlagi tožbe postopati.

Kadar si mislijo stranke pravice pridržati ter zategadelj protestacije pri sodišči ulože, naj se te le zavrnejo z odlokom, da mora stranka glede pravice, o katerej misli, da jo ima, redno tožbo uložiti (d. d. od 25. junija 1789, št. 1026, j. z. z.).

Izjeme: §§. 179, 188, 275, 276, 283 in drugi sodnega reda.

II. Sodnik ne sme nikdar uradno postopati.

Sodnik ne more stvari strank na se vzeti, jih pozvati, da doneso dokazila svoja, ali se baviti z vsebino spisov, dokler se še postopanje vrši (d. d. od 6. oktobra 1783, št. 197, j. z. z., lit. b.). — Ako se tožba, že s sodbo razsojena, še jedenkrat uloži, ne more je sodnik uradno zavreči, ampak jo mora v redu odločiti; pač jo pa more zatoženec zavrniti s tem, da se izkaže s sodbo, ki je v pravno moč stopila. O zavrnitvi pa je odločiti dan; ako tedaj tožnik svoje krivice ne spozna in od tožbe ne odstopi, naj se spozna, ali naj se zavrnitev tožbe usliši (d. d. od 15. januarja 1787, št. 621 j. z. z. lit. aa); zavrnitev naj se pa le tedaj usliši, kadar je slučaj v zakonu utemeljen (d. d. od 16. septembra 1793, št. —). Tudi glede tistih prošenj, katere se med postopanjem ulože in katere se ne mogó po zakonu uradno zavreči, naj se nikakor prenačljeno ne postopa, ne da se sliši nasprotna stranka in naj se nikakor uradno ne zavračajo (d. d. od 27. septembra 1792 lit. b.). —

Izjeme: §§. 153, 154, 238, 256, 265, 370, 409 in drugi sodnega reda.

III. Slučaji, v katerih se tožba zavreči mora.

A. Ako zadeva začasno spada v področje kazenskega sodišča.

Pravne zadeve, katerih razsodba je od dokaza in prištevnosti hudodelstva ali težkega policijskega prestopka (pregreška ali prestopka) odvisna, ne mogó se preje pred civilno sodišče spraviti, dokler ne izide kriminalnega sodnika ali političnega oblastva sodba. Ako se še le v teku pravde določena oseba hudodelstva ali težkega policijskega prestopka na tak način zatoži, da se mora okrivljenje smatrati za ovadbo sposobno, da se prične preiskava, mora civilno sodišče pravno postopanje ustaviti ter čakati na razsodbo kazenskega sodišča, ako more uspeh te preiskave bistveno uplivati na razsodbo prepirne zadeve. Je li pa izid preiskave za razsodbo pravde nepomenljiv, naj sicer civilni sodnik postopanja ne pretrga, ampak ga nadaljuje, ter kadar se spisi sklenejo, spozna, vselej pa nahajajoče se pravne ovadbe hudodelstva ali težkega policijskega prestopka kazenskemu sodišču, po ukazu, uradno naznani (d. d. od 6. marca 1821, št. 1743, j. z. z.).

Začetju ali nadaljevanju civilne pravde proti (ubeglemu) zatožencu (zoper katerega se je postopanje zavoljo neubogljivosti pričelo), do zdaj ni na potu ta okolnost, da se o obtožbi, zoper njega sproženi še ni storila kazenskosodna razsodba (§. 425 kaz. pr. reda).

Primerjaj še §§. 365—379 kaz. pr. reda v 5. zvezku te zbirke.

Pravica tistega, ki je bil po kaznjivem dejanji poškodovan, svojega odškodovanja ali zadostjenja pri civilnem sodišči po rednej civilnopravnej poti iskati, ni na tiste slučaje omejena, v katerih on ni zadovoljen z zneskom, od kazenske oblasti prisojenim ali je pa po kazenskej sodbi na redno pravno pot nakazan; ampak njegova tožba na rednem pravnem potu dopuščena je tudi v vseh drugih slučajih, kadar je kazenska oblast kakoršnokoli preiskavo razsodila, ali iz katerega koli razloga od preiskave odstopila ali se pa izjavila, da se naj preiskava ne prične; to velja pa tudi tedaj, kadar se zatoženec zavoljo nenavzočnosti svoje ali zavoljo ubega kazenski oblasti izročiti ne more in je v tem kazenske oblasti izjava znana (d. d. od 9. junija 1835, št. 29, j. z. z.). — Primerjaj k temu §. 374 kazensko-pravnega reda spodaj pri §. 352 o. s. r. v dodatkih in §. 372 obč. sodnega reda.

Tožbe na odškodbo zoper ministre so le zavoljo uradovanja dopuščene, katero je državno sodišče za protizakonito spoznalo; dopuščene niso tedaj in ne toliko časa, dokler se ni zatožba zoper ministre zastran dejanja, katero je škodo prouzročilo, pričela in nadaljevala (zakon od 25. julija 1867, št. 101, d. z. §. 6). —

B. Ako je zadeva upravnim oblastim odkazana.

Kadar prvo sodišče predloži nadsodišču spise, kateri so se že obravnavali, k razsodbi vprašanja: ali je predmet za pravno ali politično službeno opravilo sposoben, naj se o tem takoj popraša deželna oblast za svoje mnenje. Ako ista spozna, da slučaj za politično uradno opravilo ni sposoben, naj se potem nadaljevanje pravnega postopanja ukaže. Smatra pa li deželna oblast, da je predmet sposoben za politično obravnavanje, mora nadsodišče slučaj z vsemi spisi in mnenjem deželne oblasti predložiti najvišjemu sodišču, katero ga nadalje preiskuje in razsodi (d. d. od 23. junija 1820, št. 1669 j. z. z.).

Z zakonom o opravi in organizaciji državnega sodišča, izdanim 18. aprila 1869, št. 44 d. z. se mora postopanje v prejšnjem dvornem dekretu omenjeno, da se rešijo dvomljiva in prepirna vprašanja o pristojnosti sodnih in upravnih oblastij, za odpravljenost smatrati. Sodišča morajo v svojem področji in v zakonitih stopinjah (instancah) meje sodne pristojnosti nasproti iste upravnih oblastij čuvati in pre-sojevati. Neprikračeno pa jim ostane, da se zavoljo vsekako potrebnih pojasnil z dotičnimi upravnimi oblastmi jednake vrste posvetujejo (s. n. s. od 11. julija 1872, št. 6948 in od 27. decembra 1872, št. 9420, r. r. št. 2 in 21).

Kdaj naj se postopanje pri civilnem sodišči ustavi, ako je razpor zastran pristojnosti pred državno sodišče prišel, glej §. 13 in kako more udeleženec ob razporu zastran pristojnosti začasno naredbo in varnost zahtevati, glej §. 40 zakona od 18. aprila 1869, št. 44 d. z.

Sosebno so političnim in finančnim oblastim odkazani:

1. Prepiri zastran plačila in izmere odvoznine (d. d. 11. marca 1791. l., št. 127, od 6. junija 1791, št. 160. od 11. januarja 1796, št. 275 j. z. z., od 10. decembra 1827).

2. Prisvojevanja in prilastivanja plemstva (d. d. od 15. julija 1823, št. 1952 j. z. z., od 12. marca 1835, št. 5745, od 20. novembra 1844, št. 7893).

3. Slučaji, v katerih sorodniki umrlega duhovnika zahtevajo tretjino, ki je odločena za revne (d. d. od 23. avgusta 1799, št. 475 j. z. z. in naredba min. od 30. maja 1871, št. 6648).

4. Razne terjatve, kadar se zahtevajo od javnih uradnikov iz njih uradnih činov (d. d. od 14. marca 1806, št. 758 j. z. z. in mnogi drugi ukazi) izimši tiste nasproti sodnim uradnikom, katere se morajo po zakonu od 12. julija 1872, št. 112 drž. zak. po tem omenjenem prepirnem postopanju zahtevati.

5. Izterjanje konkurenčnih doneskov in zastankov na istih (d. d. od 4. januarja 1836, št. 113 j. z. z.).

6. Prepiri posla, ako navstanejo med službo, ali v teku 30 dnij, ko stopi posel iz službe (min. ukaz od 7. decembra 1856, št. 224 d. z.). To velja tudi za pomožne delavce in dninarje kmečkih gospodarjev in gozdarjev (min. ukaz od 15. marca 1860, št. 73 d. z.).

7. Postopanje v slučajih vsakovrstne razlastitve v javne namene (min. ukaz od 8. decembra 1855, št. 213, od 27. aprila 1859, št. 71 d. z. in zakon od 18. februvarja 1878, št. 30 d. z., §. 18.).

8. Terjanje odškodnine zavoljo poljske škode (min. ukaz od 30. januarja 1860, št. 28 d. z., §§. 25, 26.) in izvršba odškodnine, katero je politična oblast zavoljo gozdne škode v kazenskej rzsodbi prisodila (just. min. nar. od 24. aprila 1871, št. 4448).

9. Rzsodba o realnej lastnosti obrta (dv. k. d. od 26. maja 1831, št. 11226, od 16. marca 1837. št. 6070).

10. Prepiri med obrtniki in njih pomočniki, ako navstanejo med službo ali učno dobo, ali pa v teku 30 dnij, kadar ta razmerajenja (obrtniški red od 20. decembra 1859, št. 327 d. z. §. 102).

11. Terjanje povračila za škodo po vojski (d. k. d. od 16. aprila 1821. l.);

12. za škodo, storjeno po vojaških remontih (d. k. d. od 28. julija 1843. l., št. 726 j. z. z.);

13. za škodo, katero napravijo vojaške vaje (d. k. d. od 2. novembra 1837, št. 26838).

14. Pritožbe zastran pogibelji javne varnosti (§. 1319 o. d. z.)

15. Vsakovrstne pritožbe zoper pošto (§. 27. pat. od 5. novembra 1837, št. 240. d. d. od 12. junija 1838, št. 280, od 6. novembra 1838, št. 302, od 1. decembra 1838, št. 312, od 6. februvarja 1839, št. 337 j. z. z. in min. ukaz od 20. novembra 1850, št. 1 d. z. za 1851. l.).

16. Razsodba o neveljavnosti ali premoru privilegij na iznajdbe itd. (pat. od 15. avgusta 1852, št. 184 d. z. §. 42).

17. Terjanje odškodnine za naredbe zoper razširjevanje goveje kuge (d. d. od 28. decembra 1844, št. 41335), in

18. za postavljenje sanitetnih kordonov (d. d. od 13. maja 1832, št. 2563 j. z. z.).

19. Prepiri zastran dohodkov učiteljev, kateri jim pristojne iz javnih naslovov (d. d. od 13. avgusta 1784, št. 322, in od 13. junija 1785. l., št. 444 j. z. z.).

20. Prepiri o dolžnosti plačevanja davkov, pristojbin in odredbin, carin, državnih dohodkov, monopolov in regalij vsake vrste in o njih izmeri (mnogi zakoni in ukazi).

21. Razsodba o ustanovitvi, spremembi ali odpravljenji ustanove, potem o naloženji in oskrbovanji ustanovinega zaklada (d. k. d. od 21. maja 1841, št. 541 j. z. z.).

22. Izterjanje pristojbin za štolo in drugih z dovoljenjem vlade pripadnikom cerkve naloženih davščin in dajatev za cerkvene namene (zakon od 7. maja 1874, št. 50 d. z. §. 23).

23. Pritožbe zoper naredbe organov za zidanje cest in pritožbe teh zoper občine glede kidanja snega (zakon od 2. januarja 1877, št. 33 d. z., §. 8).

24. Urbarijalne, rentne, desetinske in druge terjatve in prepiri iz nekdanjega podložniškega razmerja, kakor so po ukazih, za vsako kronovino izdanih, oblastim za razbremenjenje zemljišč odkazane (prim. just. min. nar. od 3. septembra 1855, št. 17295). Vsi prepiri pa, ki so iz kontadinskega razmerja v Dalmaciji med padronom na jednej, in med kontadinom na drugej strani navstali, baš tako prepiri med padroni in njih koloni iz kolonjskega razmerja s prepiri zastran motenja posesti vred spadajo v judikaturu civilnega sodnika (zakon od 11. januarja 1878, št. 9 d. z., §. 4).

25. Terjanje povračila, katero zahtevajo občine za potrošek oskrbnih stroškov od oseb, katere niso po civilnem pravu, ampak po drugih zakonih zavezani ali katero zahtevajo od občin (zakon od 3. decembra 1863, št. 105 d. z., §. 39).

26. Terjanje povračila za poškodovanje gozda in prepiri zastran gozdnih služnostij (gozdni zakon od 3. decembra 1852, št. 250 d. z.).

27. Prepiri zastran motenja posesti pri napravah na vodi (min. ukaz od 7. julija 1860, št. 172 d. z. in §. 3 zakona od 30. maja 1869,

št. 93 d. z. pa ne omenja vprašanja, ali spadajo prepiri zastran motenja posesti pri napravah na vodi pred sodnijo in je le izjemo, pridejano prvemu odstavku, raztegnil tudi na posest, katera se mora po občnem državljanem pravu varovati (skl. n. s. od 10. decembra 1872. l., št. 12665, r. r. št. 32 in od 4. februarja 1874, št. 11964 j. k. št. 86).

28. Prepiri zastran pašnih in drugih pravic do služnostij, do skupne posesti in rabe (pat. od 5. julija 1853, št. 130 d. z.).

29. Terjatve povračila za škodo, storjeno po divjačini (min. ukaz od 14. julija 1859, št. 129 d. z. potem §§. 6—11 zakona za Štajersko o povračilu škode, storjene po lovu in divjačini od 17. septembra 1878, št. 10 dež. zak.).

30. Prepiri o izmeri števnine (pat. od 26. januarja 1853, št. 18 d. z., §. 16).

31. Zoper razsodbo komisije, ki je postavljena, da nabere in potrdi konje, kolikor jih je treba ob mobilizaciji stalne vojske in deželnih brambovcev, kakor tudi zoper določeno cenilo ni ne utok ne pravna pot dopuščena (zakon od 16. aprila 1873, št. 77 d. z., §. 9).

32. Prepire zastran vprašanja, je li fara ali duhovnija podvržena patronatu, ali pa ima škof pravico jih podeliti, naj državna uprava za bogočastje, ko je zašlišala cerkvena oblastva, v rednih stopinjah (instancah) razsoja. Za prašanje pa, komu pristoji farni ali duhovniški patronat, pristojen je sodnik (zakon od 7. maja 1874, št. 50 d. z., §. 33).

33. Prepire zastran dajatev, katere na podlagi obstoječega patronata zahtevajo, razsojajo upravne oblasti za bogočastje po stopinjah (instancah). Le tedaj, kadar patron trdi in iz posebnih zasebnopravnih razlogov dokazati hoče, da je od dajatve popolnoma ali deloma oproščen, dopuščen je pravni pot, upravne oblasti pa mogó le ukazati provizorij, ako je potreben (zakon od 7. maja 1874, št. 50 d. z., §. 34).

34. Prepire zastran zaveze do dajatev za bogočastne namene katoliške cerkve, razsojajo upravne oblasti v rednih stopinjah (instancah), ako se zahteva taka dajatev iz splošnega uzroka, da pripada kdo cerkveni občini, sodišča pa tedaj, ako se dajatev zahteva iz posebnega naslova. Ako se dotična dajatev iz naslova patronata zahteva, ravna se pristojnost do razsodbe po obstoječih posebnih pravilih, (glej zgoraj 32, 33) (zakon od 7. maja 1874, št. 50 d. z., §. 55).

35. Prepire, ali naj se kateri cerkveni dohodki od doneskov za verski zaklad oproste, razsojajo politične oblasti po stopinjah (instancah), določenih v §. 17. zakona od 7. maja 1874. (min. ukaz od 25. marca 1875, št. 39 d. z., §. 22).

36. Vsako škodo, storjeno po vožnji na Dunavu, ako jo trpi zasebna stranka na svojej osebi ali na svojem imetji, razsoja civilni sodnik po določenih občnega drž. zakonika. Ako pa podjetniki vožnje ali take osebe, za katere oni jamčijo, javne naprave po rekah in zaščitne naprave poškodijo, ocenijo in izterjajo škodo politične oblasti (min. ukaz od 31. avgusta 1874, št. 122 d. z. §§. 83 in 84).

37. Postopanje, da se odstranijo poslopja, ki so razpadljiva, za življenje ali zavoljo ognja nevarna, odkazano je v krakovskem upravnem okraji le političnim oblastim (min. ukaz od 2. septembra 1856. l., št. 164 d. z.).

38. Zadeve, ki se ozirajo na izvršbo koncesijskega zakona za železnice od 14. septembra 1856, št. 238 d. z. so iz pravnega pota izključene ter spadajo pred administrativne oblasti (§. 13 zakona).

39. Zaostanki na obrokih, s katerimi naj se nazaj plačajo na podlagi zakona od 8. februvarja 1880, št. 15 d. z. glede dovoljenega kredita za polajšanje revščine dani predujemi, mogó se od tistih, katerim so bili podeljeni, potom politične izvršbe izterjati (ravno tam §. 10).

40. O odškodnini za živali, katere so bile po oblastvenej naredbi usmrteno, da se določi, je li živinska bolezen nalezljiva, izimši steklino, potem o odškodnini za živali, ki so bile sumljive, da so smrkave, in so za tega delj bile usmrteno, a se je pokazalo, da niso bile s to boleznijo okužene, razsoja politična deželna oblast (zakon od 29. februvarja 1880, št. 35 d. z. §§. 37, 40).

41. Ne o vprašanji, ali naj se pristojbina po zakonu o koleku za kvarte od 15. aprila 1881, št. 43 d. z. plača, ne o njeni izmeri ni dopuščeno postopanje pred rednimi sodišči; neplačane pristojbine in zamudne obresti naj se kakor zaostali deželni davki izterjajo (ravno tam §. 22).

Splošne določbe k vsem nahajajočim se slučajem.

V vseh slučajih, v katerih mora upravno oblastvo razsoditi o zasebnih oseb terjatvah, ki pa so si v nasprotji, more tisti, ki trpi

s to razsodbo v svojih zasebnih pravicah škodo, zoper drugo stranko pomoč iskati na rednej pravnej poti (zakon od 21. decembra 1867, št. 144 d. z. član 15).

Kdor trdi, da je z razsodbo ali naredbo upravne oblasti v svojih pravicah žaljen, more se pognati za svoje terjatve pred upravnim sodiščem (zakon od 21. decembra 1867, št. 144 d. z. član 15).

Sodiščem pa pristoji:

1. Razsodba o veljavnosti ukazov; presoja o veljavnosti pravilno razglašenih zakonov jim ne pristoji (zakon od 21. decembra 1867, št. 144 d. z. čl. 7).

2. Razsodba o terjativah povračila za oskrbne stroške, katero občine zahtevajo od oseb, ki so po civilnem pravu k preskrbovanji zavezane; znesek stroškov mora pa tudi v tem slučaju najprvo določiti politična oblast in naj se o istem ne obravnava na pravnej poti (zakon od 3. decembra 1863, št. 105, d. z. §. 38, 39).

3. Razsodba o terjatvi povračila nasproti železniškim podjetjem zavoljo škode, katero je učinilo zidanje na javnem ali zasebnem blagu, in za katero morajo železniška podjetja po §. 10 lit. b ministerskega ukaza od 14. septembra 1854, št. 238 d. z. jamčiti (s. n. s. od 28. oktobra 1862, št. 6190, j. k. št. 49).

4. Razsodba o zasebnih terjativah osebe, katera se po izvršbi, od politične oblasti ukazane, v svojej lastnini ali družih pravicah žaljeno čuti (sklep n. s. od 12. novembra 1872, št. 11305, j. k. št. 78).

C. Ako stvar po posebnih zapovedih spada pred izbrano (spodaj pri §. 274 o. s. r.), pred obrtna sodišča ali pred višje deželno sodišče (§. 8 zakona od 12. julija 1872, št. 112 d. z. glej spodaj).

D. Zavoljo nepristojnosti sodišča (§. 1. jur. norme).

§. 2. Vsacemu delu posebej in razun v tem sodnem redu izrečno izvzetih slučajev naj se dopustita le dva govora in ne več, namreč: tožniku tožba in replika, zatožencu pa odgovor in duplika.

§. 3. Tožnik naj v tožbi dejanje, iz katerega mu gre po njegovem mnenji pravica, popolnoma z vsemi okoliščinami, katere bi mogle njegovo pravico dokazati, po redu časa navede.

§. 4. V jednej in istej tožbi se sme več predmetov pravedanja le takrat navesti, kadar so med seboj v zvezi.

V postopanju o malenkostnih zadevah (glej spodaj) se more več terjatev istega tožnika zoper istega zatoženca, ako tudi neso v dejanskej ali pravnej zvezi, v jednej in istej tožbi utrditi, kadar je za vse

tiste jedno in isto sodišče v malenkostnih zadevah pristojno, in vse terjatve skupaj ne prežejejo zneska, merodajnega za rabljivost postopanja v malenkostnih zadevah (zak. od 27. aprila 1873, št. 66 d. z. §. 12). — To velja tudi za opominjalno postopanje (glej spodaj, zakon od 27. aprila 1873, št. 67 d. z. §. 4).

Tožba, v katero so razni predmeti vpleteni, more se uradno zavreči in more se nakazati, da se predmeti ločijo (resol. od 31. okt. 1785 l., št. 489 j. z. z. lit. t). — Ako so v tožbi nasproti sodnemu redu razni predmeti zmešani, naj se samo le ločitev istih zapove, ne da bi se razsojevala glavna stvar (d. d. od 27. septembra 1792, št. 53 j. z. z. lit. a).

§. 5. Zatoženec naj v odgovoru na vse, od tožnika navedene okolščine, in sicer na vsako posebej v ravno istem redu, v katerem so bile povedane, brez dvoumnosti odgovori; zategadelj naj je dostavek splošnega zanikavnega pristavka prepovedan in brez učinka.

§. 6. Ko je to odgovril, naj zatoženec v odgovoru dejanje, ako je treba, dopolni, in tiste okolščine, katere je tožnik zamolčal ali drugače navel, kakor so, v pravem redu časa doda.

§. 7. Slednjič naj zatoženec vse ugovore, s katerimi misli, da se more zoper tožnika za nekaj časa ali za zmeraj braniti (*exceptiones dilatorias et peremptorias*), skupno in sicer tiste najprvo navede, kateri izvirajo iz dejanja.

Zatoženec mora v odgovoru ne samo vse ugovore brez izjeme navesti, ampak tudi v glavnej stvari govoriti in odgovoriti, ker bi se inace na njegove ugovore ne slušalo, ampak se smatralo, da je tudi v glavnej stvari obstal (resol. od 14. junija 1784 j. z. z. lit. h).

Na terjavne pravice, katere se mogó le v nekem obroku s tožbo zasledovati, ne more se po preteku obroka tudi ne kot na ugovore ozirati. (Skl. n. s. od 30. januarja 1861, št. 11876 j. k. št. 36).

§. 8. Tožnik mora v tožbi, in zatoženec v odgovoru svoje zahtevanje kolikor mogoče natančno določiti.

Kadar je stroškovnik uložen, mora sodnik tudi brez izrečnega zahtevanja o povračilu sodnih stroškov, kar je po pravici, spoznati (d. d. od 30. septembra 1785, št. 473 j. z. z. lit. b).

Finančne prokurature naj v tožbenem zahtevanju vedno tudi blagajnico, katera je poklicana, da sprejme plačilo, kakor tudi kraj naznanijo, in stranko napotijo, da tam plača; tako naj se tudi sodba tekstira (d. d. od 24. januarja 1843, št. 664 j. z. z.).

V posebnih pravnih prepirih, kateri naj se glede resničnosti ali vrste terjatve, oglašene v konkurznem postopanju, doženo, se ne more zahtevanje ne glede predprave čez tisti obseg raztegniti, v katerem se je pri oglasbi stavilo; raztegniti se more le tedaj, kadar se je nova oglasba uložila (§. 130 konk. reda).

§. 9. V repliki naj tožnik na okolščine, od zatoženca v odgovoru navedene, ravno tako, kakor je zgoraj v §. 5. določeno, odgovarja, od svoje tožbe pa naj ničesar ne ponavlja, ne nobenih drugih novih okolščin navaja, kakor toliko, kar je potrebno, da ovrže odgovor zatožencev.

§. 10. Zatoženec odgovarja naj v dupliki na nove okolščine, katere je tožnik morda v repliki navel, kakor je v §. 5 zapovedano; dovoljeno mu pa ni navajati nove okolščine.

§. 11. Ako ni jedna stranka nekaterih okolščin dejanja, katere je nasprotnik zase navel, v temu sledečem govoru izrečno in sicer vsako posebej ovrge, naj se pri rešitvi pravde za resnične smatrajo.

§. 12. Dejanje naj se vedno v svojem časovnem redu pove čisto, ne da se vanj uplete sklep po umu ali pravno določilo, dokazila pa na podlagi pismenih listin, potrebnih pooblastil, priseg, pričevanj in drugih dokaznih načinov naj se takoj navedejo in priložijo, ako se stranka tudi na priče opira, naj se ime, priimek, stan, služba in stanovanje priče naznani.

Tudi tista dokazila, katera so zajeta iz že preje obravnavanih pravnih, mora stranka, katera jih navede, priložiti (d. d. od 6. oktobra 1783. l., 197 j. z. z. lit. c). — Stranka, katera se v svojih pravnih spisih ali na (določenem) dnevu na listino opira, mora to listino celo tedaj priložiti in donesti, ako listina pri sodišči kot instrumentum judiciale leži, ali je pa v nasprotnikovih rokah kot instrumentum commune. Nasproti pa ni treba v sledečem pravnem spisu prejšnje navesti in priložiti (d. d. od 15. januarja 1787, št. 621, lit. a in d). — Ako se zgodi, da so consilia juridica priložena, ne sme se sodnik nanje ozirati, ampak jih mora v nemar pustiti kakor da bi jih ne bilo (resol. od 14. junija 1784, št. 306, j. z. z. lit. m).

Zastopniško pooblastilo, katero da stranka svojemu pravnemu zastopniku, mora se prvemu spisu v izvirniku ali v poverjenem prepisu priložiti, ali pa na določenem dnevu pokazati, in dokler se

ne donese, se ne sme sodba izreči. Le ako v ustnem postopanju stranka s svojim zastopnikom pred sodišče pride, more se to opustiti. Ako so stranke v pismenem postopanju vse pravdne spise lastnoročno podpisale, naj se zategadelj, ker manjka pooblastila, razsodba ne odloži, ampak naj se pozneje, predno se sodba uroči, pooblastilo zahteva (resol. od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z. lit. a; d. d. od 30. novembra 1789, št. 1081 j. z. z. lit. f; d. d. od 9. novembra 1811, št. 961, od 23. julija 1813, št. 1067 j. z. z.). — Finančna prokuratura ne potrebuje nobenega posebnega pooblastila, kadar v opravilih, katera so njenemu zastopanju odkazana, kot tožnik ali zatoženec nastopi, in mora le tedaj, kadar prisego naloži, prevzame ali zavrne ali kadar poravnavo sklene, dovoljenje pristojne administrativne oblasti, in če je poravnavo sklenila s pridržkom, da je pozneje potrdi, to potrdilo sodišču predložiti (Just. min. od 25. aprila 1856, št. 8911).

Slednjič je bilo glede oblike ulog določeno, da se morajo na celih polah izročati, in k tem spadajoče priloge se morajo vselej redno zaznamovane uložiti (d. d. od 24. januarja 1818).

V postopanju, v katerem se od sodnih uradnikov povračila zahtevajo, morajo se tožbe, v katerih stranka dejanja, na katera se njene terjatve opirajo, in katerih ni predmet in obseg škode, katero je stranka trpela, ali v katerih glede povračila nobenega določenega zahtevanja ne stavi, ali pa po mogočnosti dokazil ne donese ali zaznamva, uradno zavriniti (zakon od 12. julija 1872, št. 112 d. z. §§. 10, 11).

§. 13. Obe stranki, kakor tudi njijina pravna zastopnika naj v svojih govorih rabijo v deželi navadni jezik, in se naj vseh obširnostij, ponavljanj in zbadljivostij zdrže.

Jednakopravnost vseh v deželi navadnih jezikov v šoli, uradu in v javnem življenji je od države priznana (zakon od 21. decembra 1867. l., št. 142 d. z. član 19).

V hebrejskem jeziku, ali tudi le s hebrejskimi ali židovskimi črkami pisane listine so izimši jedini slučaj, ako jih inozemec izda, tuzemec pa za sé navede, — neveljavne in nične, in tako podpisana imena se smatrajo za ročna znamenja (d. d. od 22. oktobra 1814. l., št. 1106, 19. julija 1816, št. 1266, 20. decembra 1842, št. 663, in 19. februarja 1846, št. 938 j. z. z.).

Za Češko in Moravsko je bilo s just. min. ukazom od 19. aprila 1880. I., št. 5519, (d. z. za Češko št. 14, za Moravsko št. 17) o rabi deželnih jezikov sledeče ukazano:

§. 1. Politične, sodne in državopravdne oblasti v deželi so zavezane strankam rešitve o tem, kar so ustno izjavile, ali pismeno uložile, v tistem deželnem jeziku izdati, v katerem so se ustno izjavile ali je uloga pisana.

§. 2. Zapisniške izjave strank naj se v tistem deželnem jeziku zapišejo, v katerem je izjava povedana.

§. 3. Listine in drugi spisi, kateri so v enem deželni jezikov sestavljeni, ne potrebujejo nobenega prevoda.

§. 4. Oblastveni odpravki, kateri ne izidejo na prošnjo strank, naj se v istem deželnem jeziku izdajo, katerega govori oseba, na katero je odpravek obrnen. Ako jezik, katerega se stranka poslužuje, ni znan, ali pa ni deželni jezik, naj se rabi tisti deželni jezik, o katerem se more po kakovosti slučaja in po bivališči stranke domnevati, da ga razume.

§. 5. Določila §§. 1—4 veljajo tudi glede občin v tistih zadevah, v katerih se morajo za stranke smatrati.

§. 6. Vsi uradni razglasi, kateri so za splošno znanje v deželi določeni, morajo v obeh deželnih jezikih iziti, uradni razglasi, le za posamične okraje in občine določeni, morajo se izdati v deželnih jezikih, kateri so v dotičnih okrajih ali občinah navadni.

§. 7. Izjave prič se morajo v tistem deželnem jeziku zapisati, v katerem so bile izjavljene.

§. 8. V državljanskih pravnih prepirih mora se rabsodba z razlogi vred v tistem deželnem jeziku izdati, v katerem se je pravni prepri obravnaval. Kadar se stranke niso istega deželnega jezika posluževale, mora odpravek v obeh deželnih jezikih iziti, ako se niso stranke sporazumele, da naj se rabsodba z razlogi vred le v enem deželnih jezikov izda.

Glede rabe slovenskega jezika pri sodnijah izšle so sledeče ministrske naredbe:

Ministrska naredba od 15. marca 1862, št. 8651.

Iz sodnijskih poročil se je visoko c. kr. ministerstvo prepričalo, da raba slovenskega, v nekaterih pokrajinah tega nadsodnijskega okrožja razširjenega jezika pri sodnijah v tisti meri, kakor se to

godi po drugih kraljevinah in deželah, v katerih prebivajo Slovani, sedaj še ni mogoča in to ne iz ozira na varnost in pospeševanje pravnega razvitja, in ne iz ozira na to, da niso vsi uradniki in odvetniki tega okrožja popolnoma zmožni pismenega slovenskega jezika.

Da pa se opravičenim zahtevam slovenskega prebivalstva zavoljo rabe slovenskega jezika pri sodnijah tega nadsodnijskega okrožja z ozirom na sedanje razmere kolikor mogoče vstreže, je visoko c. kr. ministerstvo za vse sodnijske okraje, v katerih stanujejo Slovani, določilo:

1. da morajo sodnije, kadar imajo opraviti s strankami, katere so zmožne jedino le slovenskega jezika, obravnavati v slovenskem jeziku, zaslišanja z obdolženimi in izpraševanja prič v kazenskih zadevah kolikor mogoče v slovenskem jeziku izvršiti, ter odločilne stavke zatoženčeve ali pričine izpovedbe v slovenskem jeziku zapisati v protokol;

2. da se zapisniki o storjenih prisegah, če je stranka prisegala v slovenskem jeziku, kolikor mogoče vedno sestavijo v slovenskem jeziku, in da se vsaj obrazec k prisegi v protokol postavi v slovenskem jeziku;

3. gledati se ima na to, da so pri kazenskih in končnih obravnavah, če so obdolženi zmožni samo slovenskega jezika, uradniki in zagovorniki popolnem zmožni slovenskega jezika; da se obravnavi vrši v slovenskem jeziku, in da se razsodba in kolikor mogoče tudi njeni razlogi objavijo v tem jeziku;

4. morajo se v omenjenih pokrajinah v slovenskem jeziku pisane vloge od sodnij sprejemati, ter kolikor mogoče v slovenskem jeziku rešiti;

5. dovoljuje se, da se pri slučajni potrebi za vsakovrstne pozive, varhinske dekrete, obljubne protokole, posmrtnice, edikte in za male, vedno jednako se glaseče odloke upeljejo slovenske tiskovine, in da se te tiskovine pri rešitvah ulog rabiti smejo.

Ministerska naredba od 20. oktobra 1866, št. 1861.

Visoko c. kr. justično ministerstvo je po nekem slučaju zvedelo, da se visoki justičnega ministerstva ukaz od 15. marca 1862, št. 865 zadevajoč rabo slovenskega jezika v onih sodnijskih okrajih spadajočih pod tržaško in graško nadsodnijo, v katerih stanujejo Slovenci, tako tolmači, kakor da bi ta ukaz omejal rabo slovenskega

jezika le na kazenske in neprepirne pravne zadeve, ter da potem takem ni dovoljeno, da bi se ulagale pravde v slovenskem jeziku.

Ker pa navedeni justičnega ministerstva ukaz v 4. odstavku sploh zaukazuje, da morajo sodnije sprejemati slovenske vloge v onih sodnijskih okrajih, v katerih stanujejo Slovenci, ne da bi se razločevalo, ali zadeva uloga kazensko stvar, ali prepirno pravno zadevo ali pa pravdo, kaže se nam vsekako tudi sprejemanje pravnih in drugih ulog v prepirnih pravnih zadevah v zaznamovanih sodnijskih okrajih kot dopuščeno, ter naznanjam to vsled došlega mi ministerijalnega ukaza od 20. oktobra t. l., št. 1861 vsem sodnijam v slovenskih okrajih z nanašanjem na tukajšnjo naredbo od 21. marca 1862 št. 697, da se bodejo po tem ravnale.

Justičnega ministra ukaz na prezidij graške nadsodnije od 18. aprila 1882, št. 20513.

Mej zadnjimi dvajsetimi leti je justično ministerstvo skrbno na to pazilo, da mu ni izginilo izpred pogleda vprašanje, kako bi se uredila raba v deželi navadnih jezikov pred sodnijami v okrožji nadsodnije graške.

Že pred izdavo ustavnega zakona od 21. decembra 1867, št. 142. drž. zak., o splošnih pravicah državljanov, in že pred veljavo člena 19., ki odločno priznava ravnopravnost vseh jezikov pred uradi in v javnem življenji, štel si je justično ministerstvo v svojo nalogo, po administrativnej poti take naprave upeljati, katere bi Slovencem, v nekaterih pokrajinah omenjenega nadsodnijskega okrožja tik Nemcev stanujočim, rabo njihovega, vedno bolj se razvijajočega in razširjajočega jezika olajševale ter osigurjevale.

K temu namenu izdane naredbe izdavale so se na podlagi obstoječih zakonov v delokrogu justičnega ministerstva.

Posebni zakoniti določili, v katerih okviru se ima eksekutiva gibati, bili sta v pravnih zadevah §. 13. obč. sod. reda, v nepravdnih stvareh pa §. 4. zakona od 9. avgusta 1854, drž. zak. št. 208; prvi teh paragrafov naklada strankam in njihovim zastopnikom, da se imajo posluževati „v deželi navadnega jezika“; drugi omenjenih paragrafov pa zahteva, da se naj (stranke in zastopniki) „jednega pri sodnji navadnih jezikov“ poslužujejo, in da se imajo priloge, sestavljene v kakem drugem jeziku, priložiti v poverjenem prevodu.

V katerem jeziku pa naj govori sodnik, o tem ne obsega zakon nikacega določila. Glede notranjega jezika sodnij in glede jezika

sodnijske korespondence ne more se dvomiti, da pripada dotična uredba, če je sploh kaka poprava praktično potrebne, administraciji. Pa tudi tedaj, kadar se stvar suče okrog vprašanja, v katerem jeziku naj sodnije občejujo s strankami, mora se eksekuciji pripuščati že zategadelj obširna pravica, da izdaje določila, ker se stvarjenje glavnih pogojev takih določil, to je nastavljenje takih funkcionarjev po sodnijskih stolih, ki so v deželi navadnega jezika zadostno zmožni, samo po skrbni vladi in proti njeni odgovornosti izvršiti da.

S tega stališča morajo se presojevati justičnega ministra ukazi od 15. marca 1862, št. 865, od 20. oktobra 1866, št. 1861 in od 5. septembra 1867, št. 8636/9396, kateri zadnji ukaz ozira se samo na Kranjsko.

S temi ukazi je justično ministerstvo dejanskim, v toku se nahajajočim razmeram korak za korakom sledilo ter je med tem, — ko se je na jednej strani trudilo počasi odstraniti zapreke definitivne rešitve, katere zapreke prouzročevale so se s tem, da justično osobje ni bilo povsod zadostno zmožno jezika — na drugej strani glede na odstranjenje zaprek sodnijam izdajalo tiste ukaze, kateri so neobhodno potrebni, da bi se v zakonu jasno naznanjeni namen dosegel. V soglasji s to okoliščino se je ukazu od leta 1862. glede na to, da še niso vsi uradniki in odvetniki zadostno jezika zmožni bili razločevalo med tem, kar je bile tedaj dosegljivo, in kar se takrat še ni dalo doseči.

Priznalo se je, da je znanje jezika že takrat zadostovalo, da so se umele ustne slovenske objave in pismene slovenske vloge, da pa to znanje pri vseh slovenskih sodnijah ni bilo tako popolno, da bi se bili slovenski zapisniki in slovenski odloki brez napake sestavljati mogli. V dispozitivnih naročilih omenjenega ukaza se je potem tudi dolžnosti zaveza uredila z ozirom na ravnokar navedeno razmero. V odstavkih 1, 2, 3 in 5 se je sestavljenje zapisnikov in odlokov v slovenskem jeziku samo tedaj zahtevalo, če bi bilo to primerno, mogoče itd. ter se ta zahteva ob enem skrčila na slučaj, da so stranke samo slovenskega jezika zmožne, in tako sodnikove podpore posebno potrebne.

V odstavku 4 pa se je brezpogojno in splošno naložilo, da se imajo v imenovanih slovenskih pokrajinah pri sodnijah sprejemati slovenske vloge; brezizjemnemu temu predpisu pa se je v ostrem

nasprotji dostavilo, da se imajo te vloge samo tedaj slovensko rešiti, če je to mogoče, in če je vloga po slovenskeji stranki vložena bila.

O pomenu na tem mestu rabljene besede „vloga“ se je pozneje vsled nekega dekreta nekoliko dvomov vzbudilo; te dvombe pa je drugi, zgoraj navedeni ukaz od leta 1866. odstranil, ter čisto določno izrekel, da se imajo s to besedo ne samo vloge v kazenskih in neprepirnih zadevah, temveč tudi vse vloge v prepirnih zadevah in v prvi vrsti pravne tožbe umeti.

Konečno izdal se je za Kranjsko ukaz od leta 1867., v katerem se je naglašalo, da je sedaj osobje pri sodnijah slovenskega jezika v besedi in pismu zadostno učeno, tako da se že lahko zahteva, da se izpovedbe prič in prisege v civilnih zadevah, kakor tudi izpovedbe obdolženih in prič v kazenskih zadevah, če so zaslišani samo slovenskega jezika zmožni, ne samo v odločilnem, temveč v celem obsegu v slovenskem jeziku v zapisnik zabeležiti imajo.

Do tu dospela je bila skrb za jezikovne potrebe v okrožji nadsodnije graške, ko se je slovesno razglasil ustavni zakon o splošnih pravicah državljanov in princip o enakopravnosti vseh v državi navadnih jezikov pri uradih in v javnem življenji. Po tej emanaciji zakonodajstva se veljava vprašavnih justičnega ministra ukazov gotovo ni skrčila. Nasprotno postali so ti ukazi v smislu ob enem izdanega ustavnega zakona o izvrševanju vladne in izvrševalne oblasti naredbe in zapovedi z izpeljevanjem justičnih naprav obložene najvišje državne oblastniije, katerim naredbam so se morale tudi justične oblastniije toliko bolj podvreči, ker je sedaj ostreje definirani pojem „enakopravnost“ vseh jezikov tudi nalogo in odgovornost izvrševalne oblasti pomnožil in ker je sedaj zadnji dvom o tem izginil, da se sme enakopravnost jezikov — se vé v mejah dosegljivosti — kot zagotovljeno pravo (als ein verbürgtes Recht) zahtevati, in ne več kot rešilno sredstvo v stiski, to je kot individuvelno priznanje tistim nacijonalcem, ki družega jezika zmožni niso.

Vlada do sedaj ni imela uzroka, da bi v deželah, kjer se govori več jezikov, po poti zakona obistinila ravnopravnost jezikov pred sodnijami. Vladi se tudi ni videlo potrebno z naredbami poseči v razvoj sodne prakse, ter se je naredbinskega pota samo v ta namen posluževala, da bi se odpravile najsilnejše pritožbe, in da bi se doseglo enakomerno postopanje.

Ali v okrožji nadsodnije graške, kjer v določenih pokrajinah tik Nemcev v gostih krdelih tudi Slovenci stanujejo, kateri so v novejši dobi pisмени svoj jezik tako razvili in razširili, da je tudi v rabo pred sodnijami brez ovir sposoben, zaostale so sodnije v priznanji dejanske te okoliščine, — katera okoliščina bi morala prouzročevati, da bi v smislu §. 13. obč. sod. reda „v deželi navadni jezik“ postal tudi po §. 4. postopanja o neprepirnih stvareh „pred sodnijo navadni jezik“ — in justičnemu ministru odkrila se je potreba, temu pogrešanemu priznanju tudi pred sodnijami po administrativnej poti do veljave pripomoči.

Pri tem stojim jaz kot voditelj justičnega ministerstva na stališči, katero je justično ministerstvo med dvajsetimi leti za pravo priznavalo, to je na stališči, da je samo vladnej in izvrševalnej oblasti na podlagi v polnem obsegu pristoječih pripomočkov in virov dodeljeno, faktum določiti, koliko se je slovenski jezik že razvil in koliko da je sposoben za sodnijsko rabo; da pa nasprotno sodnije niso poklicane, ta faktum od slučaja do slučaja preiskovati, ter se eventualiteti nasprotujočih si odločb izpostavljati, temveč, da je sodnijam dolžnost, jednokrat za vselej po kompetentnej strani izrečeno dejansko razmero svojim razsodbam v podlago jemati. Sploh po mojem mnenji ni naloga sodnijam, jeziku, ki ga državna uprava kot v „deželi navadnega“ pripoznava, po zakonu mu zagotovljeni pristop k sodnijam stalno zabranjevati; in če sodnije slovenske vloge samo zategadelj a limine odbivajo, ker je prošnik tudi nemškega učen, tako vidim v tem priprosto, a kratkonikar zakonito sredstvo, s katerim se celo vprašanje o enakopravnosti a limine odbija!

Vse to premišljevaajoč in skrbno se trudeč, za sedaj samo glavne, vsak napredek k uspešnej rešitvi ovirajoče neprilичnosti odstraniti in prezgodnjemu izdanju vezajočih norm tam se izogniti, kjer se še sme vedno pričakovati, da si bode razsvitljena praksa med odprtimi stezami najboljšo in pripravnejšo poiskala in izvolila, izdam za ta čas samo naslednje določilo:

Glede rabe slovenščine pri sodnijah veljajo za vojvodino Kranjsko, okrožno sodnijo v Celji, potem za slovenske in za mešane pokrajine v vojvodini Koroške določila justičnega ministra ukazov od 15. marca 1862 l., št. 865, od 20. oktobra 1866, in od 5. septembra 1867 št. 8636/8396, ter se imajo vse sodnije v prihodnje po teh določilih ravnati.

Posebno pa moram zahtevati, da se določilo četrtega odstavka v ukazu na prvem mestu imenovanem, to je v ukazu od leta 1862., ki splošno določuje, da se morajo slovenske vloge sprejemati, kakor tudi dopolnujoče določilo poznejšega ukaza od leta 1866., ki takim vlogam vse pri kazenskem in civilnem postopanju se nahajajoče vloge in posebno tudi pravne tožbe prišteva, strogo izpolnuje, in da se to izpolnovanje dalje ne skrčuje na slučaj, če vložnik ni učen nemškega jezika.

C. kr. nadsodnijski prezidij naj ta ukaz nadsodnji in vsem sodnijam v omenjenih pokrajinah polnoobsežno v izpolnovanje naznani ter tudi državnemu nadpravdništvu objavi z dostavkom, da se ima po njem ravnati, ter ga tudi državno pravdniskim organom v imenovanih okrajih dostaviti.

Pražak.“

Stranke morajo vsem listinam, ne v sodnem ali v jednom deželni jeziki sestavljenim, ako so v pravnih in nepravni zadevah namenjene sodnji v rabo, poverjene prevode v sodnem ali v jednom deželni jeziki dodati. Da te prevode oskrbe, so pri vsacem večjem sodnem dvoru nastavljeni in priseženi tolmači, katerih pristojbine, ako se stranke ne dogovore, sodišče določi. Prevod pri sodišči s prisego zavezanega tolmača se mora od tega in drugih oblastij za pravega smatrati. Stranki, katera izjavi, da prevod ni prav, se mora pa dopustiti, da to, kar trdi, z dvema ali z več izvedenci po predpisih sodnega reda dokaže (d. d. od 22. decembra 1835, št. 109 j. z. z.). — Beležniki, kateri so za ptuj jezik kot tolmači postavljeni, so tudi poklicani, da pravilnost prevodov, katere so iz tega ali v tem jeziku oskrbeli ali pregledali, beležniško potrde. To velja tudi glede poverenja prevodov iz jednega deželnega jezika v drugega, ako je beležnik dobil pravico, beležniške listine v obeh jezikih sestavljati. Potrjenje se mora na prevodu v izvirniku zapisati in prevod pa prevedena listina z nitjo in uradnim pečatom zvezati (zakon od 25. julija 1871, št. 75 d. z. §. 78). — Ista naredba velja tudi za kraljeve javne beležnike na Ogerskem in imajo potom reciprotitete od njih potrjeni prevodi, ako se v potrjenji na dovoljenje kraljevega justičnega ministerstva listine tudi v drugem, kakor v ogerskem jeziku sestavljati, izrečno opira, isto moč, kakor od priseženega tolmača sestavljeni prevod, in ne potrebuje nobenega nadaljnjega sodnega potrjenja (just. min. ukaz od 6. avgusta 1877. l., št. 10546).

Francoski generalni konsuli, konsuli, vicekonsuli ali konsularni agenti v Avstriji mogó preskrbeti prevode listin vsake vrste, katere so uradi ali funkcionarji njih dežele izdali, in naj imajo taki prevodi v Avstriji tisto moč in veljavo, kakor da so jih sestavili deželni priseženi tolmači. (Pogodba od 11. decembra 1866, št. 167 d. z. član 9, odstavek 2). Ista pravica je bila izrečno dana konsularnim uradnikom portugalskim (pogodba od 9. januarja 1873, št. 135 d. z. za 1874 član IX.), in italijanskim (kons. konv. od 15. maja 1874, št. 96 d. z. za 1875, član 11). — Primerjaj tudi opazke pri članu V. jurisdikcijske norme.

§. 14. Spisi naj se s pri vsakem sodišči navadnim napisom in podpisom uložijo: in tam, kjer so v sodnemk raji posebni pravni zastopniki, naj jih jeden k sodišču (k podsodnosti — Gerichtsstand) opravičenih pravnih zastopnikov podpiše. V spisih naj se zunaj mimo imena in značaja obeh prepirajočih se delov tudi predmet prepira naznani.

Mimo imena in značaja strank naj se tudi stanovališče z imenom mestnega dela ali predmestja in hišna številka naznani (d. d. od 21. oktobra 1793, št. 131 j. z. z.), inace naj se izročitelj na red pozove (d. d. od 22. marca 1784, št. 266 j. z. z., lit. a); isto tako se mora vedno na stranko in ne na njenega zastopnika rubricirati (d. d. od 24. oktobra 1791).

Za pismeno postopanje sposobne pravne spise morajo, ako so tam, kjer ima sodišče svoj sedež, priseženi pravni zastopniki, jeden istih ali pa vsaj pravni zastopnik podpisati, kateri ima v nadsodnijskem okraji svoj sedež (d. d. od 6. decembra 1782, št. 105 j. z. z., lit. c., min. ukaz od 24. decembra 1860, št. 276 d. z.). Ta ukaz velja tudi glede prošenj za izvršbo, ako je v glavnej pravdi nastopil pravni zastopnik (d. d. od 30. marca 1842, št. 603 j. z. z.).

V krajih, v katerih ni najetih pravnih zastopnikov, naj se pravne stvari ustno razpravljajo, ali, če vse jedno stranke pismeno postopati hočejo, naj se pravni spisi od strank, katere jih same sestaviti ne mogó, le tedaj sprejmejo, kadar jih je podpisal opravičen praven zastopnik, kateri je pa pri drugem sodišči (d. d. od 4. septembra 1818, št. 1494 j. z. z.). To velja tudi za pismeno sestavljene apelacijske in revizijske prijave, pritožbe in odgovore (d. d. od 1. februvarja 1836, št. 120 j. z. z.). — Za ustno postopanje določene pismene tožbe in uloge se smejo le v krajih, kjer ni nobenega ali je le jeden odvetnik,

brez njegovega podpisa sprejeti; kjer sta pa vsaj dva odvetnika, mora vse uloge v prepirnih zadevah sploh, tedaj tudi v menjiškem postopanju odvetnik podpisati, izimši le ugovore, katere je zunaj sodnega kraja stanujoča stranka zoper menjiško-pravne plačilne náloge poslala (min. ukaz. od 5. julija 1859, št. 122 d. z.).

Pravica strank, da jih zastopajo pooblaščenici, kateri nimajo odvetniške pravice, tedaj tudi beležniki, je omejena le na sumarno pravdo in postopanje v malenkostnih zadevah (s. n. s. od 17. decembra 1873, št. 9957, j. k. št. 83).

Zastopnika ne potrebujejo v svojih zadevah: a) odvetniki sami, celo tisti, ki so odstavljeni (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. 11, d. d. od 22. januarja 1845, št. 862 j. z. z.); b) za sodništvo izpitani na svojem stanovališči (d. d. od 29. januarja 1813, št. 1028 j. z. z.).

Postopanje s spisi, ki so protizakonito sestavljeni. Spise, kateri so proti tu navedenim ukazom sestavljeni, mora sodnik zavreči in stranko nakazati, da ravna po zakonih (d. d. od 6. oktobra 1783, št. 197 j. z. z., lit. a); ob enem pa mora določiti obrok, v katerem naj se popravljeni zopet uložé (d. d. od 13. februvarja 1795, št. 217 j. z. z., lit. i); pri tem se pa ne sme sodnik utikati v vsebino posla in v to, ali je tožba dobro ali slabo instruirana (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. f).

Predpis dvornega dekreta od 13. februvarja 1795, št. 217 j. z. z., lit. i, velja le toliko za tožbe, v kolikor bi se morale uložiti v obroku, po sodnem redu ali na njega podlagi od sodnika določenem; na zastaranje, ki je mogoče vsled zavrnitve nastopila, se pri tem ni ozirati (s. n. s. od 24. oktobra 1851, št. 9485, j. k., št. 4).

§. 15. V obče naj se pismeno, v sledečih treh slučajih pa ustno postopa: a) na deželi, b) v stvareh nizke vrednosti, v katerih predmet prepira ne presega zneska petindvajsetih goldinarjev, c) v pravnih prepirih, ki so navstali iz razžaljenja, storjenega le z besedami; obema deloma pa je prosto, da po skupnem sporazumljenji od teh dveh zakonitih postopnih načinov odstopita in si le postopanje izvolita, s čem se pa potem vsaki del v prvem svojem govoru izjaviti in tudi dokazne člane, ako se jeden del na priče opira, takoj donesti mora.

K lit. a. Izraz „na deželi“ pomeni vsaki sodni okraj razun glavnega mesta kronovine (res. od 11. sept. 1784, št. 335 j. z. z.,

lit. e), in tu ni bivališče sodnika, ampak okolščina merodajna, ali se sodna oblast o prepirnej stvari na deželi izvršuje (d. d. od 20. junija 1782 l., št. 55 j. z. z., lit. a).

Zakoniti ukazi glede rabe rednega ustnega ali pismenega postopanja za sodne dvore v deželnih glavnih mestih veljajo tudi za sodne dvore prve stopnje (instance), kateri so zunaj glavnih mest (zakon od 16. maja 1874, št. 69 d. z., §. 1).

K lit. b. V prepirnih stvareh do zneska črez ne več kakor 50 gld. velja postopanje v malenkostnih zadevah po zakonu od 27. aprila 1873, št. 66 d. z.; v prepirnih stvareh v znesku od več kakor 50 gld. do 500 gld. skrajšano postopanje po dvornem dekretu od 24. oktobra 1845, št. 906 j. z. z.; in slednjič, da se izterjajo terjatve v denarji ali v drugih zastopljivih stvareh do zneska od 200 gld., velja opominjalno postopanje po zakonu od 27. aprila 1873, št. 67 d. z.

K lit. c. Ta točka je odpravljena s sedanjimi kazenskimi zakoni in s kazenske pravde redom in velja le še za terjatve povračila iz razžalitev na časti, katere se ne doženo v kazenskem postopanju (d. d. od 9. junija 1835, št. 29 j. z. z.).

Na dalje se mora ustno postopati:

d) o zavrnitvi tožbe, ker je bila prepirna stvar že s pravomočno sodbo razsojena (d. d. od 15. januarja 1787, št. 621 j. z. z. lit. aa);

e) zavoljo nevarnosti zamude (§§. 280, 281, 289, 290, 293 in dr. sodnega reda);

f) v eksekutivnej pravdi (d. d. od 7. maja 1839, št. 358 j. z. z.);

g) v incidenčnih prepirih (§§. 38, 40 i dr. o. s. r.), v katerih sodni red zaslišanje nasprotnika ukazuje, katero obstoji v tem, da se dan določi in tedaj ob enem o incidencah razsodi (res. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. w);

h) o vprašanji, ali se mora s sodbo naložena prisega za priseženo smatrati, ali ne (d. d. od 26. aprila 1822);

i) večinoma v vseh spodaj sledečih posebnih pravnih načinih.

Obseg ustnega postopanja. Navadno je ustno postopanje omejeno le na to, o čemer se obravnava, dokler se sodba ne izreče; tedaj mogo prošnje za izvršbo le pismene biti (d. d. od 5. aprila 1791,

št. 134 j. z. z., lit. b); vendar mogó sodišča na deželi prošnje za izvršbo tudi ustno sprejemati in prepiri o izvršbi se mogó ustno obravnavati (d. d. od 9. januarja 1816, št. 1200 in od 1. avgusta 1818 l., št. 1481 j. z. z.).

Pravica strank, da določijo postopanje. V prepirnih stvareh, po zakonu ustnemu postopanju odkazanih, velja isto, ako ga le tudi jeden del pravdajočih se zahteva; za tega delj naj se na deželi na vsako tožbo, ako se tudi pismeno uloži, dan določi, in nadaljno pismeno postopanje le tedaj upelje, ako sta oba dela jedina, da odstopita od ustnega, kot od zakonitega postopanja, katero sporazumljenje se mora v zapisniku prvega dneva izrečno zabeležiti (res. od 11. sept. 1784, št. 335 j. z. z. lit. e). Prašanje, ali naj se o tožbi ustno ali pismeno postopa, naj se nikdar s sodbo, ampak s sodnim odlokom reši (d. d. od 7. sept. 1797, št. 372 j. z. z.). — Nasproti pa se ne more strankam dana pravica, da si način postopanja sami volijo, na neko posebno tuje, na inozemske zakone, ali na star deželen običaj opirajoče se postopanje razširiti, ampak pomen zakona je ta, da je strankam dopuščeno, ali z več govori ali z družimi obroki, ali deloma pismeno, deloma ustno v obravnavanje ustopiti (d. d. od 15. jan. 1787, št. 621 j. z. z., lit. b). — Glej tudi §. 1 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z., pri sledečem §. 16.

Kdaj se stranke namesto rednega postopanja na skrajšano postopanje ali na postopanje v malenkostnih zadevah zjediniti mogó, glej ukaze o teh postopnih načinih po občem sodnem redu.

§. 16. Sodnik naj tedaj na vsako tožbo, kadar je predmet po zakonu za ustno postopanje sposoben, kakor tudi, kadar tožnik v tožbi, ali zatoženec v odgovoru za upeljanje ustnega postopanja prosi, vselej določi dan, na katerem se mora stranka, ali po predlogu nasprotnika, v obravnavanje ustnega pravnega razgovora podvreči, ali pa po ukazu zakona, da prinese seboj pismeni govor, sodnik pa mora, ako so se stranke sporazumele, ali ako se niso sporazumele, nadaljni postopni način po predpisu zakona upeljati.

Civilno-pravni prepiri, kateri se morajo po zakonu v pismenem postopanju obravnavati, se mogó le tedaj v ustnem postopanju obravnavati, ako je sodniku po listini dokazano, da so se stranke glede ustnega postopanja sporazumele. Na jednostransk predlog stranke, da se namesto pismenega postopanja ustno upelje, sosebnó na predlog

omenjen v tožbi ali odgovoru, da se naj določi dan, na katerem se naj sporazumljenje glede take spremembe postopanja dožene, ne sme se ozirati, ker ni predmet naredbe (zakon od 16. maja 1874, št. 69 drž. zak., §. 1).

Drugo poglavje.

O ustnem postopanju.

§. 17. V za ustno postopanje sposobnih treh slučajih odvisno je od volje tožnika, ali hoče ustno ali pismeno tožiti.

§. 18. Ustne tožbe naj po naredbi, pri vsakem sodišči obstoječej, na določenem sodnem kraju posebna sodna oseba v poseben zapisnik zapisuje, v katerega mora tožnik vse tiste pismene listine v prepisu uložiti, na katere on dokaz svoje tožbe opirati hoče, katera se morajo potem z izpiskom tožbe vred uročiti zatožencu, kadar se ga povabi.

V ustnem postopanju mogó stranke zahtevati, da se njih ustni pravdni razgovori od besede do besede v zapisnik zapišejo (res. od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z., lit. t). — Sicer se pa naj k večjemu dejanje in glavne okoliščine kolikor mogoče na kratko narekujejo, ne pa odvetniki nepotrebne reči ali ponavljanja upletajo, katera posle zavlačujejo in so strankam v največjo kvar; tudi naj se nadalje ne dopusti, uložiti še spise, drugi pravni razgovori naj se pa le ustno oddajo in v dnevni zapisnik zapišejo (d. d. od 7. maja 1795, št. 226 j. z. z.). — Nered, da stranke na dnevni obravnave v ustnem postopanju iz pisanih sestavkov, katere so seboj prinesli, po besedah dajo v zapisnik zapisati, ali celo svoje koncepte ulože, je bil z dvornim dokretom od 25. novembra 1839, št. 5779 z nova prepovedan.

§. 19. Ako se postopa ustno, naj na tožbe sodnik strankam določi dan, uro in kraj, kam naj pridejo, to je, on naj določi dan (Tagsatzung).

Kjer zakon nobenega obroka ne določuje, ker mora po raznih okoliščinah razen biti, naj ga določi sodnik po pametnem presodu, ne pa samovoljno (d. d. od 6. oktobra 1783, št. 197 j. z. z., lit. d).

Kadar se uloži tožba na plačanje dolga, katerega je častnik s častno besedo plačati obljubil, mora sodišče to predstojnemu vojaškemu oblastvu naznaniti (zakon od 20. maja 1869, št. 78 d. z., §. 12).

Ako je Njih Veličanstva dvorni sluga, brez razlike vrste, zavoljo dolgov tožen, mora to dotično oblastvo takoj najvišjemu dvornemu maršalnemu uradu naznaniti (d. d. od 31. avgusta 1803, št. 625 j. z. z.).

§. 20. Ako k na deželi, ali o ustnej tožbi določenem dnevu oba dela prideta in sicer, ne da jih zastopajo pravni zastopniki, naj sodnik vse, kar k zanesljivemu razpravljanju dejanja in obema deloma koristnih dokazov spada, pojasni, sešebno pa poizve: a) kaj prav za prav tožnik v glavnej stvari in v postranskih zavezah zahteva, b) ali sta tožnik in zatoženec opravičena sama se zastopati; c) ali je zatoženec njegovej sodnej oblasti podložen.

Na prašanje, kako naj se §. 20 sodnega reda razume, ne da se pojem sodnika pomeša skupno s pojmom zastopnika, se je smisel zakona tako pojasnil: da je sodniku, ker ta paragraf v strankah ljudstvo na deželi in mimo tega pomanjkanje zastopa po pravnem zastopniku domneva, naloženo, paziti na to, da kmet v svojej pravici zavoljo pomanjkanja obličnostij ne trpi, da mu ni bistveno v škodo, ker mu večkrat manjka sposobnost namreč dobro izraziti se in dejanje in njega pripomočke določno predložiti, poleg tega pa, da se ne ogne sodstvu, pod katero on spada, nikakor pa ne, kakor da bi bilo sodniku dopuščeno, pečati se z vsebino posla, stranki v glavnej stvari pripomočke podajati, povedati jej to, kar mora zahtevati, in zgrešivši to, za kar je določen, ob enem sodnika in stranko predstavljati (res. od 11. sept. 1784, št. 336 j. z. z., lit. f). — Kadar na deželi stranke s pravnimi zastopniki pred sodišče pridejo, ne more se dopolnitna prisega v zadnjih govorih uložiti; ako pa pridejo stranke brez pravnih zastopnikov, naj se sodnik po §. 20 sodnega reda ravna, in ne da bi se na čas in red govorov vezal, naj jim obema deloma dopuščene dokaze pojasni (d. d. od 15. januarja 1787, št. 620 j. z. z., lit. a). — Dolžnost sodnikova je tudi tedaj podpirati stranko, kadar le jedna stranka pride s pravnim zastopnikom (d. d. od 28. januarja 1788, št. 774 j. z. z.).

§. 21. Tožnik ni opravičen, pri ustnem pravnem razgovoru tožbino pravico (*genus actionis*) in na njo opirajočo se prošnjo spremeniti, kadar je svojo tožbo pismeno uložil, pač pa, kadar jo je le ustno izjavil.

V ustnem postopanju je tožniku v prvem govoru vsakako dovoljeno, tudi take okolščine in pripomočke predložiti, ki se niso nahajali v tožbi, na podlagi katere se je ustno postopanje pričelo.

Le zatoženec ni dolžan, na take novotarije takoj govoriti in odgovarjati, ampak mora se na njegovo prošnjo preložiti dan, tožnik pa mora zatožencu stroške podaljšanja povrniti (d. d. od 15. januarja 1787 l., št. 620 j. z. z., lit. b).

§. 22. Na razločno zaslišano tožbo mora zatoženec na vsako okolščino v redu, v katerem je bila v tožbi povedana, zanesljivo odgovoriti.

Na predloženo prašanje, kaj naj sodnik stori, kadar v za ustno postopanje sposobnej pravnej stvari zatoženec na od sodnika določeni dan ne pride, ampak na uročeno tožbo pismen odgovor napravi, ukazalo se je sledeče: Ako navzoči tožnik v pismeno postopanje ne dovoli, in tedaj prostovoljno ne dopusti, da se da na odgovor odlok glede poročila replike, naj se dan z dostavkom preloži, da mora izostali zatoženec tožniku stroške prejšnega dneva povrniti, na preloženi dan pa tako gotovo priti, ker bi se inace ne oziraje se na njegov pismeni odgovor prišedšemu tožniku glede dejanja, kolikor predmeta tožbe ne prekorači, tudi brez dokaza popolnoma verjelo in se to spoznalo, kar je po pravici (d. d. od 1. septembra 1786, št. 573 j. z. z.).

V po zakonu za ustno postopanje sposobnih predmetih, ne sme se od zatoženca sprejeti pismen odgovor, katerega je hotel podati, namesto da pride na dan, ampak zatoženec se mora odkazati na odločeni dan, na katerem se potem nadaljno pravo postopanje tako, kakor se stranke sporazumijo, ako se pa to ne zgodi, po zakonu vršiti mora (d. d. od 15. januarja 1787, št. 620 j. z. z., lit. c).

§. 23. Ako zatoženec jasno ne odgovori, mora se okolščina, kakor jo je tožnik povedal, za resnično smatrati.

§. 24. Razun tega odgovora je še naloga zatoženca, da tiste okolščine, katere je tožnik zamolčal, ali drugače, kakor so, povedal, potem da svoje ugovore kakor zoper glavno stvar, tako zoper postranske zaveze, zoper vsa dokazila tožnikova in njihov pravovelnost in slednjič da mogoč svoj dokaz in protidokaz predloži.

Glej opazko k §. 7.

§. 25. Pismene listine, na katere on ta dokaz in protidokaz opirati hoče, naj on do polovice tistega časa, kateri med dnevom njemu uročene tožbe in med dnevom obravnave teče, tožniku

pristojno poda; inace, ako ta na to prostovoljno ne govori in odgovori, se mora dan odložiti, zatoženec pa je dolžan tožniku stroške odloženja povrniti.

Zatožencu je prepuščeno, ali hoče, kakor je zapovedano, tožniku sodno ali zunaj sodišča svoje dokaze podati, in zahteva se le, da se mu to na tak način naznani, da se more zatoženec s tem pred sodnikom izkazati (resol. od 11. septembra 1784, št. 335 j. z. z., lit. f). Na prašanje: 1. ali naj se v ustnej pravdi, kadar se je podaljšanje obroka prvič odbilo, termin k nadaljnjemu nadaljevanju določi? 2. ali se ima na to tudi paziti, kadar se je za podaljšanje obroka prosilo z namenom, da se doneso izvirniki, ter se je ta prošnja odbila, ali pa naj se z odbitvijo podaljšanja obroka takoj razsodi: da se te izvirne listine ne bodo inrotulirale ter se pri razsodbi pravde ne bo smelo na nje ozirati; 3. ali, — ako v ustnem postopanju stranka navedene listine, prav na katero se opira, v izvirniku ne donese, drugi del pa zahteva, da pogleda izvirne listine, — naj se določi drug dan, da se pokažejo listine, ali pa naj se ukaže, da se naj na to pri razsodbi o glavnej stvari ne ozira; zapovedalo se je sledeče: da, kar se tiče prvega prašanja, ima ravnanje, da se pri odbitji podaljšanja obroka ob jednom tudi zopetni dan določi, protislovje v sebi, in ako bi kje obstajalo, naj se takoj odpravi; tudi v tem ni nobene razlike, ali se podaljšanje za določen ali nedoločen čas prosi, ampak le, ali se navedni uzroki za dovoljenje naprošenega obroka sploh, ali pa za vsakakor krajši obrok za zadostne priznajo, v katerem zadnjem razmerji pa slučaj odbitja obroka nikakor ne nastopi, marveč pa slučaj dovoljenja. Iz tega sledi samo iz sebe odgovor na drugo prašanje namreč, da naj se o opuščenem produciranji listin na določenem rekognocijskem dnevu, ne glede na iz malenkostnih uzrokov naprošeno podaljšanje, z odlokom spozna: naj se dotična listina pri zavoji ne ulož i in se na njo pri razsodbi ne ozira. Glede tretjega prašanja pa, ako se v ustnem postopanju pogled v izvirne listine še le na dnevu zahteva, in jih nasprotna stranka pri sebi nima, določi naj se dan, da se iste doneso; ker stranka ni zavezana, donesti jih preje, dokler jih nasprotna stranka ne zahteva, tedaj se jej mora, kadar jih stranka zahteva, primeren obrok dati, da to spolni (d. k. d. od 24. julija 1801, št. 533 j. z. z.).

§. 26. Na odgovor zatoženca naj se tožnik k repliki ali k konečnemu govoru pripusti, in sicer mora on takoj v začetku na

od zatoženca donesene nove okoliščine, potem na od njega navedene ugovore odgovoriti; svoje ugovore zoper nasprotnikova dokazila navesti in iste okoliščine, katere nasprotnikove ugovore ovirčujejo, z njih dokazom vred navesti.

§. 27. Slednjič naj se zatoženec s svojo dupliko ali nasprotnim konečnim govorom sliši; v tem naj na mogoče od tožnika navedene nove okoliščine odgovori in zoper njih navedena dokazila svoje ugovore navede.

Glej opazko k §. 20.

§. 28. O ustnih pravnih razgovorih naj se zanesljiv, obširen, po izvršenih ustnih obravnavah natančno sestavljen zapisnik piše, isti naj se tudi, ako jedna ali obe stranki posebej za to prosite, njim v podpis uroči in pa jim vsaki čas brez ugovarjanja izroči, da ga prepišejo.

Ako važne okoliščine stranke in sodnika zadrže, vse štiri govore na prvem dnevu, tedaj v jednom zapisniku završiti, mogó se ustni pravni razgovori tudi na preloženih dnevih obravnavati in sicer v več nego v jednom zapisniku zapisati (res. od 11. septembra 1784 l., št. 335 j. z. z., lit. g).

§. 29. Kadar k dnevu jeden del ne pride, naj se prišedšemu glede dejanja, kolikor predmeta tožbe ne presega, tudi brez dokaza popolnoma verjame in to spozna, kar je po pravici, izimši tedaj, kadar osebno navzoča stranka prostovoljno nasprotniku izostanje spregledati in v preloženje dneva privoliti hoče.

Ker se mora pri določitvi dneva strankam dan, ura in kraj, kamor naj pridejo, odločiti, naj se vsakej stranki vsa določena ura pusti na dobro, naj se le tedaj za izostalo smatra, ako ni prišla v celej za prihod določenej uri (resol. od 11. septembra 1784, št. 336 j. z. z., lit. a).

§. 30. Ako na dan oba dela ne prideta, naj se razsodba ne napravi, ampak le na prošnjo jednega ali drugega dela iz nova dan določi, na katerem se v slučaju, da so za jedno ali drugo stranko pravni zastopniki nastopili, isti opravičiti morajo, da so na prvem dnevu brez svojega zadolženja in z izrečnim dovoljenjem svojih strank izostali.

Ako oba dela k dnevu ne prideta, naj se sodišču predložena tožba ne založi, ampak naj se strankam odlok uroči, da se, ker sta oba pravdajoča se dela izostala, na prošnjo jednega ali drugega dela dan ponovi (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. u).

§. 31. Ako se nepričakovan ali neogibljiv slučaj, zbog katerega je stranka zadržana priti, pred ali na dnevnu dovoljno dokaže, naj se dan preloži.

§. 32. Ako pa stranke pridejo, naj se dan brez dovoljnega uzroka, kateri se mora vselej odloku za podaljšanje dostaviti, nikdar ne preloži; zategadelj se morajo začasno stranke obširno zaslišati, da se more kakor čas preloženja, tako tudi tisto, kar mora jeden ali drugi del še storiti ali donesti, določiti.

Postopanje, kako se prosi za preloženje dneva, je urejeno z zakonom od 16. maja 1874, št. 69 d. z. sledeče:

§. 13. Ako jedna stranka na dnevnu za preloženje prosi, nasprotna stranka pa temu zahtevanju nasprotuje in nadaljevanje obravnave zahteva, naj se o zahtevanem preloženju takoj razsodi. Ako ni sodnik, kateri na dnevnu obravnavo vodi, sam k razsodbi poklican naj brez zamude sodišče za sklep naprosi ter stranke pozove, da naj počakajo, dokler se jim naznani razsodba, da se s tem izognejo pravnim nasledkom izostanja. Razsodba naj se strankam ustno naznani in v zapisniku zapiše, da se je to zgodilo. Ako se je preloženje dneva odbilo, naj se takoj o stvari samej obravnava. Ako se je stranka oddalila, predenj se jej je naznanila sodna razsodba, s katero se je preloženje zavrnilo, ali se pa, ko se jej je to naznanilo, brani, o stvari obravnavati, naj se z drugo stranko samo obravnava vrši in nastopijo za tistega, ki se je oddalil, ali se pa nadaljnega obravnavanja branil, pravni nasledki izostanja. Razsodba glede zahtev preloženja naj se strankam vsekako pri rešitvi dneva pismeno naznani. Rekursni obrok teče od dneva uročitve tega odloka.

§. 14. Ako se uloži pismena prošnja za podaljšanje pred časom določenim, da se vrši dan, naj se ista ne uroči nasprotnej stranki, da se izrazi o tem, pač pa naj se prenos dneva uradno ukaže ako stranka v prošnji dokaže nepremagljiv zadržek, kateri jo opovira, ob določenem času priti pred sodišče, in ako sodnik pred tem časom obema deloma odlok glede preloženja uročiti more. V vseh drugih slučajih naj se take prošnje na dnevnu prišedšej stranki naznanijo, in se naj s tem, kakor o ustnej prošnji po §. 13 tako postopa, da tudi neprišedšo stranko, ki je prosila za preloženje, zadenejo pravni nasledki izostanja, ako se je njeno zahtevanje zavrnilo in se zavrnitev na dnevnu naznani.

§. 15. Ako se dan zbog sodne razsodbe preloži, naj se stranki, katera je preloženje uzročila, na predlog nasprotnne stranke povračilo stroškov, kateri so po preloženji navstali, v znesku, od sodnika določenem, naloži.

§. 16. Rekurs zoper popolno ali delno odbitje naprošenega podaljšanja obroka ali preloženja dneva ne opovira teka in sklepa postopanja, sosebno ne uložnja spisov k razsodbi. Pač mora sodnik, predno razsodi v glavnej stvari, rešitve rekurza počakati. Zoper razsodbe druge stopnje (instance), s katerimi se je od prve stopnje (instance) dovoljeno ali odbito podaljšanje obroka ali preloženje dneva potrdilo, ni dopuščen izredni rekurs. Take rekurse naj sodnik prve stopnje (instance) uradno zavrne kot nedopuščene.

§. 33. Ako je jedna ali druga stranka izostala, sodnik pa na podlagi §. 29 to, kar je po pravici, spoznal, izostala stranka pa svoje izostanje s tem, da dokaže nepričakovan in neizogiben slučaj, opravičiti misli, mora ona v teku za apelacijo določenega obroka pravilen, dovoljno utemeljen opravičevalen spis uložiti in svoje pripomočke obširno predložiti; inace naj se ta o tem nič več ne sluša; sodnik mora o tem vsakokrat nasprotnika zaslišati in o prašanji spoznati, ali naj se od izrečne sodbe odstopi, ali naj se iz nova v glavnej stvari obravnava.

O opravičenji izostanja od dneva obravnave, za katero se mora naprositi v štirinajstih dneh, od dneva ko je zadržek odpravljen, in kar se na deželi more tudi ustno storiti (d. d. od 4. junija 1789, št. 1015 j. z. z., lit. a, b), naj se dan na kratek čas določi, na katerem se naj oba dela zaslišita in se naj o zahtevanji vsakokrat z odlokom spozna, zoper razsodbo pa, s katero se izostanje od dneva za opravičeno izjavi, ni noben nadaljen praven pot dopuščen (d. d. od 29. aprila 1846, št. 957 j. z. z.). — Ta obrok štirinajstih dnij se ne more s sodno razsodbo podaljšati (§. 6 zakona od 16. maja 1874 l., št. 69 d. z.). — Taka prošnja, da se razveljavijo nasledki izostanja od dneva, ali prošnja za postavljenje v prejšnji stan zavoljo zapalega obroka, ima le moč, da se v glavnej stvari ne sme nadalje postopati, dokler se o istem ne razsodi, nikakor pa se ne more izvršba razsodbe, katera se je vsled zamujenega dneva ali obroka izrekla in strankam že uročila, zadržati s pozneje uloženo prošnjo te vrste (d. d. od 19. februvarja 1846, št. 937 j. z. z.). — Zastran stroškov primerjaj patent od 1. julija 1790, št. 31 j. z. z., spodaj pri §. 374.

Tretje poglavje.

O pismenem postopanju.

§. 34. V pismenem postopanju naj sodnik zatožencu tožbo odloči, da objavi svoj odgovor, in mu naj določi obrok, v katerem naj ga objavi.

Kadar se tožba zastran dolga zoper častnika uloži, kateri ga je s častno besedo plačati zagotovil, naj sodišče to predstojnemu vojaškemu oblastvu naznani (zakon od 20. maja 1869, št. 78 drž. zak., §. 12).

Ako je Njegovega veličanstva dvorni sluga, brez razločka vrste, zavoljo dolgov tožen, naj dotično oblastvo to takoj najvišjemu dvornemu maršalnemu uradu naznani (d. d. od 31. avgusta 1803, št. 625 j. z. z.).

Postopanje najvišjega dvornega maršalnega urada na tožbe zoper poslanstveno osebje. Najvišji dvorni maršalni urad naj na tožbe zoper osebje corps-a diplomatique sicer nobenih odlokov po pravilih s. s. r. ne izda, ampak k dotičnemu poslanstvu dvorno maršalno uradno osebo pošlje, mu obseg uložene tožbe in v nje utemeljenje dodana dokazila ustno naznani in mu kolikor mogoče priporoči, da naj ustavi tožbo, na njegovo nadaljno prošnjo obljubi, da hoče kolikor je mogoče delati na to, da se tožba ustavi in tudi tajno hišno, dvorno in državno kancelijo (sedaj ministerstvo zunanjih zadev) naprositi, da se za to potegne (n. ročni billet od 29. januarja 1795).

§. 35. Ta obrok naj sodnik določi na trideset dni, ako zatoženec v okraji sodišča biva, na pet in štirideset dni, ako v provinciji; na šestdeset dni, ako v nemških dednih deželah biva; in na devetdeset dni, ako biva zunaj nemških dednih dežel.

Določila o obroku za odgovor premene se v tem, da obrok tridesetih dni ne velja samo za kraj sodišča, ampak za ves okrog sodišča prve stopnje (instance), v katerem ima sodišče svoj sedež, obrok pet in štiridesetih dni za ves nadsodniški okrog, obrok šestdesetih dni za čez ta okrog segajočo zemljo kraljestev in dežel, v državnem zboru zastopanih, in obrok devetdesetih dni za dežele, ki zunaj zemlje leže, za katere ta zakon velja (zakon od 16. maja 1874, št. 69 d. z. §. 3).

V nujnih slučajih more sodnik na tožnikov predlog v §. 3 omenjene, tirdeset dni presegajoče obroke z ozirom na to, da je

zatoženec primeroma manj oddaljen od mesta, kjer je sodišče, in glede na lahko občevanje okrajšati, vendar nikdar ne izpod trideset dnij. Zoper tako sodnikovo naredbo ni nobeno pravno sredstvo dopuščeno; zatožencu se pridržuje, izprositi si od sodnika prve stopnje podaljške obroka, kolikor bi jih v svoj zagovor potreboval (ravno tam §. 4).

Slučajna navzočnost tožene stranke v sodnem kraju ne more ničesar premeniti na obroku, kateri jej po zakonu glede na njeno pravo bivališče prstoji (d. d. od 4. junija 1789, št. 1015 j. z. z., lit. c). — Ako se tožba zoper več pravnih tovarišev uloží, ki na raznih krajih bivajo, naj se za odgovor tisti obrok določi, ki šteje glede na okolščine vsacega pravnega tovariša največ dnij (d. d. od 15. januarja 1787, št. 620 j. z. z. lit. d).

§. 36. Ako zatoženec v določenem obroku odgovora ne da, naj se tožniku glede dejanja tudi brez nadaljnega dokaza popolnoma verjame, spisi se naj na zahtevanje zavijejo in se naj spozna, kakor je po pravici.

Obrok sodnega ukaza računi se od dneva, ko se je stranki, zoper katero naj ima moč, uročil (d. d. od 20. junija 1782, št. 55 j. z. z., lit. b). — Ako na tožbo zatoženec odgovora ne uloží, ne more se drugo zgoditi, kakor da se zavoj spisov zahteva. Obroki, kateri odsotnim strankam teko, ne računajo se od dneva izročbe na pošto, ampak od dneva dejanske uročbe (d. d. od 30. novembra 1789, št. 1081 j. z. z., lit. a, h).

Glede dvoma, ali naj se pri sodnih ulogah na prvega sodnika v teku postopanja, ako so se poslale po pošti, dnevi poštnega teka v zakonite obroke uračunijo, dal se je pouk, da se morajo v ulogah, katere so stranke prvemu sodniku izročiti dolžne, zakoniti obroki natančno spolniti in da morajo stranke skrbeti, da uloge po njih samih, ali po pooblaščenih v zakonitih obrokih do prvega sodnika dospejo (d. d. od 9. oktobra 1813, št. 1071 j. z. z.).

Obrok, v katerem mora odsoten zatoženec, kateremu se je zavoljo neznanega bivališča kurator postavil, odgovor objaviti, teče od dne, katerega se je kuratorju tožba uročila (s. n. s. od 4. novembra 1862, št. 7046, j. k. št. 50).

§. 37. Ako zatoženec svojega odgovora v določenem času ne bi mogel dati, naj najdalje tri dni preje, ko preteče obrok,

za nadaljni obrok prosi, uzroke, kateri ga k temu silijo, kakor tudi čas, kateri je potreben, da si pripomočke oskrbi, naj naznani in temeljito dokaže.

Obroke za objavljenje odgovora, replike, duplike, konečnega spisa in odpisa, za odgovor na poziv ali za udeležitev tožbe pozvančeve, za očitane nedostatkov v računu, za opravičbo prepovedi, sekvestracije in zemlje-knjižne predznambe more sodnik iz važnih uzrokov podaljšati. Vsi drugi obroki razsodnega postopanja v ustnej, pismenej in skrajšanej pravdi se ne morejo s sodno razsodbo podaljšati (zakon od 16. maja 1874, šte. 69 d. z., §. 6).

§. 38. Sodniku je dana oblast, naprošeni nadaljni obrok, pa le tedaj dovoliti, ko je navedene pripomočke natančno preiskal in je za temeljite spoznal. Obrok pa mora sodnik po razmerji naznanjene in dokazane potrebe tako odmeriti, da se po zakonu dotični obrok nikdar ne prekorači, naj se nadaljni obrok na prvo ali večkratno prošnjo dovoli. Kadar zatoženec za tak obrok prosi, kateri bi zakonitega prekoračil, naj ga preje ne dovoli ali odbije, predno ni redno zaslišal zatoženca.

Postopanje pri podaljških obroka je urejeno z zakonom od dne 16. maja 1874, št. 69. d. z. na sledeči način:

§. 7. Vsaka prošnja za podaljšek obroka mora obsegati: 1. razloge, zakaj se prosi podaljšanje obroka, in kolikor se da, dokaz teh razlogov; 2. dan po pratiki, do katerega se zahteva podaljšanje; 3. naj se naznani, je-li zahtevani obrok prvi, drugi ali kateri je, s priloženimi, prejšnjimi prosilec že dodeljenimi dovolitvami obrokov. Ako je prošnja za podaljšek obroka pomanjkljiva v tem, kar se tiče pod št. 2 in 3 predpisanih zaznamb, dati jo je takoj v popravno nazaj, kakor tudi pri vsakej drugi pomanjkljivosti glede oblike, in ob enem je določiti k večjemu tri dni obroka, v katerem se mora prošnja popravljena izročiti, ker bi se sicer, ako se to ne zgodi, prošnja ne štela in sodila po onem dnevu, katerega je bila v prvo podana, nego po tem času, ko je bila v drugo uložena.

§. 8. Prvo podaljšanje obroka more sodnik dovoliti, ne zaslišavši nasprotne stranke, ako najde, da je zahtevanje utemeljeno, in če doba, za katero se zahteva podaljšanje obroka, ni daljša od prvotnega obroka. Kadar ni uvetov, pod katerimi bi se tako dal dovoliti daljši obrok, ali če se po prvej prošnji za podaljšanje obroka zahteva

da zamude uložiti prošnjo za zavoj spisov, naj se strogo odpravi, in naj sodnik, kadar to zapazi, ne samo zavoljo zamujene dolžnosti odvetnikov zaslužek pomanjša, ampak naj se krivi odvetnik tudi še primerno v denarji kaznuje (d. d. od 22. marca 1784, št. 264 in od 6. julija 1787, št. 689 j. z. z.).

Razlogi, da se naprošen obrok dovoli, so posebno sledeči:

a) pravda zoper tretjega, da da listino, katera naj se v glavnej pravdi kot dokazilo donese (*actio ad edendum*), dokler tisti, ki za obrok prosi, dokaže, da pravdo v redu nadaljuje (d. d. od 28. maja 1783, št. 139 j. z. z., lit. b);

b) pravda zastran zastopanja, spodaj pri §. 60. — Ako se pa za preloženje ali podaljšanje obroka zagadatelj prosi, ker je odvetnik zavoljo družih poslov zadržan, ali pa zavoljo družih komisij nenavzoč, ali zavoljo okoliščin, katere, ako so tudi same na sebi veljavne, vender le samo povedane, a z ničemer dokazane, naj se vsi ti tri slučaji za samovoljne zamude smatrajo (d. d. od dne 30. junija 1795, št. 236 j. z. z., lit. 6). — Sicer naj se potreba podaljšanja obroka s pričami ne dokaže (d. d. od 4. junija 1789, št. 1015 j. z. z., lit. e).

§. 39. Dokler se za zavoj spisov ne prosi, more zatoženec svoj odgovor tudi po preteku določenega obroka izročiti; od dneva pa, ko se za zavoj spisov prosi, naj se odgovor ne vzprejme več; in jednako naj velja tudi glede družih spisov.

Na dan, ko po preteku za uložitev odgovora določenega obroka nasprotna stranka za zavoj spisov prosi, ne more se več vzprejeti pravdni spis, ki se je prepozno izročil, naj se tisti dan pred ali pozneje, ko se je za zavoj prosilo, izroči (resol. od dne 14. junija 1784, št. 306 j. z. z., lit. b).

§. 40. Misli li zatoženec, da sodniku, pri katerem se toži, sodna oblast ne pristoji, ker pravdna stvar, ali on, zatoženec, za svojo osobo pod njegovo sodno oblast ne spada, ali ker se baš zavoljo te, ali zavoljo s to v zvezi stoječe pravdne stvari, to je, katera je iz tistega dejanja navstala, uže pri drugem sodniku toži, naj najdalje pred pretekom polovice obroka, ki mu je za odgovor določen, ta ugovor navede, sicer naj se o tem nič več ne sluša. Sodnik pa naj o tem, ko je zaslišal nasprotnika, spozna.

V ustnem postopanju se mora *exceptio fori declinatoria* na prvem dnevu, k kateremu obe stranki pridete, katera se tedaj vrši, navesti

(d. d. od 27. julija 1792, št. 36, j. z. z., lit. a). — Kadar se ugovor neopravičene sodne oblasti v ustnem postopanju še le na dnevu z ugovori v glavnej stvari vred navede, mora se z začasno sodbo tako razsoditi, da se ne sega v razsodbo v glavnej stvari (d. d. od 11. septembra 1794, št. 193 j. z. z.).

Ugovor, da pravdna stvar pred obrtno sodišče spada, ne more se tedaj pred rednim sodnikom navesti, ako je obrtno sodišče pravdno stvar zavoljo nepristojnosti zavrnilo (§. 6. zakona od 14. maja 1869, št. 63 d. z.).

Dan, kateri „se vrši“, je tudi tisti, za čegar preloženje ste prišedši stranki prosile (s. n. s. od 13. maja 1874, št. 4620, razs. r. šte. 71).

V pravdi zastran sodne pristojnosti se more dopolnitev polovičnega dokaza ali samostojen dokaz s prisego ali s pričami o dejanji, ki utemeljuje pristojnost, le tedaj dovoliti, kadar se more ta dokaz izpeljati, ne da se seže v razsodbo v glavnej stvari (s. n. s. od 5. decembra 1851, št. 10843, j. k. št. 2).

Dogovor, da naj bodoče, iz pogodbe izvirajoče prepire izbrano sodišče razsodi, je veljaven in utemeljuje za stranko, pred rednim sodnikom toženo, ugovor nepristojnega sodišča (s. n. s. od 4. marca 1858, št. 10913, j. k. št. 26).

§. 41. Ako se ta ugovor zavrže, ima zatoženec, od dneva izdane razsodbe računši, še ves prvi obrok, da poda svoj odgovor.

Sicer se more zatoženec le tedaj siliti, da poda v glavnej stvari svoj odgovor, ako se zoper sodbo, katera je dotični ugovor zavrgla, ni apeliralo ali je pa bila potrjena (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. x).

§. 42. Vse druge ugovore naj toženec v svojem odgovoru ob enem navede, inace naj se o tem več ne sluša.

§. 43. Ako se je odgovor v pravem času uložil, naj sodnik odloči, da tožnik objavi o njem svojo repliko, in naj določi obrok, v katerem jo naj poda.

§. 44. Obrok za podanje replike naj se ne glede na bivališče tožnika na štirinajst dni določi; ako pa tožnik svoje replike v določenem obroku ne bi mogel objaviti, naj nadalje tri dni pred pretekom obroka za dalnji obrok prosi, uzroke, kateri ga k temu silijo, kakor tudi čas, kateri je potreben, da si pripomočke oskrbi, naznani in temeljito dokaže.

§. 45. Sodniku je dana oblast, naprošeni obrok, pa le tedaj dovoliti, ako je navedene pripomočke natančno preiskal in za temeljite spoznal. Obrok pa mora sodnik po razmerji naznanjene in dokazane potrebe tako odmeriti, da se zakonito določeni obrok štirinajstih dnij nikdar ne prekorači, naj se tudi nadaljni obrok na prvo ali večkratno prošnjo dovoli. Kadar zatoženec za tak obrok prosi, kateri bi zakonitega prekoračil, naj se preje ne dovoli ali odbije, preden se ni redno zaslišal zatoženec.

Tudi tu veljajo opazke pri §§. 37 in 38.

§. 46. Ako tožnik svoje replike v določenem obroku ni objavil, naj se na jedne ali druge stranke zahtevanje spisi zavijejo, v odgovoru v dopolnitev dejanja ali v utemeljenje ugovorov navedene okoliščine za resnične smatrajo in o uže uloženih pravnih razgovorih spozna, kar je po pravici.

§. 47. Tožnik ni opravičen, v repliki nove okoliščine ali dokazila navesti, izjemši le, da ovrže dejanje in ugovore, katere je zatoženec v svojem odgovoru navel. Ako je pa vendar tožnik druge navel, naj se pri sklepanji razsodbe nanje ne ozira.

Ako je zatoženec na novotarije v repliki prostovoljno govoril in odgovoril, more se pač na-nje ozirati (d. d. od 15. januarja 1787, št. 621 j. z. z., lit. e).

§. 48. Ako pa more tožnik s tem, da donese temeljite pripomočke ali, ako mu ti manjkajo, s prisego dokazati more, da v svojej repliki navedenih novotarij v svojej tožbi ni navlašč zamolčal, naj se mu te novotarije v repliki dovolijo. Zato naj, preden j poda svojo repliko, sodnika s posebno prošnjo prosi za dovoljenje, da sme te novotarije donesti; sodnik pa naj o tem zasliši zatoženca, ter ne dopustivši mu kakega ovinka spozna, kar je po pravici.

Ako se je dovoljenje, da se sme v repliki ali dupliki novotarija navesti, zadnji dan obroka, ki je določen, da se replika ali duplika poda, z repliko ali dupliko vred ob jednom izročilo, naj sodnik določi dan in ko je zaslišal stranke, spozna, ali naj se dovoli ali ne donesti novotarije; ob jednom izročena replika ali duplika pa naj se na ta dan odkáže (d. d. od 15. januarja 1787, št. 621 j. z. z., lit. f). — Ako se prosi za dovoljenje, da se v poznejših pravnih spisih novotarije navedejo, naj se o tem s sodbo razsodi, v katerej se naj ob jednom glede sodnih stroškov zastran incidenčnega prepira spozna

(resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z. lit. y, od 27. septembra 1792, št. 53 j. z. z., lit. b).

§. 49. Tožniku se ne sme nikdar dovoliti, da v prvej tožbi stavljeno zahtevanje v svojej bistvenosti, to je glede predmeta in tožbine pravice (*genus actionis*) premeni, ampak le, da od tožbe odstopi in morebiti novo uloži, ko je zatožencu povrnil stroške, katere mu je urožil.

Ta ukaz pa se ne more raztegniti na pravico, na podlagi katere se slabo instruirana tožba z namenom nazaj vzame, da se popravi, in donese pripomočke in dokazila, katera je preskočil (d. d. od 15. januarja 1787, št. 620 j. z. z., lit. e).

§. 50. O repliki naj se določi, da zatoženec objavi svojo dupliko, in ob enem naj se določi obrok, v katerem naj jo objavi.

§. 51. Obrok za objavljenje duplike naj se ne glede na bivališče zatoženca na štirinajst dni določi; ako bi pa zatoženec za objavljenje duplike iz temeljitih vzrokov nadaljni obrok zahteval, naj se on, ko zanj prosi, sodnik pa, ko ga dovoli, ravna po tem, kar določujeta §§. 44. in 45. glede nadaljnjih obrokov, da se objavi replika.

Primerjaj tudi opazke §§. 37 in 38.

§. 52. Ako zatoženec svoje duplike v določenem obroku ni objavil, naj se spisi na zahtevanje jedne ali druge stranke zavihejo, od tožnika po tem sodnem redu v repliki navedene nove okoliščine dejanja za resnične smatrajo in o uže donesenih pravnih razgovorih spozna, kar je po pravici.

§. 53. Ako je tožnik v repliki nove okoliščine ali dokaze donesel, more zatoženec tudi nove dejanske okoliščine ali dokazila v svojej dupliki navesti, drugače pa ne. Ako je pa vendar druge navedel, naj se nanje pri sklepanju razsodbe ne ozira.

§. 54. Ako pa more zatoženec s tem, da donese temeljite pripomočke, ali ako mu ti manjkajo, s prisego dokazati, da v svojej dupliki navedenih novotarij v svojem odgovoru ni navlašč zamolčal, naj se mu te novotarije v dupliki dovolijo. Zato naj, preden uloži omenjeno dupliko, sodnika s posebno prošnjo prosi za dovoljenje, da sme te novotarije donesti; sodnik naj o tem zasliši tožnika, ter ne dopustivši mu kakega ovinka spozna, kar je po pravici.

Ako donese zatoženec novotarije, da se brani proti tožbi, velja to, kar ukazuje §. 55; hoče pa li zatoženec novotarije donesti, da bi stavil od svoje strani terjatev, mu to po §. 62 ni dovoljeno, ampak naj se nakaže, da posebej uložiti protitožbo, v katerem slučaju pravda uže tako naprej teče (d. d. od 1. julija 1782, št. 61 j. z. z., lit. a).

Glej opazko pri §. 48.

§. 55. Ako je zatoženec vsled 53. in 54. §. v svojej dupliki nove okoliščine ali dokazila donesel, naj se strankam konečni spis in konečni protispis dovoli; glede določanja obrokov naj se pa tako postopa, kakor je bilo pri repliki in dupliki ukazano.

Slučaj, da se tožniku konečni spis dovoliti more, ne da se zatožencu konečni protispis dovoli, je nemogoč (d. d. od 1. julija 1782, št. 61 j. z. z., lit. a). Prošnja za dovoljenje konečnega spisa se iz uzroka, ker je zavojni odlok uže v pravno moč stopil, ne more zavrniti (n. v. sklep od 22. novembra 1845, št. 910 j. z. z.).

Glede podaljšanja obroka glej opazke pri §§. 37 in 38.

§. 56. V konečnem spisu in konečnem protispisu naj se le o tem razpravlja, kar se v dupliki nahaja, vsaka obširnost in ponavljanje tega, kar se je uže v prejšnjih spisih navedlo, pa opusti.

§. 57. V konečnem spisu more sicer tožnik nove okoliščine in dokazila, pa le taka navesti, ki naj neposredno ovržejo v dupliki navedene novotarije. V konečnem protispisu pa se ne sme na nobeden način donesenje novih okoliščin in dokazov dovoliti.

Ta ukaz brezpogojno ne izključuje donesenje novotarij v konečnem spisu; na to naperene prošnje naj se tedaj uradno ne zavrnejo, ampak naj se črez to še le razsodi, ko se je zaslišal nasprotnik (s. n. s. od 7. oktobra 1870, št. 11009, j. k. št. 69).

Četrto poglavje.

O zastopanjih.

§. 58. Kdor misli, da ima pravico, od tretjega zahtevati zastopanje, ta naj to takoj stori in sicer tožnik, predenj uložiti tožbo, zatoženec pa, predenj preteče polovica v prvo mu določenega obroka, da objavi svoj odgovor, ker bi sicer tretji ne bil več dolžan zastopati.

Po §. 58 o. s. r. mora tožnik, predenj uloži tožbo, zatoženec pa, predenj uloži odgovor, za zastopanje skrbeti, in tako ne more, ako je tožnik tožbo, zatoženec pa odgovor objavil, ter tako sam litem kontestiral, v nadaljnem postopanju drug tožnik ali zatoženec nastopiti (d. d. od 13. maja 1785, št. 431 j. z. z.).

Zastopanje je le tedaj mogoče, ako se zahteva od tretjega, to je od tacega, ki ni ne kot tožnik ne kot zatoženec v pravdi nastopil. Toženi pravdni tovariši imajo tem manj uzroka, jeden zoper drugega s tožbo zaradi zastopanja nastopiti, ker mogó tako skupno svoje pripomočke in sredstva zagovorjanja tako ista, katera so vsem skupaj, kakor tudi tista, ki so vsacemu posebej v korist, navesti, in ker so jim, ko je pravda rešena, tako pravice med seboj odprte (d. d. od 21. oktobra 1793, št. 130 j. z. z.).

Ako tožnik še le, ko je uže tožbo uložil, iz pripomočkov nasprotnne stranke spozna, da potrebuje zastopanja, ne ostane mu drugega, da od svoje tožbe odstopi, ko je nasprotniku prouzročene mu stroške povrnil, in da zastopanje uredi, predenj je uložil novo tožbo (d. d. od 15. januarja 1787, št. 621 j. z. z., lit. bb).

Primerjaj k temu spodaj pri §. 63 tiskan §. 9 zakona od dne 24. aprila 1874, št. 49 d. z., in tam nahajajoči se sklep najvišjega sodišča št. 85, r. r., potem §. 15 zakona od 12. julija 1872, št. 112 d. z., glede zahtevanja povračila od sodnih uradnikov.

§. 59. Ako naprošeni zastopnik v zastopanje iz dobre volje privoli, odvisno je od tistega, ki za zastopanje prosi, ali hoče ž njim v soglasji in ob jednem se pravdati, ali pa hoče zastopniku samemu, ne da bi on (prosilec) nastopil, pravdanje prepustiti; vendar pa mora v tem zadnjem slučaju zastopniku proti potrdilu izročiti vse pripomočke, katere ima.

§. 60. Mogoči prepir o prašanji: ali naj se zastopanje vrši ali ne? naj tisti, kateri za zastopanje prosi, in tisti, ki se za zastopanje naprosi, posebej doženeta. To naj pa glavno pravdo le tako daleč zadržuje, kakor more tisti, ki za zastopanje prosi, na priganjanje svojega nasprotnika dokazati, da je pravdo zaradi zastopanja v redu upeljal in jo v redu nadaljuje.

Dvorni dekret od 7. oktobra 1808, št. 864 j. z. z., je ta predpis premenil v tem, da v bodoče prepir o zastopanju ne sme zadržati glavne pravde, katera je naperena zoper tistega, ki je za zastopanje prosil.

Na vprašanje, kako se naj ravna, kadar je tisti, ki je za zastopanje

prosil, uže v glavnej stvari govoril in odgovoril, in se pozneje zastopniki pravdi pridružiti hočejo, ukazalo se je sledeče:

Seveda si je postopanje v protislovji, ako tisti, ki za zastopanje prosi, v glavnej stvari govori in odgovori, predenj se je naprošeni zastopnik izjavil, ali hoče zastopati ali ne; in ta odlog, ako se ni navlašč odlašal, mora nasprotnik tistega, ki za zastopanje prosi, v glavni stvari potrpeti, zato da mogó za zastopanje naprošeni pravdi takoj v začetku re integra pristopiti. Ako pa je tisti, ki je za zastopanje prosil, pred tisto izjavo na svojo roko v glavnej stvari govoril in odgovoril, potem se mora glavna stvar v redu nadaljevati, odgovor brez vsega drugega dekretovati in pozneje pravdi prostovoljno pristopivši litis denunciati ne mogó brez dovoljenja nasprotnikovega zahtevati, da se glavna stvar z nova obravnava; ampak mogó pravdi le v položaji, v katerem je, pristopiti, in njih mogoč prejudic s tistim, ki je za zastopanje prosil, dognati (d. d. od dne 8. februvarja 1809, št. 882 j. z. z.).

§. 61. Ako se pri izidu pravde zaradi zastopanja kaže, da se je zastopanje samovoljno in le zavoljo odlašanja prosilo, je nasprotna stranka opravičena v glavni stvari zahtevati povrnitev vse vsled tega zadržanja nastale škode.

Peto poglavje.

O protitožbi.

§. 62. Ako zatoženec misli, da je opravičen, zoper tožnika tožbo uložiti, dovoljeno mu je to svojo protitožbo pri tistem sodniku uložiti, pri katerem je tožen, in sicer toliko časa, dokler ni o tožbi konečna sodba izšla. Vender naj svojo protitožbo posebej uloži in naj ne bo opravičen, jo v svoj odgovor uplesti.

Ta ukaz velja za vse protitožbe brez omejitve in izjeme, tedaj ne samo za iste protitožbe, ki so s tožbo v zvezi in pa iz ravno tistega dejanja izvirajo (resol. od 11. septembra 1784, št. 336 j. z. z., lit. g). V sodnej oblasti glede protitožbe primerjaj §. 33. jurisdikcijske norme.

Pravda o protitožbi mora biti popolnem spričana, in se ne sme sklicevati na dokazila v glavnej pravdi (d. d. od 15. januarja 1787, št. 621 j. z. z., lit. g). — Ako se tožba na protitožbo, ki je v odgovor upletena, v repliki opusti, naj spozna sodnik črez to (d. d. od 27. septembra 1792, št. 54 j. z. z., lit. a).

Uložena protitožba pravne poti in sklepanja sodbe o glavnej stvari nikakor ne opovira (resol. od dne 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. z.).

Šesto poglavje.

O pravici in dolžnosti, tožiti in zagovarjati se.

§. 63. Vsak, komur zakoni oskrbovanja njegovega premoženja niso omejili, je opravičen, svojo pravico zoper vsacega sodno iztožiti in zagovarjati.

Trgovinske družbe zastopa vsak družabnik veljavno pred sodiščem, kateri ni izključen od pravice, družbenike zastopati (čl. 117 t. z.); pridobitne in gospodarske zadruge zastopa njihov predstojnik (zakon od 9. aprila 1873, št. 70 d. z. §. 18).

V zadevah, katere skupne pravice posestnikov delnih dolžnih zapisov zadevajo, ne mogó posamezni posestniki svojih pravic samostalno utrditi. Neprikracheno pa jim ostane, da v pravdi, v katerej jih zastopa skupni kurator, nastopijo na svoje stroške kot intervenijenti. V zadevi pa, katera navstane iz posebnega, med posameznim posestnikom delnih dolžnih zapisov in zavezancem navstalega razmerja, more ta posestnik samostalno svoje pravice utrditi (zakon od 24. aprila 1874, št. 49 d. z., §. 9). — Tak intervenijent pa se naj ne smatra za aktivnega pravnega tovariša po predpisih sodnega reda, ampak njegove procesualne pravice naj se po omenjenem §. 9. zakona od 24. aprila 1874, št. 49 d. z., presodijo. (S. n. s. od dne 9. maja 1876, št. 5526, r. r. št. 85.)

V trgovinskej pogodbi s Španjsko od 24. marca 1870 št. 139 d. z., za 1871, je v členu II. izrečno določeno, da državljanom obeh držav nasprotno pristoji pravica, svoje pravice pred sodniki in sodišči utrditi in zagovarjati in v ta namen posluževati se odvetnikov, pooblaščenecv ali agentov, katere so si sami izbrali.

Član IV. pogodbe med Avstro-Ogersko in Havajem od 18. junija 1875, št. 87 d. z. za 1876 določuje: Ako državljani jednega pogodbo sklepajočih delov v ozemlju drugega bivajo, naj imajo prost in lahak dostop k sodiščem, v zakonih določenim, kadar iščejo in branijo svoje pravice. Posluževati se mogó pravnih zastopnikov, odvetnikov ali agentov, da svoje pravice pred imenovanimi sodišči iščejo in branijo; oni uživajo v tem oziru sploh vse pravice in privilegije, kateri pristojé deželanom, podvrženi so pa tudi enakim pogojem.

Član V. trgovinske in brodarstvene pogodbe s kraljestvom italijanskim od 27. decembra 1878, št. 11 d. z. za leto 1879 določuje: Italijani v Avstro-Ogerskeji imeli bodo pri sodiščih vsake stopnje in jurisdikcije prost in lahak dostop, da naperijo tožbe in se pred sodiščem zagovarjajo. Posluževati se bodo mogli tistih odvetnikov, notarjev in agentov, katere za sposobne smatrajo, da zastopajo njih interese, in bodo v obče uživali tudi v sodnih ozirih iste pravice in privilegije, katere imajo sedaj deželani ali je bodo v bodoče imeli.

§. 64. Pravica tistih, katerim zakoni oskrbovanja njih imetja niso zaupali ali zopet odvzeli, naj se od istih iztoži in brani, katere so zakoni v to določili; zategadelj naj se od istega, ki ni opravičen, svojo pravico sam iztožiti ali braniti, ne prevzame spis, ampak naj se takoj zavrže; uzrok pa, zakaj se je zavrzel, v odluku naznani.

Ako se je sodniku spis od stranke ali zoper stranko izročil, katera nima pravice, da se zagovarja, naj sodnik tak spis takoj zavrže, in stvar na red odkáže; ako se je pa tak spis vzprejel in se je ta okoliščina še le med postopanjem na kateri koli način odkrila, naj se vse, kar se je do tedaj vršilo, uniči, postopanje ustavi, in vsa stvar uredi. Ako pa je že prišlo do razsodbe, more le zakoniti zastopnik stranke, katera ni opravičena, da se zastopa, ničnost sodbe, naj jo je sklenilo prvo ali višje oblastvo, s prošnjo naznaniti in prositi, naj se novo postopanje prične. O takej prošnji naj spozna isto oblastvo, katero je zadnjo sodbo sklenilo; tedaj mora prva stopnja, ako je zadnjo sodbo višje oblastvo sklenilo, omenjeno prošnjo s svojimi uradnimi pojasnili višje stopnji izročiti. (d. d. od 4. junija 1789, št. 1015 j, z. z. lit. f. in od dne 14. oktobra 1803, št. 629 j. z. z.).

Ako ima pred bagateljno sodišče spadajoča pravda to za predmet, s čimer maloletni vsled §§. 151, 246 in 247 o. d. z. more prosto razpolagati, more maloletni sam kot tožnik ali zatoženec pred sodišče priti in obravnavati in se po dogovoru tudi postopanju v malenkostnih zadevah podvreči. V tacihi slučajih sklenene poravnave in sodbe se ne mogó zavoljo nedostatka zakonitega zastopanja maloletnega ovreči (zakon od 27. aprila 1873, št. 66 d. z., §. 10.).

Osebe, katere zavoljo maloletnosti ali iz katerega drugega razloga niso svojepravne, morajo tudi pred obrtnim sodiščem njih zakoniti zastopniki zastopati. Vendar mogó maloletni delavci v prepirih

zastran plačila za delo, katero so sami dogovorili, ali pa zaradi zruženja delavskega razmerja v katero so sami privolili, tudi pred obrtnim sodiščem samostojno poravnati se ali obravnavati. Poravnave, katere so se v tacih slučajih sklenile in sodbe, katere so se tedaj izrekle, ne mogó se ovreči zaradi tega, ker ni bila stranka zadostno zastopana (zakon od dne 14. maja 1869, šte. 63 d. z., §. 34).

Varuh nezakonskega otroka kot tak nima pravice, od otrokovega očeta tirjati povračilo stroškov za preskrbovanje otroka, katere je pred uložitvijo tožbe pobotala mati ali pa katera druga oseba (S. n. s. od 20. avgusta 1861, št. 5486, j. k. št. 40).

Posebni predpisi o zastopanjih. 1. Finančne prokureture so določene, da se pravdajo in pred sodiščem zastopajo državno imovino in s to v jednakej vrsti stoječe zaloge ne glede na ministerstvo ali oblastvo, kateremu je uprava te imovine odkazana (min. nar. od 13. avgusta 1851, št. 188 d. z. odst. 2, lit. a). Po §. 2. službenega navoda, izdanega 16. februarja 1855, št. 34 d. z. zastopajo finančne prokureture:

a) vse deželno-knežne davke in davščine, dohodke, domene (državna posestva), regalije, državne fevdne pravice in sploh vse institucije in naprave, s katerimi se pokrijejo državne potrebščine;

b) pripadno pravico, teritorijalne pravice in deželne meje;

c. vse zaloge, katere državna oblastva neposredno oskrbujejo ali ako jih ne, tiste, kateri so popolnem ali deloma dotirani iz državnega zaklada;

d) ustanove, katere neposredno oskrbujejo deželno-knežna oblastva; take ustanove, katere ne oskrbujejo deželno-knežna oblastva neposredno, zastopa finančna prokuratura le tedaj, kadar gre za to, da se v prvo konstituira ustanova in da se iztirja ustanovljena imovina v to, da se ustanova konstituira, ne pa, kadar gre za nadaljne pravne posle in zastopanja, ko je uže ustanova konstituirana;

e) cerkveno imovino in imovino duhovskih beneficij, kadar gre za prvotno ustanovo cerkve ali duhovskega beneficija, ali pa za integriteto prvotne imovine, ali pa to imovino deželno-knežna oblastva oskrbujejo, ne pa, kadar se morajo pri že obstoječih cerkvah ali duhovskih beneficijih tekoči imovinski užitki zastopati ali iztirjati (prim. spodaj točk);

f) deželno-knežne patronatne pravice.

O sedaj veljavnih obrokih za odgovor glej §§. 3 in 4 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z. — Sicer more sodnik vsled §. 6 omenjenega zakona iz važnih razlogov obrok za odgovor na poziv ali za uložbo tožbe pozvančeve podaljšati. Postopanje, za to v §§. 7. in sl. določeno, glej pri §. 38 obč. sodnega reda.

§. 70. Ako pozvanec na hvalisanje, katerega se je obdolžil, v pravem času odgovori, ali pa svojo tožbo v pravem času uložil, postopati je v prvem slučaju, kakor z vsakim drugim odgovorom, v drugem pa, kakor z vsako drugo tožbo.

§. 70. Ako pa ne uložil niti jednega niti drugega, naj mu sodnik na pozivnikovo zahtevanje takoj naloži večno molčanje, predmet pa, zakaj se tako zgodi, jasno izrazi.

Ako na pozivno tožbo pozvanec niti odgovora o hvalisanji, katerega se je obdolžil, niti tožbe v glavnej stvari v določenem obroku ne uložil, naj pozivnik kakor v vsakej drugej pravdi za zavoj spisov prosi, in sodnik potem razsodi (d. d. od 15. januarja 1787, št. 620 j. z. z., lit. f).

Posebne slučaje pozivnih in oporekovanih tožb določili so posebni predpisi: 1. Ako pri zapuščinah bivših zaračunajočih uradnikov dotično upravno oblastvo predolgo odlašal, da privoli, kakor je potrebno, v prisojilo (d. d. od 6. marca 1789, št. 984 j. z. z.). — 2. Ako se že predznamovana, in ker se ni v pravem času izročila opravičevalna tožba, zategadelj izbrisana tirjatev iz nova predznamva (zakon od 25. julija 1871, št. 95 d. z., §. 48). — Ako se je komu zažugalo, da se mu odvzame, ali se mu je odvzelo v najem dano državno posestvo (pat. od 31. dec. 1800 št. 514 j. z. z. odst. 7 in 8). — 4. Zoper razsodbe vojaških oblastev in nocije centralnega vojaškega računskega odseka, s katerimi je kdo prisiljen, da povrne škodo vojaškemu eraru. Ta pravica pa se mora utrditi v obroku dveh mesecev računši od dneva, ko se je razsodba uročila (dv. d. od 28. marca 1804, odst. 15—18). — 5. Kadar neha plavljenje drv, naj udeležence politično oblastvo pozove, da naj v 14 dneh povračila utrdijo, ker bi inace ugasnila. (Gozdni zakon od 3. decembra 1852, št. 250, d. z. §. 40.) — 6. Kadar se posluži pravnih sredstev zoper sodbe obrtnih sodišč, ako se je tožena stranka pritožila (§. 71 zak. od dne 14. maja 1869, šte. 63 d. z. spodaj po §. 267 o. s. r.)

Osmo poglavje.

O pozivu pri nameravani zgradbi.

§. 72. Kdor namerava zidati, ima pravico, pri sodstvu, pod katero spada zemljišče, na katerem se ima zidati, pozvati tiste, pred kojih ugovarjanji se hoče zagotoviti in prositi, ko je v dveh izvodih uložil načrt stavbe: naj se istim naloži, da svoje pravice zoper to izkažejo ali pa naj pričakujejo, da se jim bo v tem oziru večno molčanje naložilo, pozivniku pa bo dopuščeno, po uloženem načrtu zidati. Jeden izvod načrta naj se pri sodstvu hrani, drugi izvod pa jednemu pozvancev uroči, da ga jeden družemu naznani. Sicer je postopati kakor v rednej pozivnej pravdi.

Kdor hoče z nova zidati, naj natančno in določno sestavljen načrt začasno v kraji stavbe obstoječemu političnemu oblastvu predloži, katero naj ga ne le samo glede na politične obzire natančno pregleda, potrdi ali po kakovosti spremeni, ampak tudi, predenj stavbo dovoli, sosedo in mejaše zašliši, in ako med njimi nastanejo zmotnjave, je z dobra poravna; ako je pa z dobra poravnati ne more, pravdajoče se na redno pravno pot odkaže (d. d. od 5. marca 1787, št. 641 j. z. z.). Političnim oblastvom pa le pristoji pravica razsoditi, ali in v katerem oziru stoji stavbi policijski ali politični zadržek nasproti; o tukaj nahajajočih se zasebno-pravnih ugovorih more po §§. 340 in 341 o. d. z. celo z ozirom na začasni provizorij le sodnik razsoditi.

Ako tedaj politično oblastvo pri obstoječem zasebno-pravnem ugovoru in ako se ni sklenila poravnava, zgradbo dovoli, prekoračilo je s tem vidno svoje področje in je seglo v krog sodnijske dejavnosti; iz tega pa mogó le prepiri in kompromitacije med oblastvi navstati. Politična oblastva naj se omejijo le na javno korist, kadar jim je razsoditi take slučaje; privatne prepire pa, ki tedaj navstanejo, ako jih ni mogoče poravnati, odkažejo naj v vsakem oziru na redno pravno pot (d. kz. d. od 25. marca 1841, št. 8303.).

Te splošne predpise so stavbeni redi za posamezna mesta in kronovine potrdili in natančneje določili.

Zoper pozivno tožbo glede stavbe, je odgovor, da je poziv nedopuščen, le tedaj dovoljen, kadar hoče pozivnik povsem ali deloma zidati na zemljišči, katerega posestnik je pozvanec (skl. n. s. od 18. marca 1853, št. 2584, j. k. št. 1).

Kadar sodnik pozvano stavbeno pravdo razsodi, reši naj le prasanje, ali je zasebno-pravni ugovor mejaša zoper to, da se zida po predloženem stavbenem načrtu, stvarno in zakonito utemeljen ali ne (plen. razs. n. s. d. od 17. dec. 1872, št. 12114).

Deveto poglavje.

O konkurznej pravdi.

Opazka. Konkurno pravdo uredili so sedaj predpisi konkurznega reda od 25. decembra 1868, št. 1 d. z. za leto 1869. §§. 73—99 o. s. r. stopili so tedaj popolnem iz veljave; sploh pa so se jednako glasili, kakor §§. 5—13 in 28—45 občnega konkurznega reda od 1. majnika 1781, št. 14 j. z. z., kateri se je rabil pri starejših konkurzih.

Deseto poglavje.

O računskej pravdi.

§. 100. Ako se je komu dal račun, naj se mu na zahtevanje istega, ki je dal račun, naroči, da naj račun potrdi ali pa očita pogrške; v ta namen naj mu sodnik določi okolščinam primeren obrok, ko je zašlišal oba dela.

Da se zaslišijo stranke zastran obroka, v katerem se naj očitajo računski pogrški, določi se dan (d. d. od 15. januarja 1787, št. 621 j. z. z. lit. dd.).

Vsled §. 6. zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z. sme sodnik obrok, v katerem naj se očitajo računski pogrški, iz važnih razlogov podaljšati. — Pri prošnjah za podaljšanje tega obroka postopati je kakor pri družih taci prošnjah (glej pri §. 38) (d. d. od 13. januarja 1786, št. 515 j. z. z.).

§. 101. Ako se v določenem obroku pogrški niso očitali, naj se račun za portjen smatra.

§. 102. Vsak pogršek naj se posebe s tekočo številko zaznamva in pri vsacem natančno navede, iz katerega razloga se je očital.

§. 103. Na pogrške naj se pojasnila, potem nadaljni pogrški, in slednjič konečna pojasnila prijaviijo. Za pojasnila naj se odločijo obroki za odgovor, za nadaljne pogrške obroki za repliko, in za konečna pojasnila obroki za dupliko.

O obrokih za odgovor in o njih podaljšanju, kakor tudi o podaljšanju drugih obrokov glej opazke pri §§. 35, 37 in 38 o. s. r.

V računski pravdi postopaj tudi na deželi pismeno (d. d. od 19. novembra 1784, št. 368 j. z. z.); kadar se sodba sklene in pri tem, kar se potem naperi, veljajo isti predpisi kakor pri drugih pravnih (d. d. od 28. maja 1783, št. 139 j. z. z., lit. d.); tedaj naj se mnenja knjigovodstva, preden se sodba sklene, uradno ne preskrbe (d. d. od 15. januarja 1787, št. 620 j. z. z. lit. o), ampak ravnati se je po 17. poglavju obč. sodnega reda, ako bi bil pri računih potreben dokaz po zvedencih (resol. od 11. septembra 1784, št. 335 j. z. z., lit. x). — Predpisi o računski pravdi veljajo tudi za račune sekvestrov (§. 297 s. r.) in za račune po obnem konkurznem redu od 1. majnika 1781 postavljenih oskrbnikov konkurzne mase (d. d. od 13. februarja 1795, št. 217 j. z. z., lit. o.).

Pri poračunih z državnim zakladom očitajo in pojasnujejo dan račun knjigovodstva in upravna oblastva na administrativnem potu. Misli pa li kdo, da se mu je s konečno rešitvijo zgodila krivica, more pravni pot ali samo ali mimo pota milosti in sicer, ako je dotičnik v kronovini, v katerej je konečna rešitev izšla, v šestih, drugače pa v dvanajstih tednih nastopiti. Po preteku tega časa ni nobena pravna instanca (stopnja) zoper rešitev dopuščena (pat. od dne 16. januarja 1786, št. 516 j. z. z., §. 2.).

Jednajsto poglavje.

O dokazu.

§. 104. Kdor je dejanje navedel, naj je tožnik ali zatoženec, mora ga dokazati, inace naj se, kolikor ga je tajil nasprotnik, ne smatra za resnično, kadar se reši pravda.

Kdor se na inozemske zakone opira, mora je dokazati (d. d. od 23. oktobra 1801, št. 542 j. z. z.).

Vsled note kralj. belgiškega poslanstva zgodi se čestokrat, da zahtevajo inozemska oblastva od strank, katere v Belgiji odpravljene civilnopravne dokumente pokažejo, da donesó potrdilo od belgiškega pravosodnega ministerstva, da so ti dokumenti pravoveljavno in natančno po belgiških zakonih sestavljeni. Večkrat se zahteva v slučajih, za katere ni posebnih zakonskih določil, potrdilo belgiškega pravosodnega ministerstva v tem, da neke pravice pristoje varuhu,

maloletnemu, možu ali njegovej ženi. — Belgiško pravosodno ministerstvo je v tem oziru opozorilo na to, da ni pristojno o civilno-pravnih prašanjih razsojevati in da more na zahtevanje strank dati odpravke le o tem, da so posamezna zakonita določila, katera so se mu imenovala, v Belgiji v zakonitej moči. Belgiško pravosodno ministerstvo želi tedaj, da bi inozemska oblastva ne zahtevala več od strank takih potrdil, kakor so zgoraj omenjena; oblastva pa, na katera se je strankam v tacem slučaju obrniti, jih takoj na stvar opozorila, da jim prihranijo čas in stroške. — C. kr. nadsodišče se naprosi, da ta razglas naznani svojim podložnim sodiščem, beležniškim in odvetniškim zbornicam, katere bodo to svojim udom naznanile (just. min. nar. od 18. januarja 1882, št. 863).

§. 105. Domneve, katerim se posebno po zakonu ni nobena moč dana, se naj ne smatrajo za dokaz.

§. 106. Izjemši slučaje, kateri so v tem sodnem redu izrečno določeni, sodnik nima pravice, strankam dokaz, ali pa, ko je že dokazovanje skleneno, nadaljni dokaz naložiti.

V vseh pravnih, pri katerih se prša za dokaz, ravnati se je le po občnem sodnem redu, ker govori o vsem, glede dokaza in o vseh dokaznih načinih občni sodni red od 11. do 22. poglavja (d. d. od 10. februarja 1789, št. 967 j. z. z.).

Priseči se sme le tedaj, kadar zakoni to izrečno dovolijo (d. d. od 14. maja 1781, št. 16 j. z. z., lit. a). — V okoliščinah dejanja, o katerih se v pravdi ni govorilo, ne more se v sodbi naložiti dokaz (d. d. od 23. septembra 1785, št. 469, j. z. z., lit. c).

Dokaz, da iztožena terjatev še ni plačana, ne more se naložiti tožniku (just. min. nar. od 4. aprila 1856, št. 22497).

Kedaj naj sodnik razsodi ne glede na zakonita dokazna pravila:

1. Zakon od 18. februarja 1878, št. 30 d. z. o razlastitvi v napravo železnic in za vzdrževanje vožnje po njih:

§. 30. Ako se stranki ne poravnata, naj sodišče brez ozira na kaka dokazna pravila razsodi, koliko bode dati odškodovanja in tedaj, kadar se prigodi, kar je v §. 25, odst. 4 rečeno, posebej določi znesek, s katerim naj se povrne škoda tretjim osebam. Ta razsodba se more le z utokom spodbijati. Obrok utoku je določen na štirinajst dni. Utok se mora v dveh izvodih uložiti. Jeden izvod naj se uroči pritožnikovemu nasprotniku, kateremu je dopuščeno, da se

v štirinajstih dneh o utoku izjavi. Ko se je ta izjavil, oziroma ko je določeni mu štirinajstdnevni obrok pretekel, ne da se je on izjavil, naj se spisi uradno nadsodišču predlože. Zgornja določila veljajo tudi, kadar se spodbija razsodba nadsodišča. Dopuščeno ni, poprijeti se rednega pravnega pota, da se utrde terjatve, o katerih se je razsodilo v postopanju, določenem s tem zakonom, da se doseže odškodnina.

§. 25, odst. 4. Kadar se naj z odškodnino, razlaščencem določeno, povrne tudi taka škoda, katero trpe tretje osebe, katerih terjatve se ne plačajo iz povračila, določenega za razlaščeno zemljišče (§. 5), naj se posebej naznani znesek, s katerim naj se povrne ta škoda.

2. Zakon od 28. majnika 1881, št. 47 d. z. zoper nepoštene postopke pri kreditnih poslih.

§. 8. Kazenski sodnik naj izreče, da je nično tisto, zavaljo katerega je koga obsodil in, ako so podatki kazenskega postopanja dovoljni, naj razsodi tako, da se to, kar sta si upnik in dolžnik drug drugemu dala, povrne z zakonitimi obrestmi od dneva dajatve vred. Kaže li račun o zneskih, katere je vzajemno povrniti, da je upniku več tirjati, jamči za to tisto zavarovanje, katero je za terjatev iz pogodbe pridobil. Kadar podatki kazenskega postopanja niso dovoljni, da bi se razsodilo o pravnih nasledkih ničnosti posla, napotite se stranki s tem, da jamči pridobljeno zavarovanje, na civilno-pravni pot, katerega se more v tem slučaju poprijeti tako zasebni udeleženec, kakor zatoženec.

§. 9. V slučaju, da se napotita na civilno-pravni pot, in pa, kadar zasebni udeleženec po §. 372 kazensko-pravnega reda civilno-pravni pot nastopi, razsoditi je civilnemu sodniku o pravnih nasledkih ničnosti dotičnega posla tudi po načelih v §. 8. določenih.

§. 10. Kadar kazensko sodišče iz družega razloga, ne pa ker dejanje ni tako ali ker so sumnjivi razlogi nezadostni, koga ne more preganjati ali ga ni obsodilo, naj civilni sodnik, ako v pravdnem postopanju uveti §. 1 niso dognani, ničnost posla izreče, ter pri razsodbi o pravnih nasledkih po načelih v §. 8 določenih postopa.

§. 11. Na prošnjo kazenskega sodišča, pod katerim teče kazenska obravnava zavaljo kaznjivega dejanja, omenjenega v §. 1, naj civilni sodnik vsak čas ustavi postopanje, ki se nanaša na dotično terjatev. V slučajih §. 10, kakor tudi v vseh slučajih, v katerih civilni sodnik meni, da vidi obstanek kaznjivega dejanja, v §. 1

omenjenega, ter ga zategadelj pri kazenskem sodišči ovadi, naj on sam razsodi, v koliko je ustaviti posilno iztrjevanje terjatve ali če je dovoliti izvršba do zavarovanja.

§. 12. Kadar civilni sodnik po §§. 9, 10 in 11 razsoja, ni vezan na zakonita dokazna pravila; razsodi naj po svojem svobodnem prepričanju, katero je pridobil s tem, da je vestno pretehtal donešena dokazila.

§. 13. Določila §§. 10, 11 in 12 uporabljajo se tudi na terjatve, katere so navstale, predno je ta zakon stopil v moč, ter pred tem časom niso bile ni plačane, ne po sodnem izreku prisojene, ni s sodno poravnavo dognane.

§. 14. Za trgovske posle, v katerih sta upnik in dolžnik oba trgovca, (člani 4, 5 in 6 trgovinskega zakonika od 17. decembra 1862, št. 1. d. z. za l. 1863) ne veljajo določila zgoraj omenjenih paragrafov.

Dvanajsto poglavje.

O dokazu, kadar kdo kaj prizna.

§. 107. Ako stranka sama okoliščino od nasprotnika navedenega dejanja pred sodiščem prizna, naj se ta okoliščina v ravno istej pravdi za popolnem dokazano smatra.

V postopanju, v katerem naj se zakon za neveljavnega spozna ali pa razruši, nima priznanje zakonskih dokazilne moči (§. 99, 115 o. d. z. in d. d. od dne 23. avgusta 1819. leta šte. 1595 j. z. z., §§. 13, 14).

Ako se v pravdi, katera teče pred posredovalnim uradom občinskim vsled zakona od 21. septembra 1869, št. 150 d. z., stranki ne pobotata, ne more se to, kar je tedaj stranka zoper sebe izjavila, v poznejšji pravdi rabiti (§. 4. imenovanega zakona).

§. 108. To, kar odvetnik, poverjen da zastopa, ali zastopnik sploh, varuh ali kurator v imenu stranke, katero zastopa, glede dejanja pred sodiščem priznava, mora se v istej pravdi tudi za resnično smatrati.

§. 109. Ako je izmed več pravnih tovarišev jeden del pred sodiščem kaj priznal, more to biti le njemu v kvar, ne pa drugim.

§. 110. Ako kdo zunaj sodišča kaj prizna, ne oprosti to njegovega nasprotnika od dokaza; izjemši le, ako je priznalec to

tistemu na njegovo prašanje priznal, o katerem je vedel, da mu je ležeče na tem, da zve resnico.

Dvorni dekret od 22. julija 1788, št. 860 j. z. z. v odstavku b določuje: Ne vojak, ne drug državljani v državi ni dolžan, v svojih poslih zunaj sodišča s kom, naj bode kdor hoče, tedaj tudi z notarjem ne, govoriti in mu odgovoriti. Primerjaj §§. 83—89 beležniškega reda od dne 25. julija 1871, šte. 75 d. z. — Dokaz o prešestvu, katerega zahteva §. 671. o. s. r., se more pač dognati s tem, da ga kdo prizna pred kazenskim sodiščem, ne pa da ga kdo prizna pred dušnim pastirjem ali cerkvenim oblastvom (d. k. d. od 6. septembra 1833, št. 21134).

Primerjaj tudi §. 4. zakona od 21. septembra 1869. št. 150 d. z. pri §. 107.

Trinajsto poglavje.

O dokazu po pismenih listinah.

§. III. Javnim listinam je glede dejanja, glede katerega so napravljene, popolnoma verjeti.

§. II2. Za javne listine se morajo smatrati: a) spisi, katere sestavijo deželnoknjižni, sodni ali drugi deželnoknežni ali stanovski zapriseženi uradniki in uradniki, kateri so navlašč pooblaščeni, da izdajajo take listine v uradnih stvareh; b) katere oblastvo ali nje služabniki, zapriseženi, da izvršujejo oblastvene čine, ali katere sestavijo nje služabniki, kateri so pooblaščeni, da izdajo take listine v uradnih stvareh; c) spisi, katere so izdale v inozemskih deželah osebe, navlašč pooblaščene, da izdajajo javne uradne listine in kateri so, kakor je v vsakej deželi navadno, potrjeni (legalizovani); d) menjični protesti redno zapisanih beležnikov; e) knjige redno zapisanih (sprejetih) senzalov, ako so pisane v predpisanej obliki; f) rojstne in poročne knjige župnikov in župnikov knjige o mrtvih.

Natančnejša določila k temu paragrafu:

K lit. a. Uradniki, kateri so pooblaščeni, da mogó napravljati javne listine, morajo za to posebej priseči (d. d. od 22. julija 1784); listine pa mora uradnik, kateri ima pravico je napravljati, podpisati ali pa uradni predstojnik, in morajo biti pečatene z uradnim pečatom (d. d. od 19. aprila 1799 št. 466 j. z. z.).

K lit. c. Inozemske beležniške in druge javne listine mora poslanstvo ali pa od avstrijske vlade priznan konzul tuje vlasti, v čigar zemlji je bila listina napravljena, potrditi (legalizovati) (d. d. od 3. februarja 1838, št. 249 j. z. z.). — Vsled just. min. nar. od 1. decembra 1879 št. 17589 so bili c. in kr. konzularni uradi v Frankfurtu na Majnu, v Karlsruhe in v Manheimu pooblasteni, da poverijo podpise oblastev na trgovinskih listinah, katere so bile v Alzasiji-Loreni napravljeni.

Med Avstro-Ogersko in nemškim cesarstvom sklenila se je dne 25. februarja 1880, št. 85 d. z. sledeča pogodba o potrjenji podpisov (legalizovanji):

Člen 1. Listine, katere izdajo civilna ali vojaška sodišča v prepirnih ali neprepirnih civilnih zadevah in o kazenskih stvareh, ne potrebujejo, če so z uradnim pečatom preskrbljene, nikacega poverila. Odpravki nemških vojnih ali sodnih razsodb morajo biti poverjeni od pristojnega vojaškega sodišča. Sodnim listinam so jednake listine, katere izda katero izmed naslednjih oblastev: V nemškem cesarstvu: a) disciplinarni dvor in disciplinarne zbornice nemškega cesarstva; b) zvezni urad za domovinstvo; c) patentni urad; d) višji pomorski urad in pomorski uradi; e) mornarski uradi; f) generalne in specijalne komisije, katerim je uravnavati razmere med graščaki in kmeti, katerim je postopati pri razdeljevanji in zlaganji, odvezna oblastva in vladni oddelki z revizijskim kolegijem za kmetijske stvari v Berolinu; g) vseučiliščna, obrtna in upravna sodišča; h) kraljevsko prusko disciplinarno sodišče za uradnike nesodnijske; i) in varstveno oblastvo v Hamburgu. V Avstriji: a) državno sodišče; b) upravno sodišče; c) državni sodni dvor; d) komisije pri političnih deželnih oblastih in pri ministerstvu notranjih zadev, katerim jim je zemljišča razbremeniti, zemljiška bremena odvezati in urediti in katerim je odpravljati propicincije in fevdno razmerje; e) dohodarstvena sodišča; f) obrtna sodišča; g) deželno-knjižni in zemljiško-knjižni, depozitni uradi, dačni uradi kot depozitni uradi in drugi sodni pomočni uradi; h) samostalni hipotečni uradi v Dalmaciji. Na Ogerskem: a) duhovna zakonska sodišča; b) sirotinska oblastva; c) zemljiško-knjižni in dačni kot depozitni uradi.

Člen II. Listine, izdane od notarjev, sodnih izvršiteljev in drugih sodnih pomočnih uradnikov, potem listine, izdane v nemškem cesarstvu od stanovskih uradnikov in od tistih, ki hranijo hipoteke, —

kolikor ne spadajo med oblastva v članu 1 omenjena, potrebujejo sodnega poverila. Poverjene pa so tedaj, kadar so podpisane in pečatene z uradnim pečatom kakega sodišča tiste države, v katerej izdajnik biva. Menjični protesti, kateri so od notarjev, sodnih izvršiteljev ali od sodnih pisarjev izdani in z njih uradnim pečatom preskrbljeni, ne potrebujejo nikakoršnega nadaljnega poverila. Isto velja za odpravke, preskrbljene z uradnim pečatom zbornih in redovnih konventov na Ogerskem, katerim je po zakonu izročeno hranenje privatnih (zasebnih) listin.

Član III. Izpiske iz cerkvenih knjig o krstih, porokah, ali o umrtji, katere na Nemškem izdajó s cerkvenim pečatom pečatene mora poveriti civilno sodišče, pristojno za dotični okrog in vrh tega mora to sodišče potrditi, da ima izdajatelj izpiska pravico, da ga izda. Ako take izpiske izda nemšk vojašk duhovnik, naj jih poveri in potrdi vojaško sodišče. V Avstriji in na Ogerskem mora izpiske iz uradnih rojstnih, poročnih in smrtnih matic, kolikor jih ne piše politično upravno oblastvo, poveriti politično upravno oblastvo prve stopnje, kateremu je pisatelja matic nadzorovati. Ako pa pisatelj matic spada pod vojaško oblastvo, naj izpiske poveri predstojno ministerstvo za deželno brambo, oziroma vojno ministerstvo. Po zgornjih določilih poverjeni izpiski ne potrebujejo nikakega nadaljnega poverila.

Član IV. Listine, katere izda ali poveri katero izmed najvišjih upravnih oblastev nemškega cesarstva ali kake nemške zvezne države ali katere izdajo ali poverijo skupna najvišja upravna oblastva avstrijska ali ogerska ali katero drugo višje državno ali cerkveno upravno oblastvo, ne potrebujejo nobenega nadaljnega poverila. Obe stranki pogodnici bodeti jedna drugi naznanili dotična oblastva in pa dotične spremembe oblastev. Listine, katere izda ali poveri katero drugo oblastvo, katero ni tu omenjeno, mora poveriti tisto izmed tu imenovanih oblastev, kateremu je podložno oblastvo, ki izda listino. Vender pa veljajo glede potnih izkaznic (legitimacij) dozdanji predpisi; tudi se ne izpremene tista polajšanja, katera so po posebnih dogovorih zlasti za trgovinski promet in carinsko postopanje dana. Slednjč ne potrebujejo nobenega nadaljnega poverila listine, katere v mejnih okrajih izdajo finančna oblastva in gozdni uradi.

Član V. Zasebna listina, katero poveri pristojno oblastvo, ne potrebuje nikakeršnega daljnega poverila.

Član VI. Pričujoča pogodba naj stopi v moč deset dnij potem, ko se je razglasila. Odpovedati jo more vsaki čas vsaka izmed visokih strank pogodnic; po odpovedi pa je še tri mesece veljavna. Od dneva, ko stopi ta pogodba v moč, izgube svojo veljavnost vsi poprej med posameznimi nemškimi zaveznimi državami in Avstro-Ogersko sklenjeni dogovori, kolikor se ozirajo na poverovanje listin, katere so izdala ali poverila javna oblastva.

Najvišja in višja nemška upravna oblastva in skupna oblastva avstrijsko-ogerske države, kakor tudi oblastva obstoječa za dežele zastopane v državnem zboru, o katerih govori član IV. predstoječe pogodbe in za katere velja določilo člana IV., naznanila so se z ukazom just. min. od 21. febr. 1881, št. 13, in od 29. avgusta 1881, št. 93 d. z.

Francoski, portugiški in italijanski konzulatni funkcionari v Avstriji in avstrijski na Francoskem, Portugalskem in na Italijanskem so opravičeni vzprejemati pogodbe, katere so sklenili njih državljani in druge osebe v deželi, kjer imajo svoj sedež, kakor tudi oporoke svojih državljanov. Te listine veljajo in imajo pred sodišči obeh dežel isto moč, kakor da so se sklenile pred predstojnimi javnimi funkcionarji v jednej ali drugej obeh dežel. Nadalje mogó tudi potrditi (legalizovati) listine, katere so izdala oblastva ali funkcionarji njih dežele (pogodbe od 11. decembra 1866, št. 167 d. z.; član 9, dost. 2; kons. konv. od 9. januarja 1873, št. 135 d. z. za 1874, član IX. in kons. konv. od 15. maja 1874, št. 96 d. z. za 1875, član 11).

K lit. e. Določila tega odstavka odpravil je §. 28 uvodnega zakona k trgovinskemu zakoniku od 17. decembra 1862, št. 1. d. z. za leto 1863. — O dokaznej moči dnevnikov trgovskih mešetarjev določuje zakon od dne 4. aprila 1875, št. 68 d. z. v §. 1 sledeče: Član 77. V redu pisani dnevnik, kakor tudi sklepovnice (schlussnoten) trgovskega mešetarja dokazujejo praviloma sklenjeno opravilo in njegovo vsebino. Sodnik naj pa, preudarivši vse okoliščine, po svojem presodku razsodi, ali je vsebini dnevnika in sklepovnic pripisati manj veljave, ali naj zahteva, da mešetar s prisego potrdi, ali pa naj zahteva od njega drugih dokazov, sosebnó pa, ali je važno pri presojevanji stvari, da se je stranka branila sklepovnice vzeti ali podpisati. Član 78. Dnevnik trgovskega mešetarja, ki se je nepravilno pisal, more se kot dokazilo le toliko v poštev jemati, kolikor je

primerno glede tega, kakoršne in kolike so te nepravilnosti in kako stvar stoji.

Član 79. Med pravdo more sodnik, tudi če tega ne predlaga stranka, ukazati, naj se mu predloži dnevnik, da ga pogleda in primerja s sklepovnico, z izpiski in družimi dokazili. Kar ukazuje član 39. trg. zak. velja tudi glede predlaganja dnevnika.

K lit. f. Rojstnim, poročnim in mrtvaškim knjigam kot javnim listinam je le glede tistih okoliščin popolnoma verjeti, glede katerih so bile navlašč sestavljene, ne pa glede postranskih okoliščin, katere se le na izpovedbo opirajo (d. d. od 15. januarja 1787, št. 621 j. z. z., lit. ff). — Matice se smejo le tedaj popraviti, kadar to ukaže deželno namestništvo (d. d. od 15. aprila 1844, št. 799 j. z. z.).

Kako naj se pišejo krstne, poročne in mrtvaške knjige pri katolikih, določujejo razun občnega patenta od 20. februarja 1784 še posebni navodi v dvorne kancelije dekretih od 21. oktobra 1813, št. 16350, od 13. januarja 1814, št. 238, od dne 27. junija 1835, št. 44, od 19. februarja 1836, št. 126, od 27. aprila 1843, št. 700 j. z. z.

Evangeljski župniki morajo cerkvene knjige, namreč krstne, konfirmacijske, poročne in mrtvaške knjige kakor tudi knjige o istih, kateri prestopijo k drugej veri, samostojno po zakonitih določilih pisati (d. k. d. od 26. novembra 1829, št. 2442 j. z. z.) in izpiski, katere iz njih v zakonitej obliki izdajo, imajo veljavo pravomočnih listin (min. ukaz od 23. januarja 1866, št. 15, d. z., §. 23, d. 3).

Matične knjige, katere pišejo izraeliti, v ta namen od oblasti postavljeni in posebej priseženi, o porodih, porokah in o umrtji sovornikov svojega okraja, kakor tudi matični listi, katere izdajo kot izpiske iz teh knjig, imajo kot javne listine popolno dokazilno moč (zakon od 10. julija 1868, št. 12 d. z. za leto 1869. čl. 1). — Za turške jude nu Dunaji pišeta matice občina kakor tudi c. kr. policijsko vodstvo na Dunaji; le izpiski, katere je izdala občina ali pa c. kr. policijsko vodstvo, imajo moč javnih listin (d. k. d. 17. novembra 1845, št. 909 j. z. z.).

Knjige o rojenih, poročenih in o umrlih udih starokatoliške cerkvene občine piše (vodi) njen duhovnik (župnik). Glede njih vsebine, potem glede odpravkov izpiskov in spričeval veljajo splošna zakonita določila (min. ukaz od dne 8. novembra 1877, št. 100 d. z. §§. 1., 2.).

Knjigo o rojenih in umrlih osebah, kateri neso nobene zakonito priznane cerkve ali verske družbe udje, piše okrajno glavarstvo (občinsko glavarstvo), v čegar okraji se je dotičnik porodil ali umrl. Uradna spričevala, katera so politična oblastva na podlagi teh knjig izdala, imajo dokazilno moč javnih listin (zakon od 9. aprila 1870, št. 51 d. z. §. 3).

Politično okrajno (občinsko) oblastvo piše oklice in zakonske knjige o oklicih, kateri so se pri istem vršili in o zakonih, kateri so se pred istem sklenili in izdajó iz teh knjig uradna spričevala, katera z dokazilno močjo javnih listin dokazujejo, da se je oklic vršil, oziroma zakon sklenil (zakon od 25. maja 1868, št. 47 d. z., član II, §. 9). Obliko teh knjig in spričeval določuje ministerski ukaz od dne 1. julija 1868, št. 80 d. z. — Tudi zakoni v predstojećem odstavku imenovanih oseb naj se sklenejo pred političnim oblastvom in naj se zapišejo v dotično zakonsko knjigo (zakon od 9. aprila 1870, št. 51 d. z., §. 1).

C. kr. avstrijska vlada je sledečim določilom pogodbe, sklenjene med kr. bavarsko, kr. virtenberško in velikovojvodsko badensko vlado glede tega, da se je kdo porodil ali umrl na Bodenskem jezeru, pritrčila: 1. Glede oseb, katere so se porodile ali umrle v neposrednej okolici jezerskega obrežja Bodenskega jezera, naj stanovski uradnik dotičnega brežnega okraja uradno postopa. 2. Ako se je kdo na jezeru zunaj neposredne brežke okolice porodil ali umrl, naj to stanovski uradnik tistega okraja potrdi, v katerem redno pristaja tista ladja ali prevozilo, na katerem se je to prigodilo, ali pa katera je mrliča iz jezera prevzela. 3. S predstoječimi dogovori naj se na nobeden način veličanstvenim pravicam na Bodenskim jezeru ne prejudicira. Tudi naj se s tem ne sega v predpise o sodnej pristojnosti v zapuščinskih zadevah. 4. Uzajemna naznanila civilnostanovskih listin o tem, da se je kdo na Bodenskem jezeru porodil ali umrl, ravnajo se po splošnih dogovorih, kateri že veljajo med brežnimi državami ali se bodo pa še dogovorili. V Avstriji bodo to v omenjenih slučajih registrovali, oziroma potrdili organi, katerim je matice pisati (nar. min. notr. zad. od 7. januarja 1880 št. 19010, katera se je sodnim oblastvom naznanila z nar. just. min. od dne 15. januarja 1880 št. 558).

Razen v §. 112. navedenih listin se morajo vsled posebnih ukazov za javne listine smatrati: 1. Diplome o plemstvu in rodopisne

table, katere izdajó organi določeni, da pišejo knjige o plemstvu (gub. ukaz od 3. marca 1829, št. 11738); 2. listine o dukomentih hranjenih v arhivih, registraturah ali v družih javnih uradih, katere izdajo v to opravičeni uradniki (d. d. od 7. junija 1793); 3. delavske knjige obrtnih pomočnikov (§. 8. dodatka k obrtnemu redu od 20. decembra 1859, št. 227 d. z.); 4. listine, od avstrijskih konzulov kot tacih in v njih področji izdane (d. k. d. od 27. septembra 1834, št. 2671, j. z. z.); 5. zastavni listi gališko-stanovskega kreditnega zavoda (§. 7 pravil od 3. novembra 1841, št. 569 j. z. z.); 6. vsakovrstne listine kreditnega zavoda za trgovino in obrt (min. ukaz od 6. novembra 1855, št. 186 d. z. §. 63); 7. kurzni listi javnih borz (zakon od 1. aprila 1875, šte. 67 d. z., §§. 8 in 9); 8. spričevala in listine, katere izdajo na avstrijskeji zemlji obstoječi bavarski gozdni uradi (d. kc. d. od 28. avgusta 1829, §. 22); 9. rojstni, krstni, poročni in mrtvaški listi (zgoraj navedeni ukazi in d. kc. d. od 27. marca 1847, šte. 1052 j. z. z.); 10. legitimacijske listine (min. ukaz. od 15. februvarja 1857, št. 32 d. z. §. 23); 11. knjige avstrijsko-ogerske banke in po predpisih izdani izpiski iz tistih (član 96 in §. 11. lit. b pravil naznanjenih z zakonom od 27. junija 1878 št. 66 d. z.); 12. notarske listine, katere so izdane po določilih notarskega reda od 29. septembra 1850, št. 366 d. z., od dne 21. maja 1855, št. 94 d. z. in od 25. julija 1871, šte. 75 d. z.; 13. potni listi (min. ukaz od dne 30. oktobra 1859, št. 199 d. z. član 10); 14. računi in knjige dohodnih oblastev (d. d. od 15. junija 1829); 15. krčevinske knjige (rodlbücher) v Predarlškem (d. d. od 22. oktobra 1789, št. 1063 j. z. z.); 16. sanitetne listine (d. d. od 26. julija 1831, šte. 2522 j. z. z.); 17. izkazi dunajskega zavoda, ki suši svilo in volno, o trgovinskeji teži svile in volne (min. ukaz od 14. julija 1855, št. 129 d. z.); 18. izvirna prejemna potrdila nekdanje glavne blagajnice za izplačevanje državnega dolga o tam uloženi varščinah (kavcijah) in vadijih (d. kc. d. od 16. oktobra 1841, št. 40818); 19. urbariji, zemljiške knjige, če so pisane po preje obstoječih predpisih (d. d. od 21. oktobra 1825, šte. 2137 j. z. z.); 20. potne knjige (d. kc. d. od 16. oktobra 1828); 21. potrdila javnih tehnihi in mernih uradov (zakon od 19. junija 1866, št. 85 d. z. §. 1); 22. uložni listi in izvirni zapisi številne loterije (pat. od dne 13. marca 1813, §§. 17, 36; min. ukaz od 20. julija 1853, št. 159 d. z. §. 20; min. ukaz od dne 6. marca 1854, št. 60 d. z.,

§. 11); 23. spričevala o istih, ki prosijo za najdenca (d. d. od dne 10. marca 1827, št. 2265 j. z. z.).

§. 113. Pismenim listinam, katere je kdo napravil, je zoper njega verjeti.

Listina, v katerej ni posebni pravni razlog omenjen, ne dokaže zaveze ali dolga (just. min. nar. od 7. novembra 1855, št. 9671).

§. 114. Ako imajo take zasebne listine tiste obličnosti, katere morebiti posebni zakoni za jedno ali drugo zahtevajo, jim je zoper tistega verjeti, kateri je je kot izdajnik tudi le svojeručno podpisal; dolžnim zaveznicam pa je v bodočih slučajih le tedaj popolnoma verjeti, ako je je izdajnik svojeručno pisal in podpisal ali pa, ako je je podpisal izdajnik in dve priči.

Sledeče pogodbe in pravni posli ne veljajo, ako se o njih ni napravil beležniški spis: a) ženitne pogodbe; b) pogodbe o kupu, menji, o dohodkih in o posojilih ter priznanja dolga ženi od moža ali njemu od nje, katere sta sklenila zakonska; c) potrdila o prejetih doti, tudi kadar se dajo drugim obsebam a ne soprogi; d) darilne pogodbe, če se ni izročila darovana stvar; e) vsi pravni posli med živimi, katere sklepajo ali slepi, ali gluhi, ki brati, ali nemi, ki pisati ne znajo, ako pravni posel sklenejo osobno (zakon od dne 25. julija 1871, št. 76 d. z. §. 1.). — Tega zakona v Tiroljih (izimši okraje sodišč Trientskega in Roveredskega) in na Solnograškem še ni; v Predarlškem in v Dalmaciji je s 1. januarjem 1873; na Koroškem in Kranjskem s 1. marcem 1873, v družih v državnem zboru zastopanih kraljevstvih in deželah s 1. novembrom 1871 v veljavo stopil.

Dolžen list, kateri ima vse v sodnem redu predpisane potrebne lastnosti, dokazuje vedno zoper izdajnika; tedaj ni naloga upnikova kot imatelja dolžnega lista, da nadalje dokaže njegovo pravo vsebino; pač pa mora dolžnik, ako misli zoper vsebino dolžnega lista ugovarjati, dokazati, da mu upnik denarja ni odštel. (pat. od 1. marca 1787, št. 636, j. z. z.). — Kot priče naj se pokličejo le take osebe, katere so po sodnem redu nesumljive (d. d. od 23. julija 1789, št. 1038 j. z. z., lit. a). — Prim. tudi §§. 884 in 885 obč. drž. zakonika.

Za dolžne liste o posojilih hipotekarno-kreditnega oddelka avstrijsko-ogerske banke so v §. 24 pravil, objavljenih z zakonom od 27. junija 1878, šte. 66 d. z.; dolžne liste v posojilih hipotekne banke kraljevstva českega v §. 29 z ministerskim ukazom od dne

26. decembra 1864, št. 99 d. z. objavljenih pravil posebne obličnosti določene.

Da se potrde pravni posli za katoliško cerkev ali za cerkven zavod, morajo se podpisati cerkveni dostojnik in najmanj dva uda zastopa, katerega ukazuje §. 41 zakona od 7. maja 1874, št. 50 d. z. (§. 48). — Listine samostanov naj podpišejo predstojnik in konvent (d. d. od 27. marca 1787, št. 656 j. z. z.); listine občin naj podpišeta župan in jeden občinski svetnik, in ako je potrebno, da posel dovoli občinski odbor ali pa katero višje oblastvo, mora se to privoljenje dokazati, ter je tudi treba podpisov dveh odbornikov. (Vsi občinski redi.) — Za odrečene reverze (Verzichtreverse) soprog zaračunajočih uradnikov predpisal je finančnega ministerstva ukaz od 26. julija 1873 št. 18881 poseben obrazec; že dvorni dekret od dne 11. julija 1835, št. 30583 ukazuje, da mora podpis potrditi politično oblastvo. — Podpisov dveh prič ne potrebujejo: 1. listine raznih zavarovalnih društev v Trstu (d. d. od dne 24. decembra 1794, št. 208, od 2. julija 1825 št. 2115, od 19. avgusta 1826, št. 2216, od 25. novembra 1826, št. 2235, od 27. novembra 1830, št. 2495, od 17. junija 1831, št. 2516, od 8. julija 1831, št. 2518, od dne 11. julija 1833, št. 2623, od 22. marca 1839, št. 351, od 5. avgusta 1846, št. 978, in od 12. maja 1848, št. 1148 j. z. z.); 2. uložne knjige hranilnic (d. d. od dne 26. septembra 1844, št. 832 j. z. z. §§. 13, 14); 3. podpisi na menjicah, izimši, da se je kdo le podkrižal ali z družimi znamenji svoje ime dostavil; v tem slučaju se morajo ta znamenja sodno ali beležniško poveriti (menj. red od dne 25. januarja 1850 član 4, 94); 4. listine v trgovinskem prometu (nakaznice, zavezni listi, vozni listi itd.).

Terjatve iz menjiških izjav, katerih izdajnik ni podpisal sam, ampak z njegovim imenom kdo drugi, mogó se le tedaj utrditi v menjiškem postopanju, ako je ta tudi sam svoj podpis pridjal z dostavkom, da je pooblaščenec, in ako se vrhu tega donese pooblastilo, katero je pooblastitelj podpisal ali je pa njegovo ročno znamenje poverilo sodišče ali beležnik. Ta naredba nikakor ne spreminja zakonitih določil o podpisu firme kacega trgovca (zakon od 19. junija 1872, št. 88 d. z.).

V dokaz, da se posojilo ni odštelo, more se tudi proti vsebini priznane listine spoznati na glavno prisego, katera se je o tem naložila upniku, ako temu ne nasprotujejo posebne sumnje; in ta glavna

prisega je kakor vsak drug protidokaz presoditi (s. n. s. od 18. oktobra 1854, št. 10295, j. k. št. 10).

§. 115. Ako listina obsega več pol, naj se vse z nitjo ali vrvico sešijejo, oba konca s trdim pečatnim voskom zapečatita in na to pečatnik izdajnikov pritisne; sicer ni verjeti poli, ki se je mogla podtaknoti.

§. 116. Ako izdajnik zasebne listine ni zmožen, podpisati jo, naj jo podpišeta dve priči, katerih jedna naj podpiše izdajnikovo ime.

§. 117. Nikdor naj ne podpiše listine kot priča, kateremu ni izdajnik povedal, da je izdana listina po njegovej volji sestavljena.

Ta predpis se je večkrat, slednjič s patentom od 13. januarja 1785, št. 382 j. z. z. z dostavkom zabičil, da pričam ni treba vediti vsebine listine. — Glede nesumnosti prič glej opazko pri §. 114.

§. 118. Jednostransko napravljenej zasebnej listini ni verjeti v prid tistega, ki jo je napravil.

Glede naciionalne kot hipotekne banke je v §. 2 (min. ukaz od 20. marca 1856 št. 36 d. z.), glede občnega avstrijskega zemeljskega kreditnega zavoda na Dunaji v članu 85 (min. uk. od 1. junija 1864 št. 49 d. z.) in glede hipotekne banke kraljestva češkega v §. 39 pravil (min. ukaz od 26. decembra 1864 št. 99 d. z.) določeno, da glavne knjige zavoda in tedaj tudi izpiski iz njih popolnoma dokažejo svoto tirjatve.

Knjige zavodov ustanovljenih na podlagi obstoječih zakonov in ki jih nadzoruje državno upravnishтво, kateri se po svojih pravilih pečajo s kreditnimi posli, imajo, ako so pisani po predpisih trgovinskega zakonika, da izkažejo tirjatve iz poslov, kateri so po pravilih, toliko dokazne moči, kakor trgovinske knjige v trgovinskih stvareh med trgovci (min. ukaz od 28. oktobra 1865, št. 110 d. z. čl. II).

Knjige pridobilnih in gospodarskih zadrug, ako so pisane po predpisu trgovinskega zakonika, imajo, da izkažejo to, kar je zadrugi iz zakonito dopuščenih poslov tirjati, toliko dokazne moči, kakor trgovinske knjige po členu 34 trgovinskega zakonika in po §§. 19, 20, 21 in 22 uvodnega zakona (zakon od 9. aprila 1873 št. 70 d. z., §. 22).

§§. 119 in 120 z vsemi na nju nanašajočimi se ukazi odpravljeni so vsled §. 22 uvodnega zakona k trgovinskemu zakoniku od dne 17. decembra 1862

št. 1 drž. zak. za 1863, ter stopijo na nju mesto sledeče določbe:

Član 34. t. z. Redno pisane trgovinske knjige dajo pri pravdah v trgovinskih stvareh med trgovci praviloma nepopolni dokaz, kateri se more s prisego ali z družimi dokazili dopolniti. Sodnik naj pa, prevdarivši vse okoliščine, po svojem presodku razsodi, naj li vsebini listine da več ali manj dokazne moči, ali naj se tedaj, kadar se trgovinske knjige pravdajočih se strank ne strinjajo, na to dokazilo nikakor ne ozira, ali pa, je li knjigam jednega dela bolj verjeti. Imajo li trgovinske knjige in v katerej meri imajo dokazno moč nasproti netrgovcem, presoditi je po deželnih zakonih.

§. 19. u. z. V članu 34 trgovinskega zakonika določeno dokazno moč imajo trgovinske knjige taci trgovcev, pri katerih nastopi to, kar omenja §. 7 tega uvodnega zakona, tudi nasproti netrgovcem, proti tem pa z omejitvijo, da traja dokazna moč le jedno leto in šest mesecev računši od časa, ko je navstala ta tirjatev, ki je v knjigi kot neplačana zapisana.

§. 20. u. z. Ako so knjige trgovcev, pri katerih ne nastopi to, kar omenja §. 7 tega uvodnega zakona, pisane tako, kakor zahteva član 32 trgovinskega zakonika, in na tak način, da se iz njih popolnem razvidi stanje poslov, imajo nasproti vsacemu v prejšnjem paragrafu določeno dokazno moč jedno leto in šest mesecev. Na ugasnjenje dokazne moči trgovinske ali obrtniške knjige mora se uradno ozirjemati (s. n. s. od 25. avgusta 1853 št. 7652 št. 5).

§. 22. u. z. Na na reciprociteto opirajoče se zakonite predpise o dokaznej moči trgovinskih knjig v odnošajih nasproti drugim državam se ne ozira trgovinski zakonik. Vsi drugi predpisi o pisanji trgovinskih knjig, kolikor se ozirajo na civilnopravno dokazno moč istih zgube veljavno moč.

Član 35. t. z. Na trgovinske knjige, ki so se nepravilno pisale, kot na dokazila se more le toliko ozirati, kolikor je glede načina in važnosti nepravilnostij, kakor glede stvari primerno.

§. 121. Učinek polovičnega dokaza imajo tudi knjige rokodelcev, ako imajo sledeče potrebne lastnosti: a) rokodelec mora dobrega glasu biti; tedaj, ako je faliral, mora biti njegova nedolžnost popolnem dokazana. Mimo tega naj on b) reden dnevnik piše; c) vanj vpiše vse, kar je dolžan ali kar mu je tirjati; d) leto in dan, kakor

tudi osebe, katere so delo naročile, potem iste, katerim in po katerih jim je bilo delo oddano, naj se natančno zapiše; e) slednjič mora v dnevnik zapisani znesek tudi vanj spadati ter se na oddano delo nanašati. Sicer je glede časa, v katerem knjige roko-delcev za pol dokaza veljajo, ozirati se na to, kar predpisuje prejšnji paragraf glede knjig trgovcev.

Trgovske knjige lastnika trgovskega, tovarniškega ali družega obrtnega podjetja, katero je zapisano pri trgovinski in obrtni zbornici, imajo, kakor po obstoječih zakonih doslej trgovinske in obrtne knjige, polovično dokazano moč, ako so pravilno pisane (min. ukaz od 30. maja 1860, št. 123 d. z., §. 1). — Prim. zadnjo opazko pri §. 20 u. z. k trg. z.

§. 122. Listine naj se ne izroče v izpisku, ampak v polnem obsegu; tedaj, ako so se iz knjige izpisale (katera pomeni tu to, kar obsega več raznih, in ne samo v zvezi stoječa zavezna dejanja), mora se celi obseg, katero predmet pravde zadeva, uročiti.

§. 123. Kdor je pismene listine navedel, ta mora svojemu nasprotniku dovoliti, da izvirnike zunaj sodišča natančno in pazljivo pregleda, ako ta to zahteva v polovici obroka, kateri mu je določen, da objavi svoj pravdni spis. Po preteku te polovice pa naj se izvirniki za nesumljive smatrajo.

Stranki je prepuščeno, hoče li svoje listine v izvirniku, v potrjenem prepisu ali v navadnem prepisu uložiti, in §. 123 le zahteva, da se dopusti pogled v listine, ne pa, da se morajo uložiti izvirniki; pač pa se mora vsled §. 395 pravdni spis z vsemi dodanimi prilogami nasprotniku uročiti (d. d. od 6. oktobra 1783, št. 197 j. z. z., lit. e.). — Ako je kdo opustil pogledati v od nasprotnika v pravdi uloženo listino, odpravi to opuščenje le ugovore zoper zunanje, očitne napake, ne pa ugovore zoper notranje in kontekst listine, tedaj tudi ne ugovora, da je vsa listina falsum (d. d. od dne 5. oktobra 1792, št. 57 j. z.). — Sodnik ne more tedaj presojevati, ali se mora dokazilo, in tedaj tudi listina zavreči, ali ne, kadar stranka, zoper katero je navedena, izrečno ali molče nje istinitost prizna (d. d. od 6. oktobra 1783, št. 197 j. z. z., lit. f.).

Izprošeno podaljšanje obroka, da se objavi pravdni spis, ne nanaša se nikdar na tisti obrok, v katerem se more po §. 123 občnega sodnega reda pogled v listine zahtevati, in s katerim se razume polovica tistega prvega obroka, katerega določuje zakon, da se objavi

pravdni spis; ako se je tedaj ta obrok zamudil, ne more se na izprošeno podaljšanje obroka, da se objavi pravdni spis, porabiti v to, da se zahteva pogled v listine. (d. d. od 16. maja 1788, št. 829 j. z. z., lit. a.). V §. 123 določeni obrok ne more se tudi s sodno razsodbo podaljšati (§. 6 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z.). Sicer naj se v §§. 123 in 125 sodnega reda v pogled listin določeni obroki le v pismenem postopanju uporabljajo; v ustnem postopanju pa naj se listine na dnevu pregledajo in nadalje o tem po redu obravnava (d. d. od 5. aprila 1791, št. 135 j. z. z.). Glej k temu pri §. 25 navedeni dekret od 24. julija 1801, št. 533 j. z. z.

Glede rekognosciranja trgovinskih knjig določuje dvorni dekret od 20. marca 1794, št. 164 j. z. z. sledeče: §. 123 o. s. r. pojasni se tako, da ni trgovec nikomur družemu dolžan in primoran pokazati svoje trgovinske knjige, kakor svojemu pristojnemu sodniku; ako se hoče zunaj sodnega kraja ali celo v inozemstvu bivajoč trgovec glede svoje kontotirjatve iz trgovinskih knjig na polovični dokaz opirati, zadostuje, da mimo izpisane partije donese tudi sodni certifikat od svojega sodnika s potrdilom, da so njegove trgovinske knjige v redu pisane, da imajo tedaj vse predpisane lastnosti. Ako se pa nasprotnik s takim certifikatom neče zadovoljiti, more zahtevati, da omenjeni krajni sodnik trgovcev sam ali pa pooblaščenec te trgovinske knjige rekognoscira, in da se o tu navedenih opazkah sodni zapisnik sestavi. Glej k temu §. 91 jur. norme.

O rekognosciranji senzalskih knjig glej §. 1. član 79 zakona od 4. aprila 1875, št. 68 d. z.

Trgovinski zakonik ukazuje način predlaganja trgovinskih knjig, kateri ima posebne pravne nasledke, tako:

Član 37. Med pravdo more sodnik na predlog jedne stranke nasprotnej stranki ukazati, da predloži trgovinske knjige. Ako jih ne predloži, smatral se bode v kvar branečega se obseg knjig, kakor se je trdil, za dokazanega.

Član 38. Ako se v pravdi predlože trgovinske knjige, naj se njih obseg, kolikor predmet pravde zadeva, v navzočnosti strank pregleda in v primernem slučaju izpisek sestavi. Drugi obseg knjig naj se sodniku toliko predloži, kolikor je treba, da pregleda, so li v redu pisane ali ne.

§. 39. So li trgovinske knjige, katere naj se predlože, v kraji, kateri ne spada k okraju pravdnega sodnika, mora slednji sodišče

kraja, kjer so trgovinske knjige, naprositi, da si naj da knjige predložiti, pri tem po določitih prejšnjega paragrafa postopa in poverjen izpisek z zapisnikom o obravnavah pošlje.

Član 40. Sodno se more ukazati, da se trgovinske knjige v polnem obsegu naznanijo, in sicer v dedinskih in v zadevah glede skupnosti imetja, kakor tudi v delilnih zadevah pri društvih in v konkurzu, kolikor zadevajo knjige skupnega dolžnika.

§. 124. Isti izvirniki, katerim se neso nobene vidne sumnje očitale (*vitium visibile*), naj se le puste posestniku; druge naj pa oba dela zapečatita, da je moreta pri prihodnjem sodnem re-kognosciranju v istem stanu, v katerem so bili tedaj, ko so se zunaj sodišča pregledali, in brez vsakršne premembe predložiti.

§. 125. Ako so se izvirniki zunaj sodišča pregledali ter se sumljivi našli in zapečatili, kakor tudi, če se je zabranilo je zunaj sodišča pregledati, opravičen je tisti, zoper katerega so se pismene listine navedle, zahtevati, da se sodno pregledajo; vendar naj to stori najdalje tri dni pred pretekom polovice obroka, določenega, da objavi svoj pravdni spis, sicer naj se izvirniki naravnost za nesumljive smatrajo.

Pravico v zakonito določenem obroku zahtevati, da se listine sodno pregledajo, ima tudi tisti, kateri ni zahteval, da jih zunaj sodišča pregleda (d. d. od 16. maja 1788, št. 829 j. z. z., lit. b.).

Tudi ta obrok se ne more s sodno razsodbo podaljšati (§. 6 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z.).

§. 126. Na to naj sodnik v ta namen v prav kratkem času določi dan. Ako tedaj izvirnikov tisti, kateri bi jih moral predložiti, ne predloži, ne smejo se niti pri zavoju spisov uložiti, niti se ne sme nanje ozirati, kadar se pravda reši; ako pa nasprotnik na dan ni prišel, naj se za nesumljive smatrajo.

§. 127. Ko so se izvirniki pregledali, naj sodnik, kadar reši prošnjo, na podlagi katere se je odločil dan, natančno in razumljivo izrazi, kateri izvirniki so se za nesumljive in kateri so se za sumljive izrekli; vse izvirnike pa naj obdrži isti, kateri je je pokazal; izjemši, ako je nasprotnik zahteval, da se nekateri sumljivi izvirniki pri sodišči shranijo, dokler se v glavnej pravdi ne razsodi.

Izjava, da je rekognoscirana listina sumljiva, je dopuščena na rekognoscijskem dnevu, ne da so se specivično naznanile sumnje (just. d. d. od 5. maja 1826).

Ker sta pri rekognosciranji z ozirom na stranke le dva slučaja obravnavanja mogoča, namreč: a) da se ali listina, katera naj se rekognoscira, celo ni predložila, ali pa da je stranka, katera jo rekognoscira, nesumljivost ali pogoške predložene listine naznanila, in b) da jedna stranka zahteva, da se začasno listine pri sodišči shranijo, druga pa temu oporeka, določi se: da se naj v prvem slučaju nobeni pravdni razgovori ne obravnavajo, v odloku, ki se ima o rekognoscijskem dnevu izdati, pa jedino le navede, da se ali listine, katere so se hotele rekognoscirati, niso predložile, ali pa kako se je stranka o predloženih listinah izjavila, ker moreta oba dela nadaljne pravdne razgovore o tem v pravnih spisih podati; v družem slučaju pa naj se razsodi o prepirnem hramenji listin, pač pa naj se ta razsodba jedino le v istem odloku o rekognoscijskem dnevu navede. O tem pa, da se listina, katera naj se rekognoscira, pri prihodnjem zavoju naj ne ulož, naj se pri rekognosciranji obravnavanje ne dopusti, ampak naj se s tem stranke zavrnejo na dan, ko se bodo zavili spisi, kamor tudi to spada (d. d. od 9. julija 1792).

§. 128. V tem slučaju naj oba dela, ne da sežeta v glavno stvar pravde, jedino le o prašanji obravnavata: ali naj se dotični izvirnik pri sodišči shrani ali ne; sodnik naj pa, dokler o tem sodna razsodba ne izide, listino pridrži ter potem o daljnem sodnem hramenji spozna, kakor je po pravici.

Kadar se listine sodno pregledujejo, more se le v tem jedinem slučaju obravnavati in razsoditi, ako navstane zavoljo tega prep, da se listina sodno shrani. V vseh drugih slučajih, tedaj tudi, ako se o izvirnosti listine sumniči, naj se le, kar so stranke pri rekognosciranjih o pokazanih in nepokazanih dokumentih navedle, brez obravnavanja in razsodbe v rešitvi omeni, stvar sama pa v glavnej pravdi obravnava (d. d. od 13. januarja 1794, št. 145 j. z. z.). — V obravnavi, pri katerej se le listine pregledujejo, naj se nikdar sodba ne šklene, ampak le, ako se rešitev o tem izdati mora, naj se izda z odlokom (d. d. od 2. marca 1796, št. 283 j. z. z.).

§. 129. Ako tisti, kateri je zahteval, da pregleda izvirnike, v njih ni nobenih vidnih sumenj zapazil, ali ni zahteval, da se sumljivi ulož, ali pa tisti, kateri je je pokazal, dovoli, da se

izvirniki kot sumljivi navedeni sodno hranijo, dokler se v glavnej stvari ne razsodi; v vseh teh treh slučajih naj stranke na dnevni obravnavajo, ampak naj pravne razgovore v svojih pravnih spisih navedejo; v vseh slučajih pa naj tisti, kateri je listino navel, čegar izvirnik se je kot sumljiv naznanil, za to skrbi, da se ta izvirnik pri zavoju spisov uloži; sicer se mora pri rešitvi pravde ta sumnja za resnično smatrati.

§. 130. Ako je kdo listino brez krivde svojega nasprotnika izgubil, mora njen obseg na drug način pravno dokazati; ako jo je pa izgubil po krivdi svojega nasprotnika, in ako noben del ne more njenega obsega na drug način dokazati, naj se mu dopusti, da ga potrdi s prisego.

§. 131. Ako se listina ne da več čitati, je imetnik, kakor tudi vsaki, katerega zadeva, opravičen, jo sodno ponoviti dati; vsi tisti pa, zoper katere naj ista dokazuje, se morajo k temu povabiti.

§. 132. Ako zoper to ničesar ne ugovarjajo, naj se listina ponovi, in ta ponovljena listina naj ima zoper iste moč izvirnika. Ako so pa zoper to ugovarjali, naj se najprvo v tem razsodi.

§. 133. Ako kdo zanikuje, da je donesena listina njegov rokopis, mora to nasprotnik dokazati s tem, da primerja listino z znanim njegovim rokopisom, ali na kater drug način, ali pa tudi, da mu naloži prisego.

§. 134. Ako se trdi, da je donesena listina rokopis umrlega, isti pa, zoper katerega se je navedla, to zanikuje, mora dokazovalec svojo trditev dokazati s tem, da primerja rokopise, da mu naloži prisego ali na kater drug način.

Glede prisege, naložene o pristnosti lastne listine ali o pristnosti rokopisa umrlega veljajo predpisi dvornega dekreta od 26. aprila 1842, št. 610 j. z. z.

Ako se stranka na primerjanje rokopisov sklicuje, mora ob jednom in pri obravnavanju glavne stvari iste spise ali akte donesti, s katerimi hoče preporno listino primerjati. Ako bo kdo, ko se je razglasil ta predpis, ponudil dokaz, da se primerjajo pisave, ne da je donesel v predpisanem redu listov, kateri naj se primerjajo, naj se na to sodišče ne ozira. Opomniti pa je pri tem, da se na navedene listine pri rešitvi dovoljno ozira, ako leže pri javnem uradu, če so se natančno in določno popisale (d. d. od 2. decembra 1825, št. 2150 j. z. z.).

§. 135. Koliko naj se primerjanju listin veruje, razsodi se naj po kakovosti okoliščin.

Štirinajsto poglavje.

O rednem dokazu po pričah.

§. 136. Nikdo naj ne dokazuje s pričami, ako se mu ni to s sodbo naložilo.

§. 137. V popolen dokaz, ako se hoče ta le s pričami dognati, zahteva se jednako se glaseča povedba dveh nesumljivih prič; ako so se pa tudi druga, akopram sama na sebi nezadostna dokazila donesla, more povedba jednega nesumljivega ali jednega ali več sumljivih prič s tem dokaz dopolniti. Tudi se more z več sumljivimi pričami popolen dokaz dognati. V teh slučajih bode sodnik, natančno preudarivši vse okoliščine, o popolnosti dokaza razsodil.

Z jedno nesumljivo pričo dožene se polovica dokaza, katera se more z dopolnitno prisego dopolniti (d. d. od 14. februarja 1788 št. 782 j. z. z.).

Nasproti pa mora tisti, kateri hoče s pričami dokazovati, določne dokazne člane tam priložiti, kjer mora svoja druga dokazila navesti, sicer se na ta dokaz ne more več spoznati (pat. od 29. novembra 1784, št. 371 j. z. z.).

§. 138. Ako se dokaz s pričami, katerega je jeden ali drugi del ponudil, ali sam ali s pomočjo drugih donesenih dokazil za popolnega smatrati more, in ako mogó okoliščine, katere naj se dokažejo, stvar odločiti, naj se mu vsekdar dokaz s sodbo naloži.

§. 139. V tej sodbi naj se to, kar se ima dokazati, natančno določi. Tudi naj se sodnik določno izreče, katere imenovanih prič naj se k pričanju pripuste, in katere naj se zavržejo, in pa o katerih dokaznih členih naj se priče zašlišijo in katere naj se pri dokazovanji izpuste; pri tem pa naj sodnik le tiste priče zavrže, katere se morajo vsled sledečega paragrafa zavreči ali pa katere se neso glede družih kakor glede nepomenljivih dokaznih členov predložile in naj le tiste dokazne člene izpusti, kateri so nepomenljivi; pri dokaznih členih pa naj v sodbi le številke tistega člena izrazi, kateri se je dopustil ali zavrgel.

Vsaki del naj sicer v svojem prvem govoru, neomejen na katero število, priče imenuje in dokazne člene doda, potem pa na sodno sodbo čaka, ali mu je sploh, in s katerimi pričami in o katerih

dokaznih členih mu je dopuščen dokaz. Ko pa je sodba izšla, naj v istini nastopi dokaz, to je, pokličejo naj se priče pred sodišče in naj se vrši to, kar mora temu slediti (d. d. od 1. februarja 1782, št. 33 j. z. z., lit. b., in od 1. julija 1782, št. 61 j. z. z., lit. b).

Na dokaz s pričami in z zvedenci naj se z medsodbo spozna; o tem določuje dvorni dekret od 22. junija 1835, šte. 42 j. z. z. sledeče:

§. 1. Dokaz s pričami ali zvedenci naj se ne dopusti s sodbo, ampak z medsodbo, katera naj nobene pogojne razsodbe o glavnej stvari ne obsega. V medsodbi na dokaz s pričami naj se, ne da se seže v glavno stvar, po obrazcih A, B imenujejo le priče, katere se pripuste, in dokazni členi naznanijo, o katerih naj se iste zašlišijo, potem naj se omenijo priče in dokazni členi, kateri so se izključili. V medsodbah na dokaz z zvedenci naj tudi sodnik, ne da seže v glavno stvar, po obrazcu C le okoliščine določi, o katerih naj isti svoje mnenje oddajo. Sosebno se s tem odpravi predpis 1. odstavka §. 139 občnega sodnega reda od leta 1781. da naj se namreč v sodbi, v katerej se izreče na dokaz s pričami, natančno določi to, kar se naj dokaže. Tudi v §. 84 prvega oddelka sodnega navoda od 9. sept. 1785 nahajajoči se obrazci sodbe prizivnega sodišča in sodbe prve stopnje, kateri se opirajo na pogojno razsodbo o glavnej stvari, naj se ne uporabljajo na dalje.

§. 2. Akopram naj se dokaz s pričami ali zvedenci le tedaj dopusti, kadar ni odveč, in se sam zase, ali v zvezi z družimi dokazili za popolnega smatrati mora in kadar so okoliščine, katere naj se tako dokažejo, take ali tako važne, da se zde sposobne, da pripomorejo k razsodbi o glavnej stvari, in se to v razsodnih razlogih, kateri naj se v redu izdajo, izraziti more; vendar sodišča prve in više instance, kadar končno razsodijo pravdo, niso vezana na preje v prvej ali višjej stopnji izišlo, če tudi pravomočno medsodbo, s katero se je spoznalo na dokaz s pričami ali izvedenci, ali na nje razsodne razloge, kajti te medsodbe ne obsegajo nobene pogojne razsodbe o glavnej stvari. Ista naj pa, ako ponujen ali dognan dokaz za odveč ali za nepopolen, in ako je tudi popolen, okoliščine, katere naj se tako dokažejo ali so se dokazale, za nepomenljive smatrajo, končno razsodijo, ne da se ozirajo na ta dokaz in na medsodbo, s katero se je na ta dokaz spoznalo. (Le spoznati se ne sme na nov dokaz po pričah ali po zvedencih.) Celo tedaj, kadar se razsodba

konečne sodbe na dognan dokaz opira, naj se ne izreče, da je dokazovanje popolnoma odpadlo, ampak naj se sodba tako sestavi, da se v istej le v glavnej stvari razsodi.

(§. 3. odpravljen je s §. 17 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z., katera spremenitev se tudi na predstoječi §. 2 ozira.)

§. 4. Ako je spodnji sodnik ne oziraje se na od stranke ponujen dokaz s pričami ali izvedenci v glavnej stvari razsodil, višji sodnik pa to sodbo premeni in začasno z medsodbo na omenjen dokaz spozna, mora, ko se je dokaz vršil, končno sodbo izreči sodnik prve stopinje, katera sodba je potem nadaljnej rednej pravnej poti podvržena.

Obrazec A. C. kr. sodišče v N. je v pravdi Josipa N., zlatarja v N., tožnika zoper Antona N., grajščaka v N., zatoženca, zastran v tožbi, izročeni dne . . . vsled dolžnega lista od 25. julija 1828 zahtevanega plačila od 296 gld. s 5% obrestimi, računši od 16. oktobra 1830, na podlagi ustnega postopanja, sklenjenega dne . . . ali na podlagi inrotuliranih spisov za prav spoznalo: Redni dokaz s pričami Franjom N. in Ivanom N., katerega je tožnik v tožbi ponudil, in o dokaznih členih 1, 2, 3, se dopusti; priče N. N. in dokazni členi 4, 5, se pa izključijo. Tožnik naj tedaj ta dokaz (v treh dneh, ko ta sodba pravno moč dobi) tako gotovo nastopi, ker bi sicer ta dokaz ne veljal več. Razsodba o sodnih stroških se odloži na končno sodbo.

Obrazec B. C. kr. sodišče v N. (kakor v obrazcu A.) je za prav spoznalo: Priče Franjo N. in Anton N. se dopusté, da svoja od tožnika v tožbenih prilogah A, B donesena spričevanja s prisego potrdé. Tožnik naj tedaj (v treh dneh, ko ta sodba pravno moč dobi) prosi za dan, na katerem naj priče prisežejo, ker bi sicer ta dokaz ne veljal več. O sodnih stroških se bode . . . (kakor v obrazcu A.).

Obrazec C. C. kr. sodišče v N. je v pravdi P. N., trgovca v N., po odvetniku N., tožnika zoper Henrika N., tesarja v N., po odvetniku N., zatoženca, zastran od tožnika v tožbi, izročenej dne . . . , zahtevanega povračila škode v znesku 3000 gld., katero je zatoženec posestvom tožnikovim, ležečim v N. uzročil s tem, da je porušil jez na hudourniku N. (ali v znesku, kateri naj se v posebnej pravdi ugotovi, ali v znesku, katerega bodo določili izvedenci) na podlagi dne . . . inrotuliranih spisov, za prav spoznalo: Dokaz po zvedencih, katerega je tožnik ponudil, da se sledeče okoliščine

pozvedo: 1. ali . . . 2. koliko . . ., se dopusti. Tožnik naj tedaj ta dokaz (v treh dneh, ko ta sodba pravno moč dobi) tako gotovo nastopi, ker bi sicer ta dokaz ne veljal več. O sodnih stroških se bode . . . (kakor v obrazcu A.).

(V katerem obroku naj se dokaz nastopi, glej spodaj sledečo just. min. naredbo od 16. marca 1875, št. 3503).

Na stavljenja prašanja; ali naj se v medsodbi na dokaz s pričami ali izvedenci definitivno razsodi o družih, od tega dokaza ne zavisnih točkah glavne stvari, izjavilo se je, ko se je zaslislala zakonodajska dvorna komisija, da se doseže splošna enakoličnost pri prvih in višjih stopnjah, sledeče:

Ako je le glede jednega dela ali točke tožbinega zahtevanja dokaz s pričami ali izvedenci potreben, razsodba o jednem delu ali točki tožbinega zahtevanja, katera se da od družih ločiti, je pa od dokazovanja po pričah ali izvedencih popolnoma nezavisna, naj sodnik v istej razsodbi, v kateri glede jednega dela ali točke tožbinega zahtevanja po medsodbi dokaz s pričami ali izvedenci dopusti, ob jednem tudi o družem delu ali točki s konečno sodbo razsodi, bodi si brezpogojno, bodi si, da spozna na prisego, katero naj stranke prisežejo; nadalje pa naj po predpisu sodnega reda postopa. Po istem pravilu postopati je seosebno v računskih pravgah (d. d. od 12. septembra 1837, št. 227 j. z. z.).

Zoper medsodbe na dokaz s pričami ali izvedenci ni samostalna apelacija dopuščena. Apelacije, katere niso vsled tega določila dopuščene, naj sodnik prve stopnje uradno zavrne. Strankam pa ni zabranjeno, svoje pritožbe po tem, ko je razsodilo o glavnej stvari, združiti z apelacijo, katera se uložijo zoper to sodbo in tudi take dokaze, katerih medsodba ni dopustila, pri obstanku zakonitih uvetov zagotoviti si s tem, da se doženejo na večni spomin (zakon od dne 16. maja 1874, št. 69 d. z., §. 17).

Vsled tega paragrafa tudi revizija zoper medsodbo druge stopnje ni dopuščena, in sicer tudi tedaj ne, ako se je sodba prvega sodnika izrekla, preden je zakon od 16. maja 1874 veljavo dobil, to je pred 1. avgustom 1874 (sklep n. s. od 16. februarja 1875, šte. 1146, j. k. št. 92, sodiščem objavljeno z just. min. nar. od 16. marca 1875, št. 3503). — Nasproti pa §. 17. nima veljavnosti glede apelacije zoper tiste sodbe, s katerimi se vsled §. 231 obč. sodnega reda

dokaz s pričami dopusti kot protidokaz zoper sodbo, s katero se je prisega dovolila (s. n. s. od 24. maja 1877 št. 6093, razs. r. št. 92).

Pri medsodbah, zoper katere se ne more apelirati vsled §. 17 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z. določiti je obrok, v katerem naj se dopuščeni dokazi nastopijo, na štirinajst dni (s. n. s. od dne 26. januarja 1875, št. 754, razs. rep. šte. 77, in od 16. februarja 1875, šte. 1146, j. k. št. 93, sodiščem objavljen z just. min. nar. od 16. marca 1875, št. 3503).

Jednakolične končne sodbe spodnjih stopenj, ako so se tudi na podlagi dokaza, dognanega po pričah ali izvedencih, izrekle, more najvišje sodišče kot protizakonite premeniti in spoznati na daljni dokaz, katerega je stranka ponudila, spodnje stopnje ga pa pregledale, ako je za glavno stvar odločilen (s. n. s. od 23. decembra 1862, št. 8364, j. k. št. 51).

§. 140. Popolnoma zavrgljivi in kateri se na ugovor nasprotnika nikdar ne smejo dopustiti, da kot priče prisežejo, so sledeči: a) kateri vsled kakovosti telesa ali duše nedvomne resnice ne mogo poizvedeti, ali iste nedvomno ne mogo izpovedati, tedaj tudi otroci, kateri še niso štirinajst let stari; b) vsi, kateri so bili krivi spoznani zavoljo deželno-sodnega zločina, kateri je navstal iz goljufije (to je, da se komu stori škoda, ne da bi on to vedel) ali iz dobičkarije, izjemši tista dejanja, glede katerih se rabijo za priče, predno so prišli v deželno-sodno preiskavo.

Uradno in tudi brez ugovora nasprotnikovega se ne mogó k pričanju dopustiti: Sodne osebe in državni uradniki sploh glede tistega, kar jim je znano v njih uradu ali službi in o čimer so prisegli, da bodo molčali (d. d. od 8. marca 1791, št. 123 j. z. z., in od dne 29. novembra 1808, št. 38084).

Vsak slab nasledek obsodbe zavoljo zločina premine, ako je bil okrivljenec najmanj na pet let ječe obsojen, po preteku desetih let, in mimo tega po preteku petih let računši od dneva, ko je kazen prestal (zakon od 15. novembra 1867, št. 131 d. z., §. 6). — Nasproti pa je najvišje sodišče principijelno pravilo izreklo, da naredbe zakona od 15. novembra 1867, št. 131 d. z. neso premenile določila §. 140, lit. b (s. n. s. od 9. junija 1874, št. 5264 j. k. št. 89).

§. 141. Ravno tako zavrgljive priče so: a) vsi sorodniki po krvi v navzgornej in navzdolnej vrsti; b) mož in žena; c) tisti, kateri so bili v istej stvari dokazovalcu kot odvetniki odločeni

ali pa so še; d) tisti, kateri iz pravde neposredno ali posredno korist ali škodo pričakujejo. Vender pa se v tem paragrafu omenjene priče, da dopolnijo dokaz, mogo dopustiti v vseh tistih slučajih, v katerih bi se dokazovalec sam k dopolnitni prisiği dopustil.

Odvetnik, kateri je bil dokazovalčemu nasprotniku v dotičnej pravdi zagovornik, ne more se kot priča zavreči (d. d. od 24. novembra 1785, št. 497 j. z. z., lit. e).

§. 142. Sumljivi, a ne zavrgljivi so: a) strniči in tisti, kateri so z dokazovalcem v stranskej vrsti še bližje po krvi v sorodu; b) isti, kateri so mu v tistej stopnji v svaštvu; c) posel za svojega gospodarja ali za svojo gospodinjo, dokler je še v službi; d) žid za žida zoper kristjana; e) tisti, kateri še niso dvajsetega leta svoje starosti spolnili; f) tisti, ki so sicer dvajset let stari, a naj o tem pričajo, kar se je zgodilo, predenj so to starost dosegli; g) kateri z nasprotnikom v velikem sovraštvu žive; h) vsi, kateri so se za krive spoznali zavoljo deželnosodnega zločina, ki ni iz goljufije ali dobičkarije navstal.

Lit. d. tega paragrafa razveljavil je ukaz od 6. januarja 1860, št. 9, drž. z.

V odstavku h omenjeni razlog sumljivosti premine pri nekih v zakonu imenovanih zločinih, kadar zločinec prestane kazen; pri vseh drugih zločinih po preteku desetih let, kadar je bil okrivljenec na najmanj deset let ječe obsojen, mimo tega pa še po preteku petih let računši od dneva, ko je prestal kazen (zakon od dne 15. novembra 1867, št. 131 d. z., §. 6, prim. s. n. s., j. k. št. 89, zgoraj pri §. 140).

Babice in porodni pomočniki so sešebno nesumljive priče glede zakonskega rojstva, pri katerem so bili pomočniki (d. d. od 23. aprila 1813, št. 1040 j. z. z.).

§. 143. Tisti, kateri so prišli zavoljo deželnosodnega zločina v preiskavo, njih nedolžnost pa se je popolnoma dokazala, so nesumljivi, ako so bili pa le zavoljo pomanjkanja zadostnih dokazov oproščeni in izpuščeni, ostanejo sumljivi.

Ta razlog sumljivosti je popolnoma odpravljen (zakon od dne 15. novembra 1867, št. 131 d. z. §. 10, lit. d).

§. 144. Koliko je sumljujej priči verjeti, naj sodnik razsodi natančno preudarivši vse okoliščine.

§. 145. Tisti, kateremu se je dokaz s pričami naložil, naj, ako se ni nobeden del zoper sodno razsodbo pritožil, ta dokaz v treh dneh nastopi po preteku obroka, določenega za pritoževanje, ker bi drugače ta dokaz ne veljal več.

Ko je pretekel peremptorični obrok, v katerem naj se nastopi dokaz, ne more se več ta dokaz dopustiti, ako temu oporeka nasprotnik. (Najv. skl. od 22. maja 1847, št. 1065 j. z. z.).

Dokaz s pričami, dopuščen s sodbo zadnje stopnje, mora se nastopiti v štirinajstih dneh računši od dne, ko se je sodba uročila, in naj se to vsakokrat v sodbi ali v nje intimaciji naznani (d. d. od 17. avgusta 1797, šte. 364 in od 6. oktobra 1797, šte. 381 j. z. z.). — To velja sedaj tudi za medsodbe prve stopnje, zoper katere vsled §. 17 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z. apelacija ni pripuščena (s. n. s. od 26. januarja 1875, št. 754, razs. r. št. 77 in od 16. februarja 1875, št. 1146, j. k. št. 93, sodiščem objavljeno z just. min. nar. od 16. marca 1875, št. 3503).

V sodbi določen obrok, v katerem se mora nastopiti dokaz, ne more se s sodno razsodbo podaljšati (§. 6 zak. od 16. maja 1874, št. 69 d. z.).

Ako bi bila z medsodbo pripuščena priča, predenj je bila zaslišana, umrla, ukazalo se je sledeče: Pri nastopu dokaza s sodbo naloženega ni dopuščeno, namesto v sodbi imenovane a umrle priče z drugo pričo dokazovati, če je tudi iz tiste občine ali tiste lastnosti, kakor umrli, kateri se je k pričanju pripustil; ampak treba je naperiti tožbino pravico za postavljenje v prejšnji stan, da se navedejo nove priče namesto pripuščenega umrlega; sodnik more pa to tožbino pravico uslišati, ako temu ne nasprotuje drugo, kakor da je pripuščena priča umrla (pat. od 13. septembra 1787, št. 719 j. z. z.).

Dokazovalcu se more le tedaj dopustiti, da se namesto priče, katera je pred zaslišanjem umrla, posluži dveh ali več prič, ako se more dokaz, katerega je dokazovalec zgubil s tem, da je dotična priča umrla, le na ta način nadomestiti, ali ako so okoliščine take, da opravičujejo dokazovalca, v prošnji za postavljenje v prejšnji stan navesti nova dokazila (d. d. od 18. septembra 1844, št. 830, in od 13. februarja 1845, št. 868 j. z. z.).

Na vprašanje, v katerem času se more prositi za postavljenje v prejšnji stan, da se navede nova priča, namesto priče, ki je bila k dokazovanju pripuščena a je, predenj je bila zaslišana, umrla,

odgovorilo se je, da se mora ta okoliščina, kakor vsako drugo postavljenje v prejšnji stan glede navedenih novotarij smatrati in je tedaj postopati po splošnih pravilih (pogl. 34 obč. sod. reda) (d. d. od 5. junija 1795, št. 234 j. z. z.).

§. 146. V ta namen naj uložijo svoje dokazne člene, naj imenuje priče, pri vsacem omeni, o katerih dokaznih članih naj se zasliši, in slednjič prosi, da se naj v zaslišanje prič imenuje dan, ura in kraj.

Domnevno protislovje med §. 139 in 146 reši sledeča opazka: da §. 139 govori o istih pričah in dokaznih členih, katere mora vsaka stranka, ki hoče svojo izpoved s pričami dokazati, v svojem prvem spisu navesti, katerega more po svojem mnenji predložiti, sodnik pa more še le razsoditi, ali se pripustiti smejo; tedaj se govori tu o dokazu, kateri se je ponudil; nasproti pa govori §. 146 že o nastopu dejanskega dokazovanja, tedaj o istih pričah in dokaznih članih, glede katerih se mora dokaz dejansko dognati; tedaj se mora natančno ravnati po sodbi, s katero se je dokaz dovolil (d. d. od 6. oktobra 1783, št. 197 j. z. z., lit. g.). Pri nastopu dokaza s pričami s sodbo dovoljenega je dokazovalec le opravičen, ne primoran, z vsemi s sodbo dopuščenimi pričami dokazovati; s katerimi pričami pa dopuščeni dokaz nastopiti hoče, mora sodniku v obroku v §. 145 zakonito določenem naznaniti s tem, da v dokaznih članih vse priče, s katerimi hoče dokazovati, vsled §. 146 imenuje; sicer naj dokaz, kolikor ga hoče s tedaj neimenovanimi pričami dopolniti, ne velja več. Predno se niso vse priče, s katerimi se je dokaz nastopil, zaslišale in njih izjave zapisale, ne mogo se izjavi posameznih prič na nobeden način ne dokazovalcu ne njegovemu nasprotniku razglasiti. To pravilo velja za vse slučaje, naj zaslišijo priče jeden ali isti, ali razni, ali mogoče tudi zunanji sodniki. Sicer se pa razumé samo ob sebi, da to, da izjava priče, katera je med tem morebiti umrla, tedaj manjka, ne more ovirati, da se naznanijo druge izjave. In ravno tako se razume samo ob sebi, da je dokazovalec, kateri od nekaterih navedenih prič popolnoma odstopi in se z družimi zadovoljiti hoče, k temu popolnem opravičen; le da se tedaj, kadar so se te zadnje priče že izjavile, na druge ne more več opirati, in da ne velja več njegov dokaz v tem oziru (d. d. od 6. avgusta 1789, št. 1041 j. z. z.).

§. 147. Dokazani člani naj se na to, kar je dokazati, prav za prav in določno, kolikor mogoče kratko ozirajo, v istih

okolščine, katere k stvari ne spadajo, ne navajajo, in nobeni članki o pravicah ali dolžnostih strank, ampak le o okoliščinah dejanja stavijo.

§. 148. Vsaki član naj le jedno okoliščino obsega.

§. 149. O dokaznih članih naj se ne sprejmejo nobeni novi, ali tako zvani dodatni dokazni člani, tedaj se ne sme dodatno dokazovanje pripustiti.

Dodatni dokazni člani, to je tisti, kateri se hočejo donesti o v govoru že omenjenem dejanji, naj se ne dopuste; vender se ne mogó isti za dodatne dokazne člane smatrati, kateri so se v repliki ali dupliki z namenom navedli, da dokažejo dejanje, katero naj vsled §§. 47, 48, 53 in 54 v nasprotnikovem spisu navedene ugovore ovrže (resolucija od 11. septembra 1784, št. 336 j. z. z., lit. h).

§. 150. Ako so navedene priče sodstvu sodnika, pred katerim se pravda vrši, neposredno podvrženi, naj se dan v zašlišanje prič v okoliščinam primernem obroku, najdalje pa v tridesetih dneh odloči in sicer brez razločka, ali bo on sam ali pa njegov namestnik priče zašlišal.

Francoski generalni konzuli, konzuli in njih kancelarji, kakor tudi vicekonzuli in konzularni agenti, ne mogo se kot priče povabiti pred sodišče, ako so francoski podložniki; ako jih je treba zašlišati, naj se sodišče v njih stanovanje podá ali pristojnega uradnika tja odpošlje, ali pa pismeno izjavo od njih zahteva (pogodba od dne 11. decembra 1866, št. 167 d. z. čl. 3). — Isto velja tudi glede portugalskih generalnih konzulov, konzulov, vicekonzulov in generalnih agentov in njih kancelarjev (kons. konv. od 9. januarja 1873, št. 135 d. z. za leto 1874, čl. III), in glede italijanskih generalnih konzulov, konzulov, vicekonzulov in konzularnih agentov (konz. konv. od 15. maja 1874, št. 96 d. z. za leto 1875, čl. 4).

Kateri konzuli so deležni predpravice, ki jih imajo konzuli največ prednostij uživajočega naroda, glej čl. V. razgl. pat. k jurisdikcijski normi.

§. 151. Ta dan z dokaznimi člani vred naj se nasprotniku v treh dneh v prepisu uroči; ta pa more svoje posebne prašaje na dnevno uložiti; ako jih pa ni uložil, naj se vsekako priče zašlišijo in naj se nobeni več ne sprejmejo od njega.

Ker imajo prašaji še le tedaj svoj pomen, kadar se naj dokaz v istini dožene, ne mogo se uložiti prašaji glede dokaznih

članov, kateri so se pred sodbo pravdnemu spisu priložili (d. d. od 6. oktobra 1783, št. 197 j. z. z., lit. h.).

§. 152. Samo sledeči splošni prašaji in ne drugi, naj se stavijo: a) ime in priimek priče; b) koliko je star; c) njegov stan, rokodelstvo ali značaj; d) ali je dokazovalcu po krvi ali po svaštvu v sorodu; e) kako blizo; f) ali je z nasprotnikom v velikem sovraštvu; g) v čem obstoji to sovraštvo; h) ali mu je iz te pravde pričakovati korist ali bati se škode; i) v čem jedna ali druga obstoji; k) ali mu ni bilo za njegovo pričanje nič obljubljeno ali dano; l) kaj in od koga?

§. 153. Ako se niso nobeni prašaji izročili, naj tisti, kateri ima priče zašlišati, zgoraj navedene splošne prašaje vsakej priči uradno stavi, in pri vsacem dokaznem članu, katerega priča potrdi, ga vpraša: od kod to on ve? nikakor naj se pa ne zadovolji s tamnim odgovorom, kakor, priča to sama ve itd.

Pri rednem dokazu s pričami morajo se priče zašlišati tako, da se takoj po vsacem dokaznem členu zašlišijo o k temu spadajočih prašajih, in naj se prašaji ne stavijo še le tedaj, ko so se že zašlišale o vsih dokaznih članih (d. d. od dne 6. julija 1787, šte. 690 j. z. z.).

§. 154. Strogo naj se gleda na to, da se poizve jasen razlog vednosti (*ratio scientiae*), ako so se tudi prašaji izročili; in priči, katera glede jedne okoliščine ni nobenih navedla, naj se ne verjame.

Kako naj se zašlišijo priče, ukazuje zakon od 16. maja 1874, št. 69 d. z., sledeče:

§. 18. Sprejemaje dokaz s pričami ali zvedenci more sodnik priči ali zvedencem dajati tista prašanja, katera se mu zde potrebna, da pojasnijo ali dopolnijo izjavo prič ali mnenje zvedencev.

§. 19. Strankam je dopuščeno navzočim biti pri zasliševanju prič. Stranko, katera drzne priči seči v besedo ali na nedopuščen način škuša uplivati na njeno pričanje, posvariti je s pretnjo, da se bode odstranila od zasliševanja prič, in če opomin nič ne pomaga, naj se odstrani. Predpis, po katerem morajo priče priseči na to, da nikomur ne razodevajo svoje izjave, dokler je sodišče ne razglasi, se prekliče.

§. 20. Stranka, katera je prišla k zasliševanju priče, sme po sodniku ali s privolitvijo sodnikovo tudi sama priči staviti tista

prašanja, katera se jej zde potrebna, da pojasnijo ali dopolnijo njeno izjavo. Dokazovalčevemu nasprotniku pristoji ta pravica tudi tedaj, če ni bil pismenih prašanj predložil.

§. 21. Sodnik naj prašanja in predložene prašaje, katere smatra za neprimerne, ali kateri so izključeni po tem, kar ima midsodba v sebi, zavrne in v zapisniku omeni, da se je to zgodilo in zakaj. Zoper to, da je zavrnil prašanje ali prašaj, ni dopuščeno samostalno pravno sredstvo; stranka pa more svojo pritožbo združiti z apelacijo zoper sodbo, izrečeno o glavnej stvari.

§. 155. Ako priče niso neposredno podvržene sodstvu sodnika, pred katerim se pravda vrši, naj on na z dokaznimi člani uloženo prošnjo zapove ali naprosi istega sodnika, pod katerega sodstvo priče spadajo, da jih zasliši, in mu njih izjave pošlje, obljubi mu pa naj, da se bodo stroški povrnili; zategadelj naj isti, ki je priče navedel, s prošnjo dokazne člane v toliko izvodih uložil, kolikor je sodnikov, kateri naj razne priče zaslišijo.

Udje n. v. cesarske rodbine more samo najvišji dvorni maršalni urad in druga sodna oblastva le v delegiranem sodstvu v imenu najvišjega dvornega maršalnega urada zasliševati (just. min. nar. od 14. maja 1854, št. 8346.). Prim. tudi opazke pri §. 150.

§. 156. To dovoljenje naj se s prepisom dokaznih članov nasprotniku v treh dneh uroči; ta naj pa na to najdalje v štiri-najstih dneh svoje prašaje uložil, kateri naj se povelju ali prošnji z dokaznimi člani vred dodajo.

Ako naj naprošen sodnik priče zasliši, ima se prošnja (ersuch-schreiben) takoj sestaviti in ni čakati na obrok, v katerem naj se prašaji predlože. Nasprotnik dokazovalca more svoje prašaje naprošenemu sodniku neposredno poslati (zakon od 16. maja 1874, št. 69 d. z. §. 22.).

§. 157. Ako v prvoimenovanem času ni nobenih prašajev uložil, naj se dalje ne čaka, ampak povelje ali prošnja z dokaznimi člani in s prašaji, omenjenimi v §. 152, kateri se morajo uradno staviti, na odločen kraj odpošlje.

Glej opazko pri §. 156.

§. 158. Isti sodnik, kateri je povelje ali prošnjo prejel, naj, ne da povabi stranke same, ako so od sodnega kraja oddaljene,

priče uradno pokliče, njih izjave zapiše in tiste nemudoma odpošlje sodniku, pred katerim se pravda vrši; vendar mogó stranke priti tedaj, kadar se zaprisežejo priče, same ali jih pa more zastopati namestnik.

Naprošeni sodnik naj, izimši slučaje posebne nujnosti, naznani strankam čas, kedaj se bodo zašliševale priče. Določila §§. 19—21 (zgoraj pri §. 154) veljajo tudi tedaj, kadar priče zašlišuje naprošeni sodnik (zak. od 16. maja 1874, št. 69 d. z. §. 22).

Prim. opazke pri §. 150. — Sicer naj sodišča tudi uslišijo prošnje obrtnih sodišč, da zaslišijo priče in izvedence (zak. od dne 14. maja 1869, št. 63 d. z. §. 54.).

§. 159. Ako zasliševanje v tistih slučajih, v katerih priče spadajo pod sodstvo jednega in istega sodnika, v štirinajstih dneh, računši od dneva, ko so priče prisegle, ni dokončano, ali ako je glede prič, ki spadajo pod drugo sodstvo, navstala kaka zamuda, naj to pričevalec naznani sodniku, pred katerim se pravda vrši, ta pa naj kazen naloži ali ovadi predstojniku tistega, kateremu je zasliševati priče, da tako zasliševanje pospeši.

§. 160. Vsakdor, katerega je njegov predstojni sodnik k pričanju pozval, naj priča in, ako je treba, se k temu s kaznijo v denarjih ali na telesu prisili.

Glej opazke pri §. 150.

§. 161. Vsaka priča, katera ni s izrečnim deželnoknežnjim privilegijem oproščena, da priseže na to, kar je pričala, naj, predno se je zaslišala in ko se je preje posvarila glede krive prisega, priseže, da hoče na to, kar bode poprašana, ne da zataji misli ali se dvoumno izrazi, nobenemu na ljubo ali v škodo, čisto resnico izpovedati in ničesar zamolčati (in da noče svojih izjav nikomur razodeti, dokler jih sodišče ne bode razglasilo).

Kot pričam je tedaj tudi treba priseči: 1. duhovnikom (resol. od 11. septembra 1784, šte. 335 j. z. z., lit. aa); 2. vitezem Malteškega reda (d. d. od 5. januarja 1789, št. 946 j. z. z.); 3. stanovskim osebam brez razlike (d. d. od 29. aprila 1803, št. 604 j. z. z.). — Oproščeni pa so le: 1. udje n. v. cesarske rodbine, pri katerih namesto prisega dano pismeno zagotovljenje toliko velja, kakor prisega, in ima tudi vse pravne nasledke prisega (just. min. nar. od 14. maja 1854, št. 8346); 2. osebe, katere po svojih verskih naukih priseganje za nedopuščeno, a svoje svečano zagotovljenje za

tako sveto smatrajo, kakor drugi verniki prisego, kakor n. pr. Menonitje; pri teh zadovoliti se je s tem, da, ko so se preje opomnili, da govore resnico, svoje zagotovljenje potrdé s tem, da podajo roko (d. d. od 10. januarja 1816, št. 1201 j. z. z.).

Besede prisega za priče brez razlike vere glasijo se tako-le : „Jaz prisežem Bogu vsegamogočnemu, vsevedočemu čisto prisego, da bodem na vse, kar bodem od sodišča poprašan, čisto in golo resnico in ničesar drugega kakor resnico govoril, kakor gotovo mi Bog pomagaj!“ (zakon od 3. maja 1868, št. 33, d. z. §. 1.).

Predpis, po katerem morajo priče priseči na to, da nikomur ne razodenejo svoje izjave, dokler je sodišče ne razglasi, se prekliche. (zak. od 16. maja 1874, št. 69 d. z., §. 19.).

§. 162. Opomin zastran krive prisega prepusti se previdnosti sodnika, in on naj tu postopa po kakovosti oseb.

Predno kdo priseže, naj ga sodnik oziraje se na njegovo izobraženost in razumnost na svetost prisega iz verskega stališča, na važnost prisega za pravni red, na časne in večne kazni krive prisega opomni in mu reče, da naj priseže v zmislu sodišča brez vsakoršnega pridržka in dvoumnosti (zak. od 3. maja 1868, št. 33, d. z. §. 3.).

Kadar prisega duhovnik, naj se opomin zastran krive prisega omeji na to, da se mu naznačijo kazensko-pravni nasledki krive prisega, in se mu naj opazi, da mu je po njegovem stanu verski pomen in svetost prisega znana; na ta predpis naj se sosebno tedaj ozira, kadar se priseže pred sodno osebo druge vere (just. min. od 18. julija 1857, št. 14748).

§. 163. Kadar kdo prisega, naj med priseganjem palec in prva dva prsta desne roke v kviško drži, naj je duhovnik ali posvetnik, mož ali žena.

O obličnostih pri prisegani določuje zakon od 3. maja 1868, št. 33 d. z. sledeče:

§. 4. Osebe kristijanske vere naj, ako ne nastopijo izjeme v **§. 5** določene, pri prisegani palec in prva dva prsta desne roke v kviško vzdignejo in pred sv. razpelom in dvema gorečima svečama prisežejo.

Izraeliti naj pri prisegani glavo pokrijejo in desno roko na toro, drugo knjigo Mojzesovo, 20. poglavje, 7. verz polože.

§. 5. Na določila dvornega dekreta od dne 10. januarja 1816, št. 1201 j. z. z. glede oseb, katere po svoji veri priseganje za ne-

dovoljeno smatrajo, na predpise dvornega dekreta od 21. decembra 1832, št. 2582 j. z. z., kako naj prisegajo privrženci helveške konfesije, slednjič na predpise dvornega dekreta od 26. avgusta 1826, št. 2217 j. z. z. glede zaprisežbe mohamedancev, kakor tudi na zakonita določila, kako naj prisegajo nemi in gluhi, se ta zakon ne nanaša.

Vsi drugi o obliki priseganja govoreči zakoni pa, sosebno dvorni dekret od 1. oktobra 1846, št. 987 j. z. z. glede priseg židov, so s tem zakonom odpravljeni.

V §. 5. omenjenega zakona nahajajoča se še veljavna določila so sledeča:

1. Pri osobah, katere po svoji veri priseganje za nedovoljeno, svojo svečano zagotovljenje pa za tako sveto smatrajo, kakor drugi soverniki prisego, tako n. pr. Menoniti, zadovoliti se je s tem, da, ko so se preje opomnili, da naj govore resnico, svoje pred sodiščem dano zagotovljenje potrde s tem, da podajo roko (d. d. od 10. januarja 1816, št. 1201 j. z. z.).

2. Predpis, da se morajo pri preseganji postaviti sv. razpelo in dve goreči voščeni sveči, naj se ne uporablja tedaj, kadar prisegajo verniki helveške konfesije (d. d. dne od 21. decembra 1832, št. 2582 j. z. z.).

3. Priče mohamedanskega veroizpovedanja naj sodnik, predno prisežejo, na važnost tega dejanja, na vsevednost Boga, kateremu bodo prisegli in na kazen krive prisege opomni.

Potem naj priča navedene besede prisege za sodnikom govori, da je na vse, kar je bil poprašan, čisto in golo resnico in ničesar, kakor resnico, govoril. Na to praša sodnik: „Prisežeš Bogu?“ Prisegajoči odgovori: „Jemin ederim!“ (prisežem) in dostavi jedno sledečih besed ali pa vse tri: Billahi Taala (Bogu najvišjemu) ali Val-lahi (Bogu), ali Bismillahi (v imenu božjem). V utrdbo prisege more prisegajoči še jedno ali drugo lastnost božjo, kakor n. pr. milostnega, usmiljenega, dodati, in reči: Bismillahi Erahman Erahim (v imenu Boga milostnega, usmiljenega). Prisega je pa že veljavna, ako le jedno navedenih besed, namreč: Bismillahi, Billahi Taala ali Val-lahi, izgovori. Ako ima sodišče koran, more se prisegajočemu ukazati, da položi, ko prisega, desno roko nanj. Ta raba korana pa ni bistveno potrebna k veljavnosti prisege. Nikakor se ne sme pri-

segajočemu dopustiti, da pri prisegani kazalec jedne roke v kviško drži (d. d. od 26. avgusta 1826, št. 2217 j. z. z.).

4. Kadar prisegajo gluhonemi, postopati je tako: Zna li priča pisati in brati, naj se mu dajo besede prisege, da je prebere, in ko se je zavoljo krive prisege pismeno opomnil, naj je podpiše. Ako se more ž njim s pomočjo priseženega tolmača z znamenji sporazumeti, naj se mu na ta način opomin zastran krive prisege in besede prisege razlože ter naj tudi na ta način priseže. Ako niti jedno niti drugo mogoče, naj se zaprisežba opusti (just. min. nar. od 23. septembra 1850, št. 12926). — Glede nemih glej dvorni dekret od 28. septembra 1842, št. 644 j. z. z., pri §. 221.

§. 164. Nikdo naj ne prisega drugače kakor: kakor gotovo mi Bog pomagaj; le pri židih naj velja doslej navadna prisega.

Glej za vse vernike predpisane besede prisege pri §. 161. Posebni predpisi o prisegah židov so odpravljeni (zakon od 3. maja 1868, št. 33 d. z., § 5).

§. 165. Vsaka priča naj se v nenavzočnosti (strank in) soprič zaslišuje; izjave naj se pa kolikor mogoče po besedi zapišejo, in naj se dajo vsacemu, ko je izpovedal, da je prebere ali se mu pa vsaj prebero in naj je podpiše. Ne zna li priča pisati, mora svoje izjave podkrižati in ga imenopisec podpisati.

Ta imenopisec pa ne more biti sodna oseba, določena, da zaslišuje priče (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. bb.) (Glej §. 19 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z. pri §. 154).

§. 166. Ako je priča med prečitanjem izjavo v čem spremenil ali k istej kaj dostavil, naj se to na koncu z njegovimi lastnimi besedami doda; v izjavi samej pa naj se nič ne spremeni in ne dostavi.

Ako priča, ko je preteklo že več mesecev, odkar se je pod svojo prisego izjavila, izgovarja se, da se boljše spominja, prosi, da bi svojo izjavo smela spremeniti in da bi bila še enkrat zaslišana, ne more jo, ko so se priče uže pod prisego izjavile, niti po duhu, niti po analogiji §. 166 sodnega reda sodnik v pravedni stvari še jedenkrat zaslišati, ker je iz pod prisego dane izjave prič strankam navstala taka pravica, da na podlagi §. 236 sodnega reda in dvornega dekreta od 25. avgusta 1783 celo todaj, kadar priča priznava, da je krivo prisegla, tisti, kateri je na podlagi tacega pričevanja pravdo dobil, nasprotniku ni nobenega povračila dolžan, in bi moral tisti, vsled §. 237 samo v slučajih, ako

se je pričam dokazalo, da so krivo prisegle, dobljeno stvar le tedaj povrniti, ako druga njegova dokazila ne veljajo za polovični dokaz in se je na to na dopolnitno prisego spoznalo. Glede na to se po §. 106 sodnega reda ne more dopustiti, da bi se uže zaslišana priča na svojo prošnjo, celo ne na prošnjo v pravdo zapletene stranke še jedenkrat zaslišala, tem manj pa na prošnjo in zahtevanje kake priče. Ali in na kateri način naj se strankam naznani, da je priča predlagala, da svojo pod prisego dano izjavo premeni, o tem se ne more splošno zakonito pravilo postaviti, ampak to naj presodi sodnik po kakovosti okoliščin (j. d. d. od 30. novembra 1810).

§. 167. Tistim pričam, kateri stanujejo v kraji, kjer so se zasliševali, naj se ne plača nič, izimši, da so delavci, v katerem slučaju naj se odškodijo za zamudo časa, kakor to presodi sodnik; tistim pa, kateri tam ne stanujejo, naj se plača vožnja, ako so se morali po svojem stanu ali vsled kakovosti telesa pripeljati, in privodnik prič naj jim izplača zmerno dnino, katero določi sodnik, ki priče zaslišuje.

§. 168. Priče naj se zaslišijo pri sodišči; sodnikovi previdnosti pa je prepuščeno, katere priče se naj zavoljo bolezni ali iz drugih važnih razlogov v svojem stanovanju zaslišijo.

Ako bolnik, kateri naj se kot priča zasliši, ni posebno nevarno bolan, ker v drugem slučaju tako ni pričakovati, da bi se zanesljivo in premišljeno izjavil, naloga je zdravnikov in ranocelnikov skrbeti le za to, da se komisarji, odposlani, da ga zaslišijo, in izvršujoči svojo uradno dolžnost ne nalezajo (d. d. od 14. julija 1791, št. 180j. z. z.).

Prim. tudi opazke zgoraj pri §. 150.

Kadar avstrijska sodišča zaslišujejo priče na prošnjo inozemskih oblastev, mogo se na izrečno prošnjo tujega oblastva ozirati na v zakonih dežele, kjer se pravda vrši, predpisane obličnosti (d. d. od 17. julija 1816).

§. 169. Ako se jednej stranki dokaz s pričami naloži, naj se nasprotniku pridrži nasprotni dokaz, če je pomenljivega ponudil; vendar naj ga nastopi v štirinajstih dneh računši od dneva, ko so se mu dokazni člani uročili; sicer naj se več ne dopusti.

§. 170. Glede nasprotnega dokaza je isto tako postopati, kakor z dokazom samim.

Ker je glede nasprotnega dokaza tako postopati, kakor pri dokazu, morajo se v sodbi, s katero se je ponujen nasproten dokaz

pridržal, imenovati priče, katere naj se zaslišijo, in določiti dokazni člani, o katerih naj se zaslišijo (resol. od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z., lit. ee).

Ker se mora na nasprotni dokaz s pričami z medsodbo spoznati, velja vse, kar je bilo pri §§. 139 in 154 omenjeno.

§. 171. Kadar so se vse v dokaznih članih imenovane priče zaslišale in njih izjave uložile, naj se to zapiše na dnevnem listku, kateri se mora pri vsakem sodišči javno nabiti, in naj si obe stranki morete preskrbeti prepise; na teh pa naj se uradno zapiše dan, katerega so se mogli vzeti.

Namesto tega predpisa ukazuje ministerska naredba od dne 16. decembra 1851, št. 258 d. z., sledeče: §. 1. Kakor hitro je v pravdi, v katerej se je spoznalo, da je dopustiti dokaz s pričami ali izvedenci, zapisnik o zaslišanji prič ali izvedencev sklenjen, ali pa je, ako jih je zaslišalo drugo sodno oblastvo, dospel na sodnika, pred katerim se pravda vrši, naj se to naznani obema strankama z dostavkom, da mogó v uradu zahtevati prepise izjav prič ali mnenja.

— §. 2. Od uročitve tega odloka, kateri se naj ako je le mogoče obema strankama v jedni in isti dan, vselej pa dokazovalcu najprvo uroči, naj se zračuni obrok, v katerem se mora dokazni spis uložiti, v ta obrok pa naj se ne uračuni dan, katerega je stranka naročila prepise in nadaljni tek časa, v katerem je urad odpravek prepisov preskrbel in je strankam uročil. — §. 3. Kolekovane pole, potrebne za prepise, morajo stranke, ki je zahtevajo, donesti, ko je naroče. Urad naj prepise strankam uradno uroči, ne da čaka, kedaj bodo stranke samé prišle ponje. — §. 4. Dan, katerega se je dokazovalcu naznanilo, da more prepise zapisnikov o zaslišanji prič zahtevati, kakor tudi dan, katerega jih je zahteval in katerega so mu bili uročeni, naj urad uradno natančno zaznamenova in te dneve ne samo na izvirnih zapisnikih o zaslišanji prič zapiše, ampak tudi na prepisih, katere je izdal.

— §. 5. Glede odpravka in uročbe prepisov zapisnikov o zaslišanji prič ali izvedencev v skrajšanej (sumaričnej) pravdi ne spremeni pričujoči ukaz ničesar na dotičnih določilih najvišjega sklepa od dne 18. oktobra 1845, od 6. marca 1848 in od 31. marca 1850.

V zmislu §§. 18 in 19 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z. se strankam tudi, predno se sklene dokazovanje s pričami, ne more odreči prepis že sestavljenih zapisnikov o zasliševanju prič (s. n. s. od 21. marca 1876, št. 3559, razs. r. št. 81).

Prim. tudi dostavke k §. 146.

§. 172. Privodnik prič je sicer opravičen, ne da se nadalje postopa, prositi, da se spisi inrotulirajo in se o tem spozna; sme pa tudi, ako hoče, sestaviti dokazni spis; uložiti ga pa mora v štirinajstih dnevih od dneva, ko so se mogle vzeti izjave prič; sicer naj se ne sprejme.

Stranka ni dolžna, svojim dokaznim spisom, o katerih govori §. 172 sodnega reda, dodati zapisnik o zapisanih izjavah prič, ker se na podlagi izvirnega zapisnika, katerega hrani sodišče, na dalje razsodi, ali se je naloženi dokaz dognal. Ali se more podaljšati obrok, v katerem naj se uložijo dokazni spisi, ne more biti podvrženo dvombi (d. d. od 15. januarja 1787, št. 621 j. z. z., lit. h, i.).

§. 173. Ako je privodnik prič dokazni spis o pravem času uložil, naj se isti uroči nasprotniku, da uložijo svoj odgovor, katerega mora v štirinajstih dneh podati. Tudi tedaj, kadar privodnik prič dokaznega spisa ni uložil, sme nasprotnik, ako hoče, spis izročiti, da izpelje pripomočke, o katerih misli, da so mu dani iz dokazovanja; o tem naj se na dalje ne zasliši privodnik prič; vendar naj se ta spis uložijo v štirinajstih dneh po preteku obroka, v katerem je mogel privodnik prič svoj dokazni spis uložiti.

Ako so se dokazni spisi uložili, ko je bil dokaz že dognan, ali pa če je uže pretekel obrok, v katerem bi se bili imeli uložiti, naj se isti inrotulirajo, inrotulaciji pa vselej tisti pravdni spisi prilože, na podlagi katerih se je z ozirom na dognani dokaz razsodilo (d. d. od 23. septembra 1785, št. 469 j. z. z., lit. w.).

V §§. 172 in 173 določeni obroki se ne mogó s sodnijsko razsodbo podaljšati (§. 6 zakona od 16. maja 1874 št. 68 d. z.).

§. 174. V nobenem teh spisov naj se ne navede okoliščina dejanja ali dokazilo, katero se ni, predno je sodba izšla, navedlo; sicer naj se na tako novotarijo kratko in malo ne ozira.

Sodnik sicer more dopolniti dati, kar se ni v dognanem dokazu dokazalo tako, kakor je ukazala sodba na dokaz; nikdar pa ne sme napeljati sam na to, da se poizvedo nove okoliščine ali dostavki, kateri niso v sodbi na dokaz omenjeni (d. d. od dne 7. julija 1793 št. 110 j. z. z.).

§. 175. Razun imenovanih dveh spisov naj se nobeden več ne dopusti.

Petnajsto poglavje.

O dokazu na večni spomin.

§. 176. Kdor ima zoper koga kako pravico, in če tudi le pogojno, ne da ima od tistega pismen dokaz v rokah, ta je opravičen, pa na svoje stroške, zahtevati od njega, da mu da pismeno listino.

§. 177. Ako bi se ta branil zahtevano pismeno dokazilo izdati, opravičen je nasprotnik, uložiti tožbo, in svoje zahtevanje po svojej pravici staviti.

§. 178. Ako se kdo boji, da bo kdor koli zoper njega uložil tožbo, zoper katero ima pomenljive ugovore, pa brez pismenih dokazov, ta je opravičen, o tem zahtevati od njega pismeno dokazilo, in ako se tega brani, ga zategadelj pri sodišči tožiti.

179. Vsakdor, ki se iz katerega koli razloga po pravici boji, da bi mu odšla sposobna priča, s katero bi mogel v bodoče svojo pravico dobiti ali braniti, ta je opravičen zahtevati, da se ta priča med pravdo ali tudi že, predno se je pravda pričela, v večni spomin zasliši.

Pri prošnji stranke za dokaze v večni spomin ne more se govoriti o pričetji rednega postopanja, o sklepanji sodbe in o mogočej apelaciji; ker pa sicer zakon, da se dokazuje v večni spomin, zahteva: da dokazovalec z jedne strani dokaže, da ima razlog, iz katerega koli uzroka po pravici se bati, da mu odide priča, sposobna, da more ž njo v bodoče dobiti ali braniti svojo pravico, da se z druge strani morajo dodati dokazni člani, naj, kakor v vseh slučajih, v katerih ni mogel občni sodni red jednacega in splošnega predpisa dati, sodnik presodi, ali naj dokazovanje v večini spomin dovoli ali odbije, in sicer ko je zaslišal nasprotnika ali ne, kakor naj tudi sodnik vsled §. 181 presodi, ali dopušča čas, da se nasprotniku uroče dokazni člani, da poda svoje prašaje (d. d. od 27. septembra 1784, št. 341 j. z. z.). Ker se mora dokazovanje v večni spomin večkrat nastopiti ob času, ko še ne more znano biti, kdo bode v svojem času prav za prav nasprotnik, more se v tem slučaju tudi nastopiti dokaz, ne da se je zaslišal nasprotnik (d. d. od dne 15. januarja 1787, šte. 621 j. z. z., lit. k.).

Zoper dovolitev, da se sprejme dokaz na večni spomin, ni dopuščen samostalen rekurz. Rekurze, kateri niso po tem določili

dopuščeni, naj sodnik prve stopnje uradno zavrne. Strankam pa ni zabranjeno, svoje pritožbe po tem, ko je sodba o glavnej stvari izšla, združiti z apelacijo, katero ulože zoper to sodbo (zakon od 16. maja 1874, št. d. z., §. 17.).

Glej tudi k §. 179, konečni stavek §. 17 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z. pri §. 139).

§. 180. Dokaz na večni spomin naj se vrši pred tistim sodnikom, pred katerim bi se moralo potegovati za pravico, katera naj se s tistimi dokazom dobi ali brani.

O sodnosti dokazovanja v večni spomin glej §. 35 jurisdikcijske norme.

§. 181. Ako se dokazuje v večni spomin, naj se sicer dokazni člani nasprotniku uroče, da sestavi svoje prašaje, in naj se postopa, kakor je v prejšnjem poglavju ukazano; ako pa čas tega ne dopušča, mogo se priče tudi samo o dokaznih članih zaslišati. Vendar jim naj sodnik splošne prašaje uradno stavi, in pri vsacem dokaznem članu pazi na to, da poizve razlog vednosti.

Na dano prašanje ad §. 181, kaj naj se zgodi potem, ko se je dokaz v večni spomin dognal, odgovorilo se je: da naj se po izgledu rednega dokaza s pričami ad §. 171 obema strankama to naznani in se jim pridrži vzeti si prepise, ta dognan dokaz pa naj ob svojem času vsacemu v njegovej pravici primerno rabo služi (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. pp.).

O priliki, ko je češko apelacijsko sodišče prosilo za pouk, kako je v nekaterih slučajih dokazovanja s pričami v večni spomin postopati? je Nj. Veličanstvo, da se odpravijo neprilike, katere so se grajale v ukazu od 31. oktobra 1785, šte. 489 lit. p. p., kateri strankam dovoljuje, ko se je dognalo zasliševanje v večni spomin, takoj prositi, da se jim isto naznani, ukazati blagovolilo, da se ta ukaz ozirajoč se le na slučaje, ko je zasliševanje prič sklenjeno, ne sme raztegniti na tista zasliševanja prič, glede katerih ima nasprotnik pravico prašaje staviti, ker se ista ravno zategadelj ne mogó za sklenjena smatrati; zaradi tega naj se ta le o dokaznih članih zapisana zasliševanja prič v večni spomin, ne da je nasprotnik stavil prašaje, toliko časa ne razglasijo, ampak pri sodišči dobro shranjujejo, dokler ni preminola pravica nasprotnikova, staviti prašaje. V tacem slučaji pa se razumi samo ob sebi, da, ako se je na to spoznalo na reden dokaz s pričami, naj se priče, katere so se uže o

dokaznih članih zasliševale v večni spomin, ne zaslišijo še jedenkrat v istih, ampak naj se jedino le zaslišijo pod prisego, katero so uže prej prisegle, o prašajih, katere naj nasprotnik v zakonitem obroku uložī; pri sestavljanji sodbe pa naj se na to ozira (d. d. od 25. julija 1800, št. 505 j. z. z.).

Glede nekaterih neprilik, katere so se podale pri zasliševanji prič v večni spomin, določuje se: Pri dokazu v večni spomin sta dva razna slučaja mogoča: 1. Je ta včasih tako nujen, da se mora takoj brez odloga izvršiti, ali pa ob času dokaza pravi nasprotnik celo znan ni, in v teh slučajih se mogó priče, katere naj pričajo v večni dokaz, po §. 181 obč. sodnega reda in po ukazu od 15. januarja 1787 lit. k. le o dokaznih članih zaslišati, ne da se zahtevajo prašaji, tudi ne da se zasliši nasprotnik. V tem slučaju premine nasprotnikova pravica, staviti prašaje, ko se je na podlagi dokaza s pričami sklenila sodba. 2. Še večkrat se zgodi in še bolj navadno je, da se med pravdo, pri ne tako nujnej nevarnosti, deloma iz tesnobne bojznosti strank, deloma tudi, da dobi stranka čas, nastopi dokaz v večni spomin, in da na to sodnik po predpisu §. 181 obč. sodnega reda in po ukazu od 27. septembra 1784 nasprotniku uroči dokazne člane, da sestavi prašaje. V tem zadnjem slučaju nasprotniku dokazovalčevemu vsakakor premine pravica staviti prašaje, ako jih ni na v ta namen določenem dnevu uložil; kajti §. 181 obč. sodnega reda izrečno določuje, da se naj v tem slučaju postopa, kakor pri rednem dokazu s pričami, o katerem §. 151 izrečno ukazuje, da se naj ne sprejmejo več dokazni člani, ako se niso uložili na v zašliševanje določenem dnevu. Popolnem napačno je pa mnenje, da naj se, ko so se izjave prič, zapisane v večni spomin, razglasile, ravno tako, kakor pri rednem dokazu s pričami in v jednacij obrokiah dokazni spisi obravnavajo, katero postopanje temu dokaznemu načinu sploh ne bi bilo primerno; zategadelj se tudi v 15. poglavji obč. sodnega reda to ne ukazuje in ukaz od 31. oktobra 1785 ničesar drugzega ne obsega, kakor da naj, ko so se izjave prič razglasile, ta dognani dokaz strankam ob svojem času služi v rabo, njenim pravicam primerno. Sodnik naj tedaj, ko je dokaz v večni spomin dognan, ne ovira sklepanja sodbe o postopanju, katero se je vršilo v glavnej stvari, in se naj na dognani dokaz ne ozira, kadar sklepa sodbo, razun toliko, kolikor so se stranke v postopanju na to opirale, ali pa so se uže razglašene izjave priložile (d. d. 15. okt. 1802, št. 579 j. z. z.).

Glede zasliševanja prič v večni spomin veljajo tudi v §§. 152 do 168 obč. sodnega reda, v dodatnih ukazih k istim, in posebnost v §§. 18—22 zakona od dne 16. maja 1874, št. 69 d. z. omenjeni predpisi.

Šestnajsto poglavje.

O sumaričnem dokazu po pričah.

§. 182. Ako je stranka o jedni ali več dejanskih okoliščinah pismena spričevala svojih prič v pravdi donesla, nasprotnik pa je v potrjenje spričeval s prisego privolil ter se pravici, prašaje staviti, odpovedal, naj se ne razsodi na redno dokazovanje, ampak na potrjenje spričeval s prisego.

Kakor je v pismenem postopanju dovoljeno stranki, ki hoče dokaz po pričah dognati, da priloži svojim pravnim spisom pismena spričevala svojih prič, isto tako je tudi v ustnem postopanju pravda-jočim se na prosto voljo dano, da povedbe svojih prič dadó v zapisnik zabeležiti (d. d. od 23. septembra 1785 št. 469 j. z. z., lit. i).

Glej zgoraj obrazec B pri §. 139.

§. 183. Ko se je na potrjenje donesenih spričeval s prisego spoznalo, naj dokazovalec tri dni potem, ko je razsodba pravno moč dobila, prosi za dan v priseganje, ker bi drugače dokaz ugasnil.

Glej k temu §. 17 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z., in sklep najvišjega sodnega dvora od 16. februarja 1875 št. 1146 j. k. št. 93 zgoraj pri §. 139, in primerjaj n. v. sklep od 22. maja 1847, št. 1065 j. z. z., zgoraj pri §. 145. Sicer se ne more ta obrok tudi vsled §. 6 zakona od 16. maja 1874 šte. 69 d. z. s sodnijsko razsodbo podaljšati.

§. 184. K dnevu imate se sicer obe stranki povabiti; ako bi pa jedna ali obe stranki izostale, naj se prisega vse jedno vsprejme.

Glej opazke zgoraj pri §§. 150, 161 in 163.

§. 185. Ako pa priče niso prišle k dnevu, prisilijo naj se k temu z denarnimi ali telesnimi kaznimi; ako bi tedaj ne hoteli prostovoljno s prisego potrditi svojih spričeval pred sodnikom, pred katerim se ta stvar obravnava, prosi naj dokazovalec za dan pri onem sodniku, pod kojega sodstvo spadajo.

§. 186. Ako bi priča pred prisežnim potrjenjem svojega izdanega spričevala umrla, ne sme se to v nobenem slučaju smatrati s prisego potrjenim, izimši, ako se je priča k temu sodno ponudil, nasprotna stranka pa je njeno prisego z uloženo apelacijo ali na drug način zadržala.

Sama, pismenemu spričevalu pridejana opazka: mesto prisege, ne more nadomestovati prisege, ki bi se bila imela oddati, ako se je to spričevalo v istini sodnji predložilo; ampak priča je morala sama ali po drugej osebi, katero je v to navlaš pooblastila, ponuditi prisego pred sodnijo (resol. od 31. oktobra 1785 št. 489 j. z. z., lit. nn). — Naredba §. 233 sodnega reda, da se mora prisega, ako je kdo umrl, predno je oddal prisojeno mu prisego, takrat za oddano smatrati, ako se je k temu sodno ponudil ter priseganja ni odlašal, ne more se nikakor na to raztezati, da se ima spričevalo s prisego potrjenim smatrati, ako se je priča v svojem spričevalu ponudila v potrjenje njegovega obsega s prisego, potem pa je predložila tako spričevalo stranka, koji je v korist: ampak ta paragraf more se uporabljati na pričo v le jedinem slučaju, kadar se je priča pri dnevu ustno ali vsled lastnega uložanja pismene izjave v potrjenje svojega spričevala sodno ponudila, ako je nasprotna stranka v to potrjenje s prisego privolila ter se tako odpovedala pravici, prašaje staviti, in se slednjič razsodba glasila na potrjenje s prisego, smrt pa pričo brez prejšnjega zatezanja onega, v kojega korist naj bi bila ta prisega, zadržala, da ni mogla v istini oddati te prisege (d. d. od 15. januarja 1787, št. 621 j. z. z., lit. hh).

Sedemnajsto poglavje.

O dokazu po izvedencih.

§. 187. Z izvedenci (pod katerimi se samo tisti razumevajo, ki imajo zadostno zmožnost, da presodijo kakovost dotične stvari.) naj nihče ne dokazuje, ako mu k temu ni povod dala razsodba ali sodni ukaz; sodnik naj pa dokaz po izvedencih ne uzroči, ako ni potreben, torej tedaj, ko si je pridobil zadostno znanje o pravdni stvari.

O medsodbah, ki se imajo sedaj skleniti glede dokaza po izvedencih, glej dvorne dekrete od 22. junija 1835 št. 42 in od dne 12. septembra 1837 štev. 227 j. z. z., potem §. 17. zakona od dne 16. maja 1874 št. 69 d. z. zgoraj pri §. 139.

Tudi v poizvedbo, ali je zatoženec s sodbo naloženo mu delo tej primerno zvršil, dopuščeno je mnenje izvedencev (s. n. s. od dne 18. novembra 1851 št. 10259 j. k. št. 7).

§. 188. Ako se je bati, da prepirni predmet svojo obliko spremeni, predno si bode mogel sodnik pridobiti o njem zadostno vednost, uzroči naj se ta dokaz na prošnjo jedne ali druge stranke po ukazu sodnika, ne da se čaka na razsodbo.

O vprašanji k §§. 187 in 188, kedaj naj se dokaz po izvedencih uzroči s sodnim ukazom in kedaj z razsodbo, treba je pomniti, da naj se dokaz po izvedencih s sodnim ukazom takrat uzroči, ako se mora ta hitro opraviti zaradi nevarnosti, ki bi navstala pri odlaganji, ali pa, ako ne sledi protislovje med strankama, ko se je nasprotni del zaslišal (d. d. od 15. januarja 1787 št. 620 j. z. z. lit. g).

§. 189. Ako se je ta dokaz s sodno razsodbo uzročil (ter se nobena stranka zoper to ni pritožila), določiti se ima na prošnjo jedne ali druge stranke v ogled prepirnega predmeta dan, ura in kraj, ter se v to imenovati izvedenci, kakor tudi, ako bi sodnik sam ogleda ne opravil, jeden ali dva sodna odposlanca. Ako so pa v kakem kraju že stalni izvedenci nastavljeni, naj sodnik ne imenuje družih.

O obroku za nastop dokaza po izvedencih glej pristavek k §. 183.

§. 190. Kedar se pa ta dokaz z ukazom uzroči, določiti se mora v to ob jednom dan, ter se imajo imenovati izvedenci in, ako bi bili potrebni, sodni odposlanci.

§. 190. sodnega reda ne more se nikakor tako tolmačiti, da se morejo zoper njih voljo po sodniku tudi oni kot izvedenci odposlati, ki one umetnosti ali znanstva, v katero spada prepirna stvar, ne zvršujejo očitno vsled svojega stanu, urada ali obrta (d. d. od 15. januarja 1787 št. 620 j. z. z., lit. h).

Za stalno nastavljene in zaprisežene izvedence imajo se smatrati: 1. Od dunajskega velikotržnega in tržnega gremija voljeni popisni in cenitni komisarji (d. d. od 28. aprila 1791 št. 143, od 9. dec. 1843 št. 769 [in od 29. julija 1844 št. 821 j. z. z.). — 2. V javni službi nastavljeno in zapriseženo sanitetno osebje (d. d. od 3. maja 1792 št. 12 j. z. z.), ako potreba, medicinična fakulteta, koji naj se potem uroče akti, katere potrebuje, ako zoper to ni nobenega ovira (d. d. od 21. septembra 1822, št. 1895 j. z. z.). Deželnoknežni okrajni zdravniki so tudi zavezani kot taki, da služijo proti

prejemu normalne plače kot sodni zdravniki (zakon od 30. aprila 1870 št. 68 d. z., §. 8, d). Nasproti se pa profesorji medicinske fakultete in oni kemije, izimši posebne slučaje, nimajo klicati kot izvedenci ali vsaj ne dalj časa rabiti, kakor je potrebno (min. ukaz od 21. oktobra 1853, št. 219 d. z. in od dne 24. marca 1855 št. 2115). — 3. Profesorji živinozdravniške šole na Dunaji (d. d. od 18. oktobra 1815, št. 1181 j. z. z.). — 4. Zapriseženi javni tehnični uradniki (d. d. od 27. julija 1821, št. 1783 j. z. z., d. k. d. od 1. maja 1834, št. 10103). — 5. Profesorji politehničnega zavoda in asistentje ravno tam, izimši pri prepirih zaradi privilegij (d. d. od 25. oktobra 1843 šte. 757 j. z. z.). — Tukaj omeniti je tudi institut uradno avtoriziranih zasobnih tehnikov, kateri se po §. 6 ukaza namestništva za Spodnje Avstrijsko od 27. avgusta 1861 št. 1446 pr. (dodatek k dež. z. za 1863 št. 8) morejo k sodnim merjenjem, cenitvam in strokovnjaškim mnenjem ali jedenkrat za vselej zapriseči, ali pa od slučaja do slučaja določiti.

§. 191. K temu dokazu naj se ne rabi nobeden izvedenec, kojega spričevalo bi bilo v tej pravdi zavržljivo, ali tudi samo sumnjivo; ako je sodnik tacega izvedenca imenoval, prosto je vsaki stranki, da ga zavrže in za imenovanje drugega prosi. Vendar mora to storiti v polovici odločenega oglednega dneva; inace naj se nič več ne sluša.

§. 192. Ako se je izvedenec po jedni ali drugi stranki zavrgel, ter se je k temu zadosten razlog verjetno navedel, imenovati ima sodnik kar naravnost drugega: to naj se pa nasprotni stranki pristojno naznani.

§. 193. Ko je ogledni dan odločen, naj sodnik ob jednem določi v pokritje stroškov primerno svoto, katero ima od doka-zovalca iztirjati, ako se ta ni sam ob sebi sporazumel s sodnikom in izvedenci, ter naj ogled opravi ali opraviti da, ako ste tudi jedna ali obe stranki izostale.

Pri ogledih in cenitvah, za katere prosi finančna prokuratura, določiti ima sodnija znesek stroškov, ki naj se predplača, ob jednem z uslišanjem prošnje, ter mora finančna prokuratura za to skrbeti, da se ta svota še pred izvršbo ogleda ali cenitve pri sodnji položi (d. d. od 31. decembra 1846 št. 1016 j. z. z.).

§. 194. Pred ogledom naj sodnik ali njegov odposlanec one izvedence, ki so že sploh zapriseženi; na njihovo prisego obširno opomni; od nezapriseženih mora pa vzprijeti prisego, da si bodo prepirni predmet natanko ogledali ter resnično in jasno naznanili lastnost, katero je sodniku treba vedeti.

Za izvedence brez razločka vere predpisana prisežna formula se glasi: „Prisegam pri Bogu vsegamogočnemu in vsevedočemu čisto prisego, da bodem poročilo in svoje mnenje po najboljši vednosti in vesti ter po pravilih znanstva (umetnije, obrtnije) oddal; kakor gotovo mi Bog pomaga!“ (zakon od 3. maja 1868, št. 63 d. z., §. 1). — O obličnosti priseganja glej opazke pri §§. 162 in 163.

§. 195. Pri ogledu dovoljeno je obema strankama izvedence opozorovati na to, kar se jima potrebno zdi.

Pri dokazu po izvedencih ni potrebna uložitev dokaznih članov, ker je vsaki stranki prosto dano, da pri ogledu samem opazke stori, ki se jej v stvari potrebne dozdevajo (d. d. od 15. januarja 1787 št. 621 j. z. z., lit. gg).

Pri vsprejemu dokaza po izvedencih more sodnik izvedencem ona vprašanja staviti, katera smatra za potrebna v pojasnenje ali dopolnitev mnenja izvedencev (zakon od dne 16. maja 1874, št. 69 d. z., §. 18).

§. 196. V popolni dokaz po izvedencih se zahteva jedno-glasna povedba dveh izvedencev o vsaki lastnosti prepirne stvari, ki se ima dokazati; ako bi bila nejedina, privzame naj sodnik ali njegov odposlanec tretjega, in ga po zgorajšnjem predpisu zapriseže ali pa opomni na njegovo že oddano prisego.

§. 197. Ono mnenje, kateremu ta tretji pritrdi, smatrati se ima za resnično, ako pa nobeni ne pritrdi, ponoviti se mora ogled s privzetjem družih izvedencev.

§. 198. Izvedenci morajo hitro, kakor mogoče, in sicer vedno, predno ste se stranki od ogleda razšle, svoje mnenje pismeno sestaviti, in s svojim podpisom oddati sodniku ali njegovemu odposlancu; ali pa ga morajo ustno predavati, sodnik ali njegov odposlanec imata pa o tem predavanji obširen in zanesljiv zapisnik sestaviti ter ga izvedencem podpisati dati; v jednom kakor drugem slučaju se mora sodniku nemudno izročiti mnenje izvedencev, ki se ima pa le o kakovosti prepirnega predmeta sestaviti in v katerem se ne sme z nobeno besedico omeniti pravica strank.

§. 199. Sodnik ali njega odposlanec naj najdbo zvedencev strankam takoj in preden se od ogleda razidejo, prečita, in ako se kje kaka nejasnost ali kak drug nedostatek nahaja, naj to takoj popravi.

§. 200. Najdbo zvedencev naj potem sodišče strankam prepisano izroči, naj jim o kakovosti predmeta pravde bo v popoln dokaz in naj se zoper isto ne dopušča nova pregledba.

Kako naj se prične najdba izvedencev, glej min. ukaz od dne 16. decembra 1851, stev. 258 d. z., pri §. 171. — Drugo naj se potem izvršuje v dokaznih spisih (d. d. od dne 25. avgusta 1783, št. 179 j. z. z., lit. e. in od 22. junija 1835, št. 42 j. z. z., §. 3). — Pregledba pa se ne more ne v prvej ne v višjej stopnji dopuščati (d. d. od 27. februarja 1784, št. 249 j. z. z.).

§. 201. Cenitve, to je: dokaz vrednosti, katero ima kaka stvar, naj se na enak način izvršujejo, tedaj naj se na pravilno izvršeno cenitev ne dopušča cenitev na novo; cenivci naj pa po svojej oddani prisegi naznanijo pravo vrednost, katero ima po natančnem prevdarku in po njih mnenji stvar, katero naj cenijo, vežejo naj se pa ne na civilni patent, kateri je bil v nekaterih deželah predpisan, kolikor isti določuje vrednost stvari.

Cenitev se mora v vseh slučajih dopustiti, v katerih pravica, katera se išče ali zagovarja, zahteva, da se pozve vrednost stvari; zategadelj se vrši cenitev tudi v slučajih, v katerih se pravdate stranki, ali zadostuje zahtevano zavarovanje, ne da se je preje dopustilo začasno postopanje in ne da je izšla v ta namen potrebna sodba (d. d. od 18. septembra 1786, št. 576 j. z. z.).

Cenivci morajo se na izpolnovanje §§. 305 in 306 o. d. z., tedaj na svojo dolžnost opozoriti, da povedo pravo vrednost stvari, katera naj se ceni, ne da se na kaj drugega ozirajo (d. d. od dne 25. novembra 1839, št. 391 j. z. z.).

Pristojbine, katere morajo stranke plačati cenivcem, naj določijo dopuščaje utok (rekurz) sodišča, katera so cenitve ukazale in katerim se morajo iste predložiti. Cenivci morajo ob jednom s cenilnim spisom donesti nadrobne izkaze o potratu dnev ali ur, katere so porabili za cenitev, sodišča pa, kadar je pregledujejo, naj se ne ozirajo samo na to, ali je napovedani čas istinito primeren, ampak naj tudi odloče zaslužek po znanji in bivališči cenivca, kakor tudi

po razmerah strank in vsakdanji ceni živeža (d. d. od 17. decembra 1830 št. 2496 j. z. z.).

Zvršuje se li cenitev na prošnjo drugega sodišča, naj naproseni sodnik pošlje izvirno cenilno listino sodniku, kateri ga je za cenitev naprosil, in ta naj to potem strankam naznani (d. d. od dne 26. januarja 1828, št. 2324 j. z. z.).

O cenitvah v razlastilnem postopanju pri zidanji železnic glej zakon od 18. februarja 1878 št. 30 d. z.

Predpise o izboru cenivcev glej pri §. 103 zakona od 9. avgusta 1854, št. 208 d. z.

§. 202. Nobeden soden ogled naj se ne izvršuje brez tehtnega razloga, kadar se pa izvršuje, naj se vsikdar pokličeta dva izvedenca in naj se postopa, kakor je zgoraj ukazano.

Osemnajsto poglavje.

O dokazu z glavno prisego (juramentum litis decisivum).

§. 203. Stranka, katera ima pravico, poravnati pravdo, je tudi opravičena, nasprotniku naložiti glavno prisego glede istih dejanskih okoliščin, katerim je oporekal.

Splošna določila: Ona prisega pa ni dopuščena, s katero bi hotel prisego ponudeči dokazati, da mu gre pravica, katero za se zahteva (najv. skl. od 1. oktobra 1844, št. 836 j. z. z.). — Glavna prisega se ne more nikdar dopuščati o tem, je li dolg pravičen ali ne, temuč izključljivo le o tem, je li dejanje, iz katerega se dolg izpeljuje, pravično ali ne (d. d. od 18. februarja 1846 št. 935 j. z. z.). — Da se ni izplačalo posojilo, more se dokazati z glavno prisego, o tem naloženo upniku (just. min. nar. od 4. aprila 1856 št. 22497).

Glavna prisega se more tudi tedaj ponujati, če stranka, katera ga ponudi, nima nikakoršnega dokazila za sé; če pa taka stranka potem pravdo izgubi, se mora ne le samo obsoditi, da povrne nasprotniku stroške, ampak se jej mora tudi zaradi samovoljnega pravdanja vsakokrat naložiti primerna denarna ali telesna kazen (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. ggg).

Stranki ni dopuščeno, izgovoriti si, da glavno prisego naloži še le tedaj, če z družimi dokazi ne shaja, in sodnik ne more na

takošno pogojno naloženo glavno prisego sodbe skleniti (d. d. od 30. oktobra 1788; št. 909 j. z. z.).

Glavna prisega se ne more samo v zanikavnej, ampak tudi v pritrdivnej obliki naložiti (najv. skl. od 31. marca 1846, šte. 953 j. z. z.).

Praviloma mora sicer tožnik v tožbi, in zatoženec v odgovoru glavno prisego naložiti; vendar pa more to tožnik v repliki in zatoženec v dupliki storiti (res. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. III.). Tudi se more glavna prisega kumulativno z družimi dokazili ali subsidijarno naložiti (najv. skl. od 19. junija 1847, št. 1068 j. z. z.).

Tudi odsotnemu zatožencu, kateremu je kurator postavljen, se more glavna prisega naložiti (s. n. s. od dne 4. septembra 1858, št. 4657, j. k. št. 33). — Pravica glavno prisego naložiti, velja tudi nasproti občini, kar tudi §. 207 s. r. ne ovira; vendar da se more na to ponudbo ozirati, je treba, da ponudnik že med pravdo imenuje za prisežnika namestu občine fizično osebo, katera je sposobna prisegati in katerej so okoliščine dokazovanja znane (skl. n. s. od 10. decembra 1873, št. 11431 razs. r. št. 65). — Osebam, omenjenim v §. 140 lit. a o. s. r. (§. 214 gal. s. r.), glavno prisego nalagati, je nedopuščeno (s. n. s. od 30. marca 1881, šte. 11703 j. k. št. 109).

Kateri pooblaščenec more nalagati prisego? a) finančne prokurature; glej opazke zgoraj pri §. 12 sodnega reda; b) varuhi in kuratorji, glej §§. 233 in 282 o. d. z.; c) odvetniki; oni odvetnik, kateremu ni izrečno v pooblastilu dana pravica pravdo poravnati, tudi ne sme glavne prisege naložiti, če stranka ne podpiše sama onega pravnega spisa, v katerem se glavna prisega nalaga (d. d. od 28. majnika 1789, št. 1012 j. z. z.). Primerjaj tudi §. 1008 obč. drž. zakonika.

Glavna prisega v konkurznej pravdi. Vsakej pravdajočej se stranki pristojeca pravica, svojemu nasprotniku naložiti glavno prisego, kolikor to pravno sredstvo dopušča sodni red, se tudi upniku konkurznega dolžnika ne more odrekati. Se je li kreditarja glavna prisega naložila, mora oskrbnik konkurzne imovine po dogovoru z odborom upnikov in v smislu njih sklepa izjaviti se, ali prisego sprejme ali zavrne. Če pa konkurzni dolžnik glavne prisege, od oskrbnika konkurzne imovine sprejete, ne priseže, nastopijo pravni

nasledki, kateri izvirajo po sodnem redu iz tega, da se naložena glavna prisega ni prisegla (d. d. od 19. aprila 1841, št. 518 j. z. z.).

Pogojena glavna prisega. Strankam je dopuščeno, ali pred sodiščem ali pred drugim oblastvom, pred katerim se mogó sklepati poravnave z izvržbeno močjo, pogoditi se na glavno prisego, katero mora jedna od njih gotovo priseči. Priseganje pa se mora v vseh slučajih vršiti le pred sodiščem, kateremu pa ni razsojati na to, niti določiti obroka za priseganje, ampak stranka sama mora onega, ki naj priseže, po §. 300 sodnega reda k temu priganjati (d. d. od 4. februarja 1800, št. 493, in od 5. marca 1839, št. 348 j. z. z.).

Nedopuščena glavna prisega. Prisega strank sploh — torej tudi glavna prisega — kot dokazilo ni dopuščena: a) pri postopanju zastran motenja posesti (ces. uk. od 27. oktobra 1849, št. 12 d. z. §. 14); b) v postopanju zastran razveljavenja ali ločitve zakona (d. d. od 23. avgusta 1819, št. 1595 j. z. z., §. 13); c) v postopanju zaradi zahtevanja povračila zoper sodnega uradnika, če bi on moral kot zatoženec ali namestnik pravdne stranke priseči o okoliščini, glede katere mu uradna dolžnost naklada tajnost (zakon od 12. julija 1872, št. 112 d. z., §. 16); d) v postopanju o malenkostnih pravnih stvareh ali v malenkostnem (bagatelnem) postopanju (zakon od 27. aprila 1873, št. 66 d. z., §. 65).

§. 204. Kadar se tisti, kateremu se je glavna prisega naložila, ponudi, da hoče svojo vest z nasprotnim dokazom olajšati (zastopati), naj se k temu s sodbo dopusti; če se mu pa ta dokaz ponesreči, ne more več sprejeti naložene prisega.

§. 205. Ako se pa v pravdi ne ponudi, da hoče svojo vest olajšati z nasprotnim dokazom, naj se obsodi, da mora prisego sprejeti ali jo zavrniti. Zavrnena prisega pa se mora brez izjeme sprejeti.

Nezavračljiva glavna prisega. Glavno prisego more tudi naložiti stranka, katera se izjavi, da ne more sprejeti prisega, ko bi se jej zavrnila, sodnik naj pa po kakovosti okoliščin presodi, je li nasprotnik vsakako zavezan sprejeti prisego tedaj, ako se ne more naložena prisega zavrniti; ako pa sodišče na priseganje razsodi, mora se ista na vsak način priseči. — Ta predpis velja tudi tedaj, kadar se naloži prisega o pristnosti lastnega ali o pristnosti rokopisa umrlega (d. d. od 26. aprila 1842 št. 610 j. z. z.).

§. 206. Kdor je glavno prisego prevzel, mora le, kolikor ve in pomni, s svojo prisego oporekati okoliščinam navedenim od nasprotnika; ako mu pa je s prisego potrditi le okoliščine, katere je sam navel, mora pa priseči brez vsakršnega dostavka.

§. 207. Tistemu, kateri se v svojem imenu pravda, more se glavna prisega glede lastnih kakor tudi glede tujih dejanj naložiti; kdor se pa ne pravda v svojem imenu, ampak za tretjega, tistemu se more le glede njegovih lastnih dejanj naložiti glavna prisega.

Finančnej prokuraturi more sodnik glavno prisego naložiti le tedaj, kadar deferent (ponudnik) med pravdo imenuje isto osebo, katera naj za fisk priseže (s. n. s. od 24. julija 1872, št. 7036, razs. r. št. 7).

§. 208. Sodnik naj v sodbi besedilo prisega (prisego) natančno določi, in ako okoliščine, glede katerih jedna stranka drugej prisego naložiti hoče, k stvari nikakor ne spadajo, naj se nanje ne ozira, temuč je izpusti, če bi tudi nasprotnik brez ugovora prisego prevzel.

Tudi v slučajih, v katerih je nasprotnik od stranke naloženo mu glavno prisego sprejel, velja to, kar §§. 205 in 208 občnega sodnega reda ukazujeta; in ako je kdo med obravnavanjem pravde sprejel glavno prisego, ne more se to tako tolmačiti, kakor da se je odpovedal tistim pravicam, katere ima po §§. 209, 211, 212 tedaj, ko se je razsodba sklenila, tisti, kateremu se je naložila glavna prisega (d. d. od 12. marca 1789, št. 986 j. z. z.) — Kadar se na prisego razsodi, naj se v sodbi besede prisega natančno določijo, in ako se v besedah prisega, katere je sestavila stranka, nahajajo pismene pomote, naj se popravijo po pravem smislu stvari (d. d. od 29. septembra 1794, št. 195 j. z. z.).

Od stranke med obravnavo dana izjava, da bode njej naloženo prisego zavrnila, ne veže kar tako v obče, temuč, ako se na dotično glavno prisego razsodi, mora se sodba vselej tako glasiti, da je dopuščeno stranki, kateri se je prisega naložila, isto sprejeti ali zavrniti (s. n. s. od 4. junija 1873 st. 3982, razs. r. st. 53).

Tudi s pravomočno sodbo določene besede prisega mogo se na prošnjo udeleženca popraviti v tistih točkah, katere se opirajo na računsk pogrešek ali vidno pomoto in obsegajo v akte in k stvari ne spadajoče okoliščine (s. n. s. od 28. aprila 1863, št. 2186 j. k. št. 54).

§. 209. Tisti, kateremu se je sè sodbo naložilo, da mora glavno prisego ali sprijeti ali zavrni, mora o tem pri sodišči pismeno izjaviti in sicer v treh dneh, ko je sodba pravomočna postala, ali v štirinajstih dneh, računši od dne uročene sodbe, ako je sodba izšla v zadnji stopnji (instanci); sicer naj se prisega za zavrneno smatra.

Obroki, določeni v §. 209 in 211 ne mogó se sè sodno razsodbo podaljšati (§. 6 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z.).

Ako se je sodba, zoper katero se je še mogoče pravnih sredstev poslužiti, strankam ob raznih dnovih uročila, teče ta tu in v §. 224 določeni obrok še le od dneva, ko je sodba za obe stranki pravomočna postala (s. n. s. od 12. julija 1851, št. 4830 j. k. št. 6a). — Več pravnim tovarišem naložena glavna prisega, katere pa neso vsi prisegli, smatrati se mora za molče zavrneno (plen. razs. n. s. od 12. januarja 1859 št. 14384).

§. 210. Izjavi se li, da prisego sprejme, določiti se ima dan za priseganje, na katerem se mora prisega tako gotovo priseči, kakor naj se sicer k temu več ne pripusti, temuč nasprotje tega, kar bi moral s prisego potrditi, za resnično smatra.

§. 211. Ako pa prisego zavrne ali dotično izjavo v predpisanim času ne ulóži, naj nasprotnik v sledečih treh dneh prosi za dan, da priseže izrečno ali molčé zavrneno prisego in naj tedaj priseže; sicer naj se nasprotje tega, kar bi moral s prisego potrditi, za resnično smatra.

Zavrnena prisega se mora kakor v glavnej stvari tako tudi v postranskih zadevah brez vsakoršne spremembe sprejeti tako, kakor se je nasprotniku glavna prisega naložila, in zmanjšanje svote se nemore dopustiti (d. d. od 17. julija 1787 št. 697 j. z. z.). — Kadar je v pravdi, katero je varuh ali kurator za svojega varovanca ali kuranda dognal, nadvarstveno oblastvo dovolilo, da se nasprotniku naloži glavna prisega o djanskej okoliščini, za katero vé le varovanec, ki sicer ni več nedorasel, pač pa še maloleten, nasprotnik pa te glavne prisege neče priseči, ampak jo zavrne varovancu ali kurandu, more varovanec vsakako zavrneno prisego priseči, če je le štirinajsto leto, če tudi ne štiriindvajsetega leta dovršil (d. d. od 31. avgusta 1798 st. 430 j. z. z.).

Na prašanje, če v slučajih, v katerih se mora dejanje po smislu zategadelj, ker se glavna prisega ali zavrnena prisega ni oddala, za resnično smatrati (§§. 210, 211), to tako za trdno velja, da se zoper

to ne more dopustiti postavljenje v prejšnji stan, dal se je sledeči pouk: V istem postavljenji v prejšnji stan, za katero se je prosilo zaradi važnih dokazil, katerih stranka preje ni vedela ali jih najti ni mogla, se v slučajih glavne ali zavrnene prisege govoriti ne more, kakor pa je zoper isti obrok, kateri je brez krivde stranke pretekel, postavljenje v prejšnji stan dopuščeno, tako se more postavljenje tudi dovoliti, kadar preteče obrok, v katerem se naj priseže glavna prisega ali zavrnena prisega (res. od 14. junija 1784, stev. 306 j. z. z. lit. ff). — Postavljenje v prejšnji stan se mora zaradi dokazil, katera so se na novo našla, tudi tedaj dopustiti, če se glavna prisega v zakonitem obroku ni prisegla, in se tako razveljavi sklep od 14. junija 1784 (d. d. od 23. julija 1789 št. 1038 j. z. z., lit. b).

Konečna rešitev obravnave določene za priseganje.

Ako se tedaj, ko se sè sodbo naložena prisega oddaja in kadar se dotične besede prisege popravljajo, ne poda noben spodtikljej ali protislovje, tudi nobene nadaljne sodbe ni treba, ker morajo nasledki prisežene prisege uže v prvej sodbi omenjeni biti; in je tedaj v to, da se iz te sodbe izvirajoče pravice mogo trditi in zagovarjati, potrebno le sodno spričevalo, da se je naložena prisega v istini prisegla. To se zgodi s tem, da se izda prepis zapisnika svetovalčevega, v katerem je prisežena prisega zapisana, ali pa s tem, da se reši prošnja, s katero se je prosilo za dan priseganja (d. d. od 19. oktobra 1792, št. 63 j. z. z.). — Pri glavnej prisegi ni treba nobene daljne sodbe, ampak se mora sè sodnim odlokom potrditi le to, ali se je prisega oddala ali ne (d. d. od 15. decembra 1794, st. 207 j. z. z.).

Devetnajsto poglavje.

O dopolnitnej in očitnej prisegi (juramentum suppletorium et purgatorium).

§. 212. Če donese kaka stranka o važnej, predmet pravde odločivnej okoliščini sicer ne popolen, ampak polovičen, ali še več kakor polovičen dokaz in se ponudi, to okoliščino potrditi s prisego, naj se jej naloži dopolnitna prisega, tedaj naj se ji dopusti ta dokaz sè svojo prisego dopolniti.

Dopolnitna prisega na podlagi samo navadnih domnev ali iz razlogov verjetnosti ni dopuščena. Ravno tako nedopuščena je tudi

prisega, s katero hoče dokazati tisti, ki jo ponudi, pravico, koja za se zahteva (n. v. skl. od 1. oktobra 1844, št. 836 j. z. z.).

Ker je dopolniva prisega le neka vrsta dokaza mora se tudi takoj ponuditi tedaj, kadar je stranki zaukazano, da donese vsa druga svoja dokazila (d. d. od 11. maja 1784, št. 287 j. z. z.).

Polovični dokaz, katerega so po presodku sodnikovem dale take listine, ki so sicer verjetne, a same za se ne mogo dognati popolnega dokaza po sodnem redu, more se z dopolnitno prisego dopolniti (skl. n. s. od 20. junija 1877, št. 1236, razs. r. st. 94).

Glede ponudbe dopolnitne prisega na deželi v slučajih, v katerih ne posreduje nobeden praven zastopnik, glej opazko pri §. 20, in glede nedopuščenja prisega strank, tedaj tudi dopolnitne prisega glej opazko pri §. 203.

§. 213. Ako se k temu ni niti ponudil, niti nasprotniku, kakor je bilo zgoraj ukazano, glavne prisega naložil, naj se navedena okoliščina za resnično ne smatra, ne da se je nasprotniku naložila očitna prisega.

Na dopolnitno prisego, katera se je sè sodbo pridržala ali naložila, ni treba nobene nadaljne sodbe, temuč naj se le z odlokom sodno potrdi, ali se je prisega prisegla ali ne (d. d. od 15. decembra 1794, št. 207 j. z. z.).

Dvajseto poglavje.

O cenilnej prisegi (juramentum in litem).

§. 214. Če kdo a) družemu po krivici silo stori; b) stvar proda, spridi ali kako drugače jo poginoti pusti, akopram on dobro ve, da je tretjega, ali pa da jo bode tretji zahteval, c) isto v določenem času ne izroči, odda ali opravi, o katerem on dobro ve, da mora izročiti, oddati ali opraviti; v teh slučajih naj se nasprotnik dopusti, da svojo škodo s prisego potrdi.

Ne ponujene cenilne prisega ne more sodnik naložiti (d. d. od 15. januarja 1787, št. 620 j. z. z., lit. i).

Cenilno prisego more tudi varuh ali kurator za svojega varovanca priseči (s. n. s. od 28. novembra 1858, šte. 12770, j. k. št. 34). — Primerjaj §. 966 o. d. z.

§. 215. Ta je opravičen, vse to uračuniti, kar mu je se-sebno na tem ležeče, da svoje pravice ni v pravem času dobil, naj že to obstoji v navstalej škodi ali zgubljenem dobičku.

§. 216. Ako je to svojo škodo previsoko cenil, naj jo sodnik v sodbi po primernosti, vselej pa bolj oziraje se na poškodovanega zniža, in tožniku dopusti, da znižani znesek potrdi s prisego.

Sodba, s katero se je povračilo škode prisodilo proti temu, da se dožene dokaz, ali priseže cenilna prisega, mora vsakakor tudi obsegati po sodnikovem znižanju določeni znesek povračila škode, kateri se pogojno prisodi (d. d. od 30. novembra 1789, št. 1081, lit. b, in od 27. septembra 1792, št. 54 j. z. z., lit. b).

§. 217. Ako je kdo dokazal, da mu je tirjati, o znesku svoje tirjatve pa ni nobenega dovoljnega dokaza donesel, ali pa vsled kakovosti posla (opravila) nobenega dovoljnega dokaza preskrbeti ni mogel, naj se dopusti, da znesek svoje tirjatve s prisego dokaže.

§. 218. Ako si je pa dovoljen dokaz preskrbeti mogel, naj se sicer k prisegi dopusti, vendar pa naj sodnik, natančno preudarši vse okoliščine, po primernosti in vselej bolj oziraje se na nasprotnika v sodbi znesek njegove tirjatve zniža.

Glede nedopuščenja prisege strank in tedaj tudi cenilne prisege glej opazko pri §. 203.

Edenindvajseto poglavje.

O razodetnej prisegi (juramentum manifestationis).

§. 219. Ako je kdo dolžan, imetje ali dolgove naznaniti, naj na zahtevanje nasprotnika pravost svoje trditve s prisego potrdi.

Če je bil dolžnik sè sodnim nalogom pozvan, da naj imenuje svoje premoženje, ni še s tem opravičen izvršbenik zahtevati, da naj dolžnik svojo trditve z razodetno prisego potrdi (d. d. od 1. julija 1835, št. 50 j. z. z.).

§. 220. Isti, kateri bi o dozdevnem prikrivanji kaj vedeti mogli, naj na zahtevanje tožnika vse, kar jim je o tem imetji znano, naznanijo, svojo trditve pa s prisego potrde.

Če isti, kateremu se je sè sodbo zavoljo *comportationis documentorum* naložila prisega, predno jo je prisegel ali jo ponudil, umrje, so sicer dediči zavezani, vsled zoper njih zapustnika izdane sodbe

dati *comportatio documentorum*, če se pa tožnik z listinami, od dedičev predloženimi, ne zadovolji, ampak se boji, da se je kje drugod kaj prikrilo, naj mu bode dovoljeno, s tožbeno pravico istega prisiliti, da priseže razodetno prisego, o katerem se boji, da je nekaj listin pridržal (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z. lit. yy). — Razodetna prisega o zaostalej zapuščini se more, ako je kaj maloletnih otrok, od preživečega očeta ali matere le tedaj zahtevati, če so takšne okoliščine, po katerih se da soditi, da se je res ali verjetno zatajilo imetje, otrokom postavljeni zastopnik pa na priseganje sili. (d. d. od 16. decembra 1791 št. 227 j. z. z.). — Tudi istim osebam se more razodetna prisega naložiti, kateri so sumljivi, da so prikritje sami zakrivali (d. k. d. od 4. julija 1846 št. 22315).

Dva in dvajseto poglavje.

O prisegah sploh.

§. 221. Pri prisegani naj se ne rabijo druge svečanosti in nobeni drugi izrazi, kakor isti, kateri so bili v štirinajstem poglavju §§. 163 in 164 ukazani.

Zakonite besede prisege strank in sicer brez razlike vere prisegajočega se glase: „Jaz prisežem Bogu Vsegamogočnemu in Vsevedočemu čisto prisego, da . . . (tu slede besede prisege), kakor mi Bog pomagaj!“ (Zakon od 3. maja 1868, št. 33, d. z. §. 1).

Ako naj priseže nem, mora on sam besede prisege, ako mu je pa to težko, mora je tretji za njega spisati, potem naj se mu (z ozirom na druge zunanje obličnosti) v navzočnosti dveh prič, katerim so njegova znamenja znana, prečitajo; naj se pozove, da vsak stavek sè svojimi znamenji potrdi in naj potem vse besede podpiše z dostavkom, da spisek besedij potrdi s prisego, kakor mu Bog pomagaj! (d. d. od 28. septembra 1842, št. 644 j. z. z.). — Stranki, katera naj priseže, naj se besede, katere bo s prisego potrdila, obširno razlože, in naj se ista popraša, ali je pripravljena, natančno na besede priseči (d. d. od 22. januarja 1820, št. 1645 j. z. z.).

O obliki priseganja glej opazke pri §§. 162 in 163. Brezverna stranka mora brez ozira na svoje prejšnje veroizpovedanje po besedah določenih v §. 1 zakona od 3. maja 1868, št. 33 d. z. priseči (s. n. od 1. majnika 1872, st. 4310 j. k., št. 73).

§. 222. Kdor je opravičen, predmet pravde darovati, ima tudi pravico, prisego odpustiti.

§. 223. Sodne prisege ne more nikedar veljavno priseči zastopnik, temuč jo mora vselej dotična oseba sama oddati.

V pravadah, katere o *comportatio documentorum* navstanejo, velja sicer vselej to, kar ukazuje §. 223, da mora namreč zatoženec naloženo mu prisego sam, in ne njega arhivar pr.seči; vendar more tožnik, tako tudi zatoženec poleg toženčeve prisege arhivarja prisiliti k prisegi, ako bi hotel istega primorati k manifestaciji listin (dokumentov) (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. xx).

Glej sicer opazke glede oproščenja od priseganja pri §. 161, in glede priseganja varuhov in kuratorjev pri §. 214.

V imenu delniške družbe (trg. zak. čl. 232) ali pridobitne ali gospodarske zadruga (zakon od 9. aprila 1873, št. 70 d. z., §. 20) prisega predstojnik.

Pravdna stranka, kateri je bila v slučaju prisege, ki jo naj nasprotnik priseže, v sodne stroške obsojena, mora tudi, če se je prisega oddala, potrebne stroške nastopa prisege in priseganja povrniti kateri se morajo na prošnjo prisegajoče stranke pozneje likvidovati (s. n. s. od 13. februarja 1861, st. 808, j. k. št. 37).

§. 224. Kdor mora dokaz ali nasprotni dokaz sè svojo prisego dognati, naj jo nastopi v treh dneh, ko je sodba pravomočna postala, ali v štirinajstih dneh, če je sodba v zadnji stopnji izšla, računši od dneva uročene sodbe, sicer naj dokaz ali nasprotni dokaz premine.

§. 224 sodnega reda zavezuje le istega, da nastopi dokaz s prisego v teku določenega zapadljivega obroka, ker bi isti sicer ne veljal več, kdor mora sè svojo prisego dokaz ali nasprotni dokaz v svoj prid in korist dognati. Ta slučaj ne nastopi glede sodbe na razodetno prisego, katera se mora vsled §§. 219 in 220 sodnega reda na zahtevanje in v prid k temu opravičenega tožnika nasprotniku naložiti; na tako prisego se tedaj §. 224 po svojem jasnem izrazu in razumljivem smislu more tim manj uporabljati, ker se zatoženec s tem, da se ne ravna po sodbi, ne more oprustiti zoper namen in korist tožnika od naložene mu zaveze in tudi ni nobenega razloga, da bi se tudi po preteku v sodbi določenega obroka ne vzprijela več taka prisega od zatoženca. Ta obrok tedaj ni zapadljiv obrok, in se tedaj vsled §§. 299 in 300 sodnega reda določuje tako,

kakor v vsakej drugi sodbi, s katero se zatožencu naloži neko dejanje, da more tako tožnik po §. 310 sodnega reda prositi za izvršbo sodbe, ko je ista postala pravomočna in katera se mu mora vsaki čas dovoliti, dokler ni zastarela pravica, ki jo je iz take sodbe dobil (d. d. od 25. oktobra 1811, št. 960 j. z. z.).

Ako bi priseganju sledili važni in večinoma neizogibljivi nasledki, naj se priseganje toliko časa odlaga, dokler ni vsled dvornega rekurza rešeno vprašanje, ali naj se priseganje odloži ali ne (d. d. od 26. septembra 1842, št. 642 j. z. z.).

Določilo prejšnjega dvornega dekreta more se uporabljati tudi tedaj, kadar se je zoper enako se glaseče sodbe, s katerimi se je dopustila prisega, ki naj se odda, uložila izvanredna revizija (s. n. s. od 4. junija 1873, št. 5431, razs. r. št. 51).

Kdaj se prične tridnevni obrok, v katerem naj se nastopi prisega, glej opazko pri §. 209, in o nasledkih zamude obroka najvišji sklep od 22. maja 1847, št. 1065 j. z. z., potem o nepodaljšljivosti tega obroka §. 6 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z.

Če je obrtno sodišče razsodilo na prisego, naj se priseganje vrši pred tistim rednim sodiščem, katero bi bilo v stvari pristojno, ko bi ne nastopila pristojnost obrtnega sodišča; pri tem pa more, ko je sodba obrtnega sodišča postala pravomočna, prositi stranka, ki mora priseči, kakor tudi nasprotna stranka za dan na katerem bo prisegla.

Glede priseganja, glede nasledkov izostanja stranke, ki ima priseči, in rešenja dneva veljajo predpisi civilnega pravnega reda (zakon od 14. maja 1869, št. 63 d. z. §. 62).

§. 225. Ako je tedaj odsoten in brez velicih stroškov in neprilik ne more priti k prisegnji, naj njegov zastopnik v določenem času prosi za to, da se naprosi oblastvo kraja, kjer on biva, da vsprejme prisego po dodanih besedah prisege in jo potem pošlje tako nazaj.

§. 226. Nasprotnik sme sicer k zaslišanji prisege priti, ali v to koga pooblastiti; ako se pa to ni zgodilo, naj se prisega tudi v njegovej nenavzočnosti vsprejme in se to v prošnji dodatno naznani.

§. 227. Ako je neprilичno, prisego s prošnjo sprejeti, zado-
stuje, da isti, kateri naj bi prisegel, besede prisege svojeručno
podpiše in potrdi; vendar mora priseči, kadar zadržek prestane;

v tem slučaju naj se pa ne ozira tako natančno na v §. 224 določeni obrok.

§. 228. Takošne poslane besede prisega imajo, dokler trpi zadržek priseganja, moč oddane prisega in dotična stranka stopi v pravice, katere jej izvirajo iz razsodbe. Nasprotniku pa je le dovoljeno, po kakovosti okoliščin zahtevati zavarovanje za isti čas, če se bi prisega, ko je zadržek odpravljen, vendar le ne oddala.

§. 229. Od istih, kateri zaradi bolezni ali starosti ne morejo pred sodišče priti k prisegani, naj prisego v njih stanovanjih vsprejmeta jeden ali dva odposlanca.

§. 230. Nasprotnik naj se k zaslišanji prisega povabi; če pa v določenem času ne pride, naj se vsakakor prisega uradno vsprejme.

Če sodnik nasprotnika ni povabil, naj se zategadelj strogo kaznuje, vendar pa to ne utemeljuje ničnosti postopanje (resol. od 11. septembra 1784, st. 335 j. z. z. lit. i).

§. 231. Ako je stranka, predno se je oddala prisega, našla nova dokazila ali nasprotna dokazila in s tem, da donese dovoljne pripomočke, ali ako teh nima, sè svojo prisego dokazati more, da jih ni med pravdo navlašč zamolčala, naj se v tem slučaju nasprotnik ne dopusti k prisegi, ampak naj svoj dokaz ali nasprotni dokaz izpelje.

Ako se je sè sodbo razsodilo na prisego, ne more se isti, kateremu se je priseganje naložilo, ampak le njegov nasprotnik poslužiti pravice, katero §. 231 sodnega reda glede donešenja novih dokazil dopušča. Ako se tedaj hoče te pravice poslužiti, naj se postopa tako le: a) Taisti mora ustno ali pismeno, pred ali na dnevu, ki je za priseganje določen, sodniku predložiti dokazila, katera je našel in katera se neso v prejšnji pravdi omenila in potem prositi, da se priseganje odloži, on pa se dopusti, da dokaže nasprotje tega, kar je njegov nasprotnik hotel priseči. b) O tem naj se na dnevu zaslišite obe stranki, in sicer ne o več, kakor o okolščini, ali spadajo donešena dokazila v istini k dognanej pravdi, in ako se neso navlašč zamolčala v prejšnji pravdi. Tu se mora, v kolikor neste obe stranki edini, razsoditi sè sodbo, je li naj se dokazovanje dopusti kar tako, ali le proti temu, da se priseže o tem, da se neso navlašč zamolčala. c) V tej obravnavi se nikakor ne sme raz-

pravljati prašanje, ali je dokaz na podlagi najdenih dokazil dognan ali ne; kajti glede tega mora, ki je dokaz ponudil, redno s dokazom instruirano tožboložiti potem, ko se je dokaz dopustil, o tem pa je, kakor o vsakej drugej tožbinej pravici redno postopati in razsoditi kakor je po pravici (d. d. od 30. oktobra 1788, št. 911 j. z. z.).

Ako se je na prisego glasečo se tožbo dopustil ponujeni nasprotni dokaz s pričami v smislu §. 231 sodnega reda, ne sme se določilo §. 17 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z., o nedopustljivosti posebne prizivne pritožbe zoper tako na dopuščanje za nasprotni dokaz ponujenega dokaza po pričah glasečo se razsodbo uporabljati (s. n. s. od 24. maja 1877 št. 6093, razs. r. št. 92).

§. 232. Ako pa z zadostnim dokazom ali nasprotnim dokazom ne shaja, naj se prisega ne tirja več od nasprotnika, ampak naj se za priseženo smatra.

§. 233. Ako kdo umrje, predno prisojeno mu prisego pri seže, naj se taka prisega, ako se je k temu sodno ponudil in priseganje ni stem, da je priziv uložil, ali na kak drugi način zaviral, za priseženo smatra.

Ako je stranka prisego ponudila pred sodiščem, in se je sè sodbo na prisego razsodilo, priseganje pa je smrt stranke zavirala, tedaj naj se prisega (stranka naj je pred ali po sodbi umrla) za priseženo smatra, ako ni stranka priseganja s tem, da je uložila priziv, ali na drug način zadrževala (d. d. od 15. julija 1784, št. 317 j. z. z.). — V pravnem spisu ponujena prisega ima le tedaj zakonito moč pred sodiščem ponujene prisege, kadar je stranka pravdni spis svojeručno podpisala, ali pa, če odvetnik dokazati more, da se je sprejemši zastopanje, natančno ravnal po §. 412, 413 in 414 sodnega reda, in je vsled istih preskrbljen z od svoje stranke podpisano species facti, v katerej je bil izrečno pooblaščen, da sme ponuditi prisego; tudi naj si ne dovoli nobeden odvetnik brez dovoljenja svoje stranke ponuditi prisego (d. d. od 5. marca 1795, št. 222 j. z. z.). — §. 232 sodnega reda naj se uporablja tudi tedaj, kadar stranka, katera je njej naloženo glavno prisego vsprejela, pred priseganjem umrje (d. d. od 26. aprila 1792 št. 10 j. z. z.).

O prašanji, je li sè sodbo naložena prisega smatrati za priseženo, obravnavati je na dnevu in razsoditi z odlokom (d. d. od 26. aprila 1822).

Tudi od v smislu §. 9 dvornega dekreta od 24. oktobra 1845, št. 906 j. z. z. postavljenega pooblaščenca, ki pa ni odvetnik, na podlagi njemu, kakor je dokazano, o predmetu pravde danega navoda (*species facti*) in na podlagi njemu izročene pismenega zastopniškega pooblastila v imenu njegovega mandanta v tej pravdi ponujena oziroma sprejeta prisega smatrati je za za istega pred sodiščem ponujeno prisego s pravnim učinkom §. 233 in na tega nanašajočih se ukazov (s. n. s. od 6. novembra 1873, št. 10704, razs. rep. št. 62).

Analogna uporaba §. 233 v tem slučaju ni dopuščena, kadar je priseganje zaradi v tem času nastopivše blaznosti stranke nemogoče postalo (s. n. s. od 24. decembra 1872, št. 11090, razs. št. 34); tudi ne, kadar je priseganje izostalo iz družih razlogov, kakor zaradi smrti (s. n. s. od 25. februarja 1873, št. 1487, j. k. št. 79).

§. 234. Upa se li kdo dokazati, da je njegov nasprotnik krivo prisegel, naj kazenskemu sodniku vsa svoja dokazila izroči, ta pa po kakovosti okoliščin to uradno preiskuje.

§. 235. Ako se dokaže, da je okrivljenec krivo prisegel, ali pa on to obstane, naj vse, kar je sè svojo prisego dobil s škodo in, stroški vred popravi.

§. 236. Če priče tudi obstanejo, da so krivo prisegle, ni vendar iste stranke, katera je na podlagi njih pričevanja pravdo dobila, ničesar popraviti; isti pa, ki je pravdo zgubil, more iskati povračilo pri priči, katera je obstala, da je krivo prisegla.

Ta paragraf velja tudi tedaj, kadar priča nima nobenega imetja in se pri njem ne more iskati povračilo (d. d. od 25. avgusta 1783, št. 179 j. z. z., lit. d.). — Prim. opazko pri §. 166.

§. 237. Če se jim dokaže, da so krivo prisegli, in izključivši njih spričevala vsa druga dokazila vsaj pol dokaza ne store, mora tedaj on stvar, katero je dobil, nasprotniku zopet povrniti; ako pa druga dokazila še pol dokaza store, postopati je, kakor je pri dopolnitnej prisegi ukazano. Isti pa, kateri je pričo zapeljal, da je krivo prisegla, ni le primoran nasprotnika popolnem odškodovati, temuč se mora še posebej po kazenskih zakonih kaznovati.

Tri in dvajseto poglavje.

O inrotulaciji spisov.

§. 238. Če so vsi pravdni spisi uloženi, naj se zadnji nasprotniku v pogled odloči in obema strankama osmi dan za inrotulacijo spisov določi.

Tudi dan inrotulacije se more iz važnih razlogov preložiti (d. d. od 30. novembra 1789, št. 1081 j. z. z. lit. c.).

§. 239. Ako katera stranka svojih pravnih spisov ni v pravem času uložila, naj nasprotnik najdalje v treh dneh, ko je obrok zapadel, za inrotulacijo spisov prosi; sodnik naj pa v to obema strankama osmi dan določi.

Tu določeni obrok treh dni, v katerih se za inrotulacijo prosi, ko je nasprotnik zamudil uložiti pravdni spis, nikakor ni zapadljiv obrok, po preteku katerega prestane pravica zahtevati inrotulacijo (resol. od 11. septembra 1784, št. 335 j. z. z. lit. k.). — Utok (rekurz) zoper odlok, s katerim se prošeno podaljšanje obroka ali preloženje dneva popolnem ali deloma odbija, ne ovira niti teka, niti sklepa postopanja, zlasti ne ulaganja spisov zaradi razsodbe (zak. od 16. maja 1874, št. 69 d. z., §. 16). — O tem, kadar se pravdni spis ali zakaslena prošnja za podaljšanje obroka ob enem s prošnjo za inrotulacijo vložijo, glej opazko pri §. 39.

§. 240. Vsako sodišče naj določi sodno osebo, v navzočnosti katere naj se vsaka inrotulacija spisov izvršuje. Sodna oseba naj o zaukazanih inrotulacijah natančen zapisnik vodi.

§. 241. Vsaka stranka mora uročene jej nasprotnikove spise in priloge uložiti, dolžna pa ni, dovoliti, da se drugi ulože; nobena stranka pa ni zavezana izvirnike uložiti, izemši, če je nasprotnik vidne nedostatke glede istih očital.

Sodišče naj skrbi za to, da stranka vse prošnje za podaljšanje obroka in vse druge prošnje, katere je med pravnimi spisi uložila, svojem neposredno tem sledečim pravnim spisom priloži, ali da je na kater drug način ad rotulum doda, ker se mogoče na ta način natančno poizvedeti obroki, katere so si pravdni zastopniki molče priznali (d. d. od 17. decembra 1821, št. 6472).

Kadar se razvijajo (eksrotularijo) spisi, naj se vsakej stranki po njej uloženi nasprotnikovi spisi, zaradi sumljivosti uložene izvirne

listine pa izroče istemu, ki je je uložil; sodno oblastvo pa, katero vsakej stranki njene lastne spise, od katerih ima itak duplikat, izroči, njej uročenih spisov, katere more rabiti, pa ne vrne, naj se pokara. To velja tudi pri ustnem postopanju, pri katerem so se spisi uložili, na zahtevanje jedne ali druge stranke, in naj je na zahtevanje jedne ali druge stranke urad, pri katerem se shranjujejo spisi, sè sodnim odlokom uradno pokliče (d. d. od 14. novembra 1807, št. 827 j. z. z.).

§. 242. Čas za inrotulacijo aktov je oni, v katerem sodnija navadno uraduje; če katera stranka po preteku jedne ure, ko se sodišče prične, ne pride, naj navzoča sè za inrotuliranje določeno sodno osobo spise inrotulira innaj ima pravico, svoje lastne pravdne spise in priloge uložiti.

Če katera stranka na dan, določen za inrotulacijo, ne pride, navzoči ima pa pravdni spis pri sebi, ne pa prilog, tedaj mora navzoča stranka v preloženje dneva za inrotulacijo dovoliti in biti zadovoljna, da se izostala stranka kaznuje (resol. od 11. septembra 1784 št. 335 j. z. z. lit. l).

§. 243. Če obe stranki izostaneti, ne uloživši svojeročno podpisanih izjav o razlogu, zakaj neste prišli k inrotulaciji, naj to izostanje za inrotulacijo določena sodna osoba sodniku naznani, obe stranki naj se s primerno kaznijo kaznujete, in naj se potem proti dvojni kazni tretji dan vrši inrotulacija.

§. 244. O pravnih spisih in o vseh prilogah naj se sestavi zanesljiv zapis (rotulus, directorium), katerega naj stranke in omenjena sodna osoba podpišejo; vendar more vsaka stranka ta zapis sestaviti in ga pripraviti tudi doma.

Odvetniki obeh strank naj spise uže zunaj sodišča in na svojem domu uredi in popišejo (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. c c).

§. 245. Ako pri inrotulaciji glede uložjenja katere listine nastane prepir, naj se sicer dotična ulož, ob jednom pa ugovor nasprotnikov zaznamva.

O tacem ugovoru se sicer more obravnavati, vendar naj se o tem posebej ne razsodi, temuč le pri razsodbi o glavnej stvari nanj ozira (d. d. od 9. julija 1792). — Glej tudi opazko pri §. 127.

§. 246. V vseh slučajih, v katerih sodnik ni sam navzoč pri inrotulaciji, naj mu v ta namen določena sodna osoba nemudoma izroči inrotulirane spise.

Druge slučaje inrotulacije obsegajo §§. 172, 173, 200 in 256 sodnega reda.

Štirindvajseto poglavje.

O sodbah. (Sententia.)

§. 247. Vsak sodnik naj pravdo po mogočnosti pospeši in sè sodbo razsodi.

Ker naj sodba po svojej naravi razsodi pravico, za katero se stranke pravdajo, tedaj razsodba višjega sodnika, katera spodnjemu sodniku, ki je o ugovoru zoper obličnost razsodil, še le ukaže, da naj med strankama pravico v glavnej stvari razsodi, ni sodba, in se tedaj tudi ne izda v obliki sodbe (d. d. od 16. julija 1819, št. 1579 j. z. z.).

§. 248. V vsacej sodbi se morajo vsi udeleženci, kakor so v pismenem postopanju v podpisanih pravnih spisih ali vdanih pooblastilih imenovani ali kakor so v ustnem postopanju na dan osobno ali po pooblaščenцу prišli, tako izraziti in tako imenovati, da v bodoče ni mogoče dvomiti, koga meni sodba; vendar pri protokoliranih trgovinskih družbah zadostuje, če se rabi ime, katero imajo in katero je protokolirano. Ko so se imenovale stranke, naj se še predmet, o katerem se pravdajo, natančno in razumljivo izrazi v sodbi. Izrek sam naj je po zahtevanju strank razumljiv in jasen, sodnik pa naj ničesar ne omenja o nagibljejih, kateri so mu bili merodajni pri razsojevanji.

§. 249. Če se sè sodbo katerej stranki kaj naroči, kar naj pravdo konča, n. pr. dokaz, prisega in kaj podobnega, naj sodnik v sodbi vsekdar določi, v katerem času naj ista vsled naših zakonov potrebno preskrbi, kakor tudi škodo, katera jo drugače zadene.

Natančnejša določila glede:

1. Imenovanja sodišča: V sodbah, katere je sklenilo delegirano sodišče, naj se ne le dekret delegacije, in oblastvo, katero ga je izdalo, izrečno omenja, temuč tudi isto sodišče, ki bi bilo pristojno,

to pravdo v rednem postopanju razsoditi (d. d. od 15. januarija 1825, št. 2065 j. z. z.). — Prim. tudi opazko pri §. 205 sodnega navoda.

2. Imenovanja strank. Kadar v pravdi več pravnih tovaršev kot tožniki ali zatoženci nastopijo, morajo se stranke izraziti sosebno tako, kakor so imenovane v pravnem spisu ali pa v podpisanemu pravnemu zastopniku danem pooblastilu, na katero se je treba vedno ozirati in naj se tedaj ne rabijo splošni izrazi (n. pr. Peter N. in drugovi — dediči Venclja N. — upniki Ivana N.) resolucija od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z. lit. c). Tudi v v ustnem postopanju sklenenih sodbah naj se razun pravdajočih se strank imenujejo tudi njih zastopniki in odvetniki (d. d. od 27. septembra 1792, št. 54 j. z. z., lit. e).

3. Omeni naj se, ali se je sodba sklenila, ko se je nasprotnik branil govoriti in odgovarjati (§. 298, lit. c. sodn. r.) ali na podlagi njegovega obstanja (d. d. od 17. januarija 1783, št. 118 j. z. z.).

4. Vsebine izreka. Sodba naj se v delu, ki obsega izrek, nikdar ne nanaša na tožbo v splošnih izrazih (kakor n. pr. tožnik je pravdo zgubil, ali tožnik je pravdo dobil i. t. d.), temuč naj se navede predmet pravde in v tožbi omenjena prošnja tako, da se iz sodbe natančno razvidi, katera pravica se je prisodila ali odbila (resolucija od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z. lit. c). — Nered, da se je v sodbah ne le o zahtevanju stranke razsodilo, temuč tudi dostavilo, da se ti ali oni dokazi, pripomočki, ugovori ne dopuste, se s tem odpravi (d. d. od 2. decembra 1797, št. 392 j. z. z.), in ravno tako vpletanje razsodb o formalnih predmetih v razsodbo o glavnej stvari (d. d. od 12. januarija 1798, št. 398 j. z. z.). — Sodba, v kateri se izreče neveljavnost pismene oporoke, ne sme obsegati pridržka, da naj se ista kakor ustna z drugo pravdo utrdi (n. s. od 12. februarja 1846, št. 933 j. z. z.).

5. Sosebno glede prisojila obrestij. Tudi glede obrestij se mora sodba jasno in razumljivo sestaviti, tedaj se mora po dokončanej obravnavi in po zakonih natančno določiti, od kedaj teko prisojene obresti (d. d. od 30. septembra 1785, št. 473 j. z. z., lit. c). — V tem obziru ukazuje patent od 17. junija 1788, št. 847 j. z. z.: 1. če nista upnik in dolžnik nobenih obrestij pogodila, da pri istih tirjatvah, katere se morajo v določenem času plačati, po zakonu obresti takoj teko od dneva, katerega bi se morala tirjatev izplačati, pa

se ni; 2. pri tirjatvah pa, glede katerih ni določen obrok, kedaj naj se vrnejo, naj tečejo po zakonu obresti od dneva, ko se je po pravici sodno ali zunaj sodišča tirjala. — Ako so se pogodile obresti ali pa se mogo po zakonu zahtevati, ne da se je določilo, v katerem znesku, naj se uračuni šest od sto za jedno leto (zakon od 14. junija 1868, št. 62 d. z., §. 2).

6. Glede izreka o sodnih stroških. Kadar se uloži zaznamek sodnih stroškov, naj sodnik tudi brez izrečnega zahtevanja o povračilu sodnih stroškov rzsodi, kakor je po pravici (d. d. od 30. septembra 1785, št. 473 j. z. z., lit b).

7. O podpisu in pečatenji glej §§. 211 in 212 sod. nav.

§. 250. Nobena sodba naj se strankam ne prečita in objavi javno, temuč vsak sodnik naj skrbi, da se sklenene sodbe strankam samim ali pa njih zastopnikom uroče. Vendar naj se sodba vsem strankam, katere zadeva, jeden in isti dan uroči.

V slučajih, v katerih ni mogoče, sodbo vsem strankam, katere zadeva, jeden in isti dan uročiti, ker so stranke jedna od druge preveč oddaljene in ker jim ni bilo mogoče, v sodnem kraju zbrati si zastopnika, naj vsaj sodnik skrbi za to, da se obema strankama sodba kakor hitro je mogoče, vselej pa preje uroči istej, ki je pravdo zgubila (resol od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z., lit. k). — Tudi kontumačne sodbe naj se obema strankama uroče (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z. lit. dd). — Odsotnemu zatožencu se sodba, izemši slučaj kontumacije, z ozirom na predpise §§. 14, 387 in 389 sodnega reda, ne more uročiti (d. d. od 27. januarija 1783 št. 119 j. z. z. lit. d); ako bi se pa to zgodilo, naj se sodba po v §. 391 sodnega reda za uročenje prvih tožb danih predpisih uroči (d. d. od 16. februarija 1792, št. 255 j. z. z.). — Vse sodne rzsodbe, katere spremembe in dostavke v matičnih knjigah duhovnov ukazujejo, morajo se natančno formulirane tudi deželnemu oblastvu naznaniti (just. min. naredba od 6. decembra 1859, št. 19317). — Glede uročenja na pravdne tovariše glej spodaj pri §. 388.

Ekspediciji, po katerej se uroči apelacijska ali revizijska sodba, se mora po besedah dodati nje obseg (d. d. od 13. februarija 1795, št. 217 j. z. z., lit. e).

§. 251. V vsakej sodbi, zoper katero je še daljna pritožba dovoljena, naj se strankam na zahtevanje, in sicer najdalje v treh

dneh, ko se je uročila sodba, izroče nagibi izdane sodbe z ozirom na oddane spise, ne pa posebna mnenja, ki so se podala priposvetovanju.

Razsodni nagibi naj se tudi v pismenem in ustnem postopanju s sodbo vred istemu, ki je pravdo zgubil, ali če ni nobena stranka popolnem zmagala v glavnej stvari, obema strankama uradno uroče (zak. od 16. maja 1874, št. 69 d. z. §. 23).

Taki strankam uradno uročeni razsodni nagibi se mogo tudi brez koleka izdati (fin. min. nar. od 21. julija 1874, št. 19830, just. min. nar. od 26. julija 1874, št. 10383).

Stranka, kateri se neso razsodni nagibi uradno izročili, more iste toliko časa zahtevati, dokler jej je daljna pravna pot dopuščena, in le sodnik je more najdalje v treh dneh, ko se je sodba uročila, izdati; zategadelj ta v zakonu določeni obrok treh dnij velja le za sodnika glede izdaja, ne pa za stranko glede zahtevanja razsodnih nagibov (d. d. od 16. maja 1783, št. 135 j. z. z.). — Nagibi naj se vrh tega izdajo, če se stranka zanje le oglasi, ne pa posebej zahteva (resol. od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z., lit. d).

Na razsodne nagibe višjih sodišč in najvišjega sodišča naj se vselej in brez zahtevanja strank počaka, in brez razlike, ali se je razsodba spodnjega sodnika potrdila ali premenila, naj se na sodišče prve stopnje izdajo, strankam pa le na njih zahtevanje izroče (min. ukaz od 27. novembra 1855, št. 203 d. z. odst. 7).

Razsodni nagibi sodeb naj se brez izjeme posebej izdajajo in le pri odlokih se mogo nagibi z razsodbo zjediniti (ravno tam in §. 144 sodnega navoda).

Ako se sè sodbo neso ob enem uročili razsodni nagibi, in je stranka med prizivnim obrokom zahtevala, da se jej uroče, tedaj teče obrok za oglasenje priziva še le od dneva, ko se je uročena sodba dopolnila (s. n. s. od 29. oktobra 1872, št. 11016, razs. rep. št. 26).

Petnindvajseto poglavje.

O apelaciji in reviziji, potem o tožbi zastran ničnosti.

§. 252. Kdor misli, da se mu je sè sodbo krivica zgodila, temu je dovoljeno zoper isto v štirinajstih dnovih od dneva uročene tožbe apelirati, izimši sledeče slučaje: a) zoper medsodbo, s katero ne navstane nobena kvar glavnej stvari; b) zoper sodbo, s katero se nasprotna psovanja obotajo.

Apelirati se tudi more: a) zoper razsodbo o sodnih stroških (resol. od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z., lit. dd, in d. d. od 14. junija 1787, št. 684 j. z. z.); b) zoper sodbe, s katerimi se sodba izbranega sodnika potrdi (d. d. od 15. januarija 1787, št. 621 j. z. z. lit. o).

Izmed več pravnih tovarišev se morajo tudi isti za apelante ali revidente smatrati, kateri se v prvi stopnji neso zagovarjali, po zakonu pa se mora tolmačiti, da so se istemu pridružili, kateri je govoril in odgovarjal, seveda velja to le tedaj, kadar apelacija ali revizija zadeva predmet skupne koristi, in ni omejena na osobo apelanta ali revidenta (d. d. od 5. marca 1847, št. 1042 j. z. z. odstavek 2).

§. 253. Napoved apelacije in apelacijske pritožbe naj se ob enem uložijo pri istem sodniku, kateri je sklenil sodbo, zoper kojo se apelira; apelacijske pritožbe naj stranka vsigdar odprte uložijo.

Napoved apelacije je bistveni del apelacije; vsakako more stranka uložitev apelacijskih pritožb opustiti. Vsaka apelacijska napoved se mora tedaj nasprotniku uročiti, da se prepriča, ali se je apelacija v zakonitem času uložila (d. d. od 15. januarija 1787, št. 621 j. z. z. lit. kk). — Samo zahtevanje za nagibe, če se ni ob enem izrečno napovedala apelacija, ne more na nobeden način nadomestovati apelacijske napovedi (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z. lit. ee). — Ako se apelacijska pritožba ali apelacijski odgovor ni uložil, naj to ne ovira sklepanja apelacijske sodbe, in se uradno ne more drugo zahtevati, kakor da donese tisti apelacijsko napoved, kateri misli, da se mu je sè sodbo prve stopnje krivica storila; v istej naj pa, če sodba obsega več točk, natančno označi tiste točke sodbe, glede katerih misli, da se mu je krivica zgodila (resolucija od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z., lit. x).

Obrok za apelacijsko napoved se ne more podaljšati (d. d. od 30. septembra 1782, št. 87 j. z. z., lit. b, in od 6. oktobra 1783, št. 197 j. z. z. lit. k); zategadelj je nasprotnik opravičen, če se ni redna apelacijska napoved v predpisanem času uložila dopuščenju apelacije ugovarjati (d. d. od 8. aprila 1785, št. 406 j. z. z.).

V v §. 253 določenem obroku štirinajstih dni se mora apelacijska napoved, kakor tudi apelacijske pritožbe uložiti, in je stranki prepuščeno, ali hoče napoved od pritožbe odločiti, ali pa vse v jednom spisu zjediniti; apelacija se mora za dopuščeno smatrati, če se je

apelacijska napoved v predpisanih štirinajstih dneh uložila, če se tudi apelacijske pritožbe neso uložile (d. d. od 23. decembra 1782, št. 109 j. z. z., lit. a in b in od 27. maja 1784, št. 296 j. z. z., lit. a).

§. 254. Ako bi stranka iz posebno važnih in dokazanih uzrokov ne mogla svojih apelacijskih pritožb v 14 dneh uložiti, opravičen je sodnik prve stopnje, da ji na njeno prošnjo nadaljen obrok štirinajstih dnij podeli; vendar ima te važne uzroke z dokazom onih vred navesti v predloženem poročilu.

Obrok za uložitev apelacijskih pritožb zoper razsodbe, ki so se po 1. avgustu 1874 izdale, ne more se podaljšati s sodnisko razsodbo (zak. od 16. maja 1874, št. 69 d. z., §§. 6, 28).

§. 255. Na apelacijsko napoved mora sodnik nasprotno stranko zaslišati z apelacijskim odgovorom, ki se ima pa v štirinajstih dneh uložiti in ki se ne sme več sprejeti, ako so ti pretekli.

Tako apelacijska napoved, kakor tudi apelacijske pritožbe morajo se nasprotni stranki izročiti, da uloži svoj odgovor (d. d. od 30. septembra 1782, št. 87 j. z. z., lit. a). — Ako se apelacijska napoved sama brez pritožbe uloží, dostaviti se ima ta nasprotni stranki z ukazom, da mora o tej podati svoj odgovor v štirinajstih dneh ali od dneva, kojega so se mu uročile apelacijske pritožbe, ali pa od dneva, s katerim bode pretekla za apelacijske pritožbe določeni zakoniti obrok (d. d. od 23. julija 1789 št. 1038 j. z. z., lit. c). — Apelacijski odgovor ne more se več sprejeti po preteku za njegovo uložitev določenega obroka štirinajstih dnij; zaradi tega podelitev nadaljnega obroka za uložitev apelacijskega odgovora ni dovoljena, ter tudi ni treba čakati na prošnjo za zavoj spisov (d. d. od 25. avgusta 1783, št. 179 j. z. z., lit. b., od 13. februarija 1784, št. 242 j. z. z. in §. 6 zak. od 16. maja 1874, št. 69 d. z.). — Kakor se mora vsak pravden spis v celem sodniskem postopanju, tedaj tudi v teku apelacije in revizije, v dveh izpisih podati, tako se mora tudi apelacijski in revizijski odgovor v dveh izpisih uložiti, kojih jeden se ima izročiti nasprotni stranki v pregled, na drugem pa se mora v slučajih ustnega postopanja zavoj aktov, v slučajih pismenega postopanja pa izvršiti predložno poročilo višjemu sodniku (d. d. od 15. julija 1784, št. 316, resol. od 11. septembra 1784, št. 335 j. z. z., lit. m).

Postopanje z zakasnenimi apelacijskimi in revizijskimi napovedbami in pritožbami. Ako se je apelacijska

ali revizijska napoved prepozno uložila ter je nasprotna stranka po preteku zakonitega obroka že prosila za sodniško pomoč v izvršbo razsodbe prve stopnje, mora sodnik, kazaje na prošnjo nasprotnne stranke, jedino le napoved ovreči; razven tega uročiti je vse jedno napoved s pritožbami nasprotni stranki, da uloži svoj odgovor. Ako ta v odgovoru opomni prepozno napovedano apelacijo ali revizijo, in ako pri tem ostane, da prepozno vložena apelacija ne more več veljati, spoznati mora apelacijski sodnik kar naravnost, da prepozno uložena apelacija ne more več veljati, v katerem slučaju potem ni razsojevati o glavni stvari. Ako pa nasprotna stranka ne spodtikaje se nad obrokom, zamujenim po vložitelju apelacije ali revizije, uloži svoj odgovor o glavni stvari, potem ne more sodnik uradnim potom karati zamujenega obroka, ampak mora po redu apelacijsko razsodbo izreči, kakor da se je napoved v pravem času izvršila (resol. od 11. septembra 1784, št. 335 j. z. z., lit. u). Ako nasprotna stranka na zakasнено apelacijsko napoved ne uloži ugovora, zavreči je apelacijo (d. d. od 19. maja 1786, št. 550 j. z. z., lit. b). — Nasprotno pa se mora na v §. 254 za uložitev apelacijskih pritožb določeni obrok natanjko paziti ter sodnik ne sme več sprejeti apelacijske pritožbe, ako je od dneva, ko se je uročila razsodba, preteklo štirinajst dnij (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. m m m).

Ustno apelacijsko postopanje. Pri pravadah, dognanih na odprti deželi, kadar se zoper razsodbo prvega in drugega urada uloži pritožba na višjega sodnika, bilo bi strankam pretežavno, ako bi morale pismeno sestaviti svoje apelacijske, revizijske ali ničnostne pritožbe, katere jim je pri prvem sodniku podati; v njihovo olajšanje je tedaj dovoljeno, da smejo stranke na deželi, ne da bi bile primorane k sestavi apelacijskega, revizijskega ali ničnostnega spisa, ako se čutijo žaljene vsled razsodbe prvega sodnika ali vsled apelacijske razsodbe, v zakonitem obroku štirinajstih dnij računjeno od dneva, ko se je razsodba uročila, ustno podati apelacijo ali revizijo, morda tudi ob jednom ničnost pri uradniku prvega urada, pri čem pa morajo jasno izraziti, ako obstoji razsodba iz več točk, v katerih da se smatrajo žaljenim; na to naj se pokličete obe stranki, apelacijske, revizijske in ničnostne pritožbe kakor tudi odgovori na-nje naj se iz ust strank v zapisnik zabeležijo ter naj se zapisnik z drugimi obravnavnimi spisi po predpisu zakona višjemu sodniku s poročilom predloži (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. c).

Namestovanje odvetnikov. Ker se morajo apelacijski in revizijski spisi vedno pri sodniku prve stopnje, in sicer, ako namestovajoči odvetniki ne bivajo v kraji sodnije, pismeno uložiti, odpravlja se nered, s katerim so odvetniki v teku apelacije in revizije strankam zaračunavali stroške za potovanje in hrano ter potnine, s tem, da mora odvetnik ne le take stroške sam trpeti, ampak da se zaradi tega nereda posebno še brez spregleda kaznuje (d. d. od 23. maja 1794, št. 175 j. z. z.)

Nadaljevanje pretrganega apelacijskega postopanja. Ako se hoče apelacija, katera se je s privoljenjem strank pretrgala, pozneje zopet nadaljevati, ne sme se uradnim potom zavreči, izimši, ako je za časa, ko se nadaljevanje uložil, obrok za uložitev apelacijske napovedbe že pretekkel, ter se je od nasprotne stranke že prosilo za izvršbo apelovane razsodbe, ampak nasprotna stranka se mora o tem nadaljevanji zaslišati; ako se nasprotna stranka temu nadaljevanju apelacije ne protivi, postopati je o tem po redu; ako se pa ustavlja ter apelant ne more navesti nobenih posebnih okoliščin za istinito uložitev svoje apelacije, zavreči se mora brez vsega postopanja; ako bi pa ozira vredne okoliščine predložil, razsodi naj se, kar je po pravici, po zaslišanji obeh strank o prašanji, ali naj velja apelacija (d. d. od 13. februarija 1798, št. 401 j. z. z.).

§. 256. Sodnik prve stopnje mora apelacijsko napoved, pritožbe, apelacijski odgovor in vse pravnne spise, kateri se imajo med tem pri sodnji v dobrem redu hraniti in ki se morajo v slučajih sklenjenega ustnega postopanja dostojno zaviti, kakor tudi svoje nagibe s svojim predložnim poročilom brez zamude odposlati višjemu sodniku, ki naj to stvar kakor hitro mogoče razsodi.

Zavoj spisov. Ako se je pravda pismeno dognala, naj se v slučajih apelacije in revizije ne izvrši nadaljen zavoj, ampak že zaviti spisi imajo se po predpisu sodnega reda §. 256 toliko časa, da so apelacijski ali revizijski spisi uloženi, v zgorajšnjem redu hraniti, potem le prej omenjene nove vloge z na pravnne spise po vrsti sledečimi številkami v ekspeditu, in kjer tacega ni, po sodni osobi, katera mora spise odposlati, zaznamovati in predloženemu poročilu priložiti (d. d. od 20. februarija 1784, št. 244 j. z. z.). — Na deželi in sploh, kadar se je prej ustno postopalo, naj se menjavani apelacijski spisi po sodnji sami zavijejo in ne sme si dovoliti, izimši, ako so to stranke izrečno zahtevale, da bi k temu prišli odvetniki

(d. d. od 23. julija 1792, št. 34 j. z. z.); tudi naj se ta zavoj na deželi kolikor mogoče ogiba (d. n. v. s. od 1. maja 1866, št. 2717).

Poročilu imajo se priložiti: 1. Vsi pravdni spisi in izvirna zaslišanja prič (d. d. od 2. maja 1785, št. 417, in od 14. maja 1824, št. 2006 j. z. z.); 2. pri po pošti došlih apelacijskih ali revizijskih napovedbah in utokih zavitek (couvert) s poštним zaznamkom dneva oddaje in sprejema in z dostavljeno opravilno številko kosa (ukaz avstr. nadsod. od 27. avgusta 1850, št. 3982); 3. razsodbe, odloki in razsodni nagibi v poverjenem prepisu (d. d. od 29. novembra 1816. št. 1298 j. z. z., in ukaz just. min. od 7. novembra 1858, št. 9671); ako se je to spregledalo, naj se zaradi tega, ako je razsodba apelacijskim spisom priložena, rešitev ne zadržuje ter naj se ne terja, da se pozneje donese (d. d. od 15. januarja 1787, št. 619 j. z. z., lit. e). Kadar sodišča prve stopnje rekurze ali pravdne spise v višjo razsodbo nadsodiščem predložijo, morejo priloženje poverjenih prepisov odloka ali sodbe, zoper katero se je pritožba uročila, kakor tudi nagibnih razlogov, če se neso, ko so se izdali, litografirali, opustiti tedaj, če se predlože izvirni referati, kateri se lahko bero in jih more sodišče pogrešati, ali pa če so stranke originalne odpravke teh spisov donesle; glede predloženja rekurzov in pravnih spisov v revizijski stopnji velja še določilo §. 200 ces. patenta od 3. maja 1853 (just. min. nar. od 25. marca 1874, št. 1298). 4. Poverjen prepis uročbenega lista, iz katerega se razvidi, kedaj se je spodbijana razsodba obema strankama uročila (d. d. od 28. julija 1823, št. 1955 j. z. z.).

O obliki predložnih poročil glej §. 200 sodnega navoda in pri istem navedeni ukaz just. min. od 3. aprila 1864 št. 2640.

Najvišjemu maršalnemu uradu ni poročil podati, temuč isti pošlje spise s prezidijalnim dopisom na višje sodišče, katerega razsodbe naj se tudi na tak način pošljejo nazaj. Isti se tudi ne more obsoditi v kazni ali v povračilo stroškov, temuč naj se očitne formalne pomanjkljivosti glede oblike s prezidijalnim dopisom prijateljsko naznanijo najvišjemu maršalnemu uradu, da jih v bodoče opusti (d. d. od 14. oktobra 1785, št. 481, in od 19. decembra 1785, št. 506 j. z. z.).

§. 257. V apelacijske pritožbi naj se ne navede nobena druga dejanjska okoliščina, niti drugo dokazilo, kakor ista, glede katerih se je v prvi stopnji razsodilo; ako pa stranka zoper to ravna, naj se na tako novotarijo nikakor ne ozira.

§. 258. Ako sodba obsega več točk, naj prosilec apelacije iste natančno izrazi, glede katerih on misli, da se mu krivica godi; iste pa, zoper katere se ni izrečno pritožil, postanejo pravomočne in se ne more več spremeniti.

Pravilo, da se sodba na kvar tistega, ki je apeliral ali revidiral, ne more premeniti, ne velja za slučaj, če ste se obe stranki poslužili pravnega sredstva apelacije ali revizije (s. n. s. od 2. novembra 1858, št. 12426 j. k. št. 31).

§. 259. Glede istih točk, zoper katere se ni izrečno apeliralo, naj se po preteku apelacijskega obroka na prošnjo tistega, ki je pravdo dobil, izvršba dovoli; glede onih točk pa, zoper katere se je apelacija napovedala, naj se izvršba za toliko časa odloži, dokler se ne izda apelacijska sodba; ako je pa predmet pravde tak, da bi tisti, ki je v prvi stopnji pravdo dobil, potreboval zavarovanja, dovoljne varnosti ali druge sodne naredbe, dokler apelacijska sodba ne izide, naj mu jo na prošnjo sodnik dovoli.

Več točk obsegajoča sodba, zoper katero se je pa le glede nekaterih točk apeliralo ali revidiralo, velja glede tistih točk, glede katerih se ni apeliralo ali revidiralo, tudi tedaj, če se je sodba v spodbijanih točkah v istini ovrgla (res. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. pp).

Naredba §. 259 občnega sodnega reda uporablja naj se per analogiam tudi na še pravomočne, razsodbo o zasobno-pravnih tirjavah obsegajoče sodbe kazenskega sodnika (s. n. s. od 28. nov. 1876 št. 14127, razs. r. št. 88).

Na podlagi sodeb obrtnih sodišč, zoper katere je pritožba mogoča, more stranka, ki je pravdo dobila, pri rednem sodišču, dokler se stvar ne razsodi, kakor na podlagi plačilnega naloga, ko so se donesli ugovori, sprositi izvršbo do zavarovanja, katero je pa le omejeno na premične stvari. To pravico pa ima tedaj, kadar je nasprotnik uložil pritožbo (zakon od 14. maja 1869, št. 63 d. z. §. 74).

Postopanje glede v tem paragrafu ukazanega zavarovanja in njega obsega natančneje določujejo §§. 4—8, potem §. 11 ministerskega ukaza od 18. julija 1859, št. 130 d. z.

§. 260. Ravno tako naj se postopa tudi pri reviziji: vendar naj se ista ne dopusti, če je apelacijsko sodišče sodbo prve stopnje

potrdilo; tedaj, ako je sodbo deloma potrdilo, deloma premenilo, more se le glede tistih točk revidirati, katere so se premenile.

Na vsako apelacijsko sodbo, ne glede na znesek pravnega predmeta je dopuščena revizija, ako ni sodba prve stopnje bila potrjena (d. d. od 16. julija 1782, št. 62 j. z. z.). — Ako ste obe stranki uložile apelacijo ali revizijo, tedaj ne velja pravilo, da se razsodba na kvar pritožnika ne sme premeniti (s. n. s. od 2. novembra 1858, št. 12426 j. k. št. 31).

Revizije napoved in pritožbe naj se pri sodniku prve stopnje ne uložijo (d. d. od 20. decembra 1782, št. 113 j. z. z.) in naj se nasprotniku uroče, da poda revizijski odgovor; revizijski odgovor naj se revidentu pošlje v pregled (d. d. od 20. decembra 1782, št. 108 j. z. z.). Obrok za revizijsko pritožbo (zakon od 16. maja 1874, št. 69 d. z., §§. 6, 28) in za revizijski odgovor (ravno tam in d. d. od 15. januarija 1787, št. 619 j. z. z., lit. f) se ne more podaljšati. Spisi se v revizijskem postopanju ne inrotulirajo (d. d. od 22. junija 1789, lit. b, in dekr. najv. s. od 1. maja 1866. št. 2717). — Prim. tudi vse opazke pri §§. 253, 254 in 255.

Izvanredna revizija. Niti prvemu oblastvu, niti nadsodišču pristoji pravica, revizijsko napoved, če tudi zoper red uloženo, zavreči, temuč se mora vselej o tem zaslišati nasprotnik, in če to revizijo dovoli, naj se takoj ukrene potrebno, kakor pri vsacej revizijski stvari, ako pa reviziji ugovarja, naj se revizije napoved in odgovor s spisi vred najvišjemu sodišču v razsodbo predlože (d. d. od 2. oktobra 1794, št. 196 j. z. z.). — Zavoljo zlorabe z izvanrednimi revizijami naložilo se je uže večkrat najvišjemu sodišču, da naj stranke ali njih zastopnike zavoljo samovoljnih revizij oestro kaznuje in ob enem se mu ukazalo, da morajo isti, kateri menijo, da imajo zavoljo ničnosti ali očitne krivičnosti razsodeb pravico do izvanrednega pravnega sredstva revizije zoper jednako se glaseče sodbe, revizijo vselej v obroku, v sodnem redu za redno revizijsko napoved določenem, pri sodišču prve stopnje oglasiti. Ako pa tega neso storili, naj se ne ozira na neposredno na Njih Veličanstvo, ali na najvišje sodišče ali kjer koli uložene revizijske napovedi ali na prošnje za dopuščanje revizije, nikakor pa naj revizija, če tudi na pravem kraju oglašena, ne zadržuje izvršbe sodbe, katero je nadsodišče potrdilo (d. d. od 15. februarija 1833, št. 2593 j. z. z.).

Izvanredna revizija zoper zavrnitev zahtevanja v pravdi na opravičenje predznambe ne zadržuje izbrisanja predznambe, za katero je zatoženec v smislu §. 46 zemljiško-knjižnega zakona prosil (s. n. s. od 12. septembra 1872, št. 9281, razs. r. št. 20).

§. 261. Iste naredbe, katere so se vsled §. 259 morebiti med apelacijo vršile, ostanejo naj med revizijo nespremenjene; ako pa je apelant pravdo dobil, mu mora nasprotnik vso stem dokazljivo storjeno škodo povrniti.

V tem paragrafu nahajajoča se tiskovna pomota „prosilec apelacije“ namesto revident popravila se je s patentom od 5. aprila 1782. št. 40 j. z. z.

§. 262. Če stranka trdi, da sklenjena sodba obsega očitno ničnost, dopuščeno jej je uložiti pritožbo ničnosti; vendar naj se v vsacem slučaju, v katerem je daljna apelacijska ali revizijska pot dopuščena, ob enem s to pritožbo uložijo apelacija ali revizija, in naj se tudi ob istem času uložijo dotične pritožbe.

§. 263. Pritožba ničnosti se mora v za apelacijo določenem obroku uložiti pri spodnjem sodniku in naj se pri tem natanjčno tako postopa, kakor je glede apelacijskih pritožb ukazano.

§. 264. Kadar spisi dospejo na višjega sodnika, naj najprvo razsodi pritožbo ničnosti, in če vidi, da je dokazana in utemeljena, naj ne razsodi v glavnej stvari, temuč naj sodbo spodnjega sodnika ovrže in z nova redno postopanje ukaže, mimo tega pa naj vsikdar naloži spodnjemu sodniku povračilo škode in stroškov, katere so stranke dokazljivo zavoljo zamude trpele.

Če se sodba prve stopnje ovrže, naj se sodniku, kateri jo je sklenil, s posebnim dekretom naznanijo razlogi, zakaj se je sodba ovrгла, da ve, kako mu je v bodoče postopati, in pa tudi, da v dotičnem opraviilu, katero se mora vsakokrat z nova obravnavati, morebiti drugič ne zakrivi iz nevednosti tistih neredov, kateri so uzročili, da se je prejšnja sodba ovrгла (resol. od 14. junija 1784, št. 306, j. z. z., lit. q.).

V vseh slučajih, v katerih nadsodišče spodnjemu sodniku zavoljo storjene ničnosti naloži povračilo obema strankama dokazljivo storjene škode in stroškov, katere so zavoljo zamude trpele, naj stranka, katera tako povračilo zahteva, zaznamek škode in stroškov s tehtnimi dokazi vred nadsodišču predloži, spodnji sodnik se o tem zasliši, nadsodišče pa naj znesek povračila po pravici in primernosti uradno

zniža (d. d. od 10. maja 1784, št. 286. j. z. z.). — Obrok za učenje omenjenega zaznamka naj se določi v nadsodnej rešitvi (d. d. od 14. novembra 1785, št. 494. j. z. z.).

Zoper odlok nadsodišča, s katerim se je sodba spodnjega sodnika za nično spoznala, ne more se le sodnik (ta pa vsled d. d. od 22. aprila 1796, št. 293 j. z. z. le tedaj in le v toliko, ako je bil obsojen v povračilo stroškov), temuč tudi stranka pritožiti, v katere prid se je glasila za nično spoznana sodba; vendar pa v tem slučaju nekako ni dopuščena revizija, ampak rekurz na najvišje sodišče (d. d. od 15. januarija 1787, št. 619, j. z. z. lit. b).

§. 265. Jednako naj postopa višji sodnik, kadar stranka sicer ni oglasila pritožbe ničnosti, on jo je pa reševaje predmet apelacije ali revizije uradno zapazil.

Nadsodišče naj se sicer reševaje pravdo, natančno ozira na zapovedane obličnosti; nedostatke, katere je našla, naj spodnjemu oblastvu takoj naznani in jih za bodoče odpravi; kjer pa zakon, ker se ni ravnalo po predpisu, ne ukaže izrečno ničnosti, ali pa, kjer se vkljub pomanjkljivej obličnosti more v glavnej stvari temeljito razsoditi, naj take pomanjkljivosti ne ovirajo nadsodišča, razsojati ter sodno oblast opravljati (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489, j. z. z. lit. ooo). —

Razlogi ničnosti: 1. Neopravičeno zastopanje in očitna nepriстойnost sodišča (d. d. od 22. junija 1789, št. 1024 j. z. z.); 2. Če predmet ne spada na pravno pot (d. d. od 28. oktobra 1815, št. 1187, in od 5. oktobra 1816, št. 1285 j. z. z.); 3. pomanjkanje pravice tožiti in se zagovarjati (d. d. od 4. junija 1789, št. 1015 j. z. z. lit. f., in od 14. oktobra 1803, št. 629 j. z. z.); 4. zoperzakonito določanje dneva v počitnicah (d. d. od 16. junija 1788, št. 844 j. z. z.); 5. pomanjkljiva sestava sodišča (pat. od 3. maja 1853, št. 81 d. z., §. 156); 6. če se sodba ni izdala primerno glasovanji (d. d. od 21. avgusta 1846, št. 979 j. z. z.).

§. 266. Ako se pa najde, da pritožba ničnosti ni dopuščena, naj višji sodnik ob enem mu poslano revizijsko ali apelacijsko pritožbo v redu reši, pritožbo ničnosti pa zavrže, in če jo za samovoljno spozna, pritožnika v primerno kazen obsodi.

Oblika rešitve. Nadsodišče naj obravnavane pravdne spise z apelacijsko sodbo v red sodniku prve stopnje pošlje tudi tedaj nazaj,

akoravno je sodbo prve stopnje premenilo (resol. od 11. septembra 1784, št. 335 j. z. z., lit. cc). — Če ste zoper sodbo prve stopnje obe stranki apelirali, naj se o obeh apelacijah le z jedno apelacijsko sodbo razsodi (d. d. od 15. januarija 1787, št. 620 j. z. z. lit. p). O izdanji nadsodnih nagibnih razlogov glej opazke pri § 251.

Disciplinarne kazni. Redovne kazni v denarjih ali zaporu, katere so sodišča odmerila, mogo le sodišča spregledati ali zmanjšati (d. d. od 28. septembra 1840, št. 466, od 18. maja 1841, št. 538 j. z. z.).

Če je nadsodišče zaporno kazen kot disciplinarno kazen določilo, naj se pred vsem kazenska sodba z razsodnimi nagibi vred uroči obdolžencu, in če je ta v štirinajstih dneh zoper isto uložil rekurz, naj se izvršba kazni odloži, dokler se ne reši rekurz (d. d. od 22. oktobra 1845, št. 905 j. z. z.).

Glede iztirjevanja denarnih kaznij določuje justičnega ministerstva ukaz od 5. novembra 1852, št. 227 d. z. sledeče:

§. 1. Vsako sodno oblastvo prve stopnje naj denarne kazni, katere je samo odmerile, kakor tudi tiste, katere iztirjati mu je ukazalo višje oblastvo, iztirja, in iztirjevanje uradno nadzoruje. V ta namen naj isto osobi, katera je obsojena plačati globo, naroči, da znesek pri ekspeditnem uradu sodišča položi v osmih dneh po tem, ko je stopil v pravno moč odlok, s katerim se je denarna kazen izrekla; ko je pa ta obrok pretekel, ne da je dotična osoba plačala kazen, naj jo iztirja sodni izvršnik, kateri mora o tem v določenem obroku poročati, ali pa, če stanuje v denarno kazen obsojena stranka vzunaj sodišča, naj se v ta namen naprosi sodišče, v katerega okolici ista stanuje.

§. 2. Ako ne plača, naj v to določeni sodni izvršnik takoj izvršbo na ta način izpelje, da v denarno kazen obsojencu toliko odzame od njegovega premoženja, kolikor znaša denarna kazen. To, kar mu je odvzel, naj položi pri sodišču, ali če se prav ne da pri sodišču deponirati, naj se pri zanesljivem možu shranjuje, in ako ne obstoji iz denarja ali državnega dolga zapisov, naj se, ko je isto preje uradno cenil zvedenec, pri prvej sodnej dražbi, najdalje pa v štirinajstih dnovih po dovršeni rubežni in sicer, če je treba, tudi pod cenilno vrednostjo proda: iz tega naj se plača kazenski znesek z dotičnimi izvršenimi stroški, prebitek pa naj se stranki izroči.

§. 3. Le v slučajih, v katerih se mora izvršba vršiti na nepremičnino ali na nepremičnini vknjiženo terjatev, da se iztira globa, naj

sodišče razsodbo, na katerej je potrjeno, da je pravomočna, pošlje o. kr. finančni prokuraturi (ali oddelku) določeno za kronovino, ter naj ji prepusti zakonito iztirjanje denarne kazni.

§. 4. Ako je isti, ki bi moral plačati denarno kazen, tako reven, da se ne more globa ali da jo je le deloma iztirjati mogoče, naj sodišče, katero je denarno kazen prisodilo, razsodi, ali naj se neiztirjljivi kazenski znesek odpusti, ali pa v zaporno kazen premeni. V zadnjem slučaju naj se globa tako premeni, da se pravilno namesto pet goldinarjev konvencijskega denarja odloči jeden dan zavora, ako sodišče glede na vladajoče okoliščine ne prisodi primeroma krajšega zavora. Za zneske pod pet gold. konv. den. naj se najmanj zavor dvanajstih ur prisodi.

§. 5. Glede denarnih kazni, katere so prisodila prizivna oblastva, naj ista vsikdar sodnim oblastvom ukažejo, da jih iztirjajo, in sicer tistemu sodnemu oblastvu, katero je odlok, s kojim se je denarna kazen izrekla, stranki naznanilo.

§. 6. Sodišča prve stopnje morajo razsodbe o po njih odmerjenih globah, kakor vsako poznejšo znižanje ali spregledanje istih, in če denarno kazen premene v zaporno, morajo tudi to ob jednem z odpravkom dotičnega sklepa naznaniti onemu finančnemu okrajnemu oblastvu, v katerega okraju je davkarski urad, pri kojem se mora denarna kazen plačati. (§. 7.) Glede denarnih kaznij, katere najvišje sodišče ali nadsodišče odmeri, naj to neposredno nadsodišča naznanijo okrajnemu finančnemu oblastvu.

§. 7. Plačani ali iztirjani kazenski zneski naj se od slučaja do slučaja izroče davkarskemu uradu, ki je v kraji sodišča.

§. 267. Ako se je odlok ali ukaz jedino le glede oblike pravde zoper ta sodni red izdal, naj stranka, katerej se s tem krivica godi, ne apelira ali revidira, temuč naj ta slučaj višjemu sodniku v štirinajstih dneh od dne izdanega odloka ali ukaza tako gotovo naznani, ker naj se drugače taka pritožba več ne sprejme; višji sodnik naj stvar uradno preišče ter spodnjega sodnika, kakor so okoliščine, na odgovor pokliče.

Vlaganje rekurza. O tem določuje ministerski ukaz z dne 28. avgusta 1860 št. 205 d. z. sledeče: §. 1. Rekurzi zoper razsodbe prve in druge stopnje se mogo le pri prvej stopnji uložiti; neposredno pri sodišču višje stopnje uložen rekurz se mora zavreči. §. 2. Rekurz se mora pred pretekom zakonitega obroka pri sodišču uložiti,

Kadar se obrok preračuni, naj se ne ozira na praznike in druge dneve, katere je bil rekurz na pošti ali se je pa kako drugače zadrževal. Ako je pa zadnji dan obroka nedelja ali zakonito priznan splošen praznik, tedaj se konča obrok s prvim delavnikom. §. 3 V prepirnih pravdah mora sodišče prve stopnje po preteku obroka uložen rekurz uradno pismeno zavreči. §. 4. Ako sodišče odlaga predloženje rekurza, more se vsaka stranka neposredno pri višjem sodišču pritožiti. — Rekurni spisi se naj le v izvorniku prijavijo (d. d. od 15. jan. 1787 št. 619 j. z. z., lit. g). — Obrok za uložanje rekurza se ne more sè sodno razsodbo podaljšati (zakon od 16. maja 1874, št. 69 d. z., §. 6).

V §. 2 ministerskega ukaza od 28. avgusta 1860, št. 205 d. z. dana pravica glede zadnjega dneva obroka ne sme se razširiti na sabote in druge izraelske praznike (s. n. s. od 5. avgusta 1863, št. 5240, j. k. št. 56).

Učinek rekurza. Med rekurzom o obličnosti postopanja, katero se še pred prvim sodnikom vrši, ne more se sodba skleniti, dokler se rekurz ni rešil (patent od 1. julija 1790, št. 31 j. z. z., odstavek 3). Iz tega sledi, da mora sodnik v takem slučaju za toliko časa sodbo odložiti, dokler ni za rekurz dopuščeni obrok štirinajstih dni pretekli (d. d. od 29. novembra 1790, št. 88 j. z. z.). — V obče pa naj ima rekurz le tedaj odločivno moč, če bi drugače ugodni uspeh rekurza bil brez koristi za rekurenta, ako se sklenena sodba izvrši; odločivne moči pa naj ne ima, ko bi z zamudo stranke, zoper katero, ali z zamudo stvari, glede katere se je rekurz prijavil, navstala škoda, ki se ne more povrniti (d. k. d. od 2. marca 1799, št. 459, kateri se pa v prvej meri ozira na rekurze zoper razsodbe političnih oblastev.

Izdavanje nagibov. Tudi v za rekurz sposobnih slučajih mora sodnik stranki na zahtevanje nagibe istega odloka ali ukaza izdati, zoper katerega hoče rekurz uložiti (d. d. od 15. januarja 1787, št. 621 j. z. z., lit m). Strankam, katere zoper naredbo spodnjega sodnika rekurz ulože, naj se v slučaju, da jih je najvišji sodnik zavrnil, pa le na njih zahtevanje izda prepis podanih uradnih opomb (d. d. od 3. novembra 1792, št. 67 j. z. z.).

Uradne opombe. Višji sodnik mora uradne opombe o pritožbi zoper naredbo spodnjega sodnika tedaj zahtevati, in ne more, ne da je tako zaslišal spodnjega sodnika, spodbijane rešitve ovreči ali premeniti, če so, da se natančno presodi in reši pritožba, po-

jasnila o stvari ali o dokazih iz spisov spodnjega sodišča potrebna (just. dv. d. od 13. novem. 1844, št. 845 j. z. z.).

Izvanredni rekurz. Zoper od nadsodišča potrjen odlok ni pravilno nobeden daljen rekurz dopuščen (d. d. od 7. aprila 1785, št. 405 j. z. z.); vendar se mogo iz v dvornem dekretu od 15. februarija 1833, št. 2593 j. z. z. (pri §. 260) navedenih razlogov tudi jednaki odloki spodnjih sodišč premeniti ali ovreči; tudi v tem slučaju naj razsodne nagibe najvišjega sodišča na zahtevanje sodnik prve stopnje izda (n. s. od 11. februarija 1840, št. 408 j. z. z.).

Kadar je krivda sodnikova očitna, naj se isti tudi pri rekurzu obsodi v povračilo stranki pouzročenih stroškov (d. d. od 11. sept. 1787, št. 716 j. z. z.); isto tako more tudi stranko zavoljo samovoljnega rekurza višji sodnik obsoditi v denarno kazen (d. d. od 21. junija 1784, št. 309 j. z. z.).

Dodatek.

Pritožno postopanje zoper razsodbe obrtnih sodišč.

Sodbe obrtnih sodišč v pravih glede določenih denarnih svot, katere po zahtevanju tožnika v glavnej stvari brez obrestij in postranskih zavez ne presegajo zneska 50 gld., se ne mogo spodbijati. Isto velja o sodbah v pravih zavoljo drugih premoženjskih stvari, če se je tožnik pri obravnavi izjavil, da vzame namesto istih znesek, ki ne presega 50 gld., potem o sodbah, s katerimi se je na razvezo službenega, delovnega ali učnega razmerja razsodilo, če ni obrtno sodišče v takej sodbi ob enem razsodilo o tirjavi, presegajoči znesek ali vrednost 50 gld. (§. 68 zak. od 14. maja 1869, št. 63 d. z.).

Stranka pa, katera je pred razsodnim kolegijem nepristojnost obrtnega sodišča ugovarjala, s tem ugovorom bila pa zavrnena, more tudi glede v §. 68 označenih pravih pri rednem sodniku zahtevati, da sodbo obrtnega sodišča zavoljo nepristojnosti ovrže. Ta pritožba se mora uložiti v obroku osmih dnij, ko se je sodba naznanila, v slučaju §. 64, v osmih dneh potem, ko se je sodba uročila, prepozno uložene pritožbe naj se pa uradno zavrnejo. Na pravočasno uložene pritožbe naj redno sodišče, ko je zašlišalo obe stranki, razsodi le z odlokom, zoper katerega ni nobeno pravno sredstvo dopuščeno, o tem, ali naj se sodba obrtnega sodišča zavoljo nepristojnosti ovrže (§. 69).

Glede družih, ne v §. 68 označenih pravnih more stranka, katera misli, da se jej sè sodbo obrtnega sodišča krivica godi, poprijeti se redne pravne poti pri po splošnih predpisih pristojnem (rednem) sodišči. Stranka, ki se hoče te pravice poslužiti, mora svojo pritožbo potom tožbe v obroku štirinajstih dnij, ko se je sodba ustno naznanila, ali če se je sodba sklenila, ko je zatoženec izostal, v štirinajstih dneh, ko se je sodba uročila, pred rednim sodnikom uložiti. Uloženje pritožbe se mora pred obrtnim sodiščem izkazati, katero mora to v knjigi sodb pri sodbi zaznamovati (§. 70).

Če se pritoži stranka, katera je pred obrtnim sodiščem kot tožnik nastopila, mora v svojej tožbi pred rednim sodiščem razun zahtevanja, da se sodba obrtnega sodišča ovrže, tudi z nova zahtevanje v stvari samej staviti. Ako se nasprotna stranka pritoži, mora v svojej tožbi pred rednim sodiščem zahtevati, da se naj razsodba, obrtnega sodišča ovrže, nasprotniku pa naroči, da mora zahtevke, glede katerega se je pred obrtnim sodiščem hvalil, pred rednim sodiščem sè sodbo utrditi, ker bi drugače preminol. Na tako zahtevanje naj sodišče po predpisih pozivne pravde zavoljo hvaljenja postopa z razločkom, da je le pozvana tožba, ne pa odgovor dopuščen (§. 71).

Uloženje pritožbe pri rednem sodišči v obrokih, določenih v §§. 69 in 70, zadržuje pravne moči obrtno-sodne sodbe. Po preteku teh obrokov postane sodba obrtnega sodišča pravomočna. Glede preračunjenja teh obrokov in glede postavljenja v prejšnji stan zavoljo zamujenih obrokov naj se per analogiam uporabljajo predpisi civilne pravde reda o rekurzu (§. 72).

Pritožbo naj redno sodišče tudi uradno zavrne, če se spodbijana sodba obrtnega sodišča po določenih §. 68 ne more spodbijati, ali pa če se je obrok za pritožbo zamudil. S to zavrnitvijo mine zavirajoča moč pritožbe. Obrtno sodišče naj na zahtevanje, kadar zaznamva, da se je pritožba uložila, tudi opomni, da se je pritožba kot nedopuščena ali kot prepozno uložena zavrnila (§. 73).

Šestindvajseto poglavje.

O poskusu z dobra.

§. 268. Vsacej stranki je dopuščeno, med pravdo poravnano pred sodiščem ali zunaj sodišča predlagati, vendar naj se

stem pravda, ne da je preje nasprotnik sam donesel pismeno izjavo, nikedar ne zadržuje, temuč naj se brez zadržka nadaljuje.

Če obe v pravdo zapleteni stranki naznanite, da se pogajate zavoljo poravnave, naj sodnik ne posluje preje, predno ga ni za to jedna strank naprosila (d. d. 15. januarija 1787, št. 621 j. z. z., lit. n). — Prejšnje naredbe, po katerih se morajo iz stališča podložniškega in varstvenega razmerja v nekaterih slučajih pred pravdo vršiti poravnalni poskusi, so odpravljene (min. nar. od 27. oktobra 1849, št. 10 d. z.).

Pri pravgdah glede lastnine in posestva, so sebn glede pravice do ribarenja in družih pravic mejašev z ozirom na rabo mejnih vodá na meji med Česko in Prusko naj skrbje mejna oblastva, da se pravgdajoči z dobra poravnajo, in še le, če se jim to ne posreči, naj rešitev predmeta odkážejo na pravno pot (pog. od 9. februarija 1869, št. 97 d. z., čl. 7 in 8).

§. 269. Sodniku je sicer dov oljeno, da se z dostojnostjo in skromnostjo potrudi za poravnavo z dobra, vendar naj on nadležno ne prigovarja strankam, da se naj poravnajo, tim manj pa se pri tem opira na svoje sodno dostojanstvo; če jedua stranka poravnavo pismeno ali ustno odbije, naj takoj pogajanje pretrga in sploh skrbi za to, da se nobeden soden čin ne zadržuje.

Sodniku, kateri je uže skušal poravnati stranke, ne more se zabraniti, da naj strankam ne poda točk poravnave; vendar sodniku ni dopuščeno, uradno pričeti poskus z dobra, temuč, če jedna ali druga stranka iz lastnega nagiba ne prosi za to, naj sodnik uradno postopa in ne more strank pozvati uradno, da naj podajo poravnave predloge; tudi jim ne sme sodnik burno prigovarjati in jih tako siliti v poravnavo, še manj pa opirati se na svojo sodno oblast; poslednjič mora, če niste obe stranki jedini, brez zadržka postopanje nadaljevati, in tedaj ni dopuščeno, s tem soden čin zadrževati (d. d. od 23. septembra 1785, št. 469 j. z. z., lit. k). — Nasproti pa ne sme sodnik prošnje za poravnavo, uložene od jedne stranke, ne da je slišal nasprotnika, zavreči (min. nar. od 6. maja 1851, št. 3316).

Poskus poravnave pa je le sodniku prve stopnje prepuščen, višji sodnik pa ne more nikdar iz lastnega nagiba poravnati, temuč le tedaj, kadar stranke same in v sporazumljenji za to prosijo (resol. od 11. septembra 1874, št. 335 j. z. z., lit. d d). —

Kedaj se mora v zakonskih pravgah uradno poskusiti poravnava, glej §§. 3, 15 in 16 dvornega dekreta od 23. avgusta 1819, št. 1595 j. z. z.).

Ako se sploh poravnava sklene, naj se zapiše v zapisnik in reševaje jo naj se strankam sodno naznani, da je s poravnavo pravda končana, v to naznanilo naj se pa po besedah uplete obseg prave poravnave (d. d. od 18. junija 1813, št. 1054 j. z. z.).

Naznanilo tožnika, da se je z zatožencem poravnal, naj se ne priloži samo spisom, temuč reši s tem, da se razveljavi vršeca se pravda ali izvršba (d. d. od 30. novembra 1789, št. 1081 j. z. z., lit. g).

Sedemindvajseto poglavje.

O izbranih sodnikih.

§. 270. Pravdajočim se strankam je dovoljeno, pogoditi se na izbranega sodnika; vendar naj taka poravnava ne velja, če ni pismeno sestavljena; potem pa ne more nobena stranka brez dovoljenja druge od tega odstopiti.

O pogojih sklepa pogodbe glede izbranega sodnika med avstrijskimi podložniki ali varovanci v osmanskej državi glej §. 17 ministerskega ukaza od 31. marca 1855. št. 58 d. z.

Dogovor v pogodbi, da naj bodoče pravde razsoja izbran sodnik, more v slučaju tožbe pred rednim sodnikom za zatoženca utemeljiti ugovor nepristojnega sodišča (s. n. s. od 4. marca 1858, št. 10913, j. k. 26).

Prim. član IV. ces. ukaza od 29. novembra 1865, št. 127 d. z.

§. 271. Nikdo ni zavezan, prevzeti mesto izbranega sodnika, če je pa isto prevzel, je zavezan pravdo razsoditi.

Svetovalci sodišč prve in druge stopnje in okrajnis odniki, dokler še služijo, ne smejo mesta izbranega sodnika prevzeti, seособno ne med strankami, katere spadajo pod njih sodno oblast, ali v rečeh katere bi morali morebiti še sami razsoditi (d. d. od 27. marca 1800, št. 498 j. z. z.).

§. 272. Izbrani sodnik naj pazi na red, o katerem so se stranke zjediniile, če mu pa neso nobenega predpisale, naj postopa po tem sodnem redu.

§. 273. Če so se stranke izrečno pogodile, da ostanejo pri razsodbi izbranega sodnika, in so se vsacemu pritoževanju odpovedale, tedaj so zavezane to razsodbo izvršiti, in naj se glede iste nobena stranka ne zasliši izemši slučaj očitne goljufije.

§. 274. Če se pa niso pritoževanju izrečno odpovedale, dovoljeno je vsacej stranki, po izdanej razsodbi pravdo spraviti pred rednega sodnika in jo ne glede na razsodbo izbranega sodnika doognati, vendar naj to stori v štirinajstih dneh po izdanej sodbi, sicer naj se več ne zasliši.

Zoper sodbo izbranega sodnika ne more se nikdar na nadsoodišče pritožiti (resol. od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z., lit s); nasproti pa si mogo stranke dva sodnika, jednega v prvej, družega v drugej stopnji izbrati; vendar je poslovanje teh izbranih sodnikov vselej zakonito omejena (d. d. od 15. januarija 1787, št. 621 j. z. z., lit. p.) — Prašanje, ali je razsodba izbranega sodnika veljavna ali ne, mora se vsikdar na rednej pravnej poti obravnavati in sè sodbo odločiti (d. k. cirk. od 14. maja 1833, C. 631). V §. 274 določeni obrok se ne more sè sodno razsodbo podaljšati (zak. od 16. maja 1874, št. 69 d. z., §. 6).

Prašanje, kdo more na sodbo izbranega sodnika dovoliti izvršbo, odvisno je od pogodbe; če ste se obe stranki izbranemu sodniku le glede razsodbe podvrgli, potem se mora za izvršbo sodbe izbranega sodnika naprositi redni sodnik tistega, ki je pravdo zgubil, če ste se obe stranki pa tudi glede izvršitve podvrgli izbranemu sodniku, more se v izvršbo sodbe tudi on naprositi, on pa more potem naprositi v ta namen dotična oblastva (res. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. qq).

Razsodba izbranega sodnika, zoper katero se je zavoljo neveljavnosti pravočasno uložila tožba, nema izvršilne moči, dokler se pravda ne dožene (s. n. s. od 11. marca 1873, št. 2141 razs. r., št. 42).

Nekateri prepiri so s posebnimi ukazi odkazani razsodbi izbranega sodnika: tako 1. pri avstrijsko-ogrskej banki: a) kadar vladni komisar ugovarja proti sklepu občnega zbora ali generalnega sveta, in se s tem vlada in banka ne sporazumete; b) prepiri, kateri pri razpuščenji družbe navstanejo med udi; c) zahtevki, kateri navstanejo zavoljo odgovornosti guvernerja, viceguvernerja, generalnih svetnikov in vodjev iz njih poslovanja (čl. 54, 108 z zakonom od 27. junija 1878, št. 66 d. z. naznanjenih pravil).

2. Prepiri iz družbinske zaveze kreditnega zavoda za trgovino in obrt (min. ukaz od 6. novembra 1855, št. 186 d. z., §. 60). 3. Prepiri med obrtnimi imetniki, kateri so udje zadruga in med njih pomočniki, če so se v ali pred tridesetimi dnevi po razrušenju službinskega razmerja vložili, (pat. od 20. decembra 1859, št. 227 d. z., §. 102). 4. Pravde iz trgovinskih in obrtnih zadev se mogo pred trgovinsko zbornico kot izbranim sodiščem dognati (zak. od 29. junija 1868, št. 85 d. z., §. 2, B, d). 5. Prepiri zavarovalnih družb zoper ogenj, potem nekaterih penzijskih zavodov in ž njih udi. 6. V necem obziru se mogo k tem prištevati uže večkrat omenjena obrtna sodišča. 7. Zahtevki za odškodovanje zavoljo škode, storjene z lovom ali po divjačini na Českem naj se po §. 45 lovskega zakona od 1. junija 1866, št. 49 dž. z., če se ni po pogodbi določilo drugače, iztožijo pred po §. 46 tam sestavljenim izbranim sodiščem, zoper katerega sodbo ni nobeden poziv dopuščen; izvršba naj se naprosi pri pristojnem sodniku, kateri naj tudi začasno razsodi o mogočej pritožbi ničnosti, ker se ni postopalo po določitih §. 46. Če se ladija, ki je avstrijska ali republike Liberije, razbije v bližini obrežja jednega ali drugzega pogodnika in glede zneska škode navstane pravda, naj ta znesek določi od obeh strank izbran sodnik (pog. od 1. septembra 1866, §. 129 d. z. za l. 1867 čl. VI.

O postopanju izbranega sodišča pri pravadah, spadajočih k sodnemu oblastvu konzularnih sodišč glej §. 17 ministerskega ukaza od 31. marca 1855, št. 58 d. z.

Ako je v statut javne borze postavljeno, da prepire iz borznih opravil razsoja izbrano sodišče, tedaj mora statut natanjko določati: 1. Način, kako se sestavlja to sodišče; 2. njegovo področje in kako se postopa pred njim; 3. natančnejša določila o izvršbi razsodb izbranega sodišča v mejah veljavnih zakonov. — V statutu se more določiti, da se prepiri iz kakega borznega opravila tedaj morejo pred izbranim sodiščem dognati, kadar se stranke niso pismeno drugače dogovorile. — Prizivi zoper razsodbe izbranih sodišč, ki jih borzni statut postavlja, niso dopuščeni. — Tožba na neveljavnost razsodbe izbranega sodišča je v nepodaljšljivem obroku osmih dnij po uročitvi razsodbe pismeno uložiti pri rednem sodniku prve stopnje, kateri bi bil sicer oblasten, izreči sodbo v glavnej stvari. To tožbo mora podpisati odvetnik. Tožba vložena zavoljo neveljav-

nosti razsodbe izbranega sodišča ne ovira izvršbe (zak. od 1. aprila 1875, št. 67 d. z., §. 6).

Osemindvajseto poglavje.

O zaporu.

§. 275. Pred razsodbo pravde se sicer ne more dovoliti izvršba, vendar je iz previdnosti zapor glede tistih dopuščen, kateri so zavoljo dolžnega plačila bega sumljivi.

Na predpise o zaporu iz previdnosti glede osob, katere so bega sumljive, ne velja zakon od 4. maja 1868 št. 34, d. z., s katerim je eksekutivni zapor zavoljo dolgov odpravljen (§. 2).

V zapor se ne mogo djati: 1. vse osebe, katere spadajo pod vojaško sodno oblastvo (d. d. od 1. decembra 1785, št. 498 j. z. z.); stalno odpuščeni in ne aktivni rezervniki pa neso zapora oproščeni (min. ukaz od 3. marca 1867, št. 52 d. z., §. 7.); 2. državni uradniki in z njimi v jednako vrsto postavljeni dvorni uradniki (pat. od 25. oktobra 1798, št. 436 j. z. z.); 3. s stalno plačo nastavljeni dvorni služabniki (d. d. od 26. aprila 1799, št. 468 j. z. z.); 4. vodje strelivne tovarne (min. ukaz od 31. marca 1853, št. 91 d. z. §. 8); 5. francoski in portugiški generalni konzuli, konzuli in vicekonzuli in njih kancelarji se mogo le, če so trgovci, in le glede trgovinskih stvarij zapreti (pog. od 11. decembra 1866, št. 167 d. z. čl. 2 in od 9. januarija 1873, št. 135, d. z. za 1874, čl. II.); 6. italijanski konzuli se ne mogo nikdar zapreti (konz. konv. od 15. maja 1874, št. 96 d. z. za 1875, čl. 5.). — Kateri konzuli uživajo pravice najbolj opravičenega naroda, najdeš v opazkah pri članu V. razgl. pat. jur. norme.

Vzdrževanje istih, ki so zavoljo dolgov zaprti. Upnik, v prid katerega se je dolžnik zaprl, mora za njega preživljenje skrbeti (resol. od 11. septembra 1784, št. 335 j. z. z., lit. c.) Vsak izvršbenik, kateri neimovitega dolžnika ne more ali nehče alimentirati, nima pravice, ga zapreti dati (d. d. od 8. novembra 1784, št. 361 j. z. z.). — Upnik, kateri za zaprtega dolžnika ne skrbi dovoljno, odpove se s tem pridobljenej svojej pravici in tedaj tndi ne more v bodoče dolžniku odvzeti pravice do prostosti, katero si je bil s tem pridobil, da je bil izpuščen (d. d. od 29. septembra 1791,

št. 205 j. z. z.). — Vsak nadaljni rok alimentacijskega doneska, katerega mora isti, ki je za zapor prosil, dati svojemu dolžniku, glede kojega je zapor sprosil, mora se pri uradu, kateremu je za preživljenje dolžnika v zaporu skrbeti, vsakikrat najkasneje plačati pred pretekom uradnih ur zadnjega dneva obroka, za katerega se je prejšnji znesek uložil; sicer je zaprti, če ni morebiti prekasno uloženega zneska uže sprejel, opravičen, s tem, da predloži spričevalo dotičnega urada, da se predpisani znesek v odločenem času ni plačal, zahtevati, da se glede tega upnika iz zapora izpusti, in on se mora takoj izpustiti, ne da se prične nadaljno zaslišanje ali obravnavanje (d. d. od 8. marca 1833, št. 2601 j. z. z.). — Alimente za zavoljo dolgov zaprtega izmeriti, prepuščeno je predarku sodišča z ozirom na navadno ceno živeža in ob jednom tudi na osobne razmere dolžnikov (d. d. od 18. oktobra 1817. št. 1379 j. z. z.).

(Za posamezna sodišča izdana natančnejša določila o znesku, preračunenji in manipulaciji zimenti ne spadajo sem.)

§. 276. Ako v takem slučaju prosilec za zapor donese take listine, katere bi, ako bi jih nasprotna stranka za prave spoznala, njegovo terjatev popolnem dokazale, naj se prošeni zapor kar naravnost dovoli.

§. 277. Ako pa tak prosilec za zapor ni donesl dovoljnih dokaznih sredstev, naj se zapor le takrat dovoli, kadar da prosilec za zapor zadostno varnost, da bode zaprtemu zadostil zaradi sramote in škode.

§. 278. Tak zapor more se odločiti le pri onem sodniku, pri katerem se more pozvati osoba, zoper kojoj se je prosilo za zapor; izimši, ako namerava bežati ali je pa že na begu.

Primerjaj §. 46 jurisdikcijske norme.

§. 279. Ali naj se oni, zoper katerega se je odločil zapor, v svojem stanovanji zasači, ali naj se prepelje v navadni zapor, ali na kak način se je sploh zagotoviti njegove osebe, prepuščeno je previdnosti sodnikov; vendar mora oni, ki se hoče navadnemu zaporu izogniti, od časa do časa predplačevati stroške.

Sodno varovanje premakljivega blaga zaprte osebe ni v zvezi z zaporom (resol. od 11. septembra 1784, št. 336 j. z. z., lit. k).

§. 280. Kadarkoli da zaprti prosilec za zapor varnost za njegovo terjatev, naj se iz zapora izpusti, ako se da ta varnost tudi samo za slučaj, da bi zaprti pobegnil ali se skrival. Ako bi

bila dovoljnost ponujene varnosti dvomna, naj se pa kolikor mogoče hitro dožene stvar pred sodnikom po zaslišanji obeh strank, in sicer, ako bi bilo treba, po razpisu dneva.

Personalni zapor iz previdnosti trajati sme tudi nad jedno leto (d. d. od 13. junija 1806, št. 768 j. z. z.).

Proti stalno odpuščnemu in neaktivnemu vojaku v rezervi odločeni zapor preneha vsled njegovega poklica (min. nar. od 3. marca 1867, št. 52 d. z., §. 7).

§. 281. Ako je prosilec s prošnjo za zapor ob jednom redno tožbo vložil, naj se pravdna stvar nemudno in sicer, ako je mogoče, v treh dneh dožene; ako se pa redna tožba ni podala, storiti ima to prosilec za zapor v štirinajstih dneh tudi, če zaprti ne priganja.

Ta obrok se s sodno razsodbo ne more podaljšati (§. 6 zakona z dne 16. maja 1874, št. 69 d. z.).

§. 282. Ako bi se ta tožba ne vložila v pravem času, izpustiti bi se moral kar naravnost zaprti iz zapora, ter se mu domeriti pristojno zadostenje za prestano sramoto in škodo, kar se ima tudi takrat zgoditi, če se terjatev prosilca za zapor spozna za nevtemeljeno.

Prim. opazko pri §. 280.

Devetindvajseto poglavje.

O prepovedi na premično blago.

§. 283. Na enak način naj je upnik tudi opravičen, da dene upniku spadajoče blago, ki je v rokah tretje osebe, pod prepoved, pa le tedaj, ako je upnik v nevarnosti pri svojem dolžniku zaradi pomanjkanja drugih zadostnih plačilnih sredstev.

O prepovedi so **popolnem** ali le **deloma** oproščeni:

1. Erarijalno blago, naj si bode na transportu v erarična shranovališča, ali pa še pri liferantu, ravno tako liferantu pristojne predplače in plačilni roki, potem v izpolnenje pogodbe potrebna orodja in rekviziti (d. d. od 16. maja 1793, št. 103, od 13. maja 1814, št. 1086, od 15. februarja 1815, št. 1132 j. z. z.).

2. Milostinje iz zaklada za uboge, ustanovnega in kame-ralnega zaklada (d. d. od 5. julija 1784, št. 313, od 11. aprila 1789, št. 1002 j. z. z.).

3. Dohodki uradnikov in sicer: plače (pat. od 25. okt. 1798, št. 436 j. z. z.), personalne doklade in stanovalnine (d. d. od 17. septembra 1795, št. 256 j. z. z.), percentni pri-mečki (d. d. od 23. novembra 1810, št. 918 j. z. z.), alimenta-cijske pristojbine odpuščenih uradnikov (d. k. d. od 11. decem-bra 1839, št. 397 j. z. z.), adjuti (d. k. d. od 19. decembra 1800 št. 513 j. z. z.).

Zastavljene plačne pole izterjati se imajo od posestnikov po političnem uradu ter se imajo brez ugovora nazaj dati (d. k. d. od 21. junija 1840, št. 450, in od 24. decembra 1840, št. 487 j. z. z.).

Državnim uradnikom so v tem oziru jednako postavljeni : a) mestni, stanovski in zakladni uradniki (d. d. od 3. aprila 1838, št. 262 j. z. z.); b) dvorni uradniki in posebno subjekti dvorne lekarne (d. k. d. od 6. aprila 1805) in urad-niki dvornega gledališča (d. d. od 8. februarija 1828, št. 2328 j. z. z.) ne pa dvorni igralci (d. d. od 1. julija 1803, št. 614, in od 8. februarija 1828, št. 2328 j. z. z.); c) s stalnimi plačami nastavljeni dvorni služabniki (d. d. od 26. aprila 1799, št. 468 j. z. z.); d) na javnih šolah nastavljeni učitelji in učiteljice, ne pa cerkveniki (d. d. od 3. julija 1801, št. 532, in od 9. februarija 1841, št. 505 j. z. z.).

Temu nasproti je glede dohodkov uradnikov in njihovih mo-goča prepoved: a) v izterjevanje ali zavarovanje iz službenega razmerja izvirajočih erarijalnih terjatev (d. k. d. od 1. de-cembra 1834, št. 2675 j. z. z.); b) v izterjanje ali zavarovanje po vračilnih pravie države proti sodemu uradniku za dano odškodovanje do tretjine dohodkov, z omejenjem, da ostane znesek 350 gld. prost od izvršbe (zak. od 12. julija 1872, št. 112 d. z., §. §. 24, 25.); c) za alimentacijo soproge in otrok (d. d. od 19. aprila 1799, št. 467 j. z. z.), tudi za nezakonske otroke (d. d. od 30. novembra 1844, št. 850 j. z. z.), med tem ko se na te ali-mentacijske zneske ne sme djati prepoved (d. d. od 25. novembra 1840, št. 482 j. z. z.); d) na diurne in dijete (d. d. od 7. septembra 1835, št. 80 j. z. z.); e) na penzije, vpokojnine, odprave, vzdrževalne in odgojevalne doklade uradnikov, njih vdov in otrok, z natančnejimi določbami, da se smejo taki dohodki le do polovice (d. d. od 16. januarija 1786, št. 518, in od 29. marca 1833, št. 2606 j. z. z., v novič zatrjeno z just. ministerstva uka-

zom z dne 3. junija 1877, št. 7386), in ako zneska 105 gold. avstr. velj. ne dosežejo, sploh ne smejo djati pod prepoved (d. d. od 3. julija 1838, št. 283, od 22. aprila 1839, št. 356 in od 29. maja 1840, št. 445 j. z. z.). Provizije so tudi popolnem oproščene od zajetja (d. d. od 11. septembra 1795, št. 253 j. z. z.). Zastavljene plačilne pole o takih oproščenih dohodkih izterjati so od posestnikov po političnem uradu ter se morajo brez ugovora nazaj dati (d. k. d. od 21. junija 1840, št. 450, in od 24. decembra 1840, št. 487 j. z. z.). Ako se vpokojniki zopet nastavijo, ugasnejo na penzijo zadobljene prepovedi z dobo, v kateri preneha njeno izplačevanje (d. d. od 5. marca 1838, št. 260 j. z. z.). — Ako se na isti dohodek za več prepovedij tudi na različnih mestih poganja, pristuje samo onemu prednostna pravica, ki je iz rasodbe ali iz sodniske pogodbe rednim potom eksekucije prej pridobil zastavno pravico (d. d. od 7. septembra 1790, št. 56 j. z. z.).

4. Pogojena plača ali plača v deležih rudarjev (rud. zak. od 23. maja 1854, št. 146 d. z., §. 207).

5. Rudarska priprava, ako se hoče ločeno na-njo eksekucija peljati (ravno tam §. 121).

6. Na prinesca izdane menjice ravnateljstva rudarske prodaje (d. d. od 7. decembra 1797).

7. Odškodovalnine za požar, katere imajo izplačati zavarovalne družbe za zavarovana poslopja (d. d. od 18. julija 1828, št. 2354 j. z. z.).

8. Deficijentne plače duhovnikov (d. d. od 13. oktobra 1843, št. 750 j. z. z.).

9. Dedno pravo kot celota (d. d. od 3. junija 1846, št. 968 j. z. z.).

10. Kavcijski zneski Dunajskih mesarjev v mesarski blagajnici in iz te blagajnice izplačana klavna živina (min. nar. od 25. junija 1850, št. 248 d. z., §. 17).

11. Miloščine iz c. kr. tajne kabinetne blagajnice (just. ministerstva ukaz z dne 11. novembra 1852, št. 15737).

12. Kosci sv. Križa in relikvije (d. d. od 25. novembra 1826, št. 2234 j. z. z.).

13. Dobitki v številni loteriji (just. ministerstva ukaz z dne 26. maja 1858 št. 10.074).

14. Kar se tiče vojakov, mogoča je eksekucija ali prepoved na plačo in personalno doklado do tretjine, kolikor presega znesek 400 gl. avstr. velj., samo do četrtnine, ako znaša samo 400 gl. ali pa manj. Druge aktivitetne pristojbine oproščene so od prepovedi. Isto velja tudi pri začasno komandovanih za dobo komandovanja (prist. reglement, vojnega nadpoveljništva naredba z dne 10. novembra 1863, C. K., št. 3643, §. §. 53, 220). — Od pristojbin, sistemizovanih za moštvo, se ne sme pod nobenim izgovorom kaj odtrgati (ravnotam §. 221). — Pri penzijah mogoča je prepoved ali eksekucija do tretjine, ako pa znašajo samo 400 gl. ali manj, do četrtnine (ravno tam §. 296). — Isto velja tudi, če pripadajo vpokojniki v stan invalidnice (ravno tam §. 305). — Dohodki invalidnega moštva oproščeni so vsekako od vsake izvršbe in vsakega odtrganja (ravno tam §. 365). — Pri dokladah ranjenecv, ne glede na njih visokost, ni mogoča prepoved ali izvršba niti izvansodnim niti sodnim potom (ukaz vojnega ministerstva z dne 24. decembra 1862, A. 2, št. 9097). — V korist pravnih terjatev erarja ali tretje osebe morejo se od ženitne kavcije odpadajoči dohodki tako med zakonom kakor tudi po smrti soproga, dokler ne umrje vdova, ali do razrušitve kavcijske zveze odstopiti ali pod prepoved djati le do četrtnine, ako znašajo dohodki na leto samo 400 gl. ali manj v odkupnih listih, do tretjine pa, ako znašajo več kakor 400 gl. v odkupnih listih. Na vloženo glavnico samo mogoča je pač predznamba, pa le z omejenjem, da se izdolžba ne more prej izvršiti iz kavcijske glavnice, kakor po razrušitvi kavcijske zveze (d. d. od 29. septembra 1835, št. 84 j. z. z.).

15. Priviligirana avstrijska nacionalna banka ne more se po nobenih terjatvah tretjih osob kratiti v pravici, da svojim lastnim zahtevam zadovolji iz denarjev in efektov, katere ima v svoji posesti. Pridobljena naredba za varnost ima tedaj le to za učinek, da se izplačanje, izročitev ali prepis do dokončanja prepira ustavi, ali da banka da denarje ali efekte v sodnijsko shrambo (zak. od 27. decembra 1862, št. 2 d. z. za l. 1863, §§. 67, 73).

16. Kavcija beležnikov je zastava za vse iz uradnega beležnikovega poslovanja izvirajoče zahteve za odškodovanja ali plačevanja, ter je mogoče na-nje zastavna pravica ali izvršba le ne-krateča predpravo teh terjatev (§. 25 beležniškega reda z dne 25. julija 1871, št. 75 d. z.).

17. Pains d' Abbayes, ako morebiti še obstoje (d. d. od dne 1. avgusta 1829. leta, št. 2421, in od dne 31. avgusta 1832, št. 2574 j. z. z.).

18. Dohodki iz nekaterih penzijskih zavodov, in sicer: iz družbe udov meščanskih svilenih tkalcev, tkalcev žameta in pajčolanov na Dunaji (d. d. od 16. februarja 1796), iz zavoda za službo nesposobnih trgovskih služabnikov (vladni dekret z dne 11. avgusta 1796), iz preskrbovalnice udov Dunajske juridične fakultete (d. d. od 14. marca 1812, št. 980 j. z. z.), iz medicinične in kirurgične družbe vdov na Dunaji (d. d. od 21. oktobra 1817, št. 1380 j. z. z.), iz preskrbovalnice udov Pražke juridične fakultete (d. d. od 29. maja 1838, št. 274 j. z. z.), iz Pražkega privatnega zavoda za vdove, sirote in neme (d. d. od 3. aprila 1807, št. 804 j. z. z.).

19. Svota 315 gl. avstr. velj. od dohodkov duhovnije in usebščina duhovnijskega premoženja (d. d. od 27. junija 1791, št. 170 j. z. z.).

20. Glede poštne naprave: Pravice in dohodki poštarjev, po njih na račun državnega zaklada pobrani denarji, za službo določena transportna sredstva, naprave in orodja; potem poštenu zavodu oddane pošiljatve, predno so se izročile adresatu (poštni zakon z dne 5. novembra 1837, št. 240 j. z. z., §. 29, 30).

21. Pristojbina zasobnih zdravnikov in družih zvedencev v kazenskih zadevah (d. k. d. od 16. junija 1835, št. 40 j. z. z.).

22. Strelna bombaž in druge raznesne snovi (min. naredba z dne 20. februarja 1852, št. 47 d. z.).

23. Smodnik, potem za njega izdelovanje potrebni material, orodja in druge potrebe (min. naredba z dne 31. marca 1853, št. 91 d. z. §. 8).

24. Prebende duhovnih gospej (d. d. od 23. marca 1793, št. 94 j. z. z.).

25. Tabak, razun s privoljenjem colnega urada (pat. od 29. novembra 1850, št. 462 d. z. §. 11, c).

26. Miloščinski dohodki Tirolskih domobrancev, njih vdov in sirot (d. k. d. od 21. novembra 1835, št. 95, in od 27. oktobra 1839, št. 383 j. z. z.).

27. Denarji in naturalije, ki so se v olajšanje v kaki deželi ali deželnem delu navstale stiske odkazale ali izročile iz državnih ali deželnih sredstev drugim javnim zakladom, posameznim osobam ali sre-

njam kot podpore ali predplače, ki se imajo povrniti (ces. nar. z dne 20. decembra 1865, št. 142 d. z.).

28. Blago v colnouradnem obravnavanju (§. §. 111, 112, 200, 206, 244, 252, 253 colnega in državnoprodajnega reda).

29. Plače iz javnih blagajnic, ki niso še likvidne in ne še odkazane (d. k. d. od 21. avgusta 1838, št. 291 j. z. z.).

30. Pritiklina nepremičnega posestva, ako se hoče posamno zajeti (d. d. od 7. aprila 1826, št. 2178 j. z. z.).

31. Zasobni upniki uda odprte trgovinske družbe ali pridobitne in gospodarske zadruga niso opravičeni, da bi jemali k premoženji družbe ali zadruga spadajoče stvari, terjatve ali pravice, ali le delež do onih za svoje izplačanje ali zavarovanje. Predmet eksekucije ali prepovedi more biti onim le to, kar je družbenik ali zadružnik sam opravičen zahtevati na obrestih ali deležih do dobička, ali kar mu v slučaju razpustitne družbe ali zadruga, ali pa v slučaju izstopa iz one pri razpravi pripade (trg. zak. član 119 in zakon od 9. aprila 1873, št. 70 d. z., §. 56).

32. Dohodki iz delavskega ali službenega razmerja morejo se djati pod prepoved le z omejitvami, obseženimi v zakonu od 29. aprila 1873, št. 68 d. z., (spodaj pri §. 287, odst. 12).

§. 284. Ako tak prosilec za prepoved donese take listine, katere bi, ako bi jih nasprotna stranka za prave spoznala, njegovo terjatev popolnem dokazale, naj se prepoved kar naravnost dovoli. —

§. 285. Ako pa ni donesel dovoljenih dokaznih sredstev, naj se prepoved le takrat dovoli, kadar da prosilec za prepoved dovoljno varnost, da bode toženemu zadostil zaradi sramote in škode. —

Ker se je zgodilo, da sodnije prelahko dovolijo prepovedi na premičnosti, in ne gledajo niti na to, ali prosilec za prepoved dokaže, da je pri svojem dolžniku v nevarnosti zaradi pomanjkanja drugih zadostnih plačilnih sredstev, niti, da se od prosilca za prepoved zahteva v slučaju §. 285 oprava zadostne varnosti, da bode tožencu zadostil zaradi sramote in škode, ukaže se resno, da se je natanjko ravnati po predpisih sodnega reda, na kojem se s tem nič ne pre drugači (d. d. od 15. januarija 1789, št. 954 j. z. z., lit. a, in od 19. januarija 1790, št. 1094 j. z. z., lit. b).

V varstvo povračila za sodnega uradnika danega povračila škode dovoliti so toženej državi na zahtevo med tekom glavne pravde po civilnem pravnem redu dopuščena varstvena sredstva proti sodnim uradnikom, ne da se da zagotovilo za zadostenje zaradi sramote in škode, ako se uradnikova dolžnost povračila vrjetno dakaže (zakon z dne 12. julija 1872, št. 112 d. z. §. §. 25, 26).

§. 286. Za prepoved prositi je pri onem sodniku, pod katerega spada zatoženec, ali pri katerem bi se moral pozvati, ko bi bil v kraji, kjer se je blago zasačilo.

O sodstvu prepovedi glej §. 46 jurisdikcijske norme.

§. 287. Vsled dovoljene prepovedi opominjati se ima oni, ki ima v rokah pod prepoved djano blago, da od tega ne sme ničesar izročiti, ker bi bil sicer on sam za to odgovoren; in ta je dolžan, ako spada tudi pod drugo sodstvo, da uboga, ne da pričakuje nadaljnega povelja od svoje druge oblasti, kakor hitro se mu je dostojno uročilo.

Prepoved na v rokah tretje osebe nahajajoče se premičnosti ne more motiti pravice izvršenika, ako se je tudi prošnja za izvršbo pozneje uložila (d. d. od 5. aprila 1791, št. 134 j. z. z., lit. c).

Ako več strank prosi za rubežen, cesijo ali izročitev efektov, ki ležijo pri kaki javni blagajnici ali depozitnem uradu, ne odločuje prednostnej pravici niti čas uložjenja dotične prošnje, niti oni izdanja dovoljujočega odloka, ampak jedino le oni uročenja odloka dotičnej blagajnici (sklep n. s. od 7. februarja 1855, št. 13830, j. k. št. 11).

Postopanje pri prepovedih na plačevanja iz javnih blagajnic.

Kolikor je sploh po obstoječih zakonih dopuščena prepoved ali izvršba (rubežen, prisojilo ali izročitev) na terjatev, ki komu pristuje iz pogodbe ali kakega drugega naslova proti vararu ali pod javno upravo stoječemu zakladu, postopati se ima pri sledenju na sledeči način: §. 1. Vsako sodnisko naredbo, s katero se prepoved ali izvršba na terjatev, ki pristuje zasobniku iz državnega zaklada ali iz fonda, ki stoji pod javno upravo, dovoli ali odpravi, naznaniti mora sodišče uradnim pótom tako blagajnici, iz katere ima po povedbi tožnika njegov protivnik plačo zahtevati, kakor tudi uradnji, pod katero spada ona neposredno. Da prav imenuje blagajnico, katerej se ima dostaviti, je stvar prosečega upnika na njega lastno nevarnost.

— §. 2. Blagajnica mora v vsakem slučaju na sodniski naredbi sami takoj, ko je došla, zaznamovati dobo, kedaj da se je blagajnici dostavila (z natančno povedbo dneva in ure), kakor tudi opravilno številko, pod katero se je v vložnem zapisniku zabiležila, ter jo mora ob enem v svojih knjigah zaznamovati. Ako misli blagajnica, da so proti izvršitvi naredbe zadržki, naznani naj jih nemudoma svojej neposredno jej predstavljenej uradnji. — §. 3. Od časa, ko se je blagajnici dostavila sodniska prepovedna ali izvršbena naredba, prenehati ima blagajnica do nadaljnega povelja njej neposredno predstavljene uradnije z izplačevanjem v prepoved ali izvršbo dejanega zneska tudi tedaj, ako je izplačanje te svote že nakazano; sodnisko naredbo samo pa sme še-le po pismenem ukazu njej neposredno predstoječe uradnije izvršiti. — §. 4. Blagajnici neposredno predstavljena uradnija mora preiskati, če je naznanjenega sodniskega prepovednega ali izvršbenega dovoljenja izpeljanje mogoče, ali naj pa to preiskavo uzroči po pristojnem uradu, ter mora, kakor je izid te preiskave, ali blagajnici izvršbo te naredbe zapovedati in to sodnji objaviti, ali pa sodnji ovire zoper izvršbo njene naredbe v naznanilo prosilca za prepoved ali izvršbo naznaniti in blagajnici naložiti izbrisanje predznambe. — §. 5. Ako se izplačanje take terjatve odkaže drugej blagajnici, objaviti se imajo uradnim potom tej blagajnici ob enem z odkazanjem glede te terjatve predznavane sodniske prepovedne in izvršbene naredbe. — §. 6. Onej stranki, ki je sodnisko naredbo izprosila, pristuje tej naredbi primerna pravica, ako je izvršba one mogoča, od časa, ko se je sodniska naredba blagajnici dostavila. Ako so se naredbe na korist različnih osob glede iste terjatve blagajnici ob enem dostavile, pristuje naredbi primerna pravica vsem tem osobam od jednake dobe naprej. V takem slučaju pa mora blagajnica z izplačevanjem te terjatve začasno prenehati ter si izprositi nadaljno povelje neposredno jej predstoječe uradnije. — §. 7. Kolikor pri c. kr. vojni in tedaj tudi v Vojni granici ne upravlja blagajničnih poslov samostojen blagajničen urad, ampak kaka oblastnija, vojna ali kak zavod, veljati imajo na blagajnico nanašajoče se določbe te naredbe oblastnijam, vojniam ali zavodom, ki take blagajnice administrirajo (ministerski ukaz z dne 9. maja 1860, št. 125 d. z.).

Pri izpeljevanji sodniskih prepovednih in izvršbenih dovoljenj, ki pripadajo na podlagi (predstoječe) naredbe z dne 9. maja 1860,

št. 125 d. z. javnim blagajnicam in tem predstoječim uradnijam, navstanejo dostikrat pomisleki, ker je v sodnem odloku pač glavna terjatev, po koji se zavarovanje izvršbe dovoli, natanjko navedena, upniku prisojeni pripadki pa so zaznamovani le z besedami „s pripadki“ ali „cum sua causa“. C. kr. finančno ministerstvo pri tem prav omenja, da ne more biti stvar blagajnici predstoječe uradnije, da bi o svoti upniku prisojenih pripadkov razsojevala, da pa v tem oziru tudi izvansodno sporazumljenje upnika z dolžnikom ne more biti merodajno, ker bi bili vsled tega lahko sledeči upniki oškodovani v svojih pravicah. Imenovano ministersvo je tedaj, da se izogonejo vprašanja, katera mora pri takih pomislekih blagajnici presteječa uradnija staviti sodnijam, izreklo željo, da naj zaznamnujejo dotične sodnijske naredbe upniku pristojeco terjatev tudi glede pripadkov v znesku, in da naj obsegajo glede upniku pristojecih zamudnih obrestij tudi izmero odstotkov in dan, od katerega naprej se imajo oni zračunati. Podložne sodnije se tedaj opominjajo, da pri izdelovanji njihovih, javnim blagajnicam in tem predstoječim uradnijam odmenjenih prepovednih in eksekucijskih dovoljenj po c. kr. finančnem ministerstvu izrečem želji kolikor mogoče vstrežajo glede določnega zaznamovanja pripadkov (justičnega ministerstva ukaz z dne 27. septembra 1869, št. 11181).

Kolikor se gre v takem slučaju za plače knjigovodstvenih uradnikov, naznaniti je glede vojaško-centralnega ali kameralnega in montanskega knjigovodstva in deželnih knjigovodstev v Budimu, Zagrebu in Sibirju c. kr. najvišjemu računskemu dvoru; glede družih računskih oddelkov onemu nakazavajočemu uradu, kateremu je oddelek pridejan; glede vseh neaktivnih računskih uradnikov, potem njihovih vdov in otrok c. kr. finančnemu ministerstvu (ukaz just. min. z dne 16. februarija 1867, št. 1698).

Glede udov c. kr. dvornih gledišč naznaniti se ima uradu c. kr. najvišjega dvornega mojstra (just. min. ukaz z dne 15. januarja 1873, št. 521).

Ako se gre za prepoved, rubežen, prisojilo ali izročitev javnih obligacij in obrestij od onih, predpisuje ministerski ukaz z dne 2. julija 1859, št. 120 d. z. sledeče postopanje:

§. 1. Vsaka sodniska naredba, s katero se prepoved ali izvršba (rubežen, prisojilo ali izročitev) javnih, na gotova imena glasečih se

ali vsled vinkulovanja določenem namenu posvečenih javnih obligacij glede glavnice ali obrestij dovoli ali prekliče, dostaviti se ima po sodnji javni blagajnici, pri kateri je glavnica naložena, in ob enem objaviti uradnim potom uradu, kateremu je blagajnica neposredno podvržena. Ako je pa plačevanje obrestij ali glavnice odkazano drugi blagajnici, kakor oni, pri koji leži glavnica, mora to okolščino prosilec za prepoved ali rubežen naznaniti sodnji, da se more sodniska naredba dostaviti tudi oni blagajnici; sicer ona ne jamči za to, ako je obresti ali glavnico izplačala, ko se ji po drugem potu ni še uradno objavila sodniska naredba.

§. 2. Blagajnica mora nemudno sodnisko naredbo predznamovati, toda še le po pismenem zaukazu predstoječega jej urada izvršiti.

§. 3. Ta predpis uporabljati se ima na v §. 1 zaznamovane javne obligacije tudi takrat, ako so sodnisko deponovane, nikakor pa ne na take javne obligacije, ki se glase na prinesca in ki niso v določen namen vinkulovane.

§. 4. Oni stranki, ki je pridobila sodnisko dovoljenje, pristuje temu dovoljenju primerna pravica praviloma od one dobe, ko se je blagajnici dovoljenje sestavilo. Isto velja v slučajih, ako so take obligacije sodniko doponovane, tudi glede obrestij, ki se nimajo pri javni blagajnici vzdigniti z odrezki. Glede obligacij samih pa se stranki s sodniskim dovoljenjem prisojena pravica jednako pri sodnisko deponovanih, kakor na prinesca glasečih se in ne vinkulovanih obligacijah in pri odrezkih pridobi že od onega časa, ko se je prošnja za to sodnisko naredbo podala ali izročila pri oni sodnji, v koje shrambi so ta hranila. Ako so se blagajnici dovoljenja v korist raznim osobam glede iste stvari ob enem in istem času uročila, ali pa so razne osebe prošnje za sodne naredbe glede sodno deponovanih obligacij ali kuponov ob enem in istem času pri sodišču uložile ali zapisati dale, tedaj pristoji iz dovoljenja izvi-rajoča pravica vsem tem osobam med seboj od istega dne.

§. 5. Vsi drugi glede rubežni sodnih depozit sploh in glede pri sodišču deponovanih obligacij obstoječi predpisi veljajo še na dalje.

Natančno spolnovanje predpisov tega ministerskega ukaza je justičnega ministra naredba od 3. februarija 1873, št. 1288 z nova ukazala in razun tega opozorila na finančnega ministerstva naredbo

od 26. februarja 1860, št. 53 d. z., s katero so se vse na tako izvršene ali zavarovalne čine ozirajoče se naredbe odkazale c. kr. vodstvu državnega dolga.

Posebni predpisi o postopanju:

1.) Kadar se zastavi pokojnina. Cesijonar ali upnik, kateremu se je zastavila pokojnina, naj se na personalnega sodnika penzionistovega obrne s prošnjo in triplo, katerej se mora priložiti izvirno dolžno pismo in njega prepis, da se njemu dana pravica pri dotičnej javnej blagajnici zaznamva. Ako se najde, da je obseg tega postopanja utemeljen in mimo tega ni dvomiti o osebnej sposobnosti penzionista, naj sodnik prošnjo reši takoj tako, da se to naznani nasprotniku in javnej blagajnici, ob enem pa naj naznani ex officio istemu oblastvu, kateremu je blagajnica podvržena. Izvirno dolžno pismo se prošniku s pare njegove prošnje uroči. Ako je kak spodtikljej, določi sodnik dan za obe stranki na kratek obrok. Zoper sodno razsodbo more se prijaviti rekurz po predpisih obč. sodnega reda. Dovoljena cesija in zastavljenje dobi zakonito moč v trenutku, ko se sodni odlok javnej blagajnici naznani (dk. cirk. od 11. oktobra 1831, F. 1468).

2.) Pri prepovedih na vojaške pokojnine. Ako se sodne rubežni in izročitve penzij, katere dobivajo vojaške osebe iz kake kameralne izplačevalnice, dovolijo, izročiti se imajo take sodniske prepovedi po deželnem generalnem poveljništvu v provinci dotičnemu deželnemu uradu, da ta nadaljno uročitev izplačevalnicam izvrši. Ako se pa te prepovedi dovolijo na pokojnine, ki se dobivajo izplačane iz državne centralne blagajnice, stoječe pod neposrednim vodstvom finančnega ministerstva, obračati se je tudi za naprej, kakor do sedaj, zaradi izvršitve dovoljene rubežni in izročitve do vojnega ministertsva (dk. cirk. od 21. februarja 1826, W. 205).

3. Pri pripovedih na pokojnine reda Maria Terezije. O tem je določeno: a) Občni vojni plačilni urad bo sè svojo pobotnico znesek pokojnine reda Marije Terezije, kateri je upniku prisojen, pri redovnej blagajnici v obrokih izplačan sprejel. b.) Upniku izplača proti njegovej lastnej in od dotičnega oblastva popolnem legalizovanej pobotnici njemu prisojen znesek občni vojni plačilni urad v obrokih. c.) Ud reda, čegar redovna pokojnina je deloma v prepoved dejana, naj svojo pobotnico glede vsega doneska redovne pokoj-

nine, kakor navadno na blagajnico reda Marije Terezije izda, kakor da ni bila v prepoved dejana in naj zavoljo izplačanja ravno tako postopa, kakor je v ukazano v cik. resc. od 22. junija 1818 M. 1167. d.) Pri tacem izplačanju pokojnine reda Marije Terezije bo v tem slučaju nahajajoč se redovni ud na podlagi svoje na vso pokojnino glaseče se pobotnice prejel namesto plačilo glede v prepoved dejanega dela pobotnico občnega vojaškega plačilnega urada, omenjeno pod a), drugi ne v prepoved dejan del pa v denarji, s katero prvo-omenjeno pobotnico vojnega plačilnega urada bode redovnemu udu mogoče odbitke na pokojnini dokazati (dv. vojn. cirk. od 11. novembra 1820 M. 2835).

4. Pri prepovedih na obresti vojaških ženitnih kavcij. Sodne prepovedi, rubežni ali prisojila državnih obligacij in njih obrestij, danih kot vojaške ženitne kavcije, morajo se v smislu naredb centralnih mest od 2. julija 1859, št. 120 d. z. in od 9. maja 1860, št. 125 d. z., potem točka 2 naredbe finančnega ministerstva od 26. februarja 1860 št. 53 d. z. blagajnici državnega dolga in vodstvu državnega dolga kot tej blagajnici neposredno predstojnemu oblastvu uročiti. Kadar naj se glede vojaško-ženitne kavcijske obligacije ali k tej pripadajočega dohodninskega lista zanzamba sodno ali zunaj sodišča v kreditnej knjigi zvrši, naj vodstvo državnega dolga to nemudoma naznani državnemu vojnemu ministerstvu, katero to naznanilo odstopi vojaške depozitnej administraciji, da svoje zapise o vojaških ženitnih kavcijah dopolni (fin. min. nar. od 8. junija 1873, št. 125 d. z. §. 9).

5. Pri prepovedih na sodne depozite se mora prepoved v depozitnej knjigi zaznamovati (d. d. od 22. marca 1784, št. 266 j. z. z., lit. c, in glej opazko pri §. 287).

6. Pri prepovedih zoper prodajalce tabaka in kolekov in zoper trafikante. Zoper založnike in trafikante tabaka in kolekov dopuščena je sodna prepoved in izvršba na prodajalne provizije, sekvestracija prodaje tobaka in kolekov in izvršba na podlagi rubežni ali sodnega odvzeta blagajniške gotovine kot njih zasobne lastnine v prodajalnih prostorih, da se izplačajo njih privatne tirjatve. Kadar pa sodno oblastvo prepoved ali izvršbo prodajnih provizij dovoli, v slučaju sodne izvršbe na prodajno blagajniško gotovino pa uradno ovadbo sodnega odposlanca reši, da se je namreč, ko se je izvršba vršila, našla blagajniška gotovina v prodajalni in

se je tudi vzela v izvršbo, naj vselej o sodnem uradnem činu znanje da dotičnemu okrajnemu finančnemu oblastvu, da se more z ozirom na določila §. 32 od računskega predpisa od 14. aprila 1840 pre-skrbeti to, kar je v varstvo erara potrebno. Glede načina, kako je postopati z v izvršbo dejano prodajno provizijo, naj dohodno oblastvo ne izroči provizije prodajalcu s tem, da jo odračuni od kupne cene, kakor se to navadno godi, temuč naj jo pridrži in pri dotičnem sodnem oblastvu deponira (d. d. od 6. novembra 1844, št. 840 j. z. z. in §. 15 min. nar. od 28. marca 1845, št. 70 d. z.).

7. Pri administrativnih prepovedih in pri prepovedih zunaj sodišča. K dvorne kamore naredbi od 31. decembra 1806, s katero je bilo določeno, da naj v bodoče vseh prepoved na tirjatve zasebnikov na erar, ali na zahteve erara na take stranke, katerim je ob enem tudi od erara tirjati, ne ulaga generalni vojni komisarjat vojske ali politično-ekonomična ali vojaška oblastva, temuč naj se v vojski ulagajo pri stabnem avditorijatu in v miru pri dotičnem deželnem vojaškem sodišču, katero naj postopa po predpisu sodnega reda, — dodal je dvorni vojni svet in formalibus sledeče: Da se strankam pri tem v občno varnost tako potrebnem tedaj nepremisljivem predpisu na vsak način stvar kolikor mogoče olajša, dovolila se bo, če je nevarno odlašati, tudi zunajsodna prepoved, vendar tako, da ima le osem dni moč, in če se v tem obroku ni sprosila sodna prepoved, se zunaj sodna, kot ne dovoljena smatra in se naj plačilo ugotovljene tirjatve nakaže in izplača; tedaj naj se istim strankam, katere so doslej zunajsodno prepoved sprosile, nakaže, da jo morajo sodno opravičiti. Tudi ni potrebno, da likvidacije o tirjatvah, katere naj se v prepoved denejo, ugotovljajoče oblastvo s kakim dostavkom vinkulira, ker mora likvidacija le zračunjen znesek tirjatve dokazati, na tako likvidacijo pa nikdar ne more blagajnica izplačati brez posebnega nakaza. V bodoče naj tedaj justično oblastvo prepoved, na tirjatev dovoljeno, le tistemu oblastvu, katero mora ugotovljeno tirjatev nakazati, in istej blagajnici, katero jo mora plačati, notificira, da si jo zaznamovajo in se natančno nanjo ozirajo. (dv. voj. nar. od 20. februarja 1807). — Na prašanje, kako je pri ustnih in zunajsodnih prepovedih erarnim kreditnim blagajnicam postopati, je dvorna kamora določila: Prepovedi so a) ustne b) pismene zunajsodne c) sodne, d) administrativne. Glede prvih dveh vrst je potrebno, da stranka naznani glavne znake obligacije t. j. številko, datum, per-

cente, kapitalsko svoto, ime istega, na katerega se obligacija glasi. Ako more to stranka storiti, je ustno napovedana prepoved za štiri in dvajset ur veljavna, vendar se mora stranka opozoriti, da naj pred pretekom tega obroka prepoved pismeno uloži in naj se izjavi, da je pri dotičnem sodnem oblastvu uže prosila za sodno dovoljenje prepovedi. Pismena zunajsodna prepoved je štirinajst dni veljavna. Kako se je na sodne prepovedi ozirati, ni treba na dalje razpravljati. Namen tako zvanih administrativnih prepovedi, katere izda dotičnej blagajnici predstojno oblastvo, je glavnico napraviti immobilno, dokler oblastvo samo ali pristojno sodišče definitivno ne sklene, da se naj vzame. Po teh določilih mora postopati dunajski magistrat glede svojih domačih obligacij in c. kr. zastavni urad glede zastavnega urada obligacij v nahajajočih se slučajih (dkd. od 8. novembra 1832, št. 47888). — Po sedaj veljavnih predpisih mogo pristojna administrativna oblastva civilne uprave od strank brez intervencije sodišč neposredno pri njih uložene prošnje, da se prostovoljne zastave ali odstopi preskrbninskih užitkov civilnih državnih služabnikov in njihovcev, kateri se mogo v prepoved dejati, predznamvajo in oziroma v denar spravijo, ki naj se v izvirniku predloži, in glede samosvojnosti izdajnika ni nobenega dvoma — uslišati z ozirom na določila, ki veljajo, kadar se taki užitki denejo v prepoved; zategadelj mogo pa tudi potrebne izvršbene naloge na podložne blagajnice izdati (fin mir. nar. od 30. aprila 1874, št. 7759).

Pri prepovedih na plače iz vojaških blagajnic v obče. Da se doseže postopanje glede dovoljenja in vprašanja predznamb na plače, pokojnine ali druge tirjatve na vojaški erar, s katerim se na jednej strani razžaljenji privatnih pravic in na drugej strani pravicam do povračila na vojaški erar v okom pride; je državno vojno ministerstvo sledeče ukazalo: 1. Prošnje za zunajsodne (politične) predznambe prostovoljnih zastav ali cesij na plače, pokojnine ali druge tirjatve na vojaški erar, v kolikor so sploh dopuščene, more pristojno poveljništvo (vojaško oblastvo, vojni zavod) dovoliti, le ko je k temu preje uradno dobilo pritrjenje istega, kateremu pristoji pristojbina (tirjatev) in ne prikrajševaje pravic tretjih oseb. Ako pa je takej prošnji za predznambo v izvirniku priložena listina, vsled katere tisti, kojemu gre pristojbina (tirjatev), prosilcu prednambe plačo (pokojnino) ali drugo tirjatev na vojaški erar prostovoljno zastavi ali odstopa, naj se prošnja za prednambo — ako

je vsebini listini pristojna, — takoj dovoli, ako se pa odbije, naj se naznani razlog, kateri govori zoper dovoljenje. Dvomi se li o svojepravnosti ali pristnosti podpisa izdajnika listine, zasliši se naj v prvo taisti, kateremu pristoji pristojbina (tirjatev). Ob jednom, ko se zadnjemu dovoljenje prošnje za predznambo naznani, kar se mora v vsacem slučaji zgoditi, mora se vojaškej blagajnici (vojaškemu plačilnemu uradu) oziroma upravnej komisiji uročiti odloku primeren nalog, da prednambo izvrši. 2. Vojaška blagajnica (vojaški plačilni urad) oziroma upravna komisija mora v vsacem slučaji na njej uročenem nalogu takoj, ko ga sprejme, zaznamovati čas uročitve (natančno določen dan in uro) kakor tudi opravno številko, pod katero je nalog v svojem uložnem zapisniku zapisala. Vojaška blagajnica (vojaški plačilni urad) naj ta nalog nemudoma likvidaturi oziroma računskemu oddelku vojaške intendance naznani, katera ga, kakor je predpisano, v svojih knjigah zaznamva, upravna komisija naj ga pa takoj v svojih knjigah na predpisani način zaznamva. 3. Nahaja se li po mnenji likvidature (računskega oddelka vojaške intendance), oziroma upravne komisije kak spodtikljej zoper izvršbo naloga, naj ga poveljništvu (vojaškemu oblastvu, vojnemu zavodu), katero je ta nalog izdalo, nemudoma naznani. Oblastvo bode naznanjeni spodtikljej preiskalo in po podatku tega pretresovanja — v dvomljivih slučajih, ko si je izprosilo višji nakaz — vojaškej blagajnici (vojaškemu plačilnemu uradu) oziroma upravnej komisiji ali izvršbo naloga z nova ukazalo, ali pa izbris te predznambe naložilo in v zdanjem slučaji, kakor prosilec predznambe, tako tndi tistemu, kateremu pristojbina (tirjatev) pristoji, znanje dalo o zadržku izvršbe predznambe in o nje izbrisu. Med tem časom naj sicer vojaška blagajnica (vojaški plačilni urad) oziroma upravna komisija njej ukazan odbitek izvrši, vendar ga naj ne izroči prosilec predznambe, temuč ga naj še le vsled v prejšnjem odstavku omenjenega konečnega naloga ali prosilec predznambe ali istemu, kateremu pristojbina (tirjatev) pristoji, izplača, ko se jej je to po predpisu ukazalo. 4. Kdor je zunaj-sodno (politično) prednambo sprosil, temu pristoji iz te predznambe izvirajoča pravica, če se izvršba more izpeljati praviloma od dne, ko se je vojaškej blagajnici (vojaškemu plačilnemu uradu) oziroma upravnej komisiji nalog predznambe uložil. 5. Neposredno pri vojaškej blagajnici (vojaškem plačilnem uradu) oziroma upravnej komisiji vlo-žene izvansodne (politične) prošnje za prednambo zavreči se imajo

brezpogojno. 6. Glede postopanja v onih slučajih, v katerih se prosi kolikor je to po zakonih sploh dovoljeno, za sodnisko prepoved ali sodnisko izvršbo (rubežen, prisojilo ali izročitev) na terjatev, ki jo ima kdo tirjati iz pogodbe ali ali iz kakega drugega naslova od erara ali od zaklada, stoječega pod vojaško upravo, ostanejo mero-dajne določbe naredbe vojaškega nadpoveljništva od 25. maja 1860, odd. 11, št. 1876 (list vojnih naredeb 23. del). 7. Ako na plači (pokojnini) ali na drugi tirjatvi, ki jo ima kdo iskati pri vojaškem eraru, ležite dve ali več (sodnih ali izvansodnih) predznamb, in ako zavezanec ali kdo izmed zaznamovancev ugovarja zoper pravomočnost ali zoper prednostno pravico jedne teh pradžnamb, kakor sploh v v vseh slučajih, v katerih niso pristojbinski (tirjatveni) opravičenci in vsi zaznamovanci popolnem jedini glede tega, kako se ima pora-biti odbitek v poravnanje glavnega dolga ali slučajnih stranskih pristojbin, ali kadar navstane dvom o osobi, koji se ima izplačati odbitek ali tirjatev, mora likvidatura (računski oddelek vojaške inten-dance), oziroma upravna komisija sicer odtrgovanje nadaljevati z izplača-njem pa prenehati in nemudoma prositi za rzsodbo predstoječe povelj-ništvo (vojaško oblastnijo, vojni zavod). Jednako je tudi postopati, ako se je v korist privatne osebe sodno dovolila prepoved, rubežen, (ce-sija), prisojilo in izročitev glede plače (pokojnine), na kateri leži že jedna ali več izvansodnih predznamb. 8. Prej omenjeno poveljništvo (vojaška oblastnija, vojni zavod) bo po zaslišanji c. kr. finančne prokurature ali drugega pravnega zastopnika v zadevah vojaškega erara, vojaške blagajnice (vojaškega izplačevalnega urada), oziroma upravne komi-sije ali stvari primerno glede izplačevanja odbitkov potrebno zauka-zalo, ali pa bode zapovedalo, da se oni sproti polagajo pri sodnji do zneska vseh zaznamovanih tirjatev izimši onih stavkov, glede katerih je kak upnik (cesijonar) izrečno navedel, da so že poravnani, in bode o tem naznanilo vsem interesentom. 9. Določbe dotičnih cirk. naredeb od 10. junija 1870, odd. 15, št. 538 (norm. nar. list 36. del), in od 24. decembra 1870, odd. 15, št. 1793 (norm. nar. list 63. del) ostanejo veljavne (cirk. nar. državnega vojnega mini-sterstva od 8. aprila 1875, odd. 4. št. 298, sodnijam naznanjeno z just. ministerstva ukazom od 22. aprila 1875, št. 5113).

9. Pri prepovedih na denarje, naložene pri bla-gajnici poravnave državnega dolga. Sodniske prepovedi na take kavcije in depozite in oziroma na njihove obresti intimovati se

imajo po dovoljujočih sodnijah neposredno nalagajočim uradom in blagajnicam in ob enem v dotično nakazanje nalagajočih in vzdigovajočih uradov in blagajnic poklicanim predstojnim oblastnijam (d. d. od 21. oktobra 1840, št. 470 in od 3. maja 1841, št. 530 j. z. z.).

10. Pri prepovedih na delnice privilegirane nacionalne banke splošnega avstrijskega zemljiščno-kreditnega zavoda ali na denarje, ki so pri onih naloženi, obračati se imajo vse stranke in uradi izključljivo do pristojne sodnije (§. 26 jur. norme), ako hočejo tako izprosi, ali pa predznambo ali nadpredznambo. Začasna varstvena naredba je le v toliko mogoča, da sodnija naznani zavodu, naj počaka z izplačevanjem, izročitvijo ali prepisom toliko časa, da se pravda konča. Zavod mora pod prepoved dejane denarje ali effekte ali pri sodnji položiti, ali pa pridržati (zak. od 27. decembra 1862, št. 2 d. z. za 1863, §. 67, in čl. 82 min. nar. od 1. junija 1864, št. 49 d. z., objavljenih pravil).

11. Pri prepovedih na denarje in effekte, ki leže pri c. kr. privilegiranem kreditnem zavodu za trgovino in obrt na račun tretje osebe, dostaviti se morajo sodniska naznanila kreditnemu zavodu v roke ravnateljstva po c. kr. trgovinskem sodišči na Dunaji, inace oni ni zavezan, da bi jih sprejel. Kreditni zavod more v takem slučaju pod prepoved dejane denarje ali affekte pri trgovinskem sodišči na Dunaji položiti, ali pa jih za dobo prepovedi pridržati. Ako bi moral kreditni zavod med tem časom izplačati pod prepoved dejan znesek, ni zavezan v povrnitev obrestij (§. 65 z min. nar. od 6. novembra 1855, št. 186 d. z. objavljenih pravil).

12. Pri zavarovanji ali izvršbi na plače iz delavskega ali službinskega razmerja. O tem določuje zakon od 29. aprila 1873, št. 68 d. z. sledeče :

§. 1. Na plačo, katero dobivajo osebe, kojih delovanje je izključljivo in posebno v delavskem ali službenem razmerji, za v takih razmerjih storjena dela ali poslovanja (mezda, plača, plačilo, honorar, diurnum i. t. d.), mogoče so tretjim osobam varstvene ali izvršbene naredbe le po sledečih določbah.

§. 2. Take naredbe ne morejo veljati glede plače in družih službenih plačil v zasobni službi stalno nastavljenih osob, ako skupni

znesek teh dohodkov ne presega 600 gld. avstr. velj. Za stalno velja v tem smislu službinsko razmerje, ako je to po zakonu, po pogodbi ali po navadi najmanj na jedno leto določeno ali ako se je pri nedoločenem trajanju za slučaj razrušitve držati odpovednega obroka narmanj treh mesecev. Če pa presega skupni znesek letnih plačil 600 gld. avstr. velj., uporabljati se imajo glede preostanka splošni predpisi o zavarovanju in izvršbi.

§. 3. Razun slučaja v §. 2 ne morejo pristojne plače (§. 1) navedene naredbe prej zadeti, kakor 1. da so dela ali službovanja dokončana, in 2. da je preteklo dan, katerega je bila plača izročiti po zakonu, pogodbi ali navadi.

§. 4. Pri uporabi tega zakona ni razločka, ali obstoji plača za dela ali službovanja v znesku denarja ali pa v drugi premoženski koristi, in če se po času ali po kosih računi. Pri izračunjenju zneska, ki ima veljati za plačo, izličiti in odšteti je svota, ki baš pristuje za materijalijske in za povračilo stroškov.

§. 5. Določbe §§. 2 in 3 ne morejo se s pogodbo niti izključiti, niti omejiti. Kolikor je zavarovanje in izvršba po določbah §§. 2 in 3 nedopuščena ali se pa more spodbijati, je tudi vsaka naredba po cesiji, ukazanju, zastavljenju ali po kakem drugem pravnem opraviilu brez pravnega učinka, če se je ta naredba izvršila pred dnevom, katerega je bila plača izročiti, ali pa isti dan, pa predno se je dejansko izročila.

§. 6. Na delež delavskega zaslužka, ki se kaznjencem odkazuje, ne morejo se pred izročitvijo onega dovoliti zasobnim kaznjencem upnikom varstvene in izvršbene naredbe. Ako se je delež na zaslužku izročil, zadeti ga more še le po preteku tridesetega dne, odkar se je kaznjeneec izpustil iz zaporu, zavarovanje ali izvršba.

§. 7. Določbe tega zakona nimajo se uporabljati: 1. na plače in sploh dohodke dvornih, državnih, deželnih in javnih zakladnih uradnikov in slug, združencev oborožene moči, kakor sploh na take plače in službinske dohodke, katerih po posebnih zakonitih določbah ne morete sploh zadeti prepoved ali izvršba, ali pa to le deloma; 2. na zavarovanje in izvršbeno iztirjanje: a) davkov in javnih davščin z dokladami vred, ki so v namen javne uprave razpisane, in pristojbin za prenos premoženja: b) na zakon opirajočih se pravic do izplačevanja preživljenja; c) tirjatev, katere imajo na podlagi

obrnega reda vstanovljene podpiralne in bolnišnične blagajnice iskati pri svojih udeležencih.

§. 8. Za časa, ko postane ta zakon pravomočen, že zadobljene prepovedi razrušiti se imajo na predlog dolžnika, kolikor se ne strinjajo z določbami tega zakona. Izvršenih naredeb z izvršbo v zavarovanje vred, na podlagi kojih se je v tej dobi že zadobila stvarna pravica, ne zadevajo določbe tega zakona v njihovem obstanku in nadaljni izpeljavi.

§. 288. Ako je pod prepoved dejano premoženje poginu podvrženo, ali ko bi njegovo obdržanje preveč stalo, naj se na jedne ali druge stranke zahtevo, ko se je prej cenilo, največ ponujajočemu proda in rešeni denar sprejme v sodnisko shrambo.

§. 289. Kadar koli da zatoženec prosilcu za prepoved zadostno varnost njegovi tirjatvi, naj se prepoved na njegovo prošnjo razruši; sicer pa naj se, ko bi nastal prepir o tem, ali je ponujena varnost prijemljiva, to vprašanje kolikor mogoče hitro in, ko bi bilo treba, na dnevnu reši.

§. 290. Ako je prosilec za prepoved s prošnjo za prepoved redno tožbo vložil, naj se pravda nemudoma, in ako je mogoče, v treh dneh razsodi; ako pa ni ob enem redne tožbe vložil, vložiti jo mora brez nasprotnikovega priganjanja v štirinajstih dneh.

Prošnja za prepoved ne more se nikdar vložiti v istem spisu s tožbo v opravičenje prepovedi (d. d. od 19. januarija 1790, št. 1094, j. z. z., lit. a).

Podaljšanje obroka. Obrok v opravičenje prepovedi more sodnik iz važnih uzrokov podaljšati (zak. od 16. maja 1874, št. 69 d. z., §. 6). Postopanje pri tem določujejo §§. 7 in sledeči istega zakona in §. 38 o. s. r.

Sodstvo k opravičevalni tožbi. V odstranjenje nastalega dvoma o tem, pri kateri sodnji je vložiti tožba v opravičenje provizoričnega zapora, sodniske prepovedi ali družega varstvenega sredstva, za katero se vsled prosilcu za zavarovanje po jurisdikcijskih zakonih dovoljene proste volje (§. 46 jur. norme) ni prosilo pri v glavni stvari pristojni sodnji, ampak pri sodnji kraja, kjer se ima ono izvršiti, poučuje justično ministerstvo o tem tako, da veljajo za vodilo glede sodstva v opravičenje izprošenega provizoričnega varst-

venega sredstva predpisi v vsaki deželi veljavnega civilnega pravnega reda in k temu izšli dodatnih naredeb. Pri tem razumeva se samo ob sebi, da akoravno je v slučajih, v katerih se po kraju, kjer se je prosilo za provizorično varstveno sredstvo, utrjeno posebno sodstvo, se vendar ne morejo tožbe, ki po določbah jurisdikijskih zakonov spadajo pred sodišče, vlagati pri okrajni sodnji, ki je provizorično varstveno sredstvo dovolila, ampak le pri sodišči prve stopnje, v kojega okraji leži ona (min. nar. od 19. junija 1855, št. 106 d. z.).

V predstoječi naredbi navedeni predpis je patent od 27. decembra 1790, št. 99 j. z. z., ki se glasi: §. 3. V slučajih, da se ni prosilo za prepoved v kraji, kjer se nahaja premoženje, mora prosilec za prepoved pri ravno isti stopnji po predpisu §. 290 redno tožbo vložiti in izpeljati. §. 4. Ako se je pa prosilo za prepoved v kraji, kjer se nahaja premoženje, na prosto voljo je dano prosilcu za prepoved, ali hoče vložiti po zgorajšnjih predpisih sodnega reda redno tožbo tukaj ali pa pri personalnem sodniku zatožencem, v kraji njegovega bivanja. §. 5. Vendar se mora prosilec za prepoved v zadnjem slučaju pri sodniku, kjer se je izprosila prepoved, v po §. 290 predpisanem obroku izkazati, da je pri personalnem sodniku vložil redno tožbo. Ako pa to opusti, neprikracheno je nasprotni stranki, da si izprosi po zapovedi §. 291 razrušitev prepovedi.

§. 291. Ako bi se ta tožba ne vložila v primernem času, razruši naj se takoj prepoved na prošnjo nasprotni stranke ter izmeri nasprotni stranki zmerno zadostenje za prestalo škodo in sramoto, kar ima tudi veljati, če se tirjatev prosilca za prepoved spozna za nevtrjeno.

Sodstvo k tožbi na zadostenje. Dokler velja prepoved, na prosto voljo je dano onemu, zoper katerega se je zadobila, da vloži pri istem sodniku, ki je prepoved dovolil, pritožbo zaradi zadostenja. Ako se je pa prepoved razrušila, ne da se je odmerilo zadostenje, tožiti je prosilca za prepoved zaradi onega pri njegovej personalnej instanci (d. d. od 15. januarija 1787, št. 621 j. z. z., lit. q).

Trideseto poglavje.

O sekvestracijah in družih začasnih naredbah.

§. 292. Ako je med tožnikom in zatožencem prepirno, katerej stranki da pristuje posest kake reči ali pravice, in ako no-

bena stranka ne more takoj dokazati svoje pravice k posesti, naj se na zahtevo jedne ali druge stranke dovoli sekvestracija, ali kjer bi kazalo, položitev prepirne stvari v roke sodnije.

Ako se do dognanja kakega prepira položi znesek, odvisno je od strank, da se sporazumejo, na kak način naj se med tem ta znesek plodonosno naloži (d. d. od 23. oktobra 1794, št. 199 j. z. z., lit. a). — O sodstvu v dovoljenje sekvestracije in družih medčasnih naredeb glej §. 46 jurisdikcijske norme.

§. 293. Ako tirja tožnik za-se stvar ali pravico, katero toženec poseduje, in ako dokaže nevarnost, da bi toženec to utegnil med pravdo prodati, ali pa jo pustiti, da se pokonča ali poškoduje, dovoljeno mu je, ako ponudi zadostno varnost za škodo, ki bi tožencu s tem navstala, da prosi za sekvestracijo, na kar naj se takoj dan razpiše, toženec s svojimi dokazili zasliši, in naj se pri dokazani nevarnosti dovoli sekvestracija.

O nekaterih v sekvestracijskih slučajih navstalih pomislekih se je določilo: 1. O prošnji za sekvestracijo, ki se vsled §. 293 sodnega reda kot začasna naredba vloži, naj se ne upelje redno sodnijsko postopanje, ampak zatoženec naj se samo glede po tožniku navedene nevarnosti, in če treba, tudi glede po onem donešene kavcije na dnevu zasliši, tedaj naj se ne posluša o dilatoričnih ali peremptoričnih, glavno stvar zadevajočih ugovorih. 2. O takem postopanju naj se ne izda redna razsodba, ampak naj se samo odloči in o tem z dekretom strankam naznani, zoper katerega ni mogoča apelacija, ampak le rekurz, ki pa navadno ne zadržuje sekvestracije. Slednjič: 3. je postopati na enak način, če bi zakupodajnik vsled §. 1101 obč. drž. zak. prosil za sekvestracijo pridelkov ali pa nadvladajoča stranka med apelacijo v glavni stvari za začasno zavarovanje po sekvestraciji (d. d. od 31. oktobra 1800, št. 512 j. z. z.). — Glede zadnje točke se je razjasnilo: Ker se razvida iz §§. 340—342 občnega sodnega reda, da je sodnijsko popisovanje v najožji zvezi z rubežnijo premakljivostij, in ker §. 1101 obč. drž. zak. v njem imenovane premakljivosti, ki so bile za časa tožbe v najem danem stanovanji ali na v najem danem zemljišči, izreka za zastavne predmete najemo- ali zakupodajnika, daje mu ta paragraf pravico, da se imajo te po vloženi tožbi na njegovo zahtevanje takoj sodnijsko popisovati; vsled česar ni treba dneva, ako ne vladajo posebni pomisliki (d. d. od 5. novembra 1819, št. 1621

j. z. z.). — Da je to postopanje tudi proti zakupnikóm uporabljati, določil je izrečno d. d. od 11. marca 1820, št. 1371. — Primerjaj opazko pri §. 285. —

Najemo- ali zakupodajnik, ki zahteva v zavarovanje iztožene rabokupnine sekvestracijo po §. 1101 obč. drž. zak. zarubljenih pre-makljivostij ati pridelkov, ni zavezan, da dokaže potrebsčine §. 293 (sklep n. v. s. od 25. septembra 1872, št. 9473, j. k. št. 77).

Nadaljni slučaji sekvestracije v zavarovanje. — Zavarovanje erarialnih tirjatev. Zavarovanje erara mogoče je brez izvršbe po v sodnem redu navedenih potih prepovedij, sekvestracij, zaporov in družih zavarovalnih sredstev, v kojih zadobljenje se ima fiskalni urad samo legitimovati z dokazanjem tekočih preiskav ali s predloženjem naredeb dvornih ali deželnih uradov (d. d. od 18. septembra 1786, št. 577 j. z. z., lit. c). Ta prednost pa ne velja za druge po finančni prokuraturi zastopane zaklade (d. d. od 29. januarija 1839, št. 460). — Glede zavarovanja takih tirjatev, ki niso sposobne za sodno postopanje, ampak o katerih le političnim uradom pristuje preiskovanje, razsodba in izvršba, imajo tudi ti pravico, da izvršijo potrebno zavarovanje in zavoljo izvršitve tega neposredno naprosijo sodnije s prošnjami, ali da v to zapovejo finančnim prokuraturam; tako zavarovanje je pa že po dotični naredbi političnega urada vsled dvornega dekreta od 18. septembra 1786 samo ob sebi opravičeno in ne potrebuje nadaljnega opravičenja (d. d. od 24. oktobra 1806, št. 789 j. z. z.). — Temu nasproti so le finančne prokureture poklicane, da predznambe zasobno-pravnih erarijalnih tirjatev na zemljišča pri dotičnih sodnijah izprosijo, vsled česar se imajo v taci slučajih upravne oblastnije vedno obračati do finančne prokureture (d. k. d. od 24. oktobra 1845, št. 907 j. z. z.). — Ako se finančna uprava v iztirjanje zastalih davkov in priklad loti izvršbe na nepremakljivo blago, opravičene so tudi davkarije, da pri sodnijah, v kojih kraji nima finančna prokuratura svojega uradnega sedeža, v onih slučajih, v katerih je nepremično blago vpisano v javni knjigi, izprosijo prvo in drugo izvršbeno stopnjo (rubežen in cenitev), ne da se izkažejo s posebnim nalogom svojega predstoječega urada v zakonitem zastopanju erara, tretjo eksekucijsko stopnjo (prodajo) pa le na podlagi posebnega ukaza finančne deželne oblastnije. V vseh drugih slučajih takih izvršb na nepremakljivo blago ostane glede

vseh izvršenih stopinj, da zakonito zastopajo erar finančne prokurate (min. naredba od 24. aprila 1871, št. 50 d. z.).

Proti mitniškim najemnikom, ki so prelomili pogodbo, prično naj finančne prokurate sodnijsko sekvestracijo, ter naj jo sodnik brez prejšnjega obravnavanja dovoli, da se mu le pokaže nalog dotičnega urada (d. k. d. od 26. februarija 1823, št. 8544).

Zavarovanje dohodninskih kaznij. To naj izvršijo dohodninski uradi ali po finančni prokuraturi ali z neposrednim naprošenjem sodnij (§§. 567, 568 dohodn. kaz. zak., potem dvorni dekret od 5. februarija 1839, št. 336, in 10. aprila 1844, št. 798 j. z. z.) in zgoraj navedeni d. k. d. od 24. oktobra 1845, št. 907 j. z. z. ni na teh določbah ničesar predrugačil (d. d. od 6. maja 1846, št. 959 j. z. z. in min. ukaz od 10. junija 1850, št. 320 d. z.).

Erarijalni davčni zaostanki morejo se tudi na neposredno naprošenje političnega urada predznamovati na zemljišča (d. k. d. od 11. aprila 1848, št. 1134 j. z. z. in §. 38, lit. c. obč. zemlj.-knj. zak. od 25. julija 1871, št. 96 d. z.). — Glej tudi min. naredbo od 24. aprila 1871, št. 50 d. z. —

Zavarovanje povračilnih tirjatev države proti sodnijskim uradnikom. V zavarovanje povračila dovoliti so toženi državi na zahtevo med tekom glavne obravnave po civilnem pravdnem redu dopuščena varstvena sredstva proti sodnijskim uradnikom, ne da se je dalo zavarovanje zaradi sramote in škode, ako se povračilna dolžnost teh uradnikov na verjeten način dokaže. Ako se ugovarja proti plačilnemu povelju, ki nalaga opravo povračitve, dovoliti se ima na prošnjo države izvršba do zavarovanja. Plače in drugi službinski dohodki sodnijskih uradnikov morejo se v ta namen toliko pod prepoved, kolikor je v §. 24 (zgoraj pri §. 283) znamenovano, ali pa za varnost v izvršbo dejati (zak. od 12. julija 1872, št. 112 d. z., §. 25). Ako je za časa, ko se je tožba zaradi povračila vložila, krivi sodnijski uradnik že mrtev, ali pa med tekom pravde umrje, uporabljati se imajo te določbe na zapuščino ali dediče tega uradnika (ravno tam, §. 26).

Sekvestracije mogoče so razun v slučajih, navedenih v sodnem redu, tudi še: 1. na premoženje uskokov (d. d. od 24. februarija 1842, št. 599 j. z. z., §. 8); 2. pri seganji v obrtnijski privilegij (pat. od 15. avgusta 1852, št. 184 d. z., §§. 38—50). — O zavarovanji v izvršbeni in mandatni pravdi, potem

v sumaričnem postopanju govorilo se bode spodaj pri §. 298 in pri posebnih načinih postopanja.

Ako se je sekvestracija kot začasno varstveno sredstvo dovolila, in ji je tedaj treba opravičenja, more sodnik obrok v to iz važnih uzrokov podaljšati (zak. od 16. maja 1874, št. 69 d. z., §. 6). — Postopanje pri tem glej v opazkah k §. 38 obč. sodn. reda.

§. 294. Ko se je sekvestracija dovolila. naj se obe stranki v štirinajstih dneh, po izdani dotični naredbi ali dostavljeni razsodbi, poravnate glede sekvestra, ki se ima postaviti, in naj ga v teku navedenih štirinajstih dnij predlagate sodniji.

§. 295. Ako se niste o tem poravnale in niste ali sploh nobenega, ali pa ste vsaka družega predlagale, postavi naj sodnik jednega na njijino skupno nevarnost.

§. 296. Sekvestru naj da vsakokrat sodnija službodajni dekret in naj se v tem nakaže, da sekvestrovano stvar ali pravico kot dober gospodar oskrbuje, in da dohodke ondi polaga, kamor bode sodnik v varstvo in po zaslišanji obeh strank ukazal.

Sekvestracija dohodkov kakega zemljišča, ki jo je kak upnik bodisi eksekucijskim potom ali pa kot varstveno sredstvo izprosil, ne more biti na kvar dolžnemu odrajtovanju obrestij od glavnice, ki so bile že prej na sekvestrovanem zemljišču zaznamovane, ampak take obresti odrajtovati ima tudi sekvester, kolikor zadostujejo dohodki sekvestrovanega zemljišča, po redu prioritete glavnice, in more prosilec za sekvestracijo svoje pravice le v toliko utrditi, kolikor kaj preostaja od dohodkov sekvestrovanega zemljišča po odbitku obrestij od glavnice, zaznamovanih na onem (d. d. od 12. oktobra 1790, št. 63 j. z. z.). — Zaradi tega, ker je že preje kak prosilec za sekvestracijo zemljišča to izprosil, ne more se zabranjevati taka poznejšemu, pač pa se vsled tega poznejšnega dovoljenja ne more prejšnji prosilec za sekvestracijo motiti v svoji posestni pravici in se mu ne more brez njegovega dovoljenja usiliti drug sekvester ali pa osoba sekvestra premeniti, ampak omejevati se ima v takem slučaju sekvestracija, ki naj se dovoli poznejšemu prosilcu za ono, na to, da se že nastavljeni sekvester nakaže, da naj se pri oskrbovanji posestva in podajanji računa ozira tudi na nadaljno sekvestracijo. Ker sekvestracija ne predružačuje in moti deželnotabelnih in zemljiščno-knjižnih pravic upnikov, ravnati ima sploh vsak sekvester glede porabe dohodkov sekvestrovanega zemljišča po dolo-

čilu dvornega dekreta od 12. oktobra 1790 (d. d. od 6. maja 1814 št. 1085 j. z. z.). — Ti predpisi veljajo tudi za politične sekvestracije (d. k. d. od 20. januarija 1834, št. 2638 j. z. z.), in politične sekvestracije ni treba naznanjevati sodnji, kakor tudi ne uradnim potom v zemljišni knjigi zaznamovati, marveč mora oni, ki prosi za sodnijsko sekvestracijo, dokazati, da je dotično zemljišče prosto politične sekvestracije (d. d. od 17. novembra 1798, št. 440 j. z. z., lit. d, e.)

Sekvestracija železnice. Pri porabi dohodka, ki se po sodnijski ali upravnim potom usojeni sekvestraciji doseže, kakor tudi pri razdeljitvi cene, ki se je izkupila pri prodaji izvršeni v konkurzu ali v namen eksekucije, prednost imajo pred v železniški vlogi vpisanim hipoteknim tirjavam one tirjatve, ki so nastale po opravah potrebnih za redno djavnost kot hipoteka veljajoče knjižne jednosti (djavnostni stroški), ali ki imajo take zneske za predmet, ki so se navodom vzajemnega prometa javnih komunikacijskih naprav za drugo tako napravo iztirjale, pa se isti še niso izplačale (obračunne dolžnosti). Tem tirjavam pa gre prednost le v toliko, ako niso prej ko jedno leto nastale pred sekvestracijo, ali prisilno dražbo, oziroma pred razglasom konkurza. Djavnostnim stroškom in obračunim dolžnostim podeljena prednost gre tudi v §. 30 zaznamovanim tirjavam, ako še niso zavarovane. V predstojećih določbah zaznamovane tirjatve imajo v razmerji jedne k drugi jednako prednost (zak. od 19. maja 1874, št. 70 d. z., §. 47).

§. 297. Sekvester mora najdalje trideset dni po preteku vsakega leta položiti pri sodnji svoj račun, sodnik pa naj ga da uročiti v odobrenje ali očitane zgreškov obema strankama v roke tožitelja, ako se stranke niso kaj drugzega dogovorile, potem pa je ž njim kakor z vsakim drugim računom postopati.

Ta obrok ne more se podaljšati s sodnijsko razsodbo (§. 6 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z.).

Jedenintrideseto poglavje.

O izvršbi.

§. 298. Izvršba naj se ne dovoli, kakor na sodnijsko razsodbo ali sodno pogodbo.

Ker se mora izvršba po zakonu le na razsodbo ali sodno pogodbo dovoliti, je tudi o priznanem dolgu rešitev tožbe mogoča le

z razsodbo ali sodno pogodbo (d. d. od 21. septembra 1792, št. 48 j. z. z., lit. b).

Izvršba se podeljuje:

1. Na razsodbe civilnih sodnij, naj so kot razsodbe ali kot odloki izdelane, in naj so izšle v pravih ali v neprepirnih pravnih zadevah (§. 19 zak. od 9. avgusta 1854, št. 208 d. z.).

Te morajo biti: a) pravomočne. Ker se more tudi na in contumaciam izpalo sodnijsko razsodbo vložiti apelacija, ne more se prej prisoditi izvršba na tako razsodbo, kakor po preteku apelacijskega obroka, vsled česar postane razsodba še le in rem judicatum (d. d. od 13. oktobra 1783, št. 199 j. z. z.). Ali je razsodba pravomočna, mora sodnija, pri kateri se prosi za izvršbo, povzeti iz lastnih aktov (d. d. od 10. novembra 1804, št. 702 j. z. z.). Nadalje je moral b) obrok v izpolnitev zaveznosti preteči (glej spodaj pri §§ 299—301 o. s. r.), in c) ako se je na prisego spoznalo, dokazati se mora, da se je ta oddala (d. d. od 15. decembra 1794, št. 207 j. z. z.).

2. Na razsodbe izbranih sodnij (resolucija od 31. okt. 1785, št. 489 j. z. z., lit. qq, in glej k temu tretjo in zadnjo opazko pri §. 274).

3. Na razsodbe državnega sodišča (§. 39 zakona od 18 aprila 1869, št. 44 d. z.).

4. Na razsodbe kazenskih sodišč, in sicer tako na one o povračilnih tirjatvah, katere je stavil poškodovanec (§. 373 kaz. pr. reda), kakor tudi na one o zapalem zavarovanji, ki se je dalo v zavrnitev preiskovalnega zapora (§. 193 kaz. pr. reda). Ako se pa ponovitev kazenskega postopanja proti taki razsodbi dovoli, dovoljena je izvršba v prejšni razsodbi obsežene sodbe o zasobnopravnih zahtevah za čas ponovljenega postopanja le v zavarovanje (§. 358 kaz. pr. reda).

5. Na razsodbe dohodninskih kazenskih oblastnij (§§. 116, 886 do 888, 894, 895, 902, 933 kaz. zakonik za dohodninske prestopke).

6. Na v postopanju zaradi povračilnih tirjatev proti sodnijskim uradnikom iz njihovih uradnih dejanj izšle razsodbe in na plačilna povelja in razsodbe, izšle v branitev povračilnih zahtev države (zak. od 12. julija 1872, št. 112 d. z., §§. 18, 24).

7. Na knjigovodstvene rešitve (pat. od 16. januarija 1786, št. 516 j. z. z., §. 2, d. d. od 12. septembra 1832, št. 2575 j. z. z., odstavek 5).

8. Na razsodbe vojaških oblastnij in one centralnega vojaško-računskega oddelka (d. k. d. od 28. marca 1804, §. 14).

9. Na razsodbe zaradi lastenja plemenitastva (d. k. d. od 2. novembra 1827, št. 2316, j. z. z., §. 4).

10. Na sodnijsko, t. j. o vloženi tožbi sklenjeno (d. d. od 22. junija 1805, št. 735 j. z. z., d. d. od 15. januarija 1821) poravnava.

K sodnijskim poravnavam spadajo tudi one, ki so se pred konzularnimi sodnijami, vicekonzulati in konzulatnimi agencijami v osmanski državi sklenile o pravadah, ki so se pri onih pričele in spadajo pod njihovo sodstvo (min. nar. od 31. marca 1855, št. 58 d. z., §. 4).

11. Na poravnave, sklenjene pred policijskimi oblastnijami (d. d. od 16. junija 1801, št. 516 j. z. z., in min. nar. od 18. junija 1853, št. 114 d. z.).

12. Na poravnave sklenjene pred političnimi magistrati (d. d. od 8. junija 1832, št. 2567 j. z. z.).

13. Na poravnave pred solnograško ministerijalno komisijo za regulovanje gozdov (min. ukaz od 14. julija 1851, št. 7422).

14. Na poravnave pred komisijami za razbremenjenje zemljišč (min. ukaz od 9. avgusta 1850, št. 326 d. z.).

15. Na razsodbe, katere so izdala obrtna sodišča in poravnave, ki so se pred temi sklenile; prošnji priložiti je prepisek razsodbe ali uradne listine, in ako se more sodba spodbijati, pridetjati se mora uradno potrdilo obrtnega sodišča, da se vložitev pritožbe do dne potrdila ni dokazala, ali da je učinek pritožbe zopet prenehal (zak. od 14. maja 1869, št. 63 d. z., §§. 42 in 75).

16. Na izlečke iz zapisnika o likvidovanji in prednostnem redu v konkurznem postopanju oglašanih tirjatev, ako iz onih sledi, da tudi skupni dolžnik ni spodbijal tirjatve, proti skupnemu dolžniku (§. 121 konkurznega reda). Isto velja tudi za tirjatve, ki so se v konkurzu o obrtni in gospodarstveni družbi z neomejeno odgovornostjo udov za prave določile in jih predstojnik

ali likvidatorji niso spodbijali, proti družbeniku (zak. od 9. aprila 1873, št. 70 d. z., §. 60).

17. Na poravnave, ki imajo sodnijsko potrdilo o sklepu in s katerimi se je konkurzna obravnava dokončala (§§. 158, 233 konk. reda).

18. Na poravnave, sklenjene pred posredovalnim uradom občine po določbah zakona od 21. septembra 1869, št. 150 d. z., in čislati so določbam §. 7 imenovanega zakona primerne uradne listine o taci poravnava, jednako, kakor uradni prepiski sodnijskih poravnav (§. 8 navedenega zakona).

19. Na beležniške listine, v katerih je odločen dolg na denarji ali drugih nadomestovalnih rečeh, in v katerih so osoba opravičenca kakor zavezanca, pravni naslov, predmet in čas uprave natanko določeni, ako je ob enem zavezanec v listini pritrdil, da je ta glede priznanega dolga takoj izvršljiva; ako je za slučaj, da je zaveznost odvisna od nastopa kakega pogoja ali po kalendru nedoločene dobe, nastop pogoja ali dobe dokazan po javni listini; ako je slednjič v slučaju, da se je beležniška listina napravila na podlagi pooblastila, to pooblastilo javna listina ali je pa sodnijsko ali notarijelo poverjena (bel. red od 25. julija 1871, št. 75 d. z., §. 3).

20. Na sodno potrjeno izračunjenje doneskov v konkurzu obrtne in gospodarstvene družbe v izterjanje onih zneskov, katere morajo družbeniki v zadovoljenje upnikov zaradi primanjkljajev, ki so jih imeli v konkurzu, pozneje plačati iz svojega zasobnega premoženja (zak. od 9. aprila 1873, št. 70 d. z., §. 65, 85).

21. Nacijonalna banka kot hipotekna banka ima prednostno pravico: a) da so njene glavne knjige in izlečki iz nje popolen dokaz o znesku tirjatve, ki se ima v izvršbo djati; b) da more na podlagi teh izlečkov in dolžnega pisma ali sploh kake zavezne izjave takoj prositi za izvršbo, ako je listina legalizovana; c) da more dolžne obresti iztirjati na način, kakor je predpisano za zemljiški davek (min. ukaz od 20. marca 1856, št. 36 d. z., §. 2).

22. Splošni zemljiščno-kreditni zavod na Dunaji je opravičen, da sme na podlagi v njegove roke izdanega dolžnega pisma ali sploh kake zavezne izjave in izlečkov iz njegovih glavnih knjig proti kasnemu dolžniku ali posestniku zastavljenega posestva takoj prositi za izvršbo, ako je dotično zavezno listino sodnija ali

kak beležnik legalizoval (čl. 85, c z min. naredbo od 1. junija 1864, št. 49 d. z. objavljenih pravil).

Temu nasproti pa niso izvršljive:

1. Razsodbe civilnih sodišč, ki nasprotujejo zakonitim obličnostim, posebno, ako v razsodbi proti več zatožencem niso isti po imenih navedeni (d. d. od 10. septembra 1847, št. 6977).

2. Razsodbe civilnih sodišč, glede katerih se je pristojnost sodišča pri državnem sodišči spodbijala, kar pa nikakor ne zabranjuje dovoljenja začasnih naredeb ali zavarovanj in izvršbe same, ako s tem udeležencu ne nastane nepovračljiva škoda (§§. 13, 40, 41 zakona od 18. aprila 1869, št. 44 d. z.).

3. Razsodbe ali poravnave o zastankih na opravah iz prejšnjega podložniškega razmerja, ki so še le od 1. maja 1848 sem nastali (min. naredba od 12. februarja 1856, št. 23 d. z.).

4. Izvansodne poravnave, in se take tudi ne smejo sodnji predlagati v potrjenje (d. d. od 11. septembra 1801, št. 537 j. z. z.).

5. Razsodbe duhovnih sodišč o predmetih, ki so po obstoječih jurisdikcijskih zakonih zunaj mej njihovega delovanja, ne da bi še posebnega razrušenja takih razsodb trebalo (just. min. ukaz od 18. maja 1855, št. 24929).

Izvršba razsodb na Ogerskem in nasprotno.

Pravomočne razsodbe avstrijskih ne ogerskih civilnih, trgovskih in menjičnih sodišč so glede na Ogerskem ležečih premoženj, in nasprotno pravomočne razsodbe ogerskih civilnih, trgovskih in menjičnih sodišč so glede v družih kronovinah ležečega premoženja nepogojno izvršljive brez prejšnje preskušnje onih po drugi oblastnji, in morajo po tem takem tako ogerska kakor tudi neogerska civilna in menjična sodišča v monarhiji vzajemnim rekvizicijam, ki so jim ako tudi neposredno brez posredovanja kake druge predstoječe oblastnije došla, ne samo takim, pri katerih se gre samo za izvršitev uročitve ali za razjasnenja in preiskavanja, ampak tudi onim, v katerih se prosi za spolnitev izvršbe v okraji naprošene sodnije ležečega premoženja, nepogojno ubogati, in neposredno o vspehu naznaniti proseei sodnji (just. min. ukaz od 23. septembra 1862, št. 9627). — V prošnji pa se mora vedno imenovati namestnik prosilca za izvršbo,

ki naj pri izvršbi intervenuje, drugače določi ogerska sodnijska oblastnija tacega (just. min. ukaz od 30. avgusta 1863, št. 7696).

Ker §. 62 kralj. ogerskega zakonitega člana od leta 1868 postavlja za načelo, da se imajo sodnijski čini, ki naj se vsled rekvizicije neogerskih sodišč izvršijo, po določbah ogerskih zakonov uresničiti, in ker ta določba ogerskega civilnega pravnega reda ne nasprotuje sploh priznanim načelom, in je sploh pri sodnijah zapadne polovice monarhije isto načelo veljavno, nakazal je kraljevi ogerski justični minister z ukazom od 17. avgusta 1871, št. 13815 kraljeve ogerske sodnije, da naj v vseh slučajih, v katerih se rekvizijskim potom naprosijo za izvršitev po c. kr. avstrijskih sodnijah izdane pravomočne civilnopravne razsodbe, rekvizicije sicer ubogajo, vendar pa se glede vseh med izvršenim postopanjem potrebnih činov ravnaajo izključljivo po določbah ogerskih zakonov; da naj tedaj glede vseh činov, ki imajo za pogoj sodnijsk odlok kakor tudi glede taciuh kontroverz strank, ki zahtevajo sodnijsko obravnavo, nadalje v apelacijskih slučajih izvzemši ingerenco neogerskih sodnij, uporabljajo ogerske zakone in ravnaajo po razsodbah vsled teh zakonov pristojnih sodišč (just. min. ukaz od 7. septembra 1871, št. 9971).

Večkrat se je zgodilo, da se je iztirjanje stroškov, kateri so nastali za izročitev rekvizijskim potom po kraljevih ogerskih sodnijah eksekutivno iztirjanih in po teh avstrijski sodniji prve stopnje odposlanih zneskov izvršbeniku, v novič dovolila izvršba in so se naprosila v izvršenje kraljeva ogerska sodišča za pomoč.

O tem je kraljevo ogersko justično ministerstvo dopisnim potom tam v stvari veljavna načela razložilo, kojih bistven obseg je tukaj sestavljen: Kraljeva ogerska sodišča postopati imajo pri izvršbi civilnosodnijskih razsodb inozemskih sodišč po zakonih, obstoječih na Ogerskem. To načelo nadvladuje celo eksekucijsko postopanje od začetka do njegovega definitivnega sklepa, tedaj ni samo izvršitev v smislu teh zakonov izvrševati, ampak tudi na vprašanje, kedaj je izvršitev za dognano, kedaj izvršbena pravica za ugasnjeno smatrati, po merilu teh zakonov odgovarjati. Po na Ogerskem veljavnih zakonitih predpisih intervenovati mora izvršbenik pri eksekuciji ali sam osobno, ali pa po pooblaščencu, drugače mora on sam trpeti iz opušnja te intervencije izvirajoče slabe nasledke. Po §. 367 ogerskega civilnega pravnega reda morejo se eksekucijski stroški tako v prošnji, kakor v izvršenem zapisniku zaznamovati, in se morajo

po §. 366 civ. pr. reda stroški eksekutivnega postopanja v slučajih, ko se ud sodnije kot izvršbeni komisar odpošlje, po tem samem v eksekucijskem zapisniku dognati, če se pa izvršitev eksekucije sodnijskemu izvršniku naloži, določijo se oni v smislu §. 14 zak. člana 1871, LI, po izvrševalni sodnji. Ako se prosilec za izvršbo pravice in previdnosti intervencije pri opravi izvršbe poslužuje, določijo se seveda stroški te intervencije kakor odposlanja denarja v kraj, kjer se mora plačati, takoj pri opravi izvršbe, in jih mora eksekut precej izplačati, da se more njegov upnik smatrati za zadovoljenega in eksekutivna pravica njegova za preminulo. Ako pa prošilec za izvršbo ne intervenuje, zadovoljuje se načelu, da se mora plača izvršiti v kraji določenem po zakonu ali pogodbi, — s tem, da se eksekucijskim potom iztirjani znesek s prikladami odpošlje dotični inozemski sodnji prve stopnje v namen izročitve izvršbeniku. Vsled tega smatrati je, ker se je na Ogerskem stanujoči eksekut vsled poravnania dolžnega zneska in sodnijsko določenih doklad oprostil vsake nadaljne zaveznosti nasproti svojemu upniku in ima po kraljevih ogerskih zakonih izvršbena pravica veljati za preminulo, nadaljna eksekucija zaradi pozneje naračunjenih sodnih stroškov za nedopustljivo. Ker so se kraljeve ogerske sodnije od strani tamošnjega justičnega ministerstva nakazale, da naj na podlagi po avstrijskih sodnijskih oblastnijah poslanih eksekucijskih odlokov v civilnih zadevah postopajo v vseh nadaljnjih korakih do popolnega sklepa ali do razrušenja izvršbe po tam veljavnih zakonih, da imajo vse dotične nahajajoče se nadaljne naredbe napravljati izključljivo kraljeve ogerske sodnije, objavlja se ta iz došlih pojasnovanj kraljevega ogerskega justičnega ministra izvirajoče stvarno razmerje v lastno naznanje in v porazumljenje podložnih sodnij z dostavkom, da se imajo držati avstrijske sodnije v nahajajočih se slučajih načela reciprocitete (just. min. ukaz od 9. novembra 1872, št. 14028).

Z ozirom na (predstoječi) ukaz od 9. novembra 1872, št. 14028 je c. kr. justično ministerstvo z ukazom od 3. okt. 1875, št. 13425 sledečo cirkularno naredbo kraljevega ogerskega justičnega ministerstva od 22. septembra 1875 objavilo: Ker se je od strani avstrijskega c. kr. justičnega ministerstva zagotovilo, da izvršujejo c. kr. sodnijske oblastnije po kraljevih ogerskih sodnih oblastnijah v civilnih pravnih zadevah — pravih zaukazane izvršbe tudi v slučajih, če dotični prošnji ni priložena predplača za stroške: opozorujem kra-

ljeve sodnije na to, da se imajo, ker je v tem oziru popolna reciprociteta uporabljati, po avstrijskih sodnijah zaukazane civilnopravne izvršbe izvrševati tudi brez predplače za stroške. Vsled tega odkazujem imenovane sodnije, da v slučajih zaznamovanih v 2. odstavku §. 355 zak. člana 54: 1868, ako naj sodnijski odposlanec izvrši rubežen uradnim potom, v izvršitev eksekucije potrebne stroške dajo naprej iz pisarničnega načezka sodnije, in da v slučajih, kadar se iz kot rezultat izvršbe došlega denarnega zneska predplača ne more odtrgati, za povračilo one v odpisu prosijo izvršbo zaukazovajočo c. kr. sodnijo.

Izvršba inozemskih razsodb v Avstriji.

Tudi o razsodbah, katere je izdalo sodnistvo tuje države zoper tukajšnega podložnika, podeljevati je na prošnjo zunanjega sodnistva ali na zahtevo nadvladajoče stranke proti obsojencu izvršba takrat: 1. Kadar je bilo zunanje sodnistvo opravičeno v izdaje razsodbe zoper tukajšnega podložnika; 2. Ako tuja država, koje sodnistvo je razsodilo, na razsodbo tukajšnih sodnij tudi sodnijsko pomaga. Glede na to reciprocitetno pravico in po prej navedenih ozirih obnašati se je tudi pri iztirjevanji zunanjemu sodnistvu pristujočih taks. Sodnik ne more nikoli po družih zakonih, kakor po onih države, kjer posluje kot sodnik, podeljevati pravico, razun ako se gre za uporabo reciprocitetne pravice. To pravilo velja tudi proti ubežnikom tuje države, kjer pa sploh pri njenem reklamovanji nima posredovati sodnik, ampak politična oblastnija (d. d. od 18. maja 1792, št. 16 j. z. z., lit a, b, c). — Akoravno se morajo po obstoječih predpisih in dvornem dekretu od 18. maja 1792, št. 16 j. z. z. razsodbe zunanjega sodnistva pod določenimi predmnevami izvrševati po tukajšnih sodnijah, vendar ne morejo niti tuje sodnije niti stranke prositi tukajšnih sodnij za daljno posredovanje, kakor občni sodni red predpisuje sodniku pri tuzemskih strankah. Sodnije tedaj ne morejo privoljevati niti v uradne dispozicije, niti v iztirjanje in dopošiljanje tirjatev, ampak mora zunanji zmagovalec ali sam ali pa po pooblaščenih izvršbo po sodnem redu opravljati. — Toda, ako se gre za veljavo tacih razsodb in podeljevanje izvršbe, ne more se pri tem postopati drugače, kakor po predpisu občnega sodnega reda, ne po uradnih dispozicijah na prošnjo zunanjih sodnij, ampak na redno prošnjo nadvladajoče stranke po predpisanem teku izvršbe,

in ne morejo razsodbe zunanjih sodnij tujih dežel zahtevati drugačnega obnašanja, kakor je to o razsodbah tukajšnjih sodnij; to pa za to, da ko se pomaga na jedni strani zmagovalcu k njegovi pravici, na drugi strani ne trpi dolžnik na svoji lastnini. Tudi se ne morejo izvrševajoči uradi pečati z uradnim iztirjanjem, potem z odpošiljanjem takih tirjatev in z denarnimi manipulacijami v zasobnem premoženji takih ljudi, ki so svojepravni, ali se v kaj zapletati; ampak iz reda in pravičnosti sledi samo ob sebi, da ko se je zoper tukajšnjega podložnika v inozemstvu po pristojnem sodniku redno izprosila razsodba in se o tej hoče dobiti od tukajšne sodnije izvršba, mora nadvladatelj ali sam ali z redno pooblaščenim pooblaščencom za izvršbo prositi po predpisu sodnega reda in jo zasledovati (d. d. od 18. januarija 1799, št. 452 j. z. z.) — Da se izvršba zunanje razsodbe dovoli, je pred vsem potrebno, da je o pristojnosti zunanjega sodnika, o pravomočnosti razsodbe in o onostranskem enakem ravnanji s tukajšnjimi kakor z lastnimi podložniki vsaka dvojba odstranjena. V vsakem slučaju dano je na prosto voljo nadvladajoči stranki, da za izvršbo zunanje razsodbe prosi neposredno pri tukajšni sodniji, in v tem slučaju ravnati se je, kakor predpisuje obstoječi občni sodni red; ako pa zunanje sodništvo pošlje uradno prošnjo tukajšni sodniji za izvršbo razsodbe, mora biti oni vendar vedno priložena izvršiti se imajoča razsodba. Ker po tukajšnjih zakonih sodnik nikdar ne sme postopati uradnim potom, ampak se mora po §. 311 sodnega reda predmet, ki se ima djati pod izvršbo, sodniku objaviti in mora tudi v nadaljнем teku prosilec za izvršbo izprositi si naredbo nadaljnjih izvršbenih stopinj, ravnati se je tudi v slučajih, v katerih prosi zunanje sodništvo za izvršbo razsodbe, na naslednji način: a) Ako v prošnji zunanjega sodnika ni zaznamovan predmet, ki naj se dene pod izvršbo, postaviti ima tukajšni sodnik nadvladajoči stranki uradnim potom pravnega zastopnika, ki mora predmet imenovati in tako v imenu zunanje stranke vložiti prošnjo za izvršbo. — b) Ako pa je zunanji sodnik predmet, ki se ima djati pod izvršbo, imenoval, podeliti ima tukajšna sodnija na to rubežen, zastavno pravico ali sploh prvo stopnjo izvršbe isto tako, kakor bi bilo po zakonih to storiti na prošnjo tukajšne sodnije; ob jednom se ima pa postaviti odsotnemu prosilcu za izvršbo uradnim potom praven zastopnik, ki mora izvršbo zakonito nadaljevati in čuvati pravice in oblasti strankine.

Karkoli tukajšna sodnija na izvršbeno prošnjo zunanje sodnije ukrene, objaviti se mora tej zadnji v sporazumljenje nadvladajoče stranke, sicer pa je stranki na prosto voljo dati, ako se hoče, vedno na svojo nevarnost, s postavljenim pravnim zastopnikom sporazumeti ali pa mesto tega drugega pooblaščenca imenovati. Ako bi pa imeli na tako prošnjo zunanjega sodništva navstajati pomisleki in zapreke, se zaradi tega ne sme prošnja kar tako zavreči, ampak je onostranski oblastniji navajaje zakon, ki uslišanje njene prošnje zadržuje, naznaniti, kaj da bi bilo morebiti še dopolniti in razjasniti. V vsakem slučaju pa se je z onostransko oblastnijo pogovoriti, da se zagotovijo tako tuzemske takse kakor tudi pristojbina uradno postavljenega zastopnika (d. d. od 15. februarja 1805, št. 711 j. z. z.).

O iztirjevanji inozemskih davščin se opominja, da kakor niso avstrijske oblastnije opravičene naproševati za posilno iztirjevanje tustranskih davščin od strank, nahajajočih se v inozemstvu, organe tujih vlad, se isto tako malo ne morejo usliševati prošnje inozemskih oblastnij za posilno iztirjanje tamošnjih davščin od osob bivaajočih v Avstriji od strani tukajšnih oblastnij. Le v slučajih, v katerih inozemske sodnije o prošnji avstrijskih oblastnij v zadevi strank tekoči pri teh zadnjih izvršujejo uradna posla, ki so inozemski davščini podvržena ali so v zvezi s stroški, imajo inozemske oblastnije po posebnih, med Avstrijo in njihovimi vladami obstoječih državnih pogodbah pravico, in tuzemske oblastnije dolžnost, da izvršijo iztirjanje teh davščin ali stroškov od v tuzemstvu nahajajočih se strank ako potrebno tudi s silo, kakor se to po pogodbi v nasprotnem slučaju stori tudi od strani inozemsk oblastnij. V vseh ostalih slučajih prošnje inozemskih oblastnij za iztirjanje tamošnjih davščin od strank morajo potem, ako jednake tuje oblastnije po pogodbi ali dejanjsko na enak način ravnaajo, iste oblastnije tuzemstva, ki so po obstoječih predpisih pristojne k korespondenci s prosečimi tujimi oblastnijami, dostaviti dotične plačilne naloge strakam in prejemna potrdila onih o plačilnem nalogu, kakor če se stranka v poravnanje tujezemske tirjatve prostovoljno sporazume in znesek pri oblastniji položi, tudi ta zadnji poslati proseči inozemski oblastniji. Ta naredba pa sploh ne zadeva onih slučajev, v katerih imajo inozemske oblastnije za uradna poslovanja v javnih zadevah, katera so ukrenila na prošnjo avstrijskih oblastnij, zahtevati povračilo stroškov od cesarskih oblastnij (min. nar. od 24. junija 1860, št. 159 d. z.).

Velikokrat pripetili so se slučaji, da avstrijske sodne oblastnije onim prošnjam, katere podajajo inozemskim sodnijam zaradi oprave izvršbe ali tudi zaradi zasliševanj v pravnih in zunaj pravnih zadevah i. t. d., prilagajo v tuzemstvu k takim uradnim poslom potrebne c. kr. koleke. Ker se pa od inozemske oblastnije ne more zahtevati, da rabi pri izvrševanju svojih sodnijskih činov avstrijske koleke, ni povoda k prilaganju teh kolekov. Sodnije opozorujejo se na to z dostavkom, da se more izpolnitev dolžnosti kolekovanja v tuzemstvu v takih slučajih zgoditi po prihodu dotičnega akta, opravljenega po inozemski sodnji, po določbah §. 22, lit. d, prist. zakona (just. min. ukaz od 19. oktobra 1875, št. 13147.).

§. 298. (Nadaljevanje.) Ako bi se pa tožba opirala na tako listino, ki vsled sedajšnjega zakona zasluži popolno vero, določi naj se na prav kratek obrok dan, in sicer z dostavkom, da bi se zatoženec vsled izostanja smatral za dolg priznavajočega, in naj se zatoženec o tožbi zasliši. Ako zatoženec dolg priznava, spoznati ima sodnik kar naravnost na izvršbo; ako bi pa zatoženec ugovarjal, o čemur bi se takoj lahko konečno razsodilo, naj se po obeh strankah kar naravnost prične obravnava in se razsodi, kakor je po pravici; v onem slučaju slednjič, v katerem bi zatoženec listino sicer priznaval, pa take ugovore navajal, o čemur bi se ne moglo takoj konečno razsoditi, napoti naj se stvar v pravno postopanje, tožniku pa se dovoli izvršba do zavarovanja, ako ni morda že zadostno zavarovan.

O tako imenovani izvršbeni tožbi ukrenila se je z dvornim dekretom od 7. maja 1839, št. 358 j. z. z. naslednja naredba: Ako se tožba na listino, ki zasluži popolno vero, opira, opravičen je tožnik, da prosi tudi v slučajih, sposobnih za pismeno postopanje, za razpis dneva, in da takoj v tožbi stavi primerno zahtevo za dovoljenje izvršbe v izvršitev iztožene pravice. O taki tožbi mora sodnik brez odlašanja na kolikor mogoče kratek obrok razpisati dan z dostavkom, da bi se toženec v slučaju izostanja smatral za priznavajočega v tožbi navedenega dejanja in da bi se o izvršbi, za katero prosi tožnik, razsodilo, kakor je po pravici. — Ako zatoženec ne pride k dnevu, ali če pri onem resničnost dolga obstane ali pa jo s pismeno vlogo priznava, obsoditi mora sodnik zatoženca takoj z odlokom v plačanje iztožene tirjatve v štirinajstih dneh proti dru-

gačni izvršbi. Ako zatoženec pri dnevu stavi tožbi nasproti ugovore, o katerih bi se moglo takoj končno razsoditi, prične naj se ustna obravnava z obema strankama in se o tem nujno, ako mogoče še isti dan, razsodi z razsodbo. Ako pa zatoženec navaja ugovore, ki učinjajo potrebno podrazsodbo na dokazovanje ali preložitve dneva v nadaljno obravnavanje, napoti naj se sicer nadaljno postopanje po zakonih, to je, postopanje naj se po sodnem redu nadaljuje, dokler se more o tem z razsodbo spoznati, tožniku pa naj se na njegovo zahtevo, ako ni morebiti že zadostno zavarovan, s posebnim odlokom podeli izvršba do zavarovanja iztožene tirjatve s prikladami, ako bi bilo treba tudi z rubežnijo. Ta rubežen more se dovoliti tudi na imetje, katero je toženec po §. 1425 obč. drž. zakonika položil v shrambo sodnije.

Okoliščina, da tožbi ni priložen izvirnik listine, ki zaslučuje popolno verjetnost, ampak le prepisek, ne zadržuje vpeljanja ustnega postopanja v slučajih, v katerih je ono zakonito (d. d. od 27. septembra 1792, št. 53 j. z. z., lit. d.); in ne more se nobeni stranki usiliti, da priloži svoji izvršbeni tožbi izvirno listino, na katero se opira tožbina pravica (d. d. od 13. februarja 1795, št. 217 j. z. z., lit. l).

Ne samo v slučajih, če se pri dnevu na tožbo, opirajočo se na popolnem verjetno listino, navajajo taki ugovori, o katerih se ne more takoj razsoditi, in se vsled tega nadaljno postopanje upelje po zakonu, ampak tudi v slučajih, ako se tožencu na njegovo izostanje od dneva, ali vsled njegovega obstanja, ali na njegovo priznanje o resničnosti dolga, naloži plačanje v štirinajstih dneh z odlokom, ali če se o ugovorih, navedenih po zatožencu, končno razsodi na plačanje, dopuščena je izvršba do zavarovanja na dotično v tožbi stavljeno zahtevo brez prejšnjega naloga k zavarovanju (d. d. od 25. januarja 1841, št. 496 j. z. z.).

Že izrazi §. 298, da se ima namreč tožniku izvršba podeliti do zavarovanja, odstranjujejo vsak dvom in določujejo jasno, da mora biti rubežen kot prva stopnja izvršbe obsežena v izvršbi, katera se ima tožniku do zavarovanja podeliti (d. d. od 25. oktobra 1805, št. 752 j. z. z.).

V posebnih pravih, ki se imajo dognati glede resničnosti ali prednosti v konkurznem postopanju priglašene tirjatve, obravnavati in razsoditi je po predpisih o rednem postopanju tudi v slučajih, ki

só sposobni za vpeljavo eksekucijskega postopanja (§. 131 konk. reda).

§. 299. Obrok, v katerem mora dolžnik zadostiti svoji dolžnosti, izraziti je vsak čas v razsodbi ali pogodbi.

§. 300. Pri pogodbi odvisna je določitev tega obroka jedino le od lastne volje strank. V razsodbi pa naj se določi na štirinajst dni; izimši le oba slučaja, ko je kdo dolžan opustiti kako dejanje ali pa opraviti kako delo; kajti v prvem slučaju dati ni dolžniku prav nobenega obroka, v drugem pa naj sodnik določi obrok po potrebi dela.

Ako je razsodba določila plačanje pod kakim pogojem, ne more imeti taka le pogojno izšla razsodba za nasledek neposredno takojšno izvršbo, ampak je treba še druge razsodbe, katera spozna, ali je v prvi razsodbi določeni pogoj izpolnen, in katera se v takem slučaju glasi na plačanje z ozirom na §. 300; zaradi tega je postopati po merilu §§. 298, 299 in 300, ako se na tako pogojno izšlo razsodbo prosi za izvršbo. Ako se je v razsodbi, ki je brez vsakršnega pogoja izpala, proti §. 300 po pomoti spoznalo na takojšno plačanje, in je o tem stranka, koji se je krivica zgodila, vložila pritožbo na višjega sodnika, odstraniti mora nadsodnija sodnijsko pomoto po svojih uradnih dolžnostih. Ako se pa na višjega sodnika ni pritožilo, ta sodnijska pomota stvari ni v kvar, ker se pred iztekom apelacijskega obroka ne more podeliti na razsodbo izvršba, in ima nasprotna stranka vedno še obrok štirinajstih dni za plačanje (d. d. od 10. februarja 1785, št. 387 j. z. z.). — Po razsodbi določeni obrok za plačanje dolga ali izpolnitev kake druge zaveznosti jame teči z dnem uročitve razsodbe, ako se niso vložile nobene pritožbe zoper ono ali pa če niso dopuščene. Če se je pa apelacija ali revizija priglasila, zračunavati je oni od dne uročitve razsodbe druge in tretje stopnje (d. d. od 20. decembra 1822, št. 1915 j. z. z.).

§. 301. Po preteku določenega obroka je v prosti volji tožnikov, da prosi za izvršbo, in ta naj se mu podeljuje, kakor sledi:

Na deželi morejo se prošnje za izvršbo tudi ustno podajati in ustno obravnavati prepiri o izvršbi (d. d. od 1. avgusta 1818, št. 1481 j. z. z.). — V vsaki prošnji za izvršbo se mora dokazati, kako daleč je izvršba že dospela (d. d. od 20. oktobra 1789, št. 1959 j. z. z.).

O dovoljenji prve izvršbene stopnje proti občini naznaniti je z izdanjem dotičnega dovoljenja občini zakonito neposredno predstavljeni oblasti, da more ta morebiti administrativnim potom potrebno ukreniti. Vendar pa naj se vsled tega ne zadržuje niti eksekucijsko postopanje v svojem zakonitem teku, niti naj se ne more kaka odgovornost sodnije izpeljavati iz po sodnijah morda opuščenega pravočasnega obvestjenja oblasti (just. min. ukaz od 29. aprila 1864, št. 3536).

Slučaji, v katerih se eksekucija vodi na kavcijo kakega beležnika, objaviti so brez odlašanja po sodnijah beležniški komori (§. 26 bel. reda od 25. julija 1871, št. 75 d. z.).

§. 302. Ako je zatoženec dolžan, da odstopi tožniku ležeče premoženje, naj sodnik na njegovo prošnjo dovoli, da se tožnik v posestvo vpelje, in se v ta namen razsodba ali pogodba vknjiži v deželno tablo, ali v mestno ali zemljiško knjigo, kakor je to v vsakem kraju navadno, in da se tožniku posest premoženja prepusti.

Primerjaj k temu in obema sledečima paragrafoma §. 33 lit. d. in §. 100 občnega zemljiščno-književnega zakona.

§. 303. Oblastvo, pod katerim leži premoženje, naj omenjeno dovoljenje, katero mu je po sodniku z nalogom ali prošnjo isti čas in neposredno dostaviti, proti plačanju zakonite pristojbine kar naravnost spolni, tedaj naj tudi tožnika dene v posest premoženja dejansko z najprimernišimi posilnimi sredstvi.

§. 304. Ako je zatoženec dolžan tožniku dopustiti stvarno pravico na svoje ležeče premoženje, naj sodnik na njegovo prošnjo dovoli, da se razsodba ali pogodba vknjiži, kakor je v vsakem kraju navadno, v deželno tablo ali v mestno ali zemljiško knjigo; oblastvo pa, pod katerim leži premoženje, naj to dovoljenje tudi kar naravnost spolni proti plačanju zakonite pristojbine.

§. 305. Ako se je zatoženec spoznal za dolžnega, da tožniku izroči določeno premakljivo blago (rem mobilem in specie), naj sodnik na njegovo prošnjo naloži sodnijskemu slugi, da ga zatožencu odvzame in ga tožniku izroči proti njegovemu prejemnemu potrdilu.

§. 306. Ako je to blago prešlo v roke tretjega, na prosto voljo je dano tožniku, da ga po merilu državnih zakonov za to

toži, ali od zatoženca iztoži dokazljivo vrednost stvari in svojo škodo, kar naj tudi velja, če ni več blaga.

§. 307. Ako se je zatoženec spoznal za dolžnega, da tožniku izroči nedoločeno premakljivo blago (rem mobilem in genere), in ako ima zatoženec tako blago, naj sodnik na tožnikovo prošnjo naloži sodnijskemu slugi, da zatožencu ravno toliko odvzame, kolikor tožniku pristuje, ter mu ga dostavi proti njegovemu prejemnemu potrdilu.

§. 308. Ako bi pa zatoženec ne imel takega blaga, dovoli naj sodnik tožniku, da ga na obema strankama najmanj škodljivi način kupi, in svojo škodo išče pri zatožencu; ali naj pa dokazljivo vrednost stvari in svojo škodo iztoži od zatoženca.

§. 309. Ako je zatoženec tožniku dolžan delo (factum), in ako more to tretji dovršiti, naj sodnik tožniku dovoli, da ga da na obema strankama najmanj škodljivi način po tretjem dovršiti, in odškodnino išče pri zatožencu; ali pa, da iztoži od zatoženca dokazljivo vrednost dela in svojo škodo.

Po tožniku zahtevano mnenje zvedencev v pozvedbo okoliščine, ali po zatožencu opravljeno delo zadostuje razsodbi, je dovoljeno (sklep n. v. sod. od 18. novembra 1851, št. 10259 j. k., št. 7).

§. 310. Ako se pa delo po tretjem ne more dovršiti, prisiliti ima sodnik na tožnikovo prošnjo zatoženca z denarnimi in telesnimi kaznimi, da zadosti svoji dolžnosti, vendar je dano tožniku na prosto voljo, ako ne bi hotel siliti na delo, da od zatoženca iztoži vrednost dela in svojo škodo.

§. 311. Ako je zatoženec dolžan, da plača tožniku svoto denarja, imenovati mora ta v svoji prošnji za izvršbo ono premoženje toženčevo, iz katerega hoče dobiti svoje poplačanje.

Vsakemu tožniku brez izjeme, tedaj tudi onemu, kojega tirjatev je pokrita z zastavo, pristuje pravica, in sicer zopet brez izjeme, da imenuje ono zatoženčevo premoženje, iz katerega hoče dobiti svoje poplačanje (resol. od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z., lit. aa).

Oni zavodi, ki pod nadzorstvom državne uprave po pravilih oskrbujejo kreditna opravila, oblašeni so, da v iztirjanje svojih tirjatev, ki so nastala vsled opravil po pravilih, iz zato danih jim ročnih zastav, rabijo po svojem izboru ali v členu 310 ali v členu 311 trgovinskega zakonika predpisano postopanje, vse jedno ali so nastale tirjatve trgovcem nasproti iz trgovinskih

opravi, in ali se je pismeno dogovorilo ali ne o izročbi ročne zastave in o postopanju. Po členu 310 trgovinskega zakonika izprošena javna prodaja ročne zastave vrši se po nakazu §. 47 uvodnega zakona k trgovinskemu zakoniku (min. nar. od 28. oktobra 1865, št. 110 d. z., čl. III).

Nacionalna banka kot **hipotekna banka in splošni avstrijski zemljiščno-kreditni zavod na Dunaji** oblašćena sta, ako se obresti, glavnica, glavníčni roki ali anuitete ne plaćajo za časa, ko so zapadli, da si jih izplaćata brez sodnijskega posredovanja iz taciñ denarjev in vrednosti osobnega dolžnika, v kojih posest sta prišla, po katerem koli opravi (§. 20 in čl. 109 z min. nar. od 20. marca 1856, št. 36, in od 1. junija 1864, št. 49 d. z. objavljenih pravil).

Kreditni zavod za trgovino in obrt je oblašćen, da se pred vsemi upniki izplaća iz onih denarjev, vrednosti ali družih vrednostnih predmetov, kateri so se mu izročili v zavarovanje po dolžniku ali za onega, ali v kojih posest je prišel vsled opravi po pravilih, ne da bi mu bilo treba sodnijske pomoći. Le pri vrednostih, ki ne stojijo v borznem prometu, prositi je za prodajo pri trgovinskem sodišči (min. ukaz. od 6. novembra 1855, št. 186 d. z., §. 66).

Anglo-avstrijska banka na Dunaji je oblašćena, da se pred vsemi upniki in ne glede na pravice tretjih osob, ako te pravice niso bile banki znane ali spoznavne že pred izročitvijo, izplaća iz onih vrednosti ali družih vrednostnih predmetov, kateri so se ji izročili v zavarovanje po dolžniku ali za onega, ali v kojih posest je prišla vsled opravi pristojeeega ji po pravilih, in sicer tako, da pri javni borzi zaznamovane vrednosti da prodati pri tej po oblašćenemu senzalu brez prejšnega sodnijskega posredovanja, druge, vrednostne predmete pa po javnej dražbi. To dražbo dovoli naj takoj trgovinsko sodišće na na Dunaji, ali pristojno trgovinsko sodišće stranske naselitve na prošnjo, kateri je priložen beležniško poverjen izleček iz knjig ali drugi izkazi o znesku tirjatve po števílkah, in naj jo opravi z jednim samim obrokom (min. nar. od 28. julija 1864, št. 67 d. z.).

Ako se po **hipotekeni banki kraljestva Českega** proti zastavljenju vrednostnih papirjev dane predplaće o zapadni dobi ne vplaćajo, pristuje ji pravica, da jih brez sodnijskega posredovanja po borznem dnevnem kurzu proda in si iz tega izplaća predplačo z

obrestmi, stroški in potroški vred (§. 39, št. 5 z min. nar. od 26. decembra 1864, št. 99 d. z. objavljenih pravil).

Nadalje pristuje pravica, da proda zastavni predmet brez posredovanja sodnije: 1. državi v iztirjanje povračil, ki nastanejo jedino le iz službinskih razmer uradnikovih, iz kavcij, katere so ti položili (d. d. od 3. januarija 1842, št. 583 j. z. z.); 2. privilegirani nacionalni banki (§. 73 pravil in §. 43 reglementa, vsled zakona od 27. decembra 1862, št. 2 d. z. za 1863); 3. javnim zastavilnicam (d. d. od 3. avgusta 1795, št. 245 j. z. z. in posebne instrukcije); 4. kreditnemu zavodu za trgovino in obrt na Dunaji (§. 66 z min. ukazom od 6. novembra 1855, št. 186 d. z. objavljenih pravil); 5. hranilnicam (min. nar. od 2. februarja 1852, št. 42 d. z.); 6. zastavojemniku pri borznih opravilih (zak. od 1. aprila 1875, št. 67 d. z., §. 15); 7. imetniku ročne zastave pri trgovinskih opravilih sploh (čl. 310—312 trg. zak., in §. §. 44—47 uvodn. zak.), pri čemur je v §. 16 ministerske naredbe od 19. junija 1866, št. 86 d. z. predpisano postopanje opazovati, ako se ima prodati v javnem skladišči ležeče blago; 8. komisijonarju, špediterju in vozniku glede njegove tirjatve z ozirom na komisijsko špedicijsko in vozno blago (čl. 309—311, 313—315, 374, 375, 382, 409—412 trg. zak. in §§. 44 do 46 uvodn. zak.); 9. imetniku zastavljene menjice, ki more za časa, ko se izteče menjica, pri akceptantu za-njo prejeti denar in se s tem za svojo tirjatev plačati, preostanek pa ima lastniku ali konkurzni skladi izročiti (d. d. od 13. julija 1789, št. 1033 j. z. z., lit. b.).

Ako se zoper odsotnega dolžnika, ki ima menjevalno ali neznano stanovališče, dovoli eksekutivna rubežen premakljin, more se eksekvent, da se omogoči izvršitev one, v izvršbo dovoljujočem odloku pooblastiti, da prosi za izvršitev neposredno pri oni c. kr. okrajni sodnji, v katere okraji se nahajajo predmeti, ki naj se zarubijo (sklep n. v. sod. od 12. aprila 1876, št. 4428, s. r. št. 82).

§. 312. Ako bi hotel poseči za plačo toženčevo, dovoli naj sodnik, da se mu ta izroči, dokler se tirjatev njegova razteza; ta dovolitev izročitve, katera se ima po sodniku neposredno in isti čas dostaviti dotični blagajnici, vloži naj se pri zadevni blagajnici, pri njej zažnamva in se tožniku izroči navedena plača v vsakem za plačilo odločenem času.

Glej opazke o to zadevajočem postopanju pri §. 287, in glede izvršbe na plače iz delavskega ali službinskega razmerja zakon od 29. aprila 1873, št. 68 d. z.

§. 313. Kolikor niso plače ali penzije po izrečnih zakonih ali popolnem ali le deloma oproščene od izvršbe morejo se tudi cele djati pod izvršbo.

Glej dotične oprostitev pri §. 283.

§. 314. Ako bi hotel tožnik tirjatev, katero ima toženec tirjati od zasobnika zaradi posojila, shranjenega denarja (depositi) ali iz kakega drugega vzroka, prevzeti mesto plačila, prisodi naj mu jo sodnik po merilu njegove lastne tirjatve ter sodnemu slugi naloži, da zatožencu vzame dolžno pismo, ko bi kako imel, ter ga tožniku izroči, ako navedeno dolžno pismo ne znaša več od tožnikove tirjatve, ali ko bi več znašalo, da na njem zaznamva storjeno prisojilo in ga da nazaj tožencu.

Zasobne tirjatve morejo se tudi potom navadne eksekucije djati pod izvršbo; ceniti pa se ne dajo, ampak so, ko se pride po izvršeni zarubitvi do njihove prodaje, izklicati po znesku, na kojega so dolžna pisma izdana, pri prvi in drugi prodaji niso prodati pod tem zneskom, pri tretji prodaji so največ ponujajočemu za kakoršno koli ponudbo izročiti (d. d. od 27. oktobra 1797, št. 385 j. z. z.). — Prim. opazke pri §. 287.

§. 315. Ako bi bila ta prisojena tirjatev zavarovana na nepremakljini, naj da oblastnija, pod katero leži to posestvo, navedeno prisojitev, ki se ima po sodniku oblastniji isti čas in neposredno dostaviti s poveljem ali prošnjo, proti opravi zakonite pristojbine na prošnjo tožnikovo zaznamovati pri deželni tabli, ali pri mestni ali zemljiški knjigi, kakor je v vsakem kraju navadno.

§. 316. Tožnik naj da prisojitev dolžniku toženčevemu dostaviti v verjetnem prepisu; inace naj nima pri njem iskati povračila, ko bi bil prej svoj dolg poravnal.

§. 317. Toženec jamčiti mora za resničnost prisojene tirjatve; izimši, ako se je zaradi nje pričela pravda, in tožnik ni od njega zahteval zastopanja.

§. 318. Toženec jamčiti mora tudi za iztirljivost prisojene tirjatve; izimši, ako se je tožnik obotavljal, da bi jo iztirjal.

Na mesto teh določb o jamčenji stopili so sedaj predpisi občnega državlanskega zakonika o odplačilnih cesijah (§§. 1395 do 1399).

§. 319. Ako se prične zaradi prisojene tirjatve pravda, ali če tožnik po dobljeni rubežni ne najde pri svojem novem dolžniku zadostnega blaga v svojo pokritev in zadovoljenje, dano mu je na prosto voljo, da poseže na drugo blago svojega prvega dolžnika.

§. 320. Ako hoče tožnik izvršbo voditi na vžitke ali dohodke, naj mu sodnik na njegovo prošnjo podeli na-nje zastavno pravico, ter naj dovoli, da se v ta namen razsodba ali pogodba, ako se imajo djati pod izvršbo vžitki nepremakljine, zaznamva pri deželni tabli, ali pri mestni ali zemljiški knjigi, potem da se imenuje sekvester v pobiro teh vžitkov ali dohodkov. Oblastnija pa, pod katero leži posestvo, in kateri je po sodniku dovoljenje predznambe ob jednom in neposredno dostaviti s poveljem ali prošnjo, naj da kar naravnost proti plači zakonite pristojbine izvršiti dovoljeno predznambo.

Ker se mora dati vsled §. 320 sodnega reda upniku, kakor hitro je po razsodbi nedvomljivost njegovih terjatev spoznana, in se plačilo v določenem obroku ni opravilo, koj s prvo stopnjo poprijete izvršbe popolno pokritje na posestvo, djano pod izvršbo, naj se na isto prošnjo za izvršbo po predpisu §. 320 ob jednom dovoli predznamba, in ob jednom imenuje sekvester (d. d. od 27. februarja 1784, št. 248 j. z. z.). — Nič ne zadržuje, da bi se ne mogla sekvestracija pod izvršbo djanih vžitkov in dohodkov prepustiti upniku, ki vodi izvršbo, ako je dolžnik s tem zadovoljen in v to privoli. Vendar je upnik tudi v tem slučaju zavezan, da položi o svoji sekvestraciji reden račun, in ni opravičen, da bi si prisvojeval druge kakor zakonite obresti. Postopanje ad §. 320, da se po prosilcu za izvršbo predlaga sekvester, da se ta voli po uradu, naznani dolžniku, in če ta ničesar ne ugovarja, tudi pušča na svojem mestu, ostaja veljavno (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z., lit. ff. in zz.). — Kar je v §. 320 sodnega reda o izvršbi vžitkov ali dohodkov nepremakljine zaukazano, velja tudi, ako se vodi izvršba na obresti in dohodke na nepremakljini zaznamovane glavnice ali sploh tirjatve; le imenovanja sekvestrovega ni potreba, ampak stori se zadostno, ako se poleg predznambe pri deželni tabli, ali pri mestni ali zemljiški knjigi dovoli prisojilo s sodnim zaukazom onemu, ki mora plačati (d. d. od 4. junija 1792, št. 22 j. z. z.).

Na izgovorjeni vžitek voditi se more izvršba le s sekvestracijo po §. 320 občnega sodnega reda (sklep n. v. sodn. dvora od 19. februarja 1878, št. 1367 s. r. št. 41).

§. 321. Ako bi pa ti vžitki in dohodki obstali v gotovem znesku denarja, n. pr. v obrestih kake glavnice i. t. d., prisoditi so takoj, ne da se postavi sekvester, tožniku po meri njegove tirjatve, in na dotični blagajnici ali izplačevalcu tega denarja po sodniku neposredno in isti čas izvršiti se imajočo uročitev izšle prisojilne naredbe izročiti proti njegovi pobotnici.

Predpis od 2. julija 1859, št. 120 d. z. zaradi izvršbe na obresti obligacij glej pri §. 287.

§. 322. Ako bi hotel tožnik izvršbo voditi na nepremakljino, naj mu na-njo sodnik na njegovo prošnjo dodeli zastavno pravico, in dovoli, da se razsodba ali pogodba v ta namen vknjiži v deželno tablo ali v mestno ali zemljiško knjigo, kakor je v vsakem kraju navadno; oblastvo, pod katerem leži posestvo, naj navedeno dovoljenje, ki se ima onemu po sodniku s poveljem ali prošnjo ob enem in neposredno dostaviti, takoj izvrši proti plačanju zakonite pristojbine.

Glede izvršb proti občinam glej opazko pri §. 301. — Pri izvršbah na rudnik prevdariti mora pač najpoprej izvršbo dovoljujoči sodnik, ali je ona po §. 121 občnega rudarskega zakona dopustljiva; toda tudi za izvršitev eksekucije naprošeni sodnik ni dolžan, da jo izvrši, ako se je po njegovem mnenji v protislovji z zakonom dovolila na rudarsko pritiklino. Naprošeni sodnik naznaniti mora svoj pomislek sodniku, ki je izvršbo dovolil, v obvestjenje strank, in tem je dano na prosto voljo, da zoper odbito izvršitev eksekucije vložijo rekurz pri nadsodnji (min. ukaz od 20. junija 1856, št. 13236).

§. 323. Po storjeni vknjižbi in vsled tega v resnici pridobljeni zastavni pravici dovoljeno je tožniku, da takoj prosi za cenitev pri sodniku, pod katerim je deželna tabla, ali mestna ali zemljiška knjiga; ta naj jo tudi precej dovoli in jo naj da izvršiti po merilu sedemnajstega poglavja.

Primerjaj dvorni dekret od 20. oktobra 1789. št. 1059 j. z. z. zgoraj pri §. 301.

Ako nacijsionalna banka kot hipotekna banka smatra eksekutivno prodajo zastavljenega posestva za potrebno, veljati ima po njej po pravilih izračunjena vrednost za cenilno vrednost in iz-

klicno ceno, in ni treba eksekutivne cenitve (§. 31 z min. ukazom od 20. marca 1856, št. 36 d. z. objavljenih pravil).

Isto velja tudi za **splošni avstrijski zemljiščno-kreditni zavod** (čl. 120 z min. ukazom od 1. junija 1864, št. 49 d. z. objavljenih pravil), potem za one zavode, ki pod nadzorstvom državne uprave opravljajo po pravilih kreditna opravila (min. nar. od 28. oktobra 1865, št. 110 d. z., čl. IV c.).

§. 324. Ako ni nobena stranka trideset dni po cenitvi, ki se je imela izvršiti, (kar je po pisarni na nji zaznamovati) prosila za prodajo, dolžan je tožnik, da prevzame posestvo za cenitev, in toženec, da mu ga za ono prepusti.

Ta določba se je razrušila in ukazalo se je, da je tako tožniku kakor zatožencu na prosto voljo dano, da prosita za prodajo, ne da bi bila pri tem navezana na kak obrok (min. ukaz od 16. decembra 1851, št. 258 d. z., §. 6).

§. 325. Ako je tožnik in prejemnik posestva potem kupnino ali cenilni znesek poravnal, naj se mu posestvo prisodi, kakor se je zgoraj v §§. 302 in 303 zankazalo.

Primerjaj opazko pri §. 324.

§. 326. Ako je v tridesetih dneh jedna ali druga stranka prosila za prodajo, dovoli naj se ta takoj, določijo naj se trije obroki, vsakteri tridesetih dnij izrečnim imenovanjem dneva, ure in kraja, in naj se dostavek pridene, da ako bi se posestvo niti pri prvem niti pri drugem obroku ne moglo spečati za cenilni znesek ali nad njim, bi se pri tretjem prodalo tudi pod cenitvijo.

Za sodnijsko prodajo zemljišča preseča stranka je zavezana, da svoji prošnji priloži tako knjižni izleček, kakor tudi rubrike za vse tabularne upnike z objavo njihovega stanovanjskega (d. d. od 22. februarja 1836, št. 446).

V izprošenje sodnijske prodaje v konkurzno sklado spadajočega premakljivega in nepremakljivega blaga oblaščen je tako oskrbnik sklade, kakor tudi eksekucijskim potom vsak realni upnik, za kojega pravico jamči posestvo. Oskrbnik sklade je sosebno oblaščen, da reši vsako zastavljeno premakljivost vsak čas za konkurzno sklado s plačanjem polnega zastavnega dolga. — Oskrbnik sklade je oblaščen, da vstopi v eksekucijsko postopanje mesto vsakega hipotekarnega upnika, ki je izvršeno prodajo nepremakljivega posestva izprosil,

pa izvršitev prodaje ali opravo razdelitve izkupila odlašaja (165 konk. reda).

Zavodom, ki pod nadzorstvom državne uprave opravljajo kreditni posel, gre pravica, ako je kak drug upnik eksekutivno prodajo zastavljenega posestva izprosil, njeno izvršbo pa ali opravo razdelitve izkupila štirinajst dni odlašaja, da vstopi mesto njega v eksekucijsko postopanje v vresničenje pravomočno priznane mu hipotekarne tirjatve (min. naredba od 28. oktobra 1865, št. 110 d. z. čl. IV. d).

§. 327. Pri prodaji večjih posestev na deželi prepuščeno je, sodnikovi previdnosti, ako hoče prvi obrok odločiti tudi na devetdeset dni; pri vseh družih pa mu je na prosto voljo dano, da jih za nekaj dni prej ali pozneje določi; vendar naj se za vse tri izmerjeni čas nikdar znatno ne prekorači.

§. 328. V dražbenem oglasu imajo se natanko izraziti: a) pogoji, pod katerimi se bode posestvo prodalo; b) da mora največ ponujajoči na posestvu ležeče dolgove prevzeti, dokler se bode ponujena cena raztezala, ako ne bi hoteli upniki prevzeti denarja pred morebiti prej storjeno odpovedjo.

V dražbenih oglasih izraziti je pač cela cenilna vrednost posestva (d. d. od 10. maja 1816, št. 1241 j. z. z.), ne pa znesek na posestvu ležečih dolgov (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. gg).

V dražbeni oglas o fevdnem telesu postaviti je, da se morajo vsi, ki so voljani kupiti, izkazati o prikladnosti za fevd (d. d. od 26. aprila 1819, št. 1555 j. z. z.).

§. 329. Dražbeni oglasi objaviti so najdalje tri dni, ko se je prodaja dovolila, po v vsakem kraju obstoječi navadi.

Od dovoljene prodaje se obvestijo posebno: 1. Vsi na posestvu vpisani hipotekarni upniki, potem v javni knjigi zaznamovani predkupni pooblaščenec (§. 1076 obč. drž. zak.), in sicer na način, ki je predpisan za dostavljenje prvih tožb; vendar zadostuje za veljavnost prodaje takozvano naznanilo o prvem prodajnem obroku (d. d. od 31. avgusta 1792, št. 43, od 20. julija 1810 št. 906. od 6. maja 1847, št. 1063 j. z. z., in min. ukaz od 5. julija 1858, št. 7730). To se ima tudi zunaj dežele bivajočim ali glede njihovega stanovanja nepoznanim upnikom po predpisu §§. 391 in 392 o. s. r. naznaniti, nadalje tudi onim upnikom, ki po izprošeni prodaji

pridejo k predznambi, če je še čas, in more se jim uradnim potom postaviti zastopnik, ako obvestjenje upnika ni več mogoče zaradi pomanjkanja časa (d. d. od 4. julija 1794, št. 183 j. z. z., lit. a. b). 2. Na isti način pri fevdnih posestvih fevdni gospod (d. d. od 27. oktobra 1815, št. 1186 j. z. z.). 3. Davkarija, v koje okraji leži posestvo, naj se že prodaja zemljišče ali pa poslopje, ki je podvrženo hišnemu davku ali davku po razredih (min. nar. od 7. decembra 1866, št. 155 d. z., in od 11. maja 1868, št. 40 d. z.).

§. 330. Cenitev posestva, na njem ležeča vknjižena bremena in pogoje, pod katerimi se bode prodalo, naj ima sodnik v svoji pisarni pripravljene, in naj dovoli, da jih pregledajo oni, ki so voljani kupiti, kakor tudi da vzemo njihove prepiske.

§. 331. Dražba sama (licitatio) opravi naj se na deželi v navzočnosti vsaj jedne sodne osebe in jednega pisarja; v mestih in trgih pa vsaj dveh sodnih oseb in jednega pisarja.

§. 332. Ako bi pri jednom ali drugem obroku ne bilo nobenih kupcev, naj se to v oglasu samo zaznamuje in objava ponovi.

Ako bi vsi trije obroki zaman pretekli, odvisno je od izvršbenika, ali hoče posestvo prevzeti za cenilno ceno, ali pa djati pod sekvestracijo ali pa naprej prositi za nadaljno prodajo v jednom ali več obrokih, ko potem razpis take nadaljne prodaje ni omejen po zakonu (d. d. od 30. septembra 1784 št. 344 j. z. z.).

§. 333. Ako bi se pa jeden ali več kupcev oglasilo, naznani naj se jim poprej razločno cenitev posestva, bremena, ki so morda na njem vknjižena, in pogoji, pod katerimi se bode prodalo, potem pa je pričeti z dražbo.

Izvršbenik more tudi pri dražbi ponujati (d. d. od 6. oktobra 1789, št. 1035 j. z. z.), ne pa dolžnik (d. d. od 27. marca 1793 št. 95 j. z. z., in §. 463 obč. drž. zak.).

§. 334. Ako se je ponudba storila, in je ponujanje večjih zneskov preminulo, izkličje naj se večkrat največja ponudba v prvo, in naj se praša, če noče nobeden več dati; na nadaljno molčanje naj se v drugo zopet večkrat ponavlja, in kolikorkrat je kdo več ponudil in se je prenehalo ponujanje večjih zneskov, naj se z novega prične.

§. 335. Ako je jeden ali več kupcev med dražbo zahtevale obrok v prevdarek, dovoli naj se jim tak za blizo četrť ure; vendar ne več ko jednokrat.

§. 336. Če se je največja ponudba v drugo izklicala, in noče nobeden več ponuditi, izklicuje naj se ta ponudba še pet minut in naj se praša, če noče nobeden več ponuditi; ako se tudi takrat nobena večja ponudba ne stori, sklene naj se dražba z besedo v tretje in posestvo naj se prepusti največ ponujajočemu, če bi bil le-ta tudi jedini kupec, in če bi ravno ne bil ponudil nad cenilno ceno in pri tretjem obroku sploh le bil ponudil znesek pod ceno. —

Prim. o opravi prodaje prodajni red od 15. julija 1786, št. 565 j. z. z. — Uradni sluga nima zahtevati za izklicavanje nobene pristojbine ali sploh povračila (min. ukaz od 30. junija 1857, št. 12039).

Sploh pa veljajo še sledeča načela: 1. Po sklenjeni prodaji storjena ponudba je zavreči (d. d. od 3. novembra 1812). — 2. Oni, ki je pri prvem in drugem obroku sicer pod cenilno vrednostjo, pa vendar več od družih ponudil, ni zavezan na svojo ponudbo tako, da bi moral za-njo jamčiti, ako bi se pri tretjem obroku ne storila višja ponudba; kajti ponudba, ki se od strani prodajalcev ne sprejme, tudi ne more vezati ponujajočega, drugače, če se je ponujajoči prostovoljno zavezal, da hoče jamčiti za to manjšo ponudbo (resol. od 11. septembra 1784, št. 335 j. z. z., lit. n). — 3. Ako so se že v oglasu, s katerim so objaviti pogoji prodaje, določili plačilni obroki, ali če privoli v plačilne obroke oni, v kojega korist je posestvo na prodaj, tedaj mora imeti prednost z vsprejemom teh plačilnih obrokov storjena največja ponudba pred na takojšno plačilo storjeno manjšo ponudbo. Ako se pa nobeden izmej teh slučajev ne uresniči, potem ima ponudba s pripravljenim plačilom vedno prednost pred ono, ki se stori na obroke, akoravno v večjem znesku (d. d. od 15. januarija 1787, št. 621 j. z. z., lit. t). — 4. Ako dva jednako vrednost ponudita, in se nad to ne ponudi več, pristuje onemu prednost, po katerem se je največja ponudba najprvo storila (resol. od 11. septembra 1784, št. 335 j. z. z., lit. o). — 5. Pri tretji prodaji prepustiti je prodajano posestvo največ ponujajočemu za storjeno ponudbo, ne glede na cenitev, da se je le pazilo na zakonite obroke in redno objavo pri razpisu prodaje (d. d. od 24. novembra 1783, št. 213 j. z. z.).

Zaznamba prodaje. Ona sodnija, pri kateri se je eksekutivna dražba nepremakljine ali hipotekarne tirjatve izvršila, ukazati ima uradnim potom zaznambo te oprave v zemljiščni knjigi. Ta zaznamba ima za nasledek, da nadaljne vknjižbe proti dosedanjemu lastniku učinjajo pravico le za slučaj, da se dražba razglasi za neveljavno (§. 72 obč. zemljiščno-knjižnega zakona od 25. julija 1871, št. 96 d. z.).

§. 337. Pri dražbi naj ne pristuje prednost pred tujim kupcem niti sorodnikom po krvi niti upnikom dolžnikovim, ravno tako naj nemajo niti upniki niti dolžnik sam po sklenjeni dražbi le količkaj pravice, vsled katere bi bil največ ponujajoči dolžan odstopiti kupljeno posestvo.

Zaradi odkupne pravice hipotekarnih upnikov glej §. 462 obč. drž. zak. — Pravica uteze, pod katerim koli načinom in imenom je bila navadna in veljavna, izrekla se je za popolnem in splošno neveljavno z dvornim dekretom od 8. marca 1787, št. 649 j. z. z.

§. 338. Na pogojene plačilne obroke naj največ ponujajoči strogo pazi; inace naj se posestvo na prošnjo upnika tako kakor dolžnika, brez nove cenitve in z določenjem jednega samega obroka na njegovo nevarnost in stroške tudi pod cenitvijo da na prodaj in proda po dražbi. Ako bi pa pred uro, katera je določena za prodajo, plačal v gotovini zaostale svote in narasle stroške, sprejmo naj se ti in naj se dražba ne opravi.

Pravica, da se zahteva zopetna dražba, ne pristuje samo izvršeniku in eksekutu, ampak tudi vsem na posestvu, dejanim pod izvršbo, zavarovanim upnikom (s. n. v s. od 2. novembra 1864, št. 6546, j. k. št. 63).

§. 339. Kupljeno posestvo ni prej dati v last največ ponujajočega, dokler ni položil cele kupnine, ali dal zadostno varnost za pogojene plačilne obroke ali se sploh zaradi teh sporazumil z deležniki.

Največ ponujajoči jamčiti ima prodajalčevim upnikom, ki imajo zastavno pravico na kupljenem posestvu, le v toliko, v kolikor se kupnina razteza, ter mora sodnik, ko je med temi zastavnimi upniki redno obravnaval zaradi prednostne pravice, kupcu imenovati one, katere ima iz ponujene cene izplačati (d. d. od 15. januarija 1787, št. 621 j. z. z., lit. s). — Kupcu s zaznamovanimi upniki obremenjenega posestva se mora tedaj sporočiti zapisnik teh zaznamo-

vanih upnikov po med njimi obstoječem redu z dostavkom vsacega zneska, ki se ima kot resnično priznani dolg izplačati (d. d. od 23. oktobra 1794, št. 199 j. z. z., lit. b). Še le če se je ta obravnava med zastavnimi upniki zaradi prednostne pravice, potem med temi in kupcem o načinu plačila dognala in je kupcu došel plačilni izkaz, nastopi zanj določena dolžnost plačanja ali zavarovanja kupnine, po koje izpolnitvi se mu sme posestvo še le prisoditi (d. d. od 22. decembra 1815, št. 1197 j. z. z.).

Temu nasproti se mora sodnik uradno (d. d. od 17. maja 1796, št. 298 j. z. z.) ozirati na vse one na posestvu ležeče tirjatve, katerim je dana po zakonu prednostna pravica pred drugimi upniki. — Nadalje ni gledati pri razdelitvi in izročitvi kupnine samo na priznane sodnijske stroške, ampak tudi pridržati primeren znesek v pokritje potovalnih stroškov za sodne uradnike (min. ukaz od 22. maja 1857, št. 9241). — Glej tudi §. 47 zakona od 19. maja 1874, št. 70 d. z. zgoraj pri §. 296.

Kupcu eksekucijskim potom prodanega zemljišča naj se izroči vsled §. 339 o. s. r. in §§. 424 in 425 obč. drž. zak. redna prisojilna listina po merilu cenilnika in dražbenih pogojev, katero ima kupec pravico takoj tirjati, če je pogoje po §. 339 sodnega izpolnil, ne da bi moral čakati na dostikrat poznejšni uspeh obravnave z deležnimi upniki o odkazanji kupnine (just. d. d. od 11. avgusta 1827, št. 2300 j. z. z.).

Iz izvršbe na ležeče blago nastali potrebni stroški cenitve in prodaje posestva in razdelitve kupnine poplačati so prednostno iz skupila pred njegovo razdelitvijo med upnike (sklep n. v. s. od 19. avgusta 1863, št. 5636 j. k. št. 57). — Po obstoječih zakonih za občinske namene razpisani in po merilu obdačenja med občane razdeljeni zneski, ki se morejo potom politične izvršbe iztirjati, smatrati so konkurenčnim doneskom in imajo jednake prednostne pravice z deželno knežnimi davki (sklep n. v. s. od 27. junija 1865, št. 5384 j. k. št. 65). — Predpis §. 37 konkurznega reda uporablja je anologno pri razdelitvi kupnine za eksekutivno prodane, z vkupnimi zastavami obremenjene nepremakljine (sklep n. v. s. od 16. julija 1872, št. 7308 s. r. št. 4.). — Ako je za obresti vknjižene glavnice zemljiščno-knjižno vpisana zastavna pravica, ne zadržujeta odkazanja onih pri razdelitvi kupnine §. 33 konkurznega reda in §. 17 zemljiščno-knjižnega zakona — celo če so več

kot triletno obresti (sklep n. v. s. od 8 aprila 1873, št. 3302, s. r. št. 47). — Kupec eksekutivno prodanega zemljišča mora na njem vknjiženi izgovorjeni živež tudi tedaj, ako o načinu oprave ni ničesar povedanega v dražbenih pogojih, na v javni knjigi zaznamovani način dajati v blagu, in je obseg njegovega jamčenja omejen po zadostnosti na kupnino popolnem ali deloma odkazane, za izgovorjeni živež izmerjene pokritne glavnice (sklep n. v. s. od 6. maja 1873, s. r. št. 49). Vsem do dne prodaje zastalim rokom glavnice zemljiščne odveze in dotičnim 5% obrestim in zamudnim obrestim, obrestim pa samo za tri leta nazaj od dne prodaje, gre prednostna pravica pred vsemi iz zasobnih pravnih naslovov izvirajočimi hipotekarnimi tirjavami (sklep n. v. s. od 26. marca 1874, št. 1595, s. r. št. 70). — Vsled dvornega dekreta od 16. septembra 1825, št. 2132 triletnim zastankom deželnoknežnih davkov na posestvo, od katerega bi se bili morali plačevati, dana zakonita zastavna pravica pristuje po finančnih zakonih tudi dohodninskemu davku, plačevati se imajočemu od stavb, ki vživajo v celoti ali deloma začasno oproščenje od davka za hišno najemščino (sklep n. v. s. od 25. aprila 1876, št. 4851 s. r. št. 83).

§. 340. Ako hoče tožnik izvršbo voditi na premakljino dolžnikovo, naznani naj ob jednom ono blago, za katero hoče poseči, in naj nima pravice, da vodi izvršbo na neobhodno potrebno živотно obleko in na najpotrebniša orodja s katerimi si more tak dolžnik vsak dan preskrbovati živež za se in za svojo družino; na drugo potrebno hišno opravo, pa potem na ono, katero potrebuje dolžnik za delo svojega poklica, ali kojega manjkanje bi mu bilo v posebno škodo ali kojega prodajo v sramoto, naj se ne dovoli izvršba drugače, kakor zaradi pomanjkanja družih plačilnih sredstev.

Kateri predmeti se ne smejo djati pod izvršbo, glej zgoraj pri §. 283.

Tudi šivalni stroji spadajo med v §. 340 splošno zaznamovana potrebna orodja, ki so pri obstanku v tem paragrafu določenih predmnev izvzete od izvršbe (sklep n. v. s. od 17. decembra 1873, št. 9382 j. k. št. 81). — V §. 340 glede nekaterih predmetov normovano oproščenje od izvršbe uporabljati je tudi pri zastavnem popisu v utrjenje zakonite zastavne pravice §. 1101 obč. drž. zak. (sklep. n. v. s. od 17. decembra 1873, št. 9382, j. k. št. 82, in 8. januarija 1874, št. 12787 s. r. št. 67).

§. 341. Na to prošnjo dovoli naj sodnik sodnijsko rubežen (captio pignorum), to naj naloži sodnijskemu slugi ter naj mu da priličen pouk, ako bi tožnik storil proti prejšnjemu paragrafu izvolitev blaga, katero se ima zarubiti.

V koliko imajo gotove osebe pravico, da prodajo brez sodnijskega posredovanja ročno zastavo, glej zgoraj pri §. 311.

§. 342. Sodnijski sluga, ki ima rubežen opraviti, poda naj se pri lastnem jamčenji, kakor hitro se mu je nalog dostavil, s tožnikom ali njegovim pooblaščencom k tožencu, naj mu uroči prepis dovoljene rubežni in natanko popiše blago, ki se ima zarubiti, vsled česar zadobi tožnik nanj dejansko zastavno pravico.

Ako bi se imela rubežen izvršiti na premakljine, ki so že zarubljene, poda naj se sodnijski sluga, kateremu se je naložila druga rubežen, vzešši s seboj prejšnji inventar, s poznejšim upnikom k dolžniku, in naj pred vsem preišče, ali je razun prej zarubljenih vrednosti še kaj družih ali ne; — v prvem slučaju naj popiše nove, prej izpuščene vrednosti v nadaljevanem inventaru v roke tega zadnjega upnika, v obeh slučajih pa naj v roke tega zadnjega prosilca za zastavo takoj zaznamuje pri že prej zarubljenih vrednostih njegovo enakovrstno zastavno pravico sklicevaje se na vložno številko dovoljene prošnje za rubežen, ne da bi čakal na nadaljen nalog, ter naj poda ves ta njegov sodnijski posel obsegajočo relacijo (d. d. od 19. novembra 1829, št. 6649).

Izvršbene naredbe, ki se v primernem obroku ne izvršijo, predložiti so zopet sodnji (d. d. od 30. avgusta 1844, št. 826 j. z. z.).

§. 343. Sodnijski sluga ima zarubljeno blago na zahtevo tožnikovo in njegovo nevarnost dati v shrambo tretji osebi, če bi bile pa dragocene in lahko prenesljive reči, prinesiti v sodnijsko shrambo; sicer pa zadostuje, če jih pri tožniku samem zapre in zapečatenje s pritisom sodnijskega pečata na njihovo shrambo zagotovi; da, če tožnik ničesar družega ne zahteva, more se tudi zarubljeno blago n. pr. konji, krave i. t. prepustiti tožencu v preskrbovanje in tudi v začasno rabo.

Ako se zarubljene premakljine, ki so v shranitvi dolžnikovi ali pod sodnijskim pečatom v njegovem stanovanji ostale, v novič zarubijo, ni oblaščen novi zastavni upnik, da bi dal te premakljine tretjemu v shrambo, brez da bi se zaslišali oni, ki so pred njim izprosil rubežen. Sprevidnosti sodnikovi pa je prepuščeno, da tudi stvarne

pravice sledečih upnikov zavaruje, kolikor se more to zgoditi brez škode prejšnjih, in posebno da zastave, kolikor dovoljuje njihova kakovost, sprejme v sodnijsko shrambo, ali da jih, če se da starejšim zastavnim upnikom po onem varnost, zaupa tretji osobi, katero je zadnji imenoval (d. d. od 25. januarija 1823, št. 1921 j. z. z.).

§. 344. Ako bi sodnijski sluga ne najdel niti toženca niti kakega družega, ki bi mu hotel pokazati blago, katero se ima zarubiti, naznaniti ima to takoj ustno sodniku, ta pa naj mu, ko bi se mu zdelo potrebno, nemudoma dovoli ključarja in stražo, in s pomočjo teh je rubežen brez odlašanja opraviti.

§. 345. Ko bi se toženec ali kdo drugi drznil s silo zoperstavljati se izvršbi, naj sodnijski sluga sicer ne da nobenega povoda k silnemu djanju, pač pa naj nemudoma naznani tacega predrznenca sodniji; le-ta naj pa takoj preskrbi potrebna posilna sredstva ter naj tacega zasramovalca sodnijske oblasti dene v izgledno kazen.

§. 346. Po dovršeni rubežni naj sodnijski sluga poroča sodniji o svojem opraviilu in vloži popis zarubljenega blaga; tega ima sodnik v svoji pisarni shranjevati ter strankam na njihovo zahtevo od njega dajati prepise.

Ako se hoče dolg plačati pri opravljanji izvršbe, katero je uzročila finančna prokuratura, sme sicer po finančni prokuraturi odposlani uradnik plačo popolnem ali po okoliščinah deloma prevzeti; v tem slučaju (pri izvršbah namreč) pa ima sodnijski odposlanec naznaniti o izvršeni plači v svojem poročilu, katero mora o eksekucijskem činu podati in katero mora podpisati tudi uradnik finančne prokurate (d. d. od 24. januarija 1843, št. 664 j. z. z.).

§. 347. Zaradi cenitve, prisojila, prodaje in dražbe zarubljenih premakljlin je na ravno isto paziti, kar se je glede nepremakljlin ukazalo; le naj bodo prodajni obroki od štirinajstih do štirinajstih dni; jednako ni sodnik dolžan niti, da bi dal najvišjo ponudbo pet minut izklicovati, niti da bi dovolil kupcem pomislek za četrto ure, kakor se je zgoraj v §§. 335 in 336 zaukazalo, ampak je oblaščen, da ta dva zadnja obroka po svoji sprevidnosti okrajša, če stvar, ki se prodaja po dražbi, ni posebno velike vrednosti.

Posebni predpisi o izvršbi.

1. Na javne obligacije in bankine akcije: 1. Prodaja javnih fondnih obligacij napelje naj se, če se stranke niso mogle zjediniti o drugem načinu prodaje, v Beču pri tam obstoječi javni borzi, naj se tiče prodaje, prošene potom prostovoljnega sodstva ali eksekucijskim potom. — 2. Na družih krajih sploh nič ne zavira sodnijske prodaje državnih obligacij, če se stranke ne morejo zjediniti o vrednosti, za katero se imajo one prepustiti in prevzeti. Pri tej prodaji pa, ne da bi bilo treba sodnijske v vsakem slučaju nedopuščene cenitve obligacij, ki se imajo prodati, veljati ima za izklicno ceno zadnji kurz, ki je povzeti iz kurznice Dunajske borze, ali če ta manjka, iz časopisa provincijalnega glavnega mesta. — 3. Sodnija izraziti ima v prodajo dovoljujoči naredbi, da ima za izklicno ceno biti zadnji za časa izvrševanja prodaje iz borznega lista ali časopisa razglašeni kurz, in prodajni komisar priložiti ima zapisniku o prodaji po jedni ali drugi stranki izročeni mu borzni list ali časopis, iz katerega se je posnel borzni kurz, ki je veljal za izklicno ceno. — 4. Ako bi se pri opravljeni prodaji obligacije ne utegnile prodati, naj se ne dovoli ponovljenje prodaje z razpisom drugega ali tretjega prodajnega dneva, ampak odposlati so obligacije, ki se imajo prodati, ako se stranke ne morejo zjediniti o drugem načinu prodaje, po sodnji v namen njihove borzne prodaje c. kr. deželni sodnji na Dunaji, ki ima njihovo prodajo preskrbeti, ne da bi računala kako števino. — 5. V §§. 1, 2 in 3 obsežene določbe uporabljati so tudi pri bankinih akcijah. Za slučaj, da bi se te pri prvem prodajnem dnevu ne mogle prodati, morejo se tudi nadaljni prodajni dnevi razpisati, pri katerih poznejših prodajah veljati ima za izklicno ceno vedno zadnji znani borzni kurz (d. d. od 24. januarija 1844, št. 778 j. z. z.).

2. Na zasobne tirjatve. Glej opazko pri §. 314.

3. Na predmete tržnega prometa. Nobenemu upniku sicer ni zabranjeno, da ne bi smel voditi eksekucije na živeže in plodove, ki so po političnih naredbah določeni v dovoz in prodajo na odkazanih tržnih prostorih; vendar se je pri podeljitvi zastavne pravice obnašati po §. 320 ter naj izvršbenik ravna na tak način, kakor bi bil lastnik sam oblaščen po zakonih, tedaj naj se ti plodovi in potrebščine za življenje odpeljejo na odkazane tržne prostore in se tam po predpisih prodajo (d. d. od 20. maja 1796, št. 299 j. z. z.).

4. Na tiskovine. 1. Vse tiskovine, na katere se nanáša tiskovni red od 27. maja 1853 (§. 1), in kojih razširjevanje se je spoznalo za tiskovni prestopok (§. 24), izključene so od prodajanja in prodaje pri javnih dražbah. 2. Uradnije, ki opravljajo take dražbe, se nakazujejo, da naj pravočasno naznanjajo deželnoknežnim uradnikom, ki imajo skrbeti za vzdrževanje javnega reda in varnosti, zapiske k dražbi določenih tiskovin. 3. Po zadnje-imenovanem uradu za javno prodajo kot nesposobne spoznane tiskovine ne smejo se k isti dospustiti. 4. Zaradi nadaljnega ravnanja s prepovedanimi ali kaznjivimi tiskovinami, ki so se od javne dražbe izključile, gledati je predpise tiskovnega reda (min. nar. od 26. aprila 1853, št. 73 d. z.).

5. Na beležniške kavcije. Po beležniku položena kavcija je zastava za vse povračilne tirjatve in plačevanja, ki narastejo iz beležnikovega poslovanja. Za druge tirjatve more se kavcija le brez škode za prednostno pravico prej omenjenih tirjatev vzeti v zastavo ali djati pod izvršbo, in se take tirjatve izplačajo še le potem iz kavcije, ko se je prej postopalo po §§. 29 in 30 beležniškega reda (§. 25 bel. reda od 25. julija 1871, št. 75 d. z.). — Sodnije so zavezane, da slučaje izvršbe na kavcijo nemudoma naznanjajo beležniški kamori (§. 26 ravno tam). — Beležniška kamora napelje potem v §§. 29 in 30 beležniškega reda normovano postopanje, na podlagi kojega se potem v §. 28 beležniškega reda preskrbljena izjava dovoljenja izda v izplačanje kavcije.

6. Za posestnike zastavnih pisem. Zavod, ki pod državnim nadzorstvom izdaja zastavna pisma, more le s privoljenjem pri-dejanega mu vladnega komisarja gospodariti z onimi premoženskimi predmeti, ki imajo služiti po pravilih posebno v pokritje zastavnih pisem (§. 1 zakona od 24. aprila 1874, št. 48 d. z.). — Posestniki zastavnih pisem imajo pravico, da se iz v §. 1 zaznamovanih premoženskih predmetov zavodovih prednostno poplačajo, zaradi česar morejo upniki zavoda, kojih tirjatve ne izvirajo iz zastavnih pisem, zadobiti izvršbo le brez škode za to pravico. Skupnost teh premoženskih predmetov je v slučaji konkurza zavodovega posebna sklada, iz katere se imajo oni upniki, katerih tirjatve izvirajo iz zastavnih pisem zavodovih, poplačati pred vsemi drugimi konkurznimi upniki (§. 2 ravno tam). — Ako se vodi izvršba na premoženski predmet zavoda, ki je oblašččen, da izdaja pod državnim nadzorstvom zastavna pisma, naznaniti ima izvršbo dovoljujoča sodnija to uradnim potom

vladnemu komisarju, kojega nalog je, ako ima ta predmet služiti v pokritje posestnikom zastavnih pisem, da da to sodnji na znanje. Na podlagi tega naznanila omejiti ima sodnija dovoljeno izvršbo po v §. 2, odstavek 1 obseženi določbi. Razven tega izprosi naj vladni komisar, ako misli, da so pravice posestnikov zastavnih pisem v nevarnosti, pri v to pristojni sodnji imenovanje skupnega kuratorja v zastopanje teh posestnikov. Tak kurator imenovati je uradnim potom v slučaju zavodovega konkurza po konkurzni sodnji (§. 3 ravno tam).

7. Proti katoliškemu cerkvenemu premoženju. Za pravne zaveznosti, ki ležijo na cerkvenem ali duhovskem premoženju, prisvojevati si je najprvo dohodek in še le, če ta ne zadostuje, tvarina premoženja. Ako so pa razun cerkvenega ali duhovskega premoženja še drugi zavezanci, pripomoči ima za dotično opravo le oni del premoženske tvarine, katerega dohodki se ne potrebujejo za tekoče potrebščine cerkve ali duhovnije; ostanek plačati imajo ostali zavezanci po merilu njihovih zaveznosti (zak. od 7. maja 1874, št. 50 d. z., §. 40).

Primerjaj tudi opazke pri §. 287.

§. 348. Ako bi se pri zatožencu, ko se hoče sodnijska ru-bežen opraviti, ne našlo nobeno ali pa vsaj v pokritje tožnikovo nezadostno blago, izdela naj sodnijski sluga tožniku takoj spričevalo o najdenem in zarubljenem blagu, in ko bi tožnik na to zaradi manjkanja tožil, naloži naj sodnik tožencu imenovanje vsega svojega blaga v treh dneh proti dejanskemu zaporu; po zaman preteklih treh dneh pa naj na nadaljno zahtevo tožnikovo dovoli zapor, ter naj ga da izvršiti, kakor je v vsakem kraji navadno.

Izvršba na osobo dolžnikovo ne more se zaradi menjičnih ali drugih denarnih tirjatev niti dovoliti, niti, če se je že prej dovolila, opravljati ali nadaljevati (zak. od 4. maja 1868, št. 34 d. z., §. 1).

§. 349. Oni dohodki, katere ima toženec za čas svojega življenja vživati, smatrati so za zadostno blago v pokritje tožnikovo, in oproščujejo toženca od zapora, ako more tožnik iz teh zadobiti svoje zadovoljenje v treh letih, ali če se je dal na-nje nakazati.

Glej opazko pri §. 348.

§. 350. Kadarkoli se dene plača deželno knežnega, stanovskega ali mestnega uradnika pod izvršbo, naj se nemudoma o tem naznani njegovemu predstojniku.

§. 351. Nikdo naj se ne ima v zaporu nad jedno leto zaradi dolgov, izimši, ako je dolžnik zapeljal upnika k posojilu z lažnjivimi prigovarjanji ali če je sploh zvito ravnal, v katerem slučaju bo sodnik imel uradnim potom postopati in prisoditi premetenosti primerno kazen.

Glej opazko pri §. 348.

§. 352. Vse naredbe, s katerimi se izvršba dovoljuje in podeljuje, potrjujejo naj se z uradnim pečatom.

Glede izvršbe opomniti so še sledeči predpisi:

I. Postopanje, ako je dolžnik zarubljeno ležeče posestvo zopet prodal:

Imetniki predznamovane in z razsodbo likvidovane tirjatve se ne zadržujejo v izvršbi zaradi tretjemu storjene prodaje posestva, in naj se ta tudi zoper novega posestnika podeli, ako zadnjega niso vsprejeli brez pridržka po odredu za svojega novega dolžnika (nota od 13. marca 1815). — Dotično postopanje določuje ministerska naredba od 19. septembra 1860, št. 212 d. z., ki se glasi: §. 1. Hipotekarni upnik more svojo tirjatev sodnijsko utrditi le s tožbo. — §. 2. Dano mu je na prosto voljo, da nastavi kakor to tožbo tako tudi odpovedbo, kolikor je od nje odvisna plačljivost tirjatve, ali proti osebnemu dolžniku, ali proti lastniku zastavnega posestva, ali pa skupno proti obema. — §. 3. Pri zastavnih posestvih, ki so vpisana v deželno tablo, mestno ali zemljiščno knjigo, dati more upnik knjižno zaznamovati sodnijsko vloženo ali po beležniku potrjeno odpovedbo ali tožbo, če je oni, proti kojemu je bila nastavljena, lastnik zastave. — §. 4. Za to zaznambo prositi je ali pri zemljiščno-knjižni sodnji ali pa pri oni sodnji, pri kateri se je podala odpovedba ali tožba. — §. 5. Taka zaznamba ima za nasledek, da razodeva po §. 443 obč. drž. zak. odpovedba ali tožba svojo moč tudi zoper vsacega poznejšega lastnika zastavnega posestva, in da se more posebno na podlagi o zaznamovani tožbi izšle pravomočne razsodbe ali izvršljive poravnave voditi izvršba na zastavno posestvo neposredno proti vsakemu lastniku onega posestva. — §. 6. Ako se knjižna zaznamba tožbe ni izvršila, more se izvršba

na zastavljeno posestvo podeliti le na podlagi proti njegovemu lastniku izprošene pravomočne razsodbe ali ž njim sklenjene izvršljive poravnave. Ako je pa zastavno posestvo zaradi kake tirjatve že pripadlo v izvršbo, morejo se zaradi te tirjatve ne glede na poznejše storjeno prodajo tudi proti vsakemu v novo nastopivšemu lastniku onega posestva nadaljevati eksekucijski koraki na zastavljeno posestvo. — §. 7. V §. 6 obsežene naredbe uporabljati se imajo tudi na taka zastavna posestva, ki niso vpisana v deželne table, mestne ali zemljiščne knjige, kakor tudi v onih kronovinah, v katerih ni tacih knjig.

II. Postopanje, če se po tretjih osobah trdijo lastninske pravice do stvari, ki so se djele pod izvršbo.

V tej zadevi ukazuje dvorni dekret od 29. maja 1845, št. 889 j. z. z.: §. 1. Tožniku dovoljena izvršba premakljivega premoženja izvršiti je vzlic ugovorom tretjih osob, ako oni od tega ne odstopi, na vseh delih premoženja, ki se dobijo pri opravljanji v posesti dolžnikovi. Ako sodnijski sluga dvomi, ima li toženca ali onega, ki se izvršbi zoperstavlja, smatrati za posestnika, naznani naj to sodniji, po koji je bil poslan, s primerno previdnostjo, da se uradni čin ne uniči, in zadnja dati mu ima nemudoma okoliščinam primeren pouk o njegovem ravnanji. §. 2. V vsakem slučaju mora sodnijski sluga pri opravljanji rubežni vse objavljene zahteve tretjih osob zaznamovati, in nalog sodnije je, da naznani tem osobam v čuvanje njihovih pravic o dovoljenji nadaljnih eksekucijskih korakov, ako se sprevidi, da so dovoljeni. §. 3. Oni, ki se smatrajo za žaljene v svojem posestvu, lastnini ali družih pravicah, utrdijo naj te pri sodniku, ki je eksekucijo izvršil, ali če se je ta opravila na prošnjo druge sodnijske oblastnije, po svoji volitvi pri jedni ali drugi teh dveh sodnij, da pouzročijo razrušitev izvršbe. Tudi morejo pri isti sodniji, pri kateri se je obravnavanje pričelo, zahtevati, da se za čas onega v slučaju zadostnega dokazanja svojih pravic brezpogojno, razun tega slučaja pa vsaj proti zatvarovanju vsakoršne škode, z nadaljnimi izvršenimi koraki počaka v toliko, kolikor bi se jim sicer prizadejala nepovračljiva škoda. §. 4. Ako se nahajajo predmeti, ki se imajo zarubiti, v shrambi druge sodnije, javne oblastnije, v rokah tretje osebe, dostaviti je tej naredba o rubežni, in je ob jednom po okoliščinah zaradi popisa in prihodnjega shranjevanja teh predmetov ukreniti stvari

primerna naredba. Ako se tretji posestnik brani, da bi dopustil izvršbo, dostavi naj se mu vse jedno naredba o rubežni. Od časa te uročitve je tožniku, ki ga pa mora pravnim potom pozvati, za dokazljivo lastnino toženčevo odgovoren.

§. 3 predstoječega dvornega dekreta uporabljati je analogno tudi pri izvršbah na nepremakljivo blago (sklep n. v. s. od 30. julija 1872, št. 7678 s. r. št. 13). — Tudi v slučajih politične izvršbe pristuje sodnijam razsodba o zasobnih pravicah tretjih oseb, ki so vsled te žaljeni, kakor tudi vstavljenje nadaljnih izvršbenih korakov, katero se ima po merilu §. 3 predstoječega dvornega dekreta začasno dovoliti (sklep n. v. s. od 12. novembra 1872, št. 11305, j. k. št. 78). — Eksekutivna sekvestracija vžitkov in dohodkov nepremakljivega posestva pouzročuje tako nepovračljivo škodo, ki pooblaščuje k izprošenju vstavljenja izvršbe (sklep n. v. s. od 21. januarja 1873, št. 477 s. r. št. 39).

III. Pravna sredstva proti izvršbi.

O tem določuje dvorni dekret od 22. junija 1836, št. 145 j. z. z.: 1. Proti izvršenim odlokom sodnika prve stopnje vlagati imajo stranke, proti katerim so izšli, ako se čutijo po njih žaljenimi, rekurz na nadsodnijo. One tožbe tedaj, ki zahtevajo izjavo ničnosti ali neveljavnosti, ali preklic odlokov, zavračati so po sodniku uradnim potom. 2. Ako stranka trdi, da je nasprotnikova pravica ugasnila po razsodbi ali sodnijski poravnavi sledečih dejanjih n. pr. vsled plače, prenovilne pogodbe, odpuščenja dolga i. t. d., more sicer v dognanje svoje pravice, ki jo iz tega izpeljuje, vložiti novo tožbo; vendar vsled tega pričeto pravno postopanje, dokler nasprotna stranka v to ne dovoljuje, praviloma ne zavira teka izvršbe. To pravilo dopušča jedno samo izjemo, namreč v slučajih, ako bi mogel eksekut s popolnem dokazovajočimi listinami dokazati po nasprotniku zamolčano poznejše dejanje, vsled katerega je njegova izvršbeni pravica ugasnila. V tem slučaju more se eksekut donašaje takorne listine obrniti do sodnika prve stopnje s prošnjo za vstavljenje nadaljne izvršbe. Na tako prošnjo, koji so priložene navedene listine, odložiti ima sodnik začasno nadaljne izvršbene čine, to naznaiti nasprotni stranki, in dan na kratek obrok razpisati, potem pa z odlokom razsoditi ima li nadaljna izvršba nehati ali ne,

Ako se izvršbena moč beležniškega akta v civilni pravdi spodbija, vložiti je tožba pri sodnji, pristojni po pravnih zakonih. Začasno vstavljenje izvršbe ukazati je na zahtevo tožnikovo zavoljo vložitve take tožbe, ako je po sodnijskem ogledu ali s popolnem dokazovajočimi listinami dokazano, da se je beležniški akt z žaljenjem tacihi predpisov zapisal in izdelal, od kojih čislanja je v beležniškem redu odvisna moč akta kot javne listine ali njegova izvršljivost (§. 4 beležniškega reda od 25. julija 1871, št. 75 d. z.).

Za razrušitev izvršbe pravomočne kazenskoso d n i j s k e r a z s o d b e o z a s o b n o p r a v n i h t i r j a t v a h z a r a d i p o z n e j š e d e j a n s k e o k o l i š č i n e m o r e s e p r o s i t i p o o b s o j e n c i i n n j e g o v i h p r a v n i h n a s l e d n i k i h r a z u n s l u č a j a , d a s e k a z e n s k o p o s t o p a n j e z o p e t v s p r e j m e i z d r u z i h r a z l o g o v , l e p r i c i v i l n e m s o d n i k u (z a k . o d 23. m a j a 1873, št. 119 d. z., §. 374).

Pri izvršbah n a c i j o n a l n e b a n k e k o t h i p o t e k n e b a n k e (§. 38 z min. ukazom od 20. marca 1856, št. 36 d. z. objavljenih pravil) in občnega avstrijskega zemljiščno-kreditnega zavoda (član 127 z min. ukazom od 1. junija 1864, št. 49 d. z. objavljenih pravil) velja v tem oziru sledeča naredba: Ako misli stranka, proti kateri se vrši izvršba, da tirjatev nikakor ne obstoji, ali pa ne v znesku, katerega je navel zavod, in ako ima o tem popolnem dokazovajoče listine v rokah, more s tožbo, koji so pridejane primerne priloge, zahtevati pri c. kr. deželni sodnji na Dunaji za vstavljenje izvršbe. Dunajska c. kr. deželna sodnija bode izvršbo začasno vstavila, to naznanila zavodu in dan razpisala na kratek obrok, potem pa z odlokom spoznala, ali ima izvršba nehati ali ne. Ako pa stranka nima popolnem dokazovajočih listin na razpolaganje, vložiti more pri Dunajski c. kr. deželni sodnji tožbo, o kateri je pričeti sumarično postopanje. V teku tega postopanje more se tek izvršbe le tedaj vstaviti, ako stranka pozneje popolnem dokazovajoče listine donese s posebno prošnjo, v katerem slučaju se ima ne glede na postopanje, pričeto o tožbi, ravnati na zgoraj zaznamovani način.

Predstoječa določba člana 127 pravil zemljiščno-kreditnega zavoda o pristojnosti Dunajske deželne sodnije se takrat nima uporabljati, kadar nastopijo s tožbo tretje osebe proti izvršbeniku po §. 3 dvornega dekreta od 29. maja 1845, št. 839 j. z. z. (sklep n. v. s. od 18. marca 1873, št. 2700, s. r. št. 43).

Dvaintrideseto poglavje.

O prestankih in ravnanji z upniki. (*Moratorium et pactum praejudiciale*).

To poglavje, obsegajoče §§. 353—361, kakor sledeče

Triintrideseto poglavje.

O odstopu posestev (*Cessio bonorum*),

obsegajoče §§. 362—370, razrušila sta se s članom I zakona od 25. decembra 1868, št. 1 d. z. iz leta 1869 v vpeljanje konkurznega reda.

Štiriintrideseto poglavje.

Postavljenje v prejšnji stan (*Restitutio in integrum*).

§. 371. Kdo da more zaradi prikrajšanja, katero je trpel vsled podvzetega zaveznega čina, zahtevati, da se postavi v v prejšnji stan, posneti je iz Naših državljanskih zakonov samih.

Tukaj navedenega postavljenja v prejšnji stan ne pozna po §. 1450 sedanji občni državljanski zakonik.

§. 372. Po tem sodnem redu pa pristuje ta pravica prikrajšanemu v sledečih dveh slučajih: a) ako je zapaden obrok (*terminus peremptorius*) pretekel brez njegove krivde; b) ako je izšla zoper njega razsodba, in je potem našel važna dokazna sredstva, o katerih poprej ni mogel vedeti ali katerih ni mogel najti.

Za predruženje pravomočne kazenskosočne razsodbe o zasobno pravnih zahtevah zaradi novo našlih dokaznih sredstev morejo razun slučaja, ko se iz drugih razlogov v novič prične kazensko postopanje, prositi obsojenec in njegovi pravni nasledniki le pred civilnim sodnikom (zak. od 23. maja 1873, žt. 119 d. z., §. 374).

§. 373. V prvem slučaji prosi naj za postavljenje v prejšnji stan v štirinajstih dneh po preteku zapadnega obroka, drugače naj se o tem nič več ne sluša; v drugem slučaji pa je oblaščen, da ono zahteva, dokler ni zastarela njegova pravica.

Tu določeni obrok štirinajstih dni ne more se podaljšati s sodno razsodbo (§. 6 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z.).

§. 374. Kdor je oblaščen, da zoper tretjega zahteva svojo odškodbo, in more najti pri njem povračilo, oblaščen je vkljub temu prositi za postavljenje v prejšnji stan,

Splošni predpisi. Z zopetnim postavljenjem ravnati je izimši slučaj §. 372, lit. a, kakor z vsako drugo novo tožno zadevo (resol. od 11. septembra 1784, št. 335 j. z. z., lit. t) in je tedaj zanj v vseh slučajih, toraj tudi če je glavna stvar v apelacijskem ali revizijskem teku pričeta, prositi pri sodniku prve stopnje; stranke, ki se na višje sodnije obračajo, zavračati so na prvega sodnika (resol. od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z., lit. bb in od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. ii). — Sodnik prve stopnje ne more nikdar pri njem vložene prošnje za postavljenje v prejšnji stan uradnim potom zavreči, ampak mora o tem, kakor z vsako drugo tožbo postopati (d. d. od 30. septembra 1785, št. 475 j. z. z.). — Kakor mora tožnik, ki zahteva zopetno postavljenje v prejšnji stan, določeno prošnjo staviti in se razločno izraziti, kazati mora potem tudi razsodba jasno, kaj da se je tožniku prav za prav priznalo s postavljenjem v prejšnji stan (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. kk).

Postavljenje v prejšnji stan zaradi preminulega zapadnega obroka. Za prošnjo tega določeni obrok štirinajstih dni računati je od onega dne, katerega je stranki ali njenemu pravnemu zastopniku postal znan zamujeni obrok (tedaj se prošnja za inrotulovanje dostavila) (resol. od 11. septembra 1784, št. 335 j. z. z., lit. s, in od 31. oktobra 1785, št. 489, j. z. z., lit. hh). Ako tedaj stranka v zakonitem času štirinajstih dni, od dne, ko je njej ali njenemu pooblaščenцу postalo znano preminjenje zapadnega obroka, prosi za postavljenje v prejšnji stan, razpiše naj sodnik samo dan na kratek obrok, in ko je pri tem obe stranki zaslíhal, reši naj prošnjo o zahtevi z odlokom. Ako izpade odlok z dovoljenjem postavljenja, določi naj sodnik v ravno tem odloku ob enem nov zapaden obrok v izpolnitev onega, zaradi česar se je stranka postavila v prejšnji stan, in v tem slučaju ni mogoč nadaljen korak. Rekurz je tedaj le mogoč, ako se je sodniku prav zdelo, da odbije zahtevano postavljenje. V vsakem slučaju, naj se je postavljenje dovolilo ali odbilo, obsoditi je proseča stranka, da povrne nasprotni stranki vsled tega nastale stroške, ki so zaradi tega takoj v odloku določiti. Ako bi se pa skazalo, da je zamujenje obroka nastalo vsled strankine ali odvetnikove krivde, kaznovati je še posebej ta nemarljivost. Sicer pa se ne more nadalje postopati v glavnej stvari pred rešitvijo take prošnje za postavljenje v prejšnji stan

(pat. od 1. julija 1790, št. 31 j. z. z., odst. 1). — Zopetnemu postavljenju v prejšnji stan vsled zamujenega rekurznega obroka, ako ni potreba zaradi tretji osobi nastalih pravic, ne more biti nasproti okoliščina, da je naredba, o kateri se hoče vložiti zamujeni rekurz, izšla brez zaslišanja nasprotne stranke (d. d. od 8. januarija 1795, št. 213 j. z. z., lit. a).

Vsled §§. 24—26 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z. se ni razrušila naredba patenta od 1. julija 1790, št. 31 j. z. z., da mora v vsakem slučaju stranka, ki prosi za postavljenje v prejšnji stan, povrniti nasprotniku vsled tega nastale stroške (sklep n. v. s. od 31. marca 1875, št. 3147, s. r. št. 78).

Postavljenje v prejšnji stan zaradi novo najdenih dokaznih sredstev. Pri določenju obroka k odgovoru postopati je po §. 35 sodnega reda (d. d. od 4. junija 1789, št. 1015 j. z. z., lit. g). Mnenje, da bi se morali že restitucijski tožbi, ki se opira na spričevala, prilagati dokazni člani ali pa bi se v njej morala ponuditi dopolnitna prisega, je jasno napačen praven pojem, ker spada marveč tako jedno ko drugo še le k pravdanji v glavni stvari, ko bi se na postavljenje v prejšnji stan spoznalo (d. d. od 20. aprila 1792). Določbe o pripeljanji novih prič mesto umrle glej zgoraj pri §. 145, one o novih dokazih proti še ne oddani glavni prisegi pri §§. 210 in 231.

Postavljenje v prejšnji stan zaradi novo najdenih dokaznih sredstev je tudi tedaj mogoče, če je restitucijska prošnja naperjena zoper kontumačno razsodbo (sklep n. v. s. od 28. decembra 1860, št. 13076, j. k. št. 35).

Postavljenje v prejšnji stan zaradi pomanjkljivega zastopanja. Ako se postavljenje v prejšnji stan zahteva zaradi prikrajšanja, ki je nastalo iz postopanja po stranki sami pooblaščenega pravnega zastopnika, razsoja naj se o dovolitvi ali nedovolitvi tako, kakor da bi bilo postopanje, katero je prikrajšanje pouzročilo, izšlo od stranke same (d. d. od 6. oktobra 1785, št. 477 j. z. z.). Tu ima sodnik prosto moč, da razsoja razlog ali nerazlog zahtevanega postavljenja, in je zavezan, da obsodi krivega pravnega zastopnika v povračilo obojih sodnih stroškov in ga po kakovosti preiskovanih okoliščin še posebej kaznuje (pat. od 1. junija 1790, št. 31 j. z. z., odst. 2). Tudi k prošnji za postavljenje v prejšnji stan o postopanju pravnega zastopnika veljati ima obrok

štirinajstih dni, in sicer od dne, katerega se je prikračeni stranki objavila naredba ali razsodba (d. d. od 19. decembra 1801, št. 545 j. z. z.).

Postavljenje v prejšnji stan proti dohodnijski razsodbi. Obrok, ki je z dohodnijsko razsodbo obsojeni stranki dovoljen, da vloži pozvalno tožbo, spada med zapadne obroke, pri katerih se mora, če so pretekli brez krivde, prositi za postavljenje v prejšnji stan v teku štirinajstih dni, po kojih preteku je finančna prokuratura zavarovana proti vsakemu pozvanju. Vendar se more tudi zoper pravomočno dohodnijsko razsodbo kakor proti vsaki drugi sodnijski razsodbi zahtevati postavljenje v prejšnji stan v sploh določenem času zastaranja; toda tedaj mora stranka, ki ono zahteva, v vtrjenje svoje dozdevne pravice nastopiti kot tožnik in donesti dokaze zoper dohodnijsko razsodbo, o čemur je potem po dokončanem rednem postopanju razsoditi z razsodbo (d. d. od 16. februarija 1792, št. 251, in od 19. junija 1813, št. 1057, j. z. z.).

§. 375. Za postavljenje v prejšnji stan prositi je pri onem sodniku, pri katerem se je pravda dognala, ali pa morda še teče; ta pa mora, po zaslišanji strank, razsoditi kakor v kaki drugi zasobni zadevi.

Za postavljenje v prejšnji stan prositi je tudi tedaj pri sodniku prve stopnje, če je stvar v apelacijskem ali revizijskem teku ali pa se je v onih razsodila; višja sodnija ima tedaj tam vložene prošnje odkazovati prvemu sodniku (resol. od 31. oktobra št. 1785, št. 489 j. z. z., lit. ii, in od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z., lit. bb).

Petintrideseto poglavje.

O počitnicah.

§. 376. Ob nedeljah in zapovedanih praznikih; od božiča do dne svetih treh kraljev; od cvetne nedelje do velikonočnega ponedeljka; v treh molitvenih dnevih v križevem tednu; od rešnjega telesa do sledečega četrta imajo naj se pri sodnji počitnice.

§. 377. V počitnicah naj se ne opravlja nobeden dan, izimši one slučaje, ko sodnik najde, da bi jedna ali druga stranka trpela vsled odlaganja škodo ali nevarnost škode.

§. 378. Oni spisi, kojih obroki so po tem sodnem redu določeni, vlagajo naj se tudi med počitnicami, vendar pa razven nedelj in zapovedanih praznikov; oni pa, kojih obrok sodnik določuje, v določenem času.

Primerjaj k temu sklep najvišjega sodnega dvora od 5. avgusta 1863, št. 5240 j. k. št. 56.

§. 379. V one obroke, ki se na več kakor štirinajst dni določujejo, uračunjajo naj se vsak čas tudi počitnice, ne pa tudi v one, ki znašajo samo štirinajst dni ali manj; vendar more sodnik v tem slučaju obrok glede na med tem trajajoče počitnice določiti na krajši čas.

V ustnem, pismenem in sumaričnem postopanju so nedelje in prazniki, kakor drugi ferijalni dnovi na začetek in tek obrokov v podanje spisov, kakor obrokov v opravljanje družih pravnih činov brez upliva. Obrok, kojega zadnji dan bi imel pasti na nedeljo ali splošen praznik, preneha z naslednjim delavnikom. To velja tudi tedaj, če se je iztek obroka zaznamoval s povedbo dneva po kalendru (zak. od 16. maja 1874, št. 69 d. z. §. 5).

§. 380. Dan za vložbo spisov naj sodnik nikdar ne postavi na praznik, izimši če bi odlašanje jedni ali drugi stranki pouzročilo škodo ali nevarnost; prosto je pa vsaki stranki, da vlaga svoje spise pred pretekom zadobljenega obroka tudi v počitnicah, vendar razven nedelj in zapovedanih praznikov.

Primerjaj k temu opazko k prejšnjemu §. 379 in sklep najvišjega sodnega dvora od 5. avgusta 1863, št. 5240 j. k., št. 56.

§. 381. Z ostalimi sodnijskimi čini ravnati je v počitnicah tako kakor se je zgoraj o vložbi spisov zaukazalo.

Ker se morejo vsi oni sodni koraki tudi v praznikih brez pomisleka izvršiti, kjer zakon ne določuje izrečne izjeme, izvršiti se more v počitnicah tudi brez pomisleka sodnijska uročitve (resol. od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z., lit. hh).

§. 382. Ako se je kdo za dolžnega spoznal, da mora plačati znesek denarja, prositi se more tudi med počitnicami, pa razun nedelj in zapovedanih praznikov, za rubežen in se more ta opraviti vendar je po tej in po vsled te tožniku zadobljeni varnosti počakati z izvršbo na pretek počitnic.

§. 383. V ostalih slučajih, ki so se v poglavji o izvršbi imenovali, more se tudi v počitnicah prositi za izvršbo in se more ta

izvršiti, vendar se mora sodnik, ko določuje obrok, v katerem mora kdo kako delo opraviti, dostojno ozirati na počitnice, in po kakovosti osebe na čas žetve in trgatve.

Šestintrideseto poglavje.

O uročitvi sodnijskih naredb.

§. 384. Kdor koli vloži v kaki pravdi prvi pritožbeni spis, imenuje naj v njem svoje stanovanje, ako ne bi bilo že sploh znano; inace naj se prosilec na to odkaze, ne da bi se sicer redni odlok podelil.

§. 385. Prva naredba, ki izide v kaki pravdi, uroči naj se tožencu vsakčas v lastne roke; glede ostalih pa zadostuje, ako se dostavijo hišnikom.

Prvi tožbeni spis kake pravde, ki prvič teče pri sodnji, dostaviti je nasprotni stranki v lastne roke; glede onih prvih tožbenih spisov pa, ki so se med že pri sodnji tekočo glavno pravdo vložili po istih strankah v incidenčnih ali stranskih prepirnih vprašanjih o priliki glavnega prepirnega vprašanja in pred razsodbo o onem, zadostuje, tudi ko bi imela o takih tožnih spisih iziti sodnijska razsodba, ako se oni kot deli glavne pravde uroče po strankah že imenovanim pooblaščenecem (d. d. od 23. aprila 1802, št. 561 j. z. z.). — Glej tudi zadnjo opazko pri §. 395.

Vse proti upravnim uradom, državnemu premoženju ali temu enakim zakladom naperjene vloge v pravnih uročevati se imajo dotični finančni prokuraturi (just. min. ukaz od 29. decembra 1857, št. 22464).

Uročitve trgovinskim družbam storiti se morejo veljavno za zastopanje oblaščenemu družbeniku (člani 117, 167, 196 trg. zak.); pri uročitvah delničarskim družbam (čl. 235 trg. zak., potem pridobitnim in gospodarstvenim zadrugam (zak. od 9. aprila 1873, št. 70 d. z., §. 20) zadostuje, če se uročitev zgodi udu predstojništva, ki je oblaščen, da podpisuje ali z drugimi vred podpisuje, ali uradniku družbe ali zadruge, ki jo je pred sodnijo zastopati oblaščen. — Ako je trgovinska družba ali pridobitna in gospodarstvena zadruga v likvidaciji, zgodi se uročitev s pravnim učinkom jednemu izmed likvidatorjev (trg. zak. čl. 144, 172, 205, 244, potem zakon od 9. aprila 1873, št. 70 d. z., §. 50).

§. 336. Ako je na strani toženčevi več pravnih tovarišev, dostavi naj se prva naredba s spisom in njegovimi prilogami onemu, ki je prvi v njem imenovan, drugim pa odlok o tem (t. j.: rubrika z izšlo naredbo); tem je dano prosto, da pregledajo spis in priloge pri onem, kateremu so se uročile.

V pravadah, v katerih je prva naredba dostaviti dvema ali več pravnim tovarišem, nima prosilec položiti samo svojo tožbo ali prošnjo v treh eksemplarih, katerih dvema so priložiti prepisi prilog, ampak mora tudi toliko rubrik spisa priložiti, kolikor je razun prvega imenovanega nasprotnika pravnih tovarišev, in mora na vsaki imenovati stanovanje stranke, za katero je namenjena. Jeden eksemplar spisa s prilogami shranjevati je pri sodnji, drugi s prilogami dostaviti je v spisu prvo imenovanemu nasprotniku, tretji eksemplar brez prilog prosilcu, in rubrike z odlokom ostalim pravnim tovarišem z razodetjem, da je tem zadnjim na prosto voljo dano, da smejo spis in njegove priloge pri prvo imenovanem pravnem tovarišu ali pa pri sodnji pregledati. Ako se je prošnja ali tožba ustno podala, shranjevati je v tem sestavljeni zapisnik vred z pridjanimi prilogami pri sodnji, prepis zapisnika in prilog dostaviti je prvo imenovanemu nasprotniku, in izleček onega prosilcu in vsakemu pravnemu tovarišu, zadnjim z opazko, da morejo spis in njegove priloge pregledati pri prvo imenovanem pravnem tovarišu ali pa pri sodnji. Med več pravnimi tovariši imenovati je v tožbi najprvo glavni zavezanec, ako je tak razviden iz pravnega opravila, ki je podlaga tožbi. Proti predpisu tega zakona podan spis se nima sprejeti, ampak je takoj uradnim potom zavreči (ces. naredba od 12. maja 1852, št. 112. d. z.).

Ako so pri vgotovljevanjskem dnevu v konkurznem postopanju ostale tirjarve prepirljive in se morajo potom pravde utrditi, pravdati se je zoper spodbijajoče stranke kot pravdne tovariše, in ako se oskrbnik sklade udeležuje tega spodbijanja, zaznamovati je ta kot prvi toženec (§. 124 konk. reda).

§. 337. Ako bi hotela kaka stranka med pravdo svoje stanovanje premeniti, naznaniti naj da po sodnji svoje prihodnje stanovanje nasprotniku v pravem času; sicer naj se sodna naredba na sodnem mestu nabije in naj bo ta pilepek istega učinka kakor da se je uročitev zgodila; vendar ima v takem slučaju

sodni sluga k sodni naredbi spadajoče priloge pridržati, in na prijavo onemu izročiti, kateremu bi se bile morale dostaviti.

§. 388. Ako je na strani jedne ali druge stranke več pravnih tovarišev, imenujejo naj nasprotniku onega, kateremu so nadaljne sodne naredbe uročevati; inace so jedino le istemu dostavljati, ki je v prvem spisu prvi imenovan.

Ako izmed več tožencev, ki po dostavljeni jim tožbi niso imenovali skupnega pooblaščenca, kateremu naj se nadaljne sodne naredbe uročujejo, ni sicer v tožbi prvo imenovani, pač pa jeden ali več družih pozneje imenovanih govorilo in odgovarjalo, dostavljati niso nadaljne sodne naredbe prvo imenovanemu, ampak onemu, ki je govoril in odgovarjal, ali če jih več skupno govorilo in odgovarjalo, v tožbi izmed njih prvo imenovanemu. V odlokih na tožbe, ki so proti več tožencem naperjene, nakazati so tedaj zatoženci po predpisih sodnega reda s pretenjem glede imenovanja skupnega pooblaščenca, da se bo v slučaju opuščenja izvrševala uročitev nadaljnih sodnih naredb v tožbi prvo imenovanemu, ali ko ne bi ta, pač pa bi jeden ali več pozneje imenovanih govorilo in odgovarjalo, po zgoraj navedenih določbah (d. d. od 5. marca 1847, št. 1042 j. z. z.).

— Akoravno se pravnim tovarišem ne sme omejevati, da se poslužujejo več odvetnikov, izpeljavati morejo vendar vedno tako svoje skupne, kakor tudi jednega ali družega zadevajoče posebne pravice le v jednem in istem pravnem spisu; iz česar sledi, da more pri podanji le jednega skupnega pravnega spisa toliko manj nastati kontumacija jednega ali družega, ker se pravnim tovarišemodeljuje v podanje svojih pravnih spisov le jeden in isti obrok. Ker slednjič pravdni tovariši le jedno stranko ugotavljajo in predstavljajo, razumeva se samo ob sebi, da jim je le po jeden eksemplar rabsodbe izdelavati in po skupnem njihovem pooblaščenču dostavljati (d. d. od 23. avgusta 1799, št. 474 j. z. z.). — Oni pravdni tovariši, ki posebno ne govorijo in odgovarjajo, smatrajo se za take, da se z onim sporazumevajo, ki je prvi imenovan in ki govori in odgovarja. Vsled teh naredb torej ni potrebna nobena nadaljna uročitev pravnim tovarišem, ki ne govorijo in odgovarjajo, tedaj tudi ne povabilo onih k inrotulovanju; tudi se ne more o tožbi, vlozeni skupno proti več pravnim tovarišem, zaukazati zoper nekaj onih posebno postopanje, ne more se izdati posebna rabsodba in se ne sme dovoliti ločitev pravnih tovarišev v nadaljнем postopanju, ampak postopanje

tako kakor razsodba mora vse pravdne tovariše obsezati in na vse ucinjati (d. k. d. od 4. septembra 1801, št. 535 j. z. z.).

§. 389. Ako ni jedna ali druga stranka v kraji sodnije stanujoča, postavi naj, in sicer tožnik koj v prvem spisu, toženec pa pred pretekom obroka določenega k odgovoru na ta spis koga, kateremu so dostavljati sodne naredbe, ter naj ga nasprotniku imenuje; inace ima sam urocninske stroške trpeti in nima v nobenem slucaji upati kake odškodnine; vendar mora te stroške med tem oni naprej placati, ki je izprosil naredbo, katera se mora dostaviti.

§. 390. Ako bi bil tožnik zunaj dednih dežel stanujoč ali pa bi vsaj njegovo stanovališče ne bilo znano v dednih deželah, imenuje naj pravnega zastopnika v kraji sodnije; inace odkaze naj se tožnik na to brez podelitve sicer rednega odloka.

§. 391. Ako ima toženec zunaj dednih dežel svoje stanovališče, ali pa če je to neznano, postavi naj se v njegovo zastopanje na njegovo nevarnost in stroške kurator, in naj se mu to z javnim oglasom naznani v ta namen, da morebiti imenuje drug zega pravnega zastopnika.

Tožnik naj v rubriki tožbe naznani prebivališče zatoženčeve, ali pa naj zaznamva, da ga vklub vsemu iskanju ni mogel poizvedeti; ako se to opusti, dati je tožba nazaj v popravo. — Ako tožnik trdi, da ne ve za prebivališče toženčeve, donesti ima o tem uradno spričevalo; ako se to opusti, dati je tožba tudi nazaj v dopolnilo. — Ako bi se tožniku dokazalo, da mu je bilo znano toženčeve prebivališče, povrniti ima, tudi če bi v glavni stvari njegova obveljala, stroške kuratorjevega imenovanja in izdelovanja oglasa, ter je poleg tega tudi še obsoditi v primerno kazen. — O donešenem spričevalu nima sodnik uradnim potom pričeti preiskavanje in pozvedovanje. — Oglas pribiti je v kraji sodnije in na znanem stanovanji pozvančevem, ali če jih ima več, tam kjer največ prebiva, ter je razven tega tri različna pota v časopise postaviti (d. d. od 18. maja 1790, št. 23 j. z. z.).

§. 392. Ako bi bilo pa njegovo stanovališče zunaj dednih dežel znano, da naj se poleg v prejšnjem paragrafu predpisane javne objave proti njemu vložena tožba z dostojnim napisom na pošto, in naj se donese listnica v oddanji.

V sodnem redu dani predpis o uročevanju tožb zunaj dežele stanujočim osobam, kojih prebivališče je znano, predružačuje se takole: Sodnik skuša naj izprositi uročitev tožencu, ki se v znanem kraju inozemstva nahaja, ali s sodnji toženčevega stanovališča neposredno poslanim posilnim pismom, ali pa s posredovanjem višjih oblastnij, ob jednom pa naj imenuje kuratorja za zatoženca, ki ga ima toliko časa zastopati, dokler ne voli sam pravnega zastopnika in ga sodnji imenuje. Le če sodnik ne dobi od inozemskega urada, naprosenega za uročitev, v primernem času potrjenja o storjenem dostavljenji, povabiti ima na nadaljno prošnjo tožnikovo toženca z oklicem po v sodnem redu danem predpisu za osebe, kojih prebivališče je neznano. Vendar je o tem, ako se je prva stopnja obrnila zaradi uročitve do višjega urada, povprašati začasno pri tem zadnjem. Tujim sodnijam, ki se naprosijo za uročitev, naznaniti je ob jednom, da zakoni dovoljujejo tožniku, ko bi v primernem času ne došlo potrjenje o uročitvi, da predlaga pozvalni oglas (d. d. od 11. maja 1833, št. 2612 j. z. z.).

§. 393. Ako je jedna ali druga stranka imenovala pravnega namestnika, veljavna je uročitev sodnih naredb v njegove roke toliko časa, dokler se ni drug imenoval.

Zaradi pravnih tovarišev glej opazko pri §. 386.

§. 394. Vsak spis, ki se mora nasprotni stranki dostaviti, vložiti je dvakrat, in sicer jedenkrat z vsemi prilogami, in na onega, ki ima priloge, je odlok zabeležiti.

§. 395. Sodnik naj da rešeni spis kolikor mogoče hitro izročiti sodnemu slugi, ta pa naj ga takoj z vsemi prilogami dostavi, na prepis izdela naj dostavnico vsakikrat po uvrstitvi izšle naredbe, katero mora sodnik storiti, ter naj da navedeni prepis na prijavo prosilcu nazaj, ki bode s tem imel dokazati storjeno uročitev pri nadaljni prošnji.

Od pravnega spisa, ki se ima in duplo vložiti, nima nikakor ostajati jeden eksemplar pri sodniku, ampak kakor je jeden s prilogami dostaviti nasprotni stranki, tako se mora drugi, kakor hitro je dan uročitve nasprotni stranki po sodnem slugi na njem zaznamovan, izročiti stranki, vsled česar je odstranjena dvojba zaradi zavoja spisov, ki se ima izvršiti, če izostane jedna stranka; kajti izmed pravnih spisov vloži se oni, katerega je prisotna stranka že dobila, in izmed listin vložiti more navzoča stranka

izvirnike ali pa druge prepise (d. d. od 28. maja 1783, št. 139 j. z. z., lit. c). — Vsi sodnijski odloki, ki morejo imeti za stranke glede obrokov, glede teka pravda in tudi sicer nasledke, uročevati so tudi stranki, na koje zahtevo so se izdali, in ni čakati, da bi stranka sama prišla po nje k sodnji (d. d. od 14. decembra 1787, št. 755 j. z. z.). — Odloki o pravnih spisih in prošnje za obroke dostavljati so strankam z največjo mogočo nujnostjo (j. d. d. od 18. februarja 1826, št. 124).

Uročitev po pošti. Sodni uradi izvrševati imajo uročitev svojih ukazov strankam zunaj uradnega kraja le tedaj, če se vsled posebnih razlogov kaže zapovedano, po pristojni okrajni sodnji, sicer pa neposredno po pošti, v katerem slučaju se bode od strank, sprejemajočih te ukaze, iztirjavala pripadajoča poštnina (just. min. ukaz od 11. decembra 1851, št. 16370). — Sodni uradi imajo pri uročitvah v lastne roke strank v onih slučajih, v katerih je neposredna uročitev po pošti sploh dovoljena, potem kadar stranka ali njeni nasprotnik ono zahteva, pri oddaji dotičnih ekspedicij na pošto ob jednem z v patentu od 28. junija 1850, št. 258 d. z., §. 24 predpisanim pošto-oddajnim žurnalom tudi blanket nazajne primke, katerega morajo izimši datum in podpis sami popolnem izpolniti, na pošto odpošiljati, potem pa bo poštni uradnik zgoraj pristavil številko primke, z isto številko zaznamovano oddajno primko uročil slugi oddajajočega sodnega urada, in v primernem obroku na povprašanje in proti izročitvi oddajne primke nazajno primko, ki ima datum in podpis ali v slučaju, da bi se oddaja ne mogla izvršiti, z opazko neuročljivosti izročil oddano ekspedicijo samo. Take uročitve proti nazajni primki morejo se pa sploh le takim osobam zaukazati, ki v kraji samem bivajo, kjer se nahaja oddajni poštni urad. V nazajno primko vpisavati so v prosto puščena mesta potrebne povedbe tako, kakor so za dostavno polo, obrazec VIII k §. 227 zgorajšnjega patenta, predpisane. Z dohajajočimi nazajnimi primkami, na katerih je potrdilo prejema, ravnati je kakor z drugimi poverili o sodnih uročbah (min. ukaz od 5. aprila 1853, št. 60 d. z. za Nižje-Avstrijsko, ki se je z naredbo od 22. septembra 1856, št. 209 d. z. obrnil na vse kronovine). — Pri ekspediciji aktov, ki se imajo po pošti proti nazajni primki uročiti, paziti je marljivo na to, da se nazajna primka prilepi na tak način, ki nevarnost zgube odstranjuje, in ki poštним služabnikom omogočuje, da zapazijo nazajno primko, ne da bi še le

akt preobračali ali natančneje preiskavali (just. min. ukaz od 16. julija 1874, št. 9153).

Dostikrat se je zgodilo, da so avstrijske sodnije izvršile po pošti uročbo odlokov in razsodb v civilnih zadevah osobam, ki bivajo v deželah ogerske krone. Na željo kraljevega ogerskega justičnega ministra se tedaj c. kr. nadsodnji objavlja, na znanje vzeti in na znanje dati podložnim sodnijam, da oni smatra ta način uročevanja za nestrinjajoč se z določbami ogerskega civilnega pravnega reda (zak. član LIV iz leta 1868), in da se imajo sodnije zaradi izvrševanja uročitve obračati s prošnjo do kraljevih ogerskih sodnijskih uradov. Merodajni paragrafi ogerskega civilnega pravnega reda, ki bodo imeli pri uporabi vzajemnosti za nasledek, da bi se tudi uročitve po pošti, ki bi jih morda kraljevi ogerski sodni uradi poskušali na stranke v Avstriji, mogli po teh kot nedopuščene zavračati, so sledeči: §. 61. „Uradne prošnje, ki naj se izpolnujejo zunaj dežele v ostalih deželah Njegovega Veličanstva, ali v družih inozemskih državah, s katerimi obstoji reciprociteta, podajajo se neposredno dotični sodnji, oziroma v državni pogodbi zaznamovanim uradom in organom. Ako ni vzajemnosti, prosijo se sodnije inozemskih držav posredno potom kraljevega ogerskega justičnega ministerstva.“ — §. 62. „Po ravno teh načelih postopati imajo tuzemski uradi, ako se prosijo po inozemskih uradih za izvršitev kakenga uradnega čina. Vendar je postopanje tudi glede inozemcev in inozemskih uradov po predpisu pričujočega sodnega reda.“ — §. 63. „Obstanek reciprocitete z zunanjo državo dokazati ima v slučaju dvojbe ona stranka, v koje interesu se prosi. Glede družih dežel in pokrajin Njegovega Veličanstva ni potreben ta dokaz.“ — §. 273. „Glede uročitev, ki so izvršiti na prošnjo tuzemskih sodnij v inozemstvu ali na prošnjo inozemskih sodnij po tuzemskih sodnijah, uporabljati se imajo predpisi §§. 61 in sl. (just. min. ukaz od 17. januarija 1875, št. 479).

Javno pribijanje na vrata. Da se uniči zvijača, s katero se skuša marsikatera stranka s skrivanjem izogniti uročitvi, naroči naj se sodnemu slugi, kateremu se je uročitev naložila, da v kraji poizve, ali se nahaja tam dotična stranka; ako dobi o tem zagotovljenje, stranke pa bi ne našel v njenem stanovanji, da naj se mu tiskana opomnica z obsegom, da naj bo J., ker se mu ima od strani sodnije storiti uročitev, sledeči dan zjutraj ob

— uri tako gotovo doma, ker bi se mu drugače ono, kar se ima dostaviti, nabilo na njegova vrata, in bi potem za isto veljalo, kakor da se mu je v roke uročilo. Ob določeni uri naj bo potem sodni sluga točno tam, naj uroči v roke, ali pa naj izvrši zapretno pribijanje na vrata stanovanja (resol. od 31. oktobra 1785, št. 489 j. z. z., lit. ccc).

Med vgodjenjem nacionalne kot hipotekne banke je posebno navedeno, da so sodni ukazi, ki so se oskrbniku ali zakupniku zastavljenega posestva v odsotnosti zemljiščnega gospodarja dostavili, ali ko bi tudi ona ne bi bila navzoča, v navzočnosti dveh prič pribili na vrata gospodarjeva, oskrbnikova ali zakupnikova, smatrati za take, kakor da so se dostavili v roke zemljiščnega posestnika (min. ukaz od 20. marca 1856, št. 36 d. z., §. 2, g).

Isto velja tudi za občni avstrijski zemljiščno-kreditni zavod (čl. 85 e, z min. nar. od 1. junija 1864, št. 49 d. z. objavljenih pravil), za hipotekno banko kraljestva češkega (§. 39, št. 4, z min. ukazom od 26. decembra 1864, št. 99 d. z. objavljenih pravil), in za vse zavode, ki pod nadzorstvom državne uprave po pravilih opravljajo kreditne posle, pri teh pa izimši plačilno povelje (min. nar. od 28. oktobra 1865, št. 110 d. z., čl. IV e).

§. 396. Ako je naredba več pravnim tovarišem dostaviti, priloži naj prosilec rubriko spisa tolikokrat, kolikor je pravnih tovarišev, in naj na vsaki zaznamuje stanovališče stranke; sodnik dostaviti ima izšlo naredbo in preskrbeti uročitev po sodnih slugah.

Glej opazko pri §. 386.

§. 397. Ako so pozvati priče dostaviti jim ni niti spisa niti odloka, ampak jim je sploh le v imenu sodnije naložiti, da imajo v določenem času priti k svedočbi.

Sedemintrideseto poglavje.

O sodnih stroških.

§. 398. Oni, ki je v dognani pravdi propal, povrniti ima nasprotni stranki vsakokrat narasle sodne stroške, izimši, ako bi se sodniku iz važnih razlogov zdelo za dobro, da obota sodne stroške obeh strank; vendar sodnik k temu ni oblaščen v sledečih slučajih: a) ako je propali svoj lastni čin, na kojem je stala razsodba zadeve, zanikal, pa se je onega presvedočil; b) ako je pro-

pali spodbijal jasni pomen zakona; c) ako v glavni stvari ni prav ničesar govoril in odgovarjal; d) ako je zoper razsodbo prve stopnje vložil apelacijo, in je tudi v drugi stopnji podlegel, v katerem zadnjem slučaju ima propali apelacijske stroške vsakčas sam trpeti.

Glede praydnih stroškov ukazuje zakon od 16. maja 1874, št. 69 d. z., sledeče:

§. 24. V pravdi popolnem propala stranka povrniti ima v vseh slučajih nasprotni stranki pouzročene, za primerno pravno zasledovanje in zagovarjanje potrebne stroške. Kateri stroški so kot potrebni, v koliko so posebno storjene namnožitve podaljševanj obrokov in preložitve dnevov smatrati za opravičene, določevati ima sodnik po natančnem preudarku vseh okoliščin.

§. 25. Ako vsaka stranka deloma premaga, deloma podleže, razdeliti so stroški primerno ali pa obojati. Vendar se more tudi v tem slučaju jedni stranki naložiti popolna povrnitev stroškov, če je nasprotna stranka podlegla le s primeroma malim delom, kojega utrjevanje ni posebnih stroškov pouzročilo.

§. 26. Določbe §§. 24 in 25 uporabljati se imajo tudi pri razsodbah druge in tretje stopnje o sodnih stroških prve in višjih stopinj, in predručajučim razsodbam višjih stopinj ni merodajna okoliščina, da ima kaka stranka za se razsodbe spodnjih stopinj.

§. 26 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z. uporabljati je tudi na stroške pravnih sredstev (apelacije, revizije, rekurza) v sumaričnem postopanju in onem motenja v posesti, kakor tudi v stranskih prepirih, v katerih je izšla razsodba o sodnih stroških (sklep n. v. s. od 16. februarja 1875, št. 1146 j. k. št. 94, sodnijam objavljen z just. min. ukazom od 16. marca 1875, št. 3503). — Pri razsojevanji sodnij druge in tretje stopnje v apelacijskih in revizijskih stroških smatrati je po §§. 24—26 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z. za merodajno le nadvladanje ali propad v glavni stvari, ne pa vspeh pritožbe (sklep n. v. s. od 26. maja 1875, št. 3720, s. r. št. 79). — Ako se pa proti razsodbi, glaseči se na dopustitev dokaza ali prisege, uložena apelacija ali revizija zavrže, ni razsodba o apelacijskih in revizijskih stroških odvisna od zmanjanja v glavni stvari, ampak naložiti je stranki, ki je zoper tako razsodbo vložila brezvspešno apelacijo ali revizijo, povračilo nasprotni stranki s tem pouzročenih apelacijskih ali revizijskih stroškov ne

glede na izid dokazovanja (sklep n. v. s. od 28. decembra 1875, št. 12517, j. k. št. 96). —

Za odsotnega ali neznanega vdeleženca imenovani zastopnik (curator ad actum) nima glede svojih stroškov za zastopanje nikake pravice do stranke, zoper koje pravno zahtevo mu je odsotnega ali neznanega vdeleženca zastopati, ako se ta stranka ni v glavni stvari obsodila v povrnitev sodnih stroškov (sklep n. v. s. od 4. novembra 1873, št. 7779, s. r. št. 60).

Predznamba sodnih stroškov. Po §. 13 pristojb. zakona od 9. februarja 1850, št. 50 d. z. plačati mora, ako se v pravdi med oproščeno in davščini podvrženo osobo davščini podvržena stranka obsodi v povrnitev sodnih stroškov, ta pristojbinski blagajnici tudi oni znesek davščine, katerega bi morala oproščena osoba izdati, ko jej oproščenje ne bi bilo na dobro. Te pristojbine pa sodnji niso pri vsakem posebnem koraku sodnega postopanja, ampak pri onem koraku, pri katerem so izkazati sodni stroški, ločeno od teh zaznamovati. Sodnija naznaniti ima, če se je neoprosčena osoba obsodila v popolno ali deloma povrnitev sodnih stroškov zapisek pristojbin s prepisom razsodbe (razsodbe, odloka) uradu, ki je določen v izmerjenju pristojbin (fin. min. ukaz od 31. avgusta 1858, št. 137 d. z.).

§. 399. Ravno tako obsoditi je v povračilo stroškov oni, ki je pred razsodbo odstopil od pravde.

§. 400. Temu nasproti se oni, ki ima razsodbo za-se, nikoli ne more obsoditi po višjem sodniku v povračilo sodnih stroškov.

Ta paragraf, razrušil se je s §. 26 zakona od 16. maja 1874, št. 69 d. z. (zgoraj pri §. 398).

§. 401. Ako ima kaka stranka v stranskem prepiru po zgorajšnjem izmerjenju trpeti sodne stroške, obsoditi se mora k temu tudi v razsodbi, ki o tem izide.

Za slučaj, da nasprotnik odda prisego, v povrnitev stroškov obsojena prepirna stranka povrniti mora tudi one stroške, ki so v zvezi z oddanjem prisege (sklep n. v. s. od 13. februarja 1861, št. 808, j. k. št. 37).

§. 402. Sodnik mora vsakčas sodne stroške izrečno obotati, ali pa jih onemu prisoditi, kateremu se imajo povrniti.

V podrazsodbah na dokaz po pričah ali zvedencih odlaga se razsodba o sodnih stroških do končne razsodbe.

§. 403. Ako se sodni stroški jedni stranki prisodijo, znižati jih mora sodnik v razsodbi sami; zaradi tega naj stranke proti njihovi zgubi prilagajo aktom zapisek stroškov inace bi jih zgubili.

§§. 403 in 424 občnega sodnega reda uporabljajoči so tudi na prošnje, s katerimi se zahteva plačilni nalog o menjicnem znesku in so na njih zaznamovati na to nanašajoči se sodni stroški in odvetniške pristojbine proti izogibi v resoluciji od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z. (spodaj pri §. 424) zapretenih naslednikov (sklep n. v. s. od 13. junija 1858, št. 7213, j. k. št. 30).

§. 404. Za spise, katere je stranka sama ali odvetnik v lastni zadevi izgotovil, zaračunati je ista pristojbina, kakor da so se sestavili po tretji osobi.

§. 405. Le za ono potovanje naj bodi dopuščena povrnitev stroškov, ki je bilo glede pravde po mnenji sodnikovem potrebno, ali pa se je opravilo na povelje sodnikovo.

§. 406. Ako tožnik ni, kakor znano, zadostno premožen v provinciji, kjer se ima pravda vršiti, da naj s prvo tožbo toženecu prejemljivo varnost za sodne stroške, ali pa naj se ponudi k prisegi, da te ne more preskrbeti. Inace naj se tožba ne sprejme, ampak naj se na to odkaže.

Določbe o opravi varnosti za pravnne stroške ne uporabljajo se v malenkostnem postopanju (zak. od 27. aprila 1873, št. 66 d. z., §. 88).

Določbe §. 406 uporabljajo se tudi v slučajih pozvane tožbe (§. 70 obč. sod. reda) (sklep n. v. s. od 11. julija 1877, št. 8633, s. r. št. 95). — Temu nasproti pa se ne uporablja, ako nastopi kot tožnik oskrbnik konkurzne sklade (sklep n. v. s. od 13. maja 1873, št. 4821, s. r. št. 50).

Določba obroka k opravi zavarovanja za sodne stroške ni potrebna, ker toženec pred opravljeno varnostjo ni zavezan, da bi na tožbo govoril in odgovarjal (sklep n. v. s. od 4. junija 1873, št. 5538, s. r. št. 52).

§. 407. Zgoraj omenjeno prisego mora tožnik pač oddati, če se mu po tožencu ne odpusti.

§. 408. Ako misli toženec, da je oblaščen zahtevati večjo varnost, prosto naj mu bode sicer to, vendar naj se glavna stvar vsled tega postranskega prepira nikdar ne ovira.

§. 409. Ako bi sodnik v dognani pravdi, v vloženi apelaciji ali reviziji zapazil očitvidno nepravico ali posebno nagajivost, kaznovati ima primerno na denarji ali telesu dotično stranko in njenega postavljenega pravnega zastopnika.

Osemintrideseto poglavje.

O odvetnikih.

Na mesto §. 410 in 411 sodnega reda stopijo sedaj določbe §§. 1—7 odvetniškega reda od 6. julija 1868, št. 96 d. z.

§. 412. Ako se prosi odvetnik za zastopanje, pretehta naj ta najpoprej, ali je pravda pravična in primerna, in tedaj za zastopanje sposobna; v ta namen preiskuje naj pred sprejemom zastopanja, in sicer, če njegova stranka nastopi kot tožnik: a) kaj zahteva v glavni stvari in postranskih zaveznostih; b) kako more tožbo in vsako okoliščino v njej dokazati; c) ali se nahajajo o tej ali oni okoliščini pismeni dokazi; d) kje se oni nahajajo; e) kdo je bil pri tej ali oni okoliščini navzoč; f) o katerih okoliščinah je stranka pripravljena priseči; in g) o kateri naj se morebiti nasprotni stranki naloži prisega.

§. 413. Ravno tako naj odvetnik, ako ima za njegovo zastopanje proseča stranka nastopiti kot toženec, pred vsem dobro preišče tožbo, nji nasprotujoče ugovore, kolikor izvirajo iz dejanja, dobro pretehta in poprašuje po sredstvih, s katerimi bi se dokazale okoliščine ugovorov.

§. 414. V obeh slučajih naj odvetnik sestavi obširno zgodbo o pravdi, kakor je prav za prav, in okoliščinah (*species facti*), razkritih po njegovi stranki, isto naj da podpisati stranki, ako zna pisati, na njeno zahtevo, da naj ji prepis o tem s svojim podpisom, in naj je zavezan pokazati jo sodniku na vsakokratno zahtevanje, pa tako, da se pri rešitvi pravde ni nanjo ozirati, ako se nasprotni stranki ni naznanila.

§. 415. Odvetnik naj potem po kakovosti okoliščin posebno nadalje preiskuje: a) ali se jih nima morebiti več udeležiti tožbe;

b) če ne stoje morebiti nekateri izmed njih pod skrbstvom; c) na kak način so začasno preskrbeti potrebne listine in sredstva; d) pod kojega sodstvom stoji toženec; e) če ni tožba naperiti zoper več oseb; f) če ne stoje nekatere izmed njih pod skrbstvom; g) če ni od koga zahtevati zastopanje; h) če niso do dognanja zadeve pogoditi druge pravne previdnosti.

§. 416. Ako se je odvetnik odločil sprejeti zastopanje, pre-skrbi naj se takoj s pismeno oblastjo in pooblastilom, ki je podpisati po vsaki posamezni stranki lastnoročno; te oblasti in tega pooblastila naj ne sprejme odvetnik, razun če se je v njem na jedni strani imenoval namestnik ali pa če se je dala oblast, da se drug substituje, na drugi strani če velja to pooblastilo tudi za dediče pooblastilčeve; ako se je pa v tem oziru kaj opustilo, ne sprejme naj se v prvem slučaju nobeden spis, izimši v važnejših slučajih, kjer bi bilo odlašanje v zvevi z nevarnostjo, in naj se tudi tedaj donese po odvetniku pooblastilo vsaj do družega spisa; v drugem slučaju pa naj se, ko bi pooblastilec umrl, pravda vse jedno nepretrgano nadaljuje, na kar je tudi pri vsakem pooblastilcu paziti v pravnih zadevah.

§. 417. V pravnem postopanju obnašati se ima odvetnik naj-natančneje po sedanjem sodnem redu, svoje spise pa podajati čiste, čitalne in brez prenapete obširnosti.

§. 418. K zavojem spisov prihajajo naj odvetniki sami, in naj se v tem oziru ne nanašajo na nikogar drugega.

§. 419. Odvetnik naj v zastopanje sprejete pravde ne zapusti pred njenim koncem brez važnih uzrokov, in ako bi vzel k temu povod iz važnih uzrokov, odpove naj stranki sodno, in naj bodi dolžan stranko toliko časa, od dneva uročene odpovedbe, zastopati, kolikor časa bi trajal obrok, ki bi se ji dovolil v podanje odgovora; izimši, ako je stranka prej vzprejela družega odvetnika.

§. 420. Ako stranka sama ni imenovala nobenega namestnika, imenuje naj ga postavljeni odvetnik nasprotni stranki; ta pa naj stvar neprenehoma nadaljuje, ko bi prvi odvetnik umrl, izstopil ali pa bil sicer zadržan, dokler ni stranka sama postavila družega odvetnika.

Ako bi stranka v svojem odvetniku za zastopanje danem pooblastilu ne bila imenovala nobenega namestnika, naj se ne naznani

samo po odvetniku voljeni substitut takoj stranki, ampak naj se tudi tako dobro pouči, da more v slučaju zadržanja pravno zadevo nepretrgano, brez zamude in škode nadaljevati; na to naj sodni uradi čuvajo in naj zoper to ravnaajoče naznanijo nadsodnji (d. d. od 27. januarja 1794, št. 153 j. z. z.). — K ravnanju po naredbi, ki predpisuje imenovanje namestnika in podpisanje pooblastila v znamenje sprejete substitucije, more se le v toliko priganjati, kolikor v kraji sodnije obstoječe število odvetnikov omogočuje njegovo spolnovanje. Sploh se pa more zaradi v pooblastilu nastalega pogreška spis le tedaj nazaj dati, če je to v zakonu zaukazano (d. d. od 23. februarja 1822. št. 1846 j. z. z.).

§. 421. Odvetnik naj ne službuje obema strankama isti čas v jedni in isti pravdi, tudi naj ne zastopa stranke v zadevi, v kateri je prej nasprotni stranki služboval.

§. 422. Odvetniki naj v že razsojenih in dognanih zadevah ne rabijo novih premislekov ali novih nadlegovanj.

§. 423. Noben odvetnik naj si za slučaj, ko bi pravdo dobil, ne pogojeva posebne določene plače; taka pogodba ne bi bila samo brez moči, ampak bi bil oni odvetnik še posebej kaznovati ki bi jo bil sklenil.

§. 424. Vsak odvetnik naj pri podanji zadnjega spisa, kakor tudi pri apelacijskem ali revizijskem spisu zaznamuje svoje pristojbine, in naj ta zapisek priloži aktom; in ravno tako naj koncem dneva, o katerem sledi razsodba, donese zahtevo svojih pristojbin in prijavi ali pismeno ali ustno v zapisek.

Ako se je v §§. 403 in 424 zaukazana priložitev zapisnika sodnih stroškov in odvetnikovih pristojbin opustila, se nasprotna stranka sicer ne more obsoditi v povrnitev stroškov; pač pa naj odvetnik zgubi pravico zahtevati od svoje stranke plačanje opravljenih stroškov in svojega zaslužka, stranka naj bo oblašćena nazaj zahtevati storjeno plačilo, in naj se to v razsodbi izrazi. Odvetniki sestavijo naj zapisek sodnih stroškov in odvetnikove pristojbine po predpisanem obrazcu; sodnik pa, ki ima sicer v razsodbi le skupni znesek znižanega odvetnikovega zaslužka zabeležiti, naj v takem zapisku zaznamuje pri vsaki rubriki na prazni pušćeni vrsti pravcati znesek, kakor se je znižal (resol. od 14. junija 1784, št. 306 j. z. z., lit. e, f).

§. 425. Kolikokrat ima sodnik propalega obsoditi v povračilo stroškov, zniža naj postavljene pristojbine nasprotnega od-

vetnika zoper propalega v razsodbi sami; one pristojbine pa, katere ima stranka plačati svojemu odvetniku, zniža naj sodnik le tedaj, če stranka tako znižanje zahteva.

Pristojbine odvetnikov likvidovati so po onem sodniku, pred katerim se je obravnavalo opravilo, iz katerega so nastale, uradnim potom, in ko bi bilo treba, po prejšnjem zaslišanju strank, pa ne, da bi se dovolila redna pravda. O zahtevi odvetnikovi, da naj se stranka primora k plačanju, kakor zgoraj povedano, likvidovanih ali po stranki priznanih pristojbin, razsoditi ima pristojni sodnik te zadnje z razsodbo po prejšnjem kontradiktoričnem postopanju (d. d. od 4. oktobra 1833, št. 2633 j. z. z.).

§. 426. Delo odvetnikovo ceniti ni nikoli po številu pol njihovih spisov, tudi ne po številu dnevov, ampak po bistvenem zaslužku, naj se je kar koli dogodilo med odvetnikom in stranko.

§. 427. V tej določbi paziti je po sodniku na sledeče ozire: a) ali se je odvetnik posebno trudil s preskrbitvijo sredstev in druge priprave, ter s temeljitimi prilogami svojih pravnih spisov; b) ali je iz obsega sestavljenega spisa jasna posebna pridnost ali prav odlična spretnost; c) ali je pravdo dognal z mogočo natančnostjo in pospešenjem; d) ali se je pri tem popolnem ravnal po tem sodnem redu; e) ali ne zahteva stan premoženja stranke natančnejše znižanje.

§. 428. Ako so se po odvetniku sprejele pravde, v katerih se ima jasna nepravilnost zagovarjati, naj se je to zgodilo iz nevednosti ali dobičkarije, naznani naj oni urad, pri katerem se take pravde razsojajo, tacega odvetnika apelacijskemu uradu; ta pa naj potem po meri hudodelstva ali kaznuje s primerno globo, ali pa naj tacega odvetnika izključi od odvetništva za nekaj časa, ali za vedno.

§. 429. Ko bi političnemu uradu postala znana napaka katerega odvetnika, ki bi se nanašala na njegovo pravno obnašanje ali pravično ravnanje, ali ko bi zvedel, da dela odvetnik veliko dolgov, naj se po istem takoj naznani apelacijskemu uradu, ki ima krivega za nekaj časa, ali ko se na njem pri večkratnih kaznovanjih ni zapazilo nobenoboljšanje, izključiti za vedno od odvetništva.

Devetintrideseto poglavje.

O sodniku.

§. 430. Oni, ki si prizadevajo, da bi se nastavili kot sodniki pri sodnem uradu, morajo z navadnimi spričevali dokazati, da so na dedno deželskem vseučilišči izprašani o zadostni zmožnosti v pravoslovji.

§. 431. Poleg tega naj se tako ti, kakor tudi oni, ki prosijo kot mestni ali tržni pisarji za službo sodnika, podvržejo strogemu izpitu iz deželnih zakonov in predstoječega sodnega reda na tak način, kakor je po kakovosti okoliščin za vsak soden urad določeno, izimši, da so že javne in večkratne preskušnje njihove zmožnosti in zavednosti v teh deželnih zakonih pokazali.

§. 432. Oni: a) o kojih premoženji se je razglasil konkurz, če svoje nedolžnosti niso popolnem dokazali; b) oni, ki so se kot zapravljevci sodno izrekli, so nezmožni, da bi zadobili sodnijsko službo, in ako imajo kakošno, naj se izpustijo.

§. 433. Onim, ki pridejo v kazensko preiskavo, prepoveduje se izvrševanje njihove službe med preiskavo, in ako so se spoznali za krive deželnosodnega hudodelstva, odstavljeni so ravno vsled tega tudi sodnijske službe.

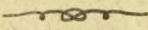
§. 434. Noben sodnik naj ne vživa od svoje službe kaj drugega, kakor odmerjeno mu določeno plačilo, in ako se na pot poda, vožnjo, hrano, in kjer je navadno, odmerjene dnevnine; tedaj morajo oni, ki imajo sedaj glede svoje sodnijske službe vživati še nekatere pristojbine ali druge postranske dohodke, to v letnem obroku naznaniti svoji neposredno predstoječi oblastnji proti drugičnemu izpustu iz službe, ta pa naj jim za to določi primerno plačo, ali ko bi to ne bilo v njeni moči, naj objavi to predstoječi oblastnji.

§. 435. Vsak sodnik vzdržuje naj se od prejemanja vsakršnega darila; inace naj neprizanesno pričakuje v naših državljanskih pravih določeno kazen.

§. 436. Vsak sodnik naj koncem leta poda predstoječemu uradu zapissek vseh pravn, ki so se pri njem v času jednega leta pričele in se še niso dognale, kakor ima tudi naznaniti število med letom rešenih in pričetih pravn.

§. 437. Sodniki postopajo in razsojajo naj po resničnem in splošnem pomenu besed tega zakona, in naj se pod nobenim kakoršnim koli izgovorom razločka med besedami in pomenom zakona, od strogosti zakonov različne primerjenosti, ali nasprotne rabe i. t. ne ločijo od jasnega predpisa tega sodnega reda; le tedaj, če bi se mu slučaj primeril, ki bi sicer v tem sodnem redu ne bil razsojen, pa bi imel popolno enakost s kakim drugim v njem razsojenim slučajem, dovoljeno je sodniku, da neizraženi slučaj razsodi po onem predpisu, ki je za izraženi slučaj predpisan; ako bi pa o pomenu zakona nastala vtemeljena dvojba, objaviti je ta dvoru in je o tem prositi za razsodbo; ako bi pa sodnik pravde zoper ta red zadržaval, ali strankam samim delal krivico, jamčiti bi imel za vso škodo.

Tudi če so v pravdo zapletene sirote, biti mora sodniku pred očmi pravilo, da mora sicer uradnim potom gledati na pravico in zakone, ako so se po stranki tudi napačno ali se sploh niso podali; da je pa dolžan, kar se tiče dejanja, razsojevati samo po povedanih aktih, ne da ono vmes meša, kar mu je znano morebiti iz zasobnih pozvedb (d. d. od 15. januarija 1787, št. 621 j. z. z., lit. ii). — Vsled najvišje odločbe od 12. aprila in 27. maja 1852 pristuje ministertvu razlaganje zakonov in cesarskih naredb, kolikor sledi ono iz posebnega pomena bečed v njihovi zvezi in iz jasnega namena zakona (min. ukaz od 30. junija 1852, št. 7750).

A.

- Adjuti**, prepoved na a. st. 139.
Alimentacija, prepoved na a. 139.
Apelacija 117.
— napoved a. 118.
— obrok za a. 118.
— zakasнена napoved 119.
— odgovor 119.
Apelacijsko postopanje 120.
— ustno 120.
— pretrgano 121.
— zavoј spisov pri a. p. 121.
Austro-ogerska banka 64, 134, 165.

B.

- Banka** naciјonalna, prepoved na delnice b. n. 154.
Beležniški prepoved 19.
— spis 62.
Beležniške kavcije prepoved 141.
— listine eksekucija 165, 197,
Blagajnice javne, postopanje pri prepovedih na plačevanja iz — 144.
Blaznost stranke ovira priseganje 111.
Bogočastne namene, kat. cerk. prepiri zaradi — 7.
Borzna opravila, izbrano sodišče za — 135.

C.

- Carine**, prepiri o c. 6.
Cenilna prisega 104.
Cenitve 97.
— eksekutivna 181, 190.
Cesarske rodbine udje kot priče 81.
— oproščeni prisega 82.
Ceste — zidanje — prepiri 6.

Č.

- Častnik** — naznanitev tožbe vojaškemu oblastvu 24, 31.

D.

- Davkarija** — eksekucija 159.
Davki — prepiri od 6.
— zastali — izterjanje 159.
Davščina inozemska, iztirjevanje 171.
Dedno pravo — eksekucija na — 140.
Deficijentne plače — prepoved na — 140.
Delavsko razmerje — dohodki iz d. r. 148, 154.
Delni dolžni zapisi — zastopnik posestnikov 43.
Delniške družbe, prisega d. dr. 107.
— uročitev spisov 203.
Delo — eksekucija d. 176.

Denarne kazni 127.
Depoziti sodni — prepoved na — 149.
Desetina — prepiri 6, 7.
Diete — prepoved na 139.
Diurni — prepoved na 139.
Divjačina — škoda storjena po — 7.
Dneva preloženje 29.
 — opravičenje, da je stranka od — izostala 30.
Dnevnik trgovinskih mešetarjev — dokaz 58.
Dobitki loterijski — prepoved 140.
Dodatni dokazni člani 79.
Dohodninski davek — 188.
Dohodninskih kazni zavarovanje 160.
Dokaz 41.
 — navedenja d. 11.
 — priznanja 54.
 — po listinah 55.
 — po trgovinskih knjigah 65.
 — redni po pričah 71.
 — na večni spomin 89, 93.
 — sumarični po pričah 92.
 — po izvedencih 93.
 — s prisega 98.
Dokazna sredstva — postavljanje v prejšnji stan 198.
Dokazni člani 78.
Dokazni spisi 88, 97.
Dopolnitna prisega 103.
Državnega dolga poravnave blagajnice — prepoved na naložene denarje 158.
Duhovnja — dohodki, prepoved 142.

Dunav — škoda storjena po vožnji na D. 8.
Duplika 11, 28, 39, 40.
Dvornega gledališča uradniki in igralci, dohodki — eksekucija 139, 146.
Dvorni maršalni urad 122.
Dvorni uradniki — dohodki eksekucije 139.
 — oproščeni zapora 136.
 — sluge — tožbe zoper s. 25, 31.

E

Eksekucija — inozemskih razsodb 169.
 — ogerskih razsodb 166.
 — oproščenje od — 138.
 — pogoji 162.
 — sodbe izbranega sodnika 134.
 — na tiskovine 192.
 — na nepremakljivo blago 175.
 — na premakljivo blago 175.
 — proti občini 175.
 — dela 176.
 — svote denarja 176.
 — na terjatve 179.
 — na vžitke in dohodke 180.
 — na rudnik 181.
 — na šivalne stroje 188.
 — na predmete tržnega prometa 191.
 — na katoliško cerkveno premoženje 193.
 — pravna sredstva proti — 196.
Eksretulacija spisov 112.
Erarijalne terjatve, zavarovanje e. t. 139, 159.

Erarijalno blago — prepoved na
e. b. 138.
Exceptio fori declinatoria 36.

F.

Finančna prokuratura 45.
Fiscus — prisega 101.

G.

Glavna prisega 98.
— pogojna 100.
— nedopuščena 100.
— nezavračljiva 100.
Gluhonemi — priseganje 85.
Gozda poškodovanje — povračilo
— izterjanje 6.

H.

Helvetske konfesije privrženci —
prisega 84.

I. J.

Jednakopravnost deželnega je-
zika 12.
Jezik 12.
Imenovanje premoženja 193.
Inozemstvo 169.
Inrotulacija spisov 112.
— v slučajih apelacije in revi-
zije 121.
Invalidi — dohodki — ekseku-
cija 141.
Izbrano sodišče 133, 134.
Izračunjenje doneskov v kon-
kurzu obrtne in gospodarstvene
družbe 165.
Israelitev matične knjige 59.
Izročitev eksekutivna 178, 186.

Izvedenci — dokaz po — 98.
— prepoved na dohodke 142.
Izvirniki — predložitev 68.

K.

Katoliška cerkev — zastopanje
k. c. 45.
— listine 63.
— cerkveni nameni, dohodki 6.
Kavcija aktorična 213.
Kazensko sodišče 3.
— izvršba razsodb 163.
— še ne pravomočne razsodbe
123.
— sodnijske razsodbe 197.
Knjigovodstveni uradniki — pre-
poved na plače k. u. 146.
Konečni spis 40.
Konkurenčni doneski — izterja-
nje 5.
Konzuli — pravica, da oskrblju-
jejo pravde listin 20.
— da potrjujejo listine 58.
— kot priče 79.
— se ne smejo v zapor dejati 136.
Kosci sv. križa — prepoved na 140.
Kreditni zavod občni avstrijski
zemlj. — izpiski iz glavnih knjig
— dokazovanje po trg. knji-
gah 64.
— prepoved na delnice k. z. 154.
— podlaga eksekucije za k. z. 165.
Kumuliranje pravnih predmetov
9.

L.

Lekarne dverne subjekti — do-
hodki — eksekucija 139.

Listine — naj se nasprotniku pokažejo 26.

— dokaz 55.

— javne 55.

— zasebne 62.

— trgovinske 63.

— rekognosciranje 66.

— izgubljene 70.

— ponovljenje 70.

Ločitev tožbenih predmetov 10.

M.

Medsodba 72.

Menjice 63.

Menoniti — prisega 84.

Mešetarji trgovski — dnevniki 58.

Mezda za službo — eksekucija na — 143, 154.

Milostinje — prepoved na m. 138.

Mitniški najemniki — eksekucija 160.

Mohamedanci — prisega 84.

Monopoli — prepir 6.

N.

Nacijonalna banka — glej avstro-ogerska banka.

Nagibi izdane sodbe 117.

Nasprotni dokaz po pričah 86.

Nemi — prisega 106.

Neopravičene sodne oblasti — ugovor 37.

Ničnost 124, 126.

Nocije centralnega vojaškega računskega odseka — pozivna tožba 48.

Novotarije 38.

O.

Občine — glavna prisega 99.

— kdo jih zastopa 45.

Obligacije javne — eksekucija na — 146.

Obresti — prisojilo 115.

Obrok — za odgovor 31.

— podaljšanje 33.

— nepodaljšljiv 33.

— postavljenje v prejšnji stan zaradi preminulega o. 199.

— izračunjenje 202.

Obrt — prepiri o realnej lastnosti o. 5.

Obrtna sodišča — ugovor pristojnosti 37.

— pravice maloletnih 44.

— zasliševanje prič 82.

— prisega 108.

— izvršba do zavarovanja 123.

— pritožba zoper razsodbe o. s. 130.

— eksekucija 164.

Obrtno podjetje — dokaz iz knjig 66.

Očistna prisega 103.

Odgojevalne doklade — prepoved 139.

Odgovor 10, 26, 31.

Odprava — prepoved na o. 139.

Odsotni dolžnik — eksekucija zoper — 178.

— uročevanje 206.

Odstop posestev 198.

Odstopanje ležečega premoženja 175.

Odškodnina zavoljo poljske škode
5.
— za požar — prepoved na —
140.

Odvetniki 214.

Odoznozna — prepiri zastran
plačila in izmere od — 4.

Ogled sodni 98.

Opravičenje izostanja od dneva
30.

— tožba za — 138, 156, 161.

Oskrbni stroški občine — izter-
janje 6.

P.

Pains d' Abbayes — prepoved
142.

Pašne služnosti 7.

Patronat — prepiri iz — 7.

Penzijski zavodi — dohodki —
prepoved 142.

Personalne doklade — prepoved
139.

Plače, eksekucija na p. 139.

Plemstvo — prisvojevanje in pri-
lastivanje 4.

Počitnice 201.

Podaljšanje obroka 33.

Podpore — prepoved 148.

Pokojuina — zastavna pravica
na — 148.

— prepoved 139, 140.

Politična oblast — odkazni
predmeti 4.

Ponudba pri dražbi 185.

Poravnava pred posredovalnim
uradom občinskim 54.

— sodnijska 164.

Poročilo o apelaciji 122.

Posel — prepiri p. zaradi službe 5.

Poskus z dobra 131.

Postavljenje v prejšnji stan 198.

Postopanje ustno 21, 24

— stranke imajo pravico določiti
p. 23.

— pismeno 31.

Pošta pritožbe zoper — 5.

— prepoved 142.

Povračilne terjatve države proti
sodnijskim uradnikom 160, 163.

Pozivna pravda 47.

— pri nameravani zgradbi 49.

Prašaji — izročenje 80.

Pravica tožiti in zagovarjati se 43.

Preloženje dneva 29.

Prepoved na premično blago 138.

— oproščeni od prepovedi 138.

— administrativna 150.

— opravičenje 156.

Pribijanje spisov na sodnem
mestu 204.

Priče — redni dokaz po — 71.

— medsodba na dokaz po p. 72.

— zavrgljive 75.

— sumljive 76.

— prisega 82.

— nasprotni dokaz 86.

— sumarični dokaz po p. 92.

— kriva prisega 111.

Primerjanje rokopisov 70.

Prisega — naložitev 98.

— glavna nedopuščena 100.

— popravljanje p. 101.

— sprejem 102.

— zavrnitev 102.

— razodetna 105.

- o prisegah sploh 106.
- zakonite besede p. 106.
- kdo sme p. odpustiti 107.
- dokazila proti p. 109.
- kedaj se za priseženo smatra 110.
- kriva 111.

Pristojbine — prepiri o pr. 6.
Pritiklina nepremičnega blaga —
 eksekucija 143.

Privilegij — prepiri o pr. 6.

Priznanje — dokaz po pr. 54.

Prodaja eksekutivna nepremak-
 ljivega blaga 182.

— obroki 182, 190.

— pogoji 183.

— oglas 183.

— zaznamba 186.

— premakljivega blaga 190.

Prodajalci kolekov — prepoved
 na dohodke 149.

Protispis konečni 40.

Protitožba 42.

Provizije — prepoved 139.

R.

Računska pravda 50.

Ravnanje z upniki 198.

Red Marije Terezije — pokoj-
 nina — prepoved 148.

Regalije — prepiri 6.

Rekognosciranje listin 26, 27,
 66, 67.

Rekurs 128, 129.

Relikvije — prepoved na r. 140.

Replika 11, 27, 28, 37, 38.

Revizija 119, 120, 123.

— izvanredna 124.

Rezervisti — kedaj preneha per-
 sonalni zapor 138.

Ročna zastava 176.

Rokopis — dokaz 70.

— primirjanje 70.

Rotulus actorum 118.

Rubežen 189.

Rudarska priprava, eksekucija na
 — 140.

— prodaje ravnateljstva menjice,
 prepoved na — 140.

S.

Sekvestracije 157.

Služnosti gozdne — postopanje 6.

Smodnik — prepoved 142.

Sodba 114.

— uročitev 116.

— nagibi 116, 117.

Sorodniki kot priče 76.

Spisi pravdni 9.

— oblika 12.

— jezik 12, 13.

— podpis 20.

— protizakonito sestavljeni 21.

Stanovalnina — prepoved 139.

Strelni bombaž 142.

Stroški sodni — izrek o — 116.

Š.

Škode po vojski — izterjanje
 povrnitve 5.

Števnina — prepiri 7.

Štola — dohodki — prepiri 6.

T.

Tabak — prepoved 142.

— prodajalci tabaka — ekseku-
 cija 149.

Tehniki zasobni 95.

Tovarniškega podjetja knjige —
dokaz. moč 66.

Tožba 2.

— kedaj se more zavreči 3.

— zahtevanje t. 10.

— spremenjenje tožbene prošnje
25, 39.

— več predmetov v eni tožbi 9.

— izvršbena 172.

— zaradi pripoznanja lastnine
195.

Tožiti dolžnost in pravica 43.

Tretjina za revne — prepiri za-
radi t. 5.

Trgovinske družbe — zasto-
panje 43.

Trgovskega podjetja knjige —
dokaz. moč 66.

— rekognosciranje t. k. 67.

U.

Učitelj in učiteljice — prepoved
139.

Ugovor 10.

Ura — hora legalis 28.

Uradniki tožbe proti u. iz urad-
nih činov 5.

— v zapor se ne mogo djati 136.

— eksekucija na dohodke u. 139.

Uradno postopanje 2.

Urbarijalne terjatve — prepiri 6.

Uročitve sodnijskih naredb 203.

Ustanove — prepiri 6.

V.

Verski zaklad — prepiri 8.

Vest — olajšanje v. 100.

Voda — motenje posesti 6.

Vojaki obligatni — pri sodnji 46.

Vojaške blagajnice — prepoved
na plače iz — 151.

— penzije — prepoved 149.

— vaje — tožba zaradi poško-
dovanja 5.

— ženitne kavcije — prepoved
na — 141, 149.

Vojaško osebje — plače prepo-
ved 141.

— oproščeno zavora 136, 138.

Vzdrževanje zaprtih 136.

Vžitek — eksekucija na v. 181.

— pri razdelitvi kupnine 187.

Z.

Zadostenje — za prestano sra-
moto in škodo 138, 143.

Zadruga pridobitne in gospodar-
ske — kdo jih zastopa pri
sodnji 43.

— knjige dokazna moč 64.

— prisega 107.

— eksekucija 148.

Zahtevanje — natančnost z. 10.

Zapor provizorični 136.

— eksekutivni 194.

Zarubljeno blago — popisovanje
189.

Zastopanje 40.

Zastopniki pravni — podpis
20, 21.

Zaznamba prodaje 186.

Zgradba nameravana, poziv pri
n. z. 49.

Ž.

Železnica — sekvestracija ž. 162.

Železniška podjetja — terjatve
nasproti — 9.